

in rubr. ff. de orig. iur. num. 32.

Antecedens probatur, quia si mater grāvida pertransiens per aliquem locum, ubi pariat, partus non efficitur origine illius loci, ubi casualiter nascitur, glossa in l. filius C. de munic. & origin. lib. 10. Et hæc est communis opinio de qua per Cagool in d. rubr. nu. 35. Crot. in repet. l. si uis qui pro emptore. nu. 101. ad 105. ff. de usufr. l. al. in l. huiusmodi §. legatum nu. 15. de leg. 1. & est casus decisus per Alfi. d. decif. 384. nu. 4. Ergo si natus perusij casualiter non dicitur perusinus, tantò minus dicitur habitans perusij, ergo inter se differunt.

Secundò, nulla maior interpretatio, quam ea quæ fit per consuetudinem l. de interpretatione ff. de leg. Sed communis usus loquendi est apud omnes nationes, ut ego Neapolitanus Pisu habitans non dicar Pisanus sed Neapolitanus consuetudine differentiâ inter locum originis, & habitationis, ergo inter se differunt.

Octaua uerba sunt intelligenda naturaliter, & non ciuilitè l. status florus §. Coruelio felici ff. de iure fife. l. ex ea parte §. insulam ff. de verb. oblig. l. h. C. de his qui v. e. g. t. i. m. p. x. c. susceptum do. referit lib. 6. Doct. in vulgato §. & quid si tantum. Ergo uerbum illud perusinus debet intelligi in dubio de origine perusino, non autè ratione incolatus. Et hoc est argumentum Croti in d. l. si uis qui pro emptore. nu. 101. & Bald. in l. & si non spetia li nu. 6. & 7. C. de testam. Sed uerba naturaliter, & ciuilitè prolata inter se differunt, ergo perusinus, & de perusio non idem important, sed inter se differunt.

Et per hanc solam rationem consuluit Grammat. in 10. §. cons. §. ciuilit. quod statum quam Capuanus non possit esse capitaneus in ciuitate Capuæ intelligitur de oriundo, non autem de habitante. Et Bald. in l. 3. §. hæc uerba ff. de neg. gest. dicit, quod statum loquens de ciu. intelligitur de uero, & naturali, non autem de eo qui ciuitatem adeptus est per priuilegium, & habitationem, & ita consuluit Alex. in cons. 160. incip. ap. ille qui non possidet vol. 5.

Nonò, quia utrumque ius facit differentiam inter perusinos, & euer perusinos. Nam a oec. no uum in subscriptione, ubi Gregor. scribit ad ciues Neapolitanos 8. q. 1. Item c. pen. in princip. de iniurijs. in vers. ciues Brixienses. sed quando de origine tantum intelligitur, textus simpliciter loquitur, dicendo perusinos, ut in §. si quis igitur. auth. quibus mod. nat. eff. sui. in uerbo Romanus, aut Bizantius.

Decimò per l. præter sollemnes C. de lucris aduocat. ubi fit differentia inter prouinciales, & scolasticos, & scolastici sunt ij, qui à societatibus palatinorum mittuntur ad prouincias, & non debent molestare prouinciales.

Secundum argumentum principale. Illa est uera, & præcisè nominis interpretatio, quæ fit super uerba statuti, sed si concedatur repræsentat & con-

tra perusinos non comprehenduntur qui sunt de perusio Bononiæ habitantes, ergo inter perusinos origines, & habitatione est differentia.

Mayor probatur per l. 3. §. hæc uerba ff. de neg. gest. Minor probatur multipliciter.

13 Primò repræsentat sunt contra ius commune, ergo non sunt extendende.

Antecedens probatur per auth. ut non fiant pignorationes. Et per auth. ut ciues, & vicarij pro alijs ciuibus, & vicarijs non cōueniantur, & l. vnc. C. ne quis ex vicarijs pro alijs ciuibus, & vicarijs prægrauentur C. in ver. omnino in l. h. C. ne uxor pro marito. textus de iure canonico in c. si pignorationes de iniur. & damno dato lib. 6. Consequentiā probatur, quia statutum contra ius commune debet restringi, & non extendi. quod uero ff. de leg. cum similib.

14 Secundò probatur, quia ignorantes, & absentes non ligantur decretis l. fin. ff. de decretis ab ord. in l. fac. l. i. §. ordo ff. de magistr. conuen. & ff. ad Syllan. l. i. §. hoc autem, & §. si quis i villa, & §. seq. & l. si quis in grau. §. subuenitur, ubi absentes exculantur à pœna Syllaniani. ff. ad Syllan. in adulterijs C. de adul. l. h. C. de fidei.

Tertiò, quia tantum est dicere concedi repræsentat 15 §. contra perusinos, quantum contra vniuersitatem perusij, sed vniuersitas non repræsentatur per extrinsecos, sed per intrinsecos ciuitatis perusij l. si quis ingenuum §. pen. & fin. ff. de capt. ergo alibi habitantes, & sic extrinseci non includuntur.

Quartò, quia vniuersitas quoad eo est interdicta iuxta terminos c. romana §. in vniuersitate de sent. excomm. lib. 6. non ligantur qui erunt absentes tempore commissi delicti. c. grauem, & ibi not. In hoc. de sent. excomm. quod textus expresse dicit in vers. qui culpabiles con. existunt. Et ratio est, quia cum quis conuenitur ex facto alterius, opus est uera probatione, ut culpabilis iudicetur l. doli in fine vltimæ gloss. ff. de nouat. Vnde adhuc, ut vniuersitas teneatur rescire de malef. & robarijs per malefactorem, non sufficit quod delictum probetur per contumaciam malefactoris iam absentis, ut notat Alberic. in l. i. quoad C. vnde vi, & in l. nequid ff. de iocend. ruin. caus. 3.

Quintò probatur per casum decemum, Nam c. parmensi derogato in ciuitate Cremonæ concessa est sent. repræsentat contra Cremonenses tempore de predauonis, & concessionis repræsentat, pars geßellina expulsa erat de ciuitate Cremonæ, iste habens repræsentat caput vnum de illis expulsis, quæ situm est. An captura ualere, & decemum est non ualere, ut refert Alberic. in tract. de statu quoest. 3. nu. 14. per rationes, ut ibi per eum.

17 D. Collega respondit, quod aliud est querere de nominibus, aliud est querere de genere, & specie, quia genus, & species significant substantiam, quæ non potest mutari, sed nomina ipsa possunt mutari, Nam vnus potest esse oriundus de vna patria, & postea ex aliquo accidenti fieri ciuis de altera.

altera, vel ex privilegio, vel aliter, & nunquam perdit nomen sui patris, quia origo est immutabilis. Assumptio fit ad municipium. Et hoc dicebat esse verum in hominibus, secus in rebus inanimatis, quæ nunquam loci nomen amittunt. Tunc admittebat totam primam argumentationem, & dicebat recte omnes illas habere differentiam inter habitatores, & oriundum quod ad substantiam illorum nomen. Nos autem in conclusione loquimur quod ad nomina ipsa quomodo possint communiter portare plures significationes. Unde perusinus potest importare etiam nomen de perusio ex aliquo accidenti, sicut de Imperatore qui dicitur africanus ex accidente.

Ad secundam argumentationem etiam respondere recte procedere, quia reprefalix concessit contra perusinum, non aliter comprehendunt eum qui natus est perusius, sed habitabat Pisam tempore concessiois, quia conceduntur tunc propter iurisdictionem in qua non poterunt cedere absentes, & ideo puniri non debuerunt. Et dicebat hanc opinionem tenere Bartol. in tractatu reprefalium. io. 7. q. precipue in a. dub.

Ego autem replicabam hanc questionem esse in controversia positam inter doctores, quia Bartol. dicit idem importare, Alex. dicit non importare idem, quia perusinus importat, & originarius, & habet etiam solum domicilium, & sic est genus ad utrumque, sed de perusio importat solum originarium. Et istos esse terminos questionis nostræ, de quibus per Socin. in d. 1. parte num. 15. Et quia ad sciendum veram nominis tunc importanciam, & significationem opus est deventi ad substantias, quas significat, propterea a doctoribus allegabatur iisdem textus, qui a me sub diversis formis introducebantur.

Item dicebam l. 1. provinciales collocari sub tit. de verb. signific. ubi tractatur de significatione verborum substantialiter, & non nominaliter, quia licet ibi tractetur de nominibus, tamen explicatur per substantias rerum, ut dicit Alciat. de verb. signific. in princip. Et propterea introducebam d. 1. provinciales quatuor modis.

Prima inductio. Considerando verbum oriundi.

Unde qui vult dicere se ciuem alterius loci non obstante iniquitate, tunc debet probare se oriundum ex illo loco, & ita deducit Bald. in c. 1. §. nomina verò de pace constant. & in l. 1. ff. de probat. in lect. antiqua. Ergo oriundus de provincia est una species distincta ab habitatore provincie, quæ est altera species, & omnes comprehenduntur sub hoc genere provincialium.

Et sic fuit dictum. Nam cum fuissent disrobate gentes Regine Francorum in statu Mediolani Rex Francie concessit reprefalias contra omnes mediolanenses existentes in regno Francie, quidam fuit captus qui negabat se mediolanensem, sed dicebat se cremonensem, & existente in carceribus, fuit admittus ad probandum se esse oriundum

cremonæ. & ita consuluit Guglielm. de Cug. vt de consilio, & decisione testatur Alber. d. 1. tra. de statut. d. q. 53. nu. 13.

Secunda inductio, ponderando verbum provincialitas sunt, qui in eadem provincia domicilium habent, & exponendo per textum in l. obseruare, proficisci ff. de offic. proconsul. ubi textus de provincialibus loquens, ait, conueniens est, vt vnusquisque in patria sua cum exipiat, &c. sed habet tantum sunt illi qui sunt de patria l. 6. C. de diuersi. prædij lib. 1. ergo habitantes sunt provinciales, & tamen differunt ab oriundis, & comprehenduntur omnes sub genere provincialium. Ergo Perusinus est nomen generis, ad hoc nomen de perusio oriundi, & ad hoc nomen perusii habitatores, & sic non idem important, sed differunt.

Tertia inductio, ponderando tam verbum provincialitas, quam verbum ex provincia, & sic arguuntur 1. do. provincialitas, & ciuitas differunt ergo provincialitas, & de provincia differunt.

Antecedens probatur, quia provincia dicitur de imperio, quia hominum habitatione augeatur l. fin. §. pen. ff. de bon. damnat. sed ciuitas aliquando nimium repletur, in auth. de questione in princip. io vers. & hæc ciuitas nostra nimis populosa est. Idem dicitur de ciuitate Pisana in clem. pastoralis §. notorium de re iudic. in vers. ubi est locus ad modum populosus, & multum potens. & est gl. quæ ponit differentiam inter provinciam, & ciuitatem in d. 1. provinciales.

Consequenter patet, quia provincialitas dicitur a provincia, sed dicere esse oriundum de provincia, est dicere esse oriundum de ciuitate provincie, quia nemo potest nasci ex tota provincia.

Quarta inductio ponderando verbum ex provincia oriundi, quod significat ciues. Nam gl. in l. ciues 1. C. de appellat. confidit ad eos esse ciues qui sunt originarii loci, non autem qui de foris veniunt, nam illi sunt incolæ. melior gl. in l. fin. in fine. in vers. Item non sufficere aliquid ciuium fieri C. de his qui veniunt impetr. Bald. in l. si p. specul. l. nu. 7. C. de testam.

Item replicabam, quia dum dicebat aliquos fieri ciues alterius loci ex accidente puta longa habitatione, &c. & semper remanere ciues loci originis. Hoc non esse verum, quia desinit esse ciuis loci originis. Et allegabam glossas. videlicet gloss. io l. ad optionem C. de adopt. in d. assumptio §. filios, in ver. domicilium fit ad municip. gloss. in d. ciues 1. C. de incol. glo. in l. filios C. de municip. & origin. ubi quod origo est immutabilis. Nisi desinatur, & alibi habet domicilium, & ita interpretatur d. assumptio. & secundum istas quatuor glossas fuit dictus iste casus, vt per Alfiu. d. decis. 384.

Aduersus responsionem ad secundam meam argumentationem. Replicabam quod communis opinio non est, quod reprefalix tunc concessit contra perusinos comprehendunt eum qui natus est perusius, & alibi

de alibi habitat, de quâ contrarij testatur Soccini. nu. 17. & 19. Et stylus Pisanus est, vt sublinētes semper defendant communem, & debeant cōcordare communes contrarias.

Et aduertebam, quod Bart. in d. tra. de reprefaliarum dicebat totum contrarium ad quod allegatur, & licet in d. l. prouinciales ff. de verb. oblig. potuisset allegari contra communem, tamen in d. l. prouinciales ipse Bart. dicit ego sum facturus tractatum de reprefalijs, & ibi scribam veritatem de hoc.

Item dicebam, quod pro hac communi erat ratio vrgētissima Soccini l. un. in cons. 38. nu. 15. vol. j. sic formando ex eius dictis argumentum.

17 Onera mixta ꝛ quis subire tenetur, etiam quod sit alterius iurisdictionis, sed reprefalij sunt onera mixta, ergo possunt exerceri contra oriundos qui sunt alterius iurisdictionis ratione domicilij.

Maiores probatur ex dictis Bart. in l. pen. C. de municip. & origin. lib. 10.

Minor probatur ex dictis Baldi in cons. 408. vol. 5. vbi declarat onera mixta dici illa, quæ imponuntur personis ratione rerum.

Et propterea ipsum teneri, aut defendere communem, aut respondere huic argumento Soccini.

Sed d. Collega respondebat ad d. l. prouinciales, interpretanda quod loquatur in materia iurisdictionis, & ideo comprehendat vtrumque casum scilicet origines, & iurisdictionis.

18 Item dicebat textum ꝛ illum debere legi sine dictione duntaxat, prout legunt pandectæ Florentinæ, quod ostendit Accurs. qui supplet illam dictionem duntaxat ad illum textum.

Ego autem replicabam d. l. prouinciales de quacunque materia loquatur semper facere distinctionem inter perusium, & de perusio.

Et quod attinet ad pandectas Florentinas, allegabam de Neuzap. in Sylva nupt. lib. 6. nu. 15. col. 3. vbi ostendit istas pandectas esse exemplum antiquissimum, & ideo non esse pandectas Iustinianas, nec eis esse in omnibus credendum. Item: quia præuideram difficultatem oriri super hoc, inuigilando studueram, istas pandectas fuisse scriptas Neapolitana quodam qui dicebatur Martialis Carniganus circiter annum domini 900. vt in cronica Neapolitana de hoc anno, quæ nostra p̄t̄ra, tunc temporis dicebatur Parthenope, & sic Martialis fuerat consanguineus Sancti Alproni Episcopi Neap. & mortuus fuit in terra Scalæ Ciuitatis Amalfæ, à qua rapuerunt Pisani in bello.

D. Collega dicebat, quod Antonius Augustinus vir grauissimus, qui fuit auditor Rotæ Romanæ scripsit. Has pandectas esse adeo antiquissimas, à quibus omnes alię habuerunt originem, & exemplum in Italia.

30 Ego autem replicabam studiū Bononiense ꝛ habuisse pandectas de anno 1090. vt testatur supplementum cronicarum, sed Pisani rapuerunt pandectas de anno 1136. & studium Pisanum fuit apertum de anno 1139. vt refert Volaterran. in sua Geographia verbo Res pisanorū, & tetigit Bonognet. hic in rubrica nostra.

tum de anno 1139. vt refert Volaterran. in sua Geographia verbo Res pisanorū, & tetigit Bonognet. hic in rubrica nostra.

S Y M M A R I A

DISPUTATIONI SECVNDÆ.

1 **D**os destinata dicitur verè, & proprie dos secundum communem opinionem.

2 Dos relicta filia dicitur relicta sub conditione si nupserit.

3 Dotis promissio, stipulatio, & quodlibet legatum sunt conditionalia.

4 Legatum conditionale ex identitate rationis comprehenditur sub statuto loquente patre.

5 L. titio centum in §. titio genero intelligenda ff. de cond. & demonstr.

6 Dos ordinata à statuto corserit in tempus mortis.

DISPUTATIO II.

In qua Doctor Martæ argumentatus est.

Vtrum statutum excludens filiam dotatam, excludat illam cui est relicta dos.

ONVENIENTIS de conclusionē disputanda, quæ nudiustertius disputata fuit inter excellentiam vestram arguentē, & alterum Excellentissimum Collegam descendētum, vtrum

stante statuto, quod filia dotata a patre non succedat, filia cui relicta est dos a patre comprehendatur sub dicto statuto.

Et quia communis est omnium opinio, quod filia ꝛ cui relicta est dos a patre dicatur verè, & proprie dotata, & comprehendatur sub statuto, vt docuimus in scolis, ideo hanc communem impugno vnicō argumento.

Nullus actus conditionaliter factus dicitur verè, & proprie actus, sed dos relicta filia ꝛ dicitur relicta sub conditione si nupserit, ergo dos relicta filia non dicitur verè, & proprie dos, & ideo non comprehenditur sub statuto. maior argumenti probatur per textum in l. si quis sub conditione. Et si quis omissa causa testamenti. Item probatur magis particulariter per l. suus que que ff. de hered.

sed instit. ubi institutus sub conditione non dicitur institutus, & ideo dicit testamentum nullum. Minor probatur scilicet promissio, & stipulatio dotis est conditionalis, ergo quodlibet relictum dotis est conditionalis, antequam probatur per l. si pulatione, & l. promittendo ff. de iure dot. & l. augo ff. de verbor. oblig. cum his si mulier ff. de condit. indebit. Consequentia valet, quia valet argumentum a contrariis ad ultimas voluntates, ut probat Lucianus in loco a. contrariis. Item valet consequentia, quia Iustinianus expressit utitur hac eadem consequentia in §. sed & hęc presentis ius auctoritate sancti episcopi translatione in iustitiam rogati. C. ad rebell. & Bart. in §. titio genero dicit hunc textum esse expressum ad hoc quod legatum dotis sit conditionalis.

Sed D. Collega respondit, quod licet de iure communi hic legatum sit dotis sit conditionalis, tamen ex plenitudine rationis comprehenditur sub statu loquentis de dote, quę enim est ratio de dote vera, procedit in dote destinata.

Secundo respondit, quod aut loquimur de iure communi, & procedit argumentum, aut de iure statutorio, sicut est presentis questio, & non aliter procedit.

Ego autem sic replicauit, quia si hoc esset, sive ex identitate rationis, sive de iure statutorum, sequeretur quod ipsa filia, cui relicta est dos, posset illam transmittere ad suum heredem, sed consequens est falsum, ergo, & antequam probatur falsitas. Primo per textum in l. i. titio centum §. titio genero ff. de condit. & demonst. ubi dicitur antequam prius verò, titio, vel mulier defunctis, legatum apud heredem manet, ergo non transmittitur ad heredem filię, vel generi, sed manet apud heredem testatoris, & dicit manet, quia adhuc solutum non est.

Secundo, quia quando statutum excludit filiam, & instituit eam dotari, illa dos non habetur loco legitima, sed dicitur conditionaliter relicta si nuptia consumuluit Alex. in consil. 179. nu. 5. vol. 3. Legitima quidem debetur pure in die mortis patris, dos tamen ordinata a statuto cõsuetur in tempus nuptiarum, quia relictum dotis habet tacitam conditionem si nuptię sequantur. Idem consiluit Socin. in consil. 88. nu. 27. vol. 1. Et consil. 71. num. 1. velum. 3. Ruyn. in consil. 52. num. 6. vol. 5. Paris. in consil. 53. nu. 76. vol. 3. & est maxime communis, ut in statuto Boss. de publicatione bo. iur. nu. 2. sine.

Tercio probatur, quia legata non acceptata non transferuntur ad heredem. vnica §. fin autē C. de caduc. toll. interdict. ff. de condit. & demonst. §. fin. in l. in peror. in ver. vultit C. de fideicommissum §. fin. sed ista filia cui relicta est dos prout non acceptare illud legatum, & dicere se nolle habere, & velle succedere cum alijs masculis, ergo non transmittit.

Inde probetur, quia iuxta nihil potest quiri L. nec

emere C. de iure delib. L. hoc iure §. non potest ff. de donat. l. iuxta si de reg. iur. ergo filię, quę non vult dotari non potest queri relictum pro dote. Et hoc est argumentum Andree de Viter. in §. 1. nu. 1. de natura successionis l. cedi.

Et confirmatur, quia si non esset in electione filię acceptare, vel recusare, tunc pater posset facere fraudem legi, probatur consuetudo, quia l. filię meę ff. solut. parr. acius facit in testamento in prauis diuini abieci dicitur tunc in fraudem, sed si pater qui tenetur dotare in vita, & collocare filiam nihil in malis, posset in testamento suo filię non nubili relictis relinquere dotem, & filia cogeretur acceptare, & sic excludi a successione, diceretur facere in fraudem legis, quod esset oeilum, ut ibi.

Sed D. Collega ad istas replicationes respondebat, Ad primam, quod procedat de iure communi, dicendo esse verum in argumentum, in v. legatum dotis sit conditionalis si posuerit, Nos autem dicebat lequi de interpretacione statuti, vixum contra, reuocatur dote in relictam.

Ad secundam respondebat secundum distinctionem Cassensis in d. §. titio genero nu. 8. quam ego explanauit in lectionibus supra.

Ad tertiam dicebat, quod omnia legata habent istam conditionem si acceptentur, ad quod allegabat l. illa §. si et ff. de

Ad l. filię meę dicebat quod pater non dicebatur facere in fraudem, dum illud faciebat lege permitte

Ego autem semper insistebam super vi ipsius primi argumenti, quod adhuc pendet, quia statuta recipiunt interpretationem de iure communi, l. i. §. lex salcia ff. ad l. salcia. ubi Bart. & Doct. l. serui vestri C. de noxal. gl. in §. in computatione C. de iure delib. cad. audientium de clerice non re fidet. gl. in c. contra cum de reg. iur. lib. 6. gloss. in l. v. verbis ff. de pact. Felyn. in c. ex litera de cõstitut. nu. 4. & ibi Abt. nu. 5. Oldradus consilio 24. colum. 7. in fine, Dec. in consil. 3. & consil. 258. Et declarat Aymo de antiquitate parte 4. videamus nu. 48. sed de iure communi hoc legatum erat conditionalis, ergo subsistebat primum argumentum. Item subsistebat, & prima replicatio, quia legatum conditionalis non transmittitur ad heredem antequam verificetur conditio.

Item dicebam, quod argumentum, & replicatio non sunt admittenda a descendente Pius, quia ubi obstat communis opinio, quę vult quod dos destinata sit verē dos, ergo dum admittit meam argumentationem esse veram de iure communi, negat communem opinionem esse veram.

Et quia tota vis argumentationis consistebat ad ostendendum legatum de quod disputamus esse conditionale, inducebam textum in d. §. titio genero quatuor modis ad hoc probandum.

Prima induceo. Dicitur textus Titio genero meo heres meus, dotis seig filię meę nomine centum dato

dato, legari quidem emolumentum, ad seia, que dotem habere incipit peninebit, sic arguendo. Quod incipit esse dos, non est dos, nisi subit causa de presenti, scilicet matrimonio in l. pen. ff. de iure dot. Ergo tunc est dos quando est in actum, non consummatum. Item per l. quod servus ff. de condit. caus. dat. vbi quod est datum occasione futurarum nuptiarum, incipit esse dotale, vt in dotem perueniat, ergo non est dos. Item per l. ligni ff. si lignum de leg. 3. vbi lignum, quod est de stitutum pro coquendis carbonibus non est lignum, neque dicuntur carbones, & si incipiat coqui. Item l. fundi §. insula ff. de acq. empt. Vbi quod domus causa paratum est, & si incipiat fieri domus, si domus perfecta non est, domus non dicitur, ergo quod dotis causa relicta est, & si incipiat esse dos, tamen dos non dicitur. Item si non domi Cade sunt. Vbi res destinata ad templi aedificationem, & si incipiat fieri pars templi, non tamen dicitur templum.

Et confirmabam, quia cum verba legis loquatur de eo, quod est in facto non extenditur ad ea que sunt in fieri. Legaria ff. de acq. empti cum similib. sed ista incipit esse dos, ergo non est veri dotis ratio, quae sequatur in parte.

Secunda inductio in vers. Nam & si quis in quoque petat, non habere respondet, quae petat, non petat, itaque dotis fieri videtur, non tamen doli inuoluitur exceptione, sic arguendo.

Cum non competat actio dotis, non doli actio, et dicitur l. 1. C. de condit. ob caus. si. si uis §. si in iure dotis, pro hoc relicto, domi non competit actio dotis, ergo non est dos, sed legatum non dotis, id est quando nuber.

Confirmabam per legem scriptam §. si ff. de dote prelegat. in vers. his verbis non desinit, sed petunt pro dote legata videatur. Et sic non est dos, sed pro dote relicta, & pro tali legato actio legatarii competat viro xoni ff. de dote prelegat. Item in hoc considerabam hanc legem in contrarium allegatam esse tunc tam sub iure de dote prelegat. & tamen datur actio legatarii. Quare recte dicitur textus, si filia ad dotem ager, quam noluit fieri dotem, exceptione doli sub mouebatur, oportet igitur, vt verificetur conditio, vt datur propter matrimonium, ne exceptio repellatur.

Secundo confirmabam per legem quia §. si non dos ff. de dote prelegat. Vbi sit differentia vtrum legatur dotis, vel aliquid pro dote, quia relicta vt dos, denotat substantiam, & proprietatem, vt notat Bart. & scribit rubr. C. de edendo, quod vero relinquatur pro dote, denotat quandam qualitate, vt vocatur relicta occasione dotis, & sic ex causa remota, & illud legatum denotet causam impulsivam, vel quandam demonstrationem, & patetiam consilium. Et hoc est argumentum Baldi in conf. 27. col. 1. vol. 3.

Tertio confirmabam, sic arguendo exceptio firmat regulam in nouis exceptis, l. que sit, & denique, &

ibi gl. ff. de fundo in usufructu cum similib. sed virgo in vno solo casu, quo traditur ad domum viri dicitur habere dotem, & de dote actionem, ergo in alijs casibus non habet, ergo filia cui relicta est dos a patre non habet de dote actionem.

Minor probatur per l.ideoque ff. de ritu nupt. vbi dicitur, Ideoque in hoc solo casu virgo habet potestatem, & de dote actionem. sed casus erat relatus in l. praecedentibus, & licet quando virgo erat tradita ad domum viri, deinde subditur l. 2. ideoque &c.

Et ibi considerabam pronomen hoc casu, quod est ad oculos demonstratum, vt notat Bartol. & Scribentes in l. 1. ff. de noui op. nuntiat. in l. 1. ff. si cert. pet. in l. 1. ff. de pecul. Item considerabam pronomen aliqua, quod restringitur, & limitatur in minimo gl. in l. eum. in ver. parte de foro compet. Riminald. sen. in conf. 10. nu. 7. Hippol. Riminald. in conf. 78. 3. nu. 64. ergo nec omnis virgo habet dotem, & petitionem dotis, sed solum ea quae tradita est ad domum viri.

Tercia inductio in vers. Ante nuptias vero & c. licet inducantur in prima applicatione.

Quarta inductio in vers. cum ante nuptias, quia petunt legatum est, peti potest, sic arguendo ex regulis, quae multo magis Cade hieros. eccles.

Si vbi fuerint contraria sponsalia, & de his fuit promissa, & legatum dictis dotis est purum, & tamen resoluitur in condonem, quia cautio per sponsum multum prestanda est de pecunia reddenda si nuptiae non sequantur, vt dicit Bart. & Imol. ibid. & Bald. in l. si plures nu. 3. C. de condit. infert. ergo multo magis, vbi legatum ovis est purum, neque fuerint contraria sponsalia. Antecedens probatur, scilicet quod in dicto vers. crant contraria sponsalia, quia regulariter permittitur subaudi in textu, ne correctio legum inducatur. Legi talia, vbi Bart. Bald. Castrensis & l. si. nu. 4. C. de iur. & si signor. Bald. in §. quibus in prima contr. C. & probat ex. in. inter dilectos §. ceterum de fide instrum. in vers. Et tamen intelligatur, eo modo, quo magis possit valere, distinguendum videbatur, &c. Aymo in conf. 70. num. 5. & 15. & 16. Ad id quod Bartolus facit istam subauditionem, a quo in dubio non est recedendum, & eam sequitur Castrensis in d. §. titio genero nu. 8. vbi dicit opinionem Bartoli circa d. vers. duo genero, omnes doctores communiter insequi.

Secundo Collega semper dicebat, quod ista procedit de iure communi. Nos autem loquimur de statuto excludente filiam dotatam a successione dotantis, & in respondendo semper versabatur circa distinctionem Castrensis.

Ego vero interruptendo adueri solutionem esse daendam ad istum articulum, vtrum statutum hoc recipiat interpretationem de iure communi, in casu quo vellet negare communem, vt dixi nuper. Nos enim non tractamus de viribus, neque de distinctione statuti, sed questio nostra est, vtrum

terum dos legata, siue ut vocatur desirata comprehendatur sub hoc statuto, ergo loquimur de iure communi, & non de statuto.

Et si voluisset dicere statutum contra ius commune non recipit interpretationem passivam de iure communi, pro ut declaratur addentes ad Bartol. io l. 3. hęc verba s. de neg. gest. & scribit Anna allegat. 70. co. 71. Quod non dicebat, Nec puto esse verum in omnibus.

Tamen quādo sic dixisset, hoc procederet respectu illorum verborum statuti, scilicet quod filia dotata non succedat patri, videlicet vtrum incipiat per verbum dotata, vel per verbum exclusivum filie, & tunc cum sic contra ius commune l. maximum vitium C. de lib. p. terit. non recurrimus ad ius commune pro ipsius interpretatione.

Sed questio nostra est delegata, vtrum includatur sub statuto, & dum præsupponimus dotatum vere comprehendī, disputamus vtrum dotata per destinationem sit dotata vere, & sic opus est regulis iuris communis, & respondendum est ad argumentum.

Ideo non discidas ab opinione contra communem in puncto iuris.

SUMMARIA

DISPUTATIONIS III.

1. *L. 1. § pen. in ver. ceterum ff. pro dote intelligentia, & nu. 1. §. 1. 9.*
2. *Dos vera est illa cui competit definitio dotis.*
3. *Proprie dici, vel improprie quot modis dicatur.*
4. *Proprie tale dicitur quod a Iurisperitis sic appellatur.*
5. *Matrimonium dicitur verbaliter post mortem mariti.*
6. *Dos consistens in pecunia an sit vera dos.*
7. *Mulier an possit disponere de dote consistente in pecunia stante statuto prohibitorio.*
8. *Dos quomodo differat a pecunia dotali.*
9. *Dos dicitur soluto matrimonio quando idemius manet.*
10. *Dos an sit respectu mariti.*
11. *Dos dicitur quando remanent vestigia precedentis qualitatis.*
12. *Actus quando non extinguatur.*
13. *Dos per ipsam qua sit.*

14. *Dote assignata, mulier laesa in minimo restituitur.*

15. *Verbum cessat quot modis capiatur in iure.*

16. *Distinctio ceterum, ut sit adversatiue.*

17. *Definitionis verba possunt verificari ex causa de presenti, & de præterito.*

18. *Dotis substantialia an sint onera matrimonij.*

19. *Legem fieri super indubitabili aliquando & na. 1. 1.*

20. *Dotis iusulus, quomodo consideratur respectu mariti, & respectu uxoris.*

DISPUTATIO III.

In qua Doctor Marta defendit.

Soluto matrimonio per mortem viri ante restitutionem esse propriam dotem.

Collega argumentatur est duplici argumento.

Primum, per textum io l. 1. §. pen. in ver. ceterum si de dote præ leg. ubi dicitur, ceterum si matrimonium cessat, non nulla est

sed verbum cessat, non potest aliud importare, quam matrimonium esse solutum, ergo soluto matrimonio nulla est dos, & probatur, nam verbum ceterum est aduersatiuum, sed præcedens versiculus loquitur de constante matrimonio, ergo verbum cessat intelligitur de soluto matrimonio.

Secundum ille non est vera dos, qui cui non competit definitio dotis l. 1. §. dolum ff. de dolo, sed soluto matrimonio per mortem viri, doti non competit definitio dotis, quia non verificatur prima verba marito tradita, neque vltima propter onera &c. ergo non est vera dos.

Ego autem ante responsiones particulares ad argumenta, præmissi posse ad conclusionem respondere sequentibus distinctionibus.

1. Prima distinctio, aliquid dici proprie, & velimproprie stat dupliciter, vno modo verbaliter, alio modo substantialiter, & soluto matrimonio, ante restitutionem, dos dicitur proprie verbaliter, non autem substantialiter. Dicitur quidem verbaliter, quia retinet nomen dotis, quia iurisperiti sic appellant, quousque recuperetur ab ipsa uxore, ita respondet Aret. in rubr. si soluto matrim. Et in hoc considero quod textum in l. nec auct. C. de emancip. lib. in vers. moris ostendi est, unde

unde illud est proprie tale, quod vocatur secundum mores iuriconfultorum, & facit librorum §. quod tamen Cassius ff. de leg. 3.

7 Confirmabam, quia matrimonium tunc etiam secundum iuriconfultos aliud dicitur verbaliter, aliud substantialiter, nam cum post mortem mariti lex fingat matrimonium durare in vi sua l. filij §. vidua ff. ad municip. vidua eorum dicitur esse in matrimonio viri defuncti l. fin. C. de bono ignota. Et sic facit h. Cad. municip. & lex de iust. iudic. §. non tantum auct. de nupt. hoc ergo verbaliter matrimonium, non autem substantialiter, & tamen dicitur proprie matrimonium, quia sic iuriconfulti interpretati sunt, sed non substantialiter, quia defuncti maritus, sic etiam de dote dixi.

Secunda distinctio. Aut loquimur de dote consistente in pecunia tunc numerata, aut de dote consistente in stabiliis, & hanc in conclusionem intelligitur de dote consistente in stabilibus, ut ante recuperationem per viduam relicta dicitur proprietas dos, sed si dos consistat in pecunia iuxta terminos l. summi ff. solut. matrim. non est vera, & propria dos, de distinctio est hanc in additionibus ad consuetudinem, & consuetudinem, si qua notari, in add. non quod incipit, ergo mulier non potest donare.

7 Confirmabam, quia statutum tunc quod mulier non possit dispoñere de dote tota, nisi loquatur pater si habet filios, si ipsa dos consistat in pecunia potest cedere uxore relicta, & tunc etiam si ipsa non habet locum statutum, ut per addentes ad dictam consuetudinem.

Confirmabam etiam, quia iura nostra faciunt distinctionem tunc inter dotem, & pecuniam dotalem, nam l. cum sup. in p. his verbis ff. de dote praelegata in ver. His verbis non dos ipsa, sed pecunia pro dote legata videtur. Item l. cum quis §. si non dos ff. de dote praeleg. sit differentia verum sit dos, vel aliquid pro dote, ut dos significet substantiam, sed pecunia pro dote significet qualitatem, & dicatur pecunia occasione dotis, & sic ex causa remota, & illud legatum denotet causam impulsivam, vel quandam demonstrationem substantiam, ut dicit Bald. in cons. 37. col. 2. vol. 1.

Tertia distinctio generalis. Aut loquimur quando soluta matrimonio idem ius manet, & procedit communis opinio, ut in rubrica nostra, & l. 2. an.

9 Ita totum, ubi idem ius tamen petendi dotem, & hoc est ex dispositione legis, & ita est dos propria dicta: Aut non manet idem ius, puta si moreretur vxor, Et respectu mariti, iterum distinctio, aut exstat statutum de lucranda dote, tunc aut maritus possidet, & non dicitur dos propria, quod ad actionem, quia effectum est proprium eius patrimonium l. iura ff. de iure dot. dicitur, nisi huius proponi cur marito dos auferenda sit, si vero maritus non possidet, tunc etiam respectu mariti dicitur dos, sed non nouo iure C. de repud. in

ver. virum etiam, ubi dicitur facta repudiatio ex illa causa, & sic soluto matrimonio, maritum potest vindicare dotem.

Quarta distinctio generalis, quando causa requiritur adesse certo tempore determinato, aut remanent vestigia praecedentis qualitatis, aut non remanent: tunc dico, quod dissolutum matrimonio

1 per mortem mariti dicitur dos, tunc quia remanent vestigia praecedentis qualitatis, scilicet dotis, quae non fuit recuperata: distinctio ista definitur ex theorema Bart. in l. 3. §. fin. ff. de donat. in l. 1. ff. de act. rer. amot. in l. ex duobus ff. de vol. & pupill. §. praeterea in l. quib. mod. soluitur ius patri potest & ex §. minime in l. de cap. dimittit.

2 Quarta distinctio principalis, quando res sit actus ad adum, & quod incipere non potest, aut actus perfectus, & non exinguitur, aut actus non est perfectus, & exinguitur, & actus est in l. si plures §. si placeat ff. de verbor. oblig. Modo quando incipit vxor, & sic matrimonium devenit ad actum, & quod incipere non potest, quia actus fuit perfectus, & sic dos etiam, ideo soluto matrimonio non definit esse dos, Et hic datur exemplum de patre, qui est causa filij, & si moritur pater adhuc dicitur filius, semper quod habetur respectus ad patrem mortuum.

3 Sexta distinctio principalis. Aut dos tunc est data per ipsam, puta quando est restituenda eadem res, quae in dotem datur, quae soluto matrimonio fugit a viro, & eius haeredibus, & statim conueniat dominium ad ipsam vxor, ut dicit Franc. in dec. 367. nu. 4. & intelligo textum in l. in rebus C. de iure dot. quod casu semper est actus contra

4 tra possessorem. Aut est data tunc estimata iuxta perimodum estimationis ff. solut. matrim. & tunc datur in estimatione non est lesa, & dicitur, ut in secunda distinctione. Aut est lesa etiam in minimis, & restituitur ad eandem rem dotalem simul cum sua tota actione de iure est Azonis in sua summa C. de iure dot. quod procedit, etiam si ipsa mulier fuerit maior, & hoc favore dotium, prout per Af. in l. fin. dec. 370. & ibi Virill.

Quibus generaliter praefatis ad conclusionem, Respondendum ad argumenta, Ad primum respon-

5 detur, quod verbum tunc cessat iure capitis dupliciter, vno modo pro ut facit rem stare in suspensio, ut in l. qui res §. arcam ff. de solut. ubi obligatio cessat, id est stat in suspensio, non autem est excocta, Alio modo cessat, id est non est factum, pro ut sumitur l. de ver. ceterum, & ita interpretatur ibi Accurs. cessat de facto, & de iure, quia non fuit factum.

6 Confirmabam, quia verbum ceterum tunc stat aduersus, quod si probatur, quia significat ab eoquin, l. duo pio §. sed si emptor in ver. ceterum, & ibi ff. de re iudic. & dictio alioquin aduersus hoc ponitur l. miles ff. de custod. reorum Salic. in l. imprium datus ff. si cert. pet. Sed aduer-

facia

faciua interpretatur, vt quanto magis possit aduersetur, vnde cum in duobus primis casibus prece-
dentibus tractasset iuriconsultus quando spō-
salia erant facta, & quando matrimoniu erat va-
lidum, consequens erat, vt aduersando predictis
casibus tractasset, quando matrimonium non er-
at factum, & quando erat factum sed erat pu-
ritum, & nullum.

Denique respondebam, prout communiter ceteri
Doctores, nulla est dos, & nullum matrimoniu,
idest nullus est titulus dotis penes maritū, vt pos-
set vsu capere, & si quis alius fuisset titulus dotis,
esset solummodo in restituenda ipsa dote.

Ad secundum respondebam, quod verificari prima
¶ 7 verba definitionis dotis stat dupliciter, vel ex
causa de presenti, vel de preterito, nunc dico, qd
solum matrimoniu, licet non verificetur ea ver-
ba de presenti, tamē quia remanet idem ius exi-
gendi dotem, ideo remanet vestigia matrimonij,
& ipse actus dotis consummatur cum iure quæsitō
ipsi mulieri ad repetendum ipsam, ideo propria
dos dicitur ex causa de preterito: Sicut dicitur,
quod dissoluta adoptione idem ius manet l. pa-
tre furioso ff. de his qui sunt sui, vel alieni iur. re-
manet igitur ius petendi ex causa de preterito, vt
in rubrica, & l. ideo verificantur verba ex causa
de preterito.

Item respectu aliorum verborū propter onera ma-
rimonij. Negabam quod deseruire pro oneri-

bus ¶ 8 matrimonij sit substantiale dotis, quia est
proprietas ipsius, & in multis casibus posset non
deseruire, puta si matrimonium duraret momen-
to temporis, vt dicit Bald. in l. non tantum per il-
lum textum C. de legat. quo tempore paruo, dos
non deseruiret pro oneribus matrimonij. Item
posset dici, quod facis dicitur dotem deseruire
pro oneribus, cum maritus infra annum solum
matrimoniu habeat fructus dotis l. 1. §. cumque
C. de rei vxo. ad. Et possunt etiam applicari di-
stinctiones generales supradictæ.

¶ 9 Sed d. Collega replicabat, in d. §. pen. ¶ fieri tres
casus, primum quando constante matrimonio e-
rat dos, & procedebat vsucapio pro dote, secun-
dum quando dissoluto matrimonio, tertiu, quā-
do matrimonium erat nullum, & dicebat, vt se-
cundum casus aduersetur, primo loquenti constā-
te matrimonio, vt intelligitur solum illo, & cre-
do hanc sententiam exclamasse veram in sua me-
thodo interpretandi rubricam ff. solut. matr. fol.
3. vers. præferum. Confirmabat, quia si ille vers.
ceterum intelligeretur de matrimonio, quod tū
quam fuit factum, tunc esset de indubitabili, con-

tra regulam ¶ l. quod habeo ff. de carbon. adict.
& Lancillæ C. de furt. nam certum est, matrimo-
niu non factu, nullum esse dotis titulum. Deni-
que contra alteram responsionem dicebat, quod
cum in dicto titulo tractetur de vsucapione pro
dote, interpretari nulla est dos, idest nullus est ti-
tulus dotis, esset interpretari idem per idem.

non

Ego autem respondebam negando esse veram in d.
§. pen. disponi super tribus casibus, sed dicebam
disponi de quatuor, nam in versante nuptias di-
sponitur de tempore sponsalium, quod non vsu-
capitur pro dote, sed pro suo, deinde subdit con-
stante matrimonio vsucapit pro dote: ceterum si
matrimonium esset, idest non fuit factum, vt
aduersetur primo casui de tempore sponsalium,
tāto magis, quia habemus iura clara, quod solu-
to matrimonio est dos, quare casus, quando pu-
tabat esse matrimonium, cum non sit. Ad illud
¶ 11 quod esset de indubitabili, quod dicebat Ruy-
n. in rubr. num. 1. Respon-di quod regula d. l. quod
labeo cum simil. non procedit, quando non prin-
cipaliter disponitur, sed in consequentiam, sed in
consequentiam matrimonij putari est, vt sicut
quando matrimonium non fuit contractum, ne-
que de facto, neque de iure dos nulla sit, ita quā-
do fuit contractum de facto, sed non de iure, dos
nulla sit.

Denique dicebam illam interpretationem, nulla est
dos, idest nullus est titulus dotis esse Bologneti
¶ 12 in rubr. nu. 149. qui distinguit, ¶ quod esse nul-
lum titulum dotis habet duplicem intellectum,
vel vt maritus acquirat pro seipso, vel vt acqui-
rat cum facultate restituendi, & ita interpretan-
do nulla est dos, idest nullus est titulus dotis ad
acquirendum, vt posuit vsu capere, sed solum ad
restituendum.

S V M M A R I A

DISPUTATIONES 1113.

- 1 **D**os vera est qua producit actionē
de dote.
- 2 **I**us vniuersale, quod est dos, quale ius
sit.
- 3 **A**lio dotis est effectus ipsius.
- 4 **A**lio regularis pro dote, cui competat.
- 5 **U**xor constante matrimonio, vt possit a-
gere pro dote ad beneficium mariti.
- 6 **L.** si constante §. 1. ff. solut. matr. intelli-
gentia.
- 7 **A**rgumentum ab effectu non necessario
non valet ad suam definitionem.
- 8 **U**xor constante matrimonio, potest a-
gere, vt adueniente tempore sibi solua-
tur.
- 9 **I**tem potest agere, vt sibi caveatur.
- 10 **L.** in omnibus ff. de iudic. intelligentia.
- 11 **U**xor constante matrimonio, vt possit a-
gere per viam exceptionis.

Ad 2 Dotis

12. *Dotis dominium quomodo sit penes uxorem, & quomodo penes virum.*

DISPUTATIO IIII

In qua Doct̃or Mart̃a defendit.

Constante matrimonio est propriè dotem.

Collega argumentatus est duo-
bus argumentis longissimis.
Prima primi argumenti est, il-
la est vera, & propria dos, quæ
producit actionem, & effectum
iuris sui, sed cōtractus
iure dotis constante matrimo-
nio non producit effectum sui iuris, quia licet sit
vera obligatio, non tamen est nata actio secun-
dum magis communem opinionem, de qua per
Alex. in l. si constante in §. i. nu. 10. ff. sol. matrim.
ergo non est propria dos.

Secundo longius argumentabatur, reducendo sub
hac forma, omne ius quod nostrum consistit, aut in
acquirendo, aut in retinendo, aut in amittendo,
item aut est ius quod, aut propter quod, sic est ius
suum argumentum a sufficienti partium enumer-
atione, sed hoc ius vniuersale, quod est dos, con-
sideratur constante matrimonio, non est ius ac-
quisitionis, quia acquiritur quod non habemus,
non est ius retentionis, quia iam est proprium pa-
trimonium ipsius mariti, sicut dicimus de heredi-
tate, quæ cum sit adita est proprium patrimonium
heredis, non est ius amissionis, quia hæc est solu-
to matrimonio, qui non est casus conclusiois.
Item non est ius quod, quia non est actio, neque
est ius propter quod quia non est officium iudi-
cis, ergo remanet quoddam hoc ius vniuersale, quod
est dos non verificatur constante matrimonio, &
sic contra conclusionem.

Ego autem respondebam, quod aliud est loqui de
definitione dotis, aliud de effectu dotis, conclusio
mea int̃. ligitur de definitione, quia tunc ver-
rificantur omnia verba definitionis constante ma-
trimonio, & sic est vera, & propria dos. Si vero lo-
quimur de actione, quæ est effectus iuris, ut di-
cebat argumentum tunc, aut consideramus regu-
lariter, aut irregulariter, distinctio est Ancar. in
capit. primo modo maritus regulariter constan-
te matrimonio agit pro dote, dote ancillam
Cide rei vend. & hoc sufficit, ut ipsa dos constan-
te matrimonio producat suum effectum. Aut loqui-
mur irregulariter, & sic respectu vxoris puta-
quando agit ob virginiam viri ad inopiam l. vbi
adhuc C. de iure iur. cum sim. & tunc procedat
communis opinio, & non offendit con-

clusionem quam de feudo.
Secundo dicebam, quod loquendo de isto effectu
regulari in persona vxoris, Aut mulier quæ vult age-
re ad beneficium mariti, puta si focer, cui dos sup-
rat data, mortuus est, quantum uis fuerit opul-
entissimus, & exheredauit filium suum, interest
vxoris, ut dos maneat sic penes maritum, qui su-
bare habet onera matrimonij, & ideo tunc acqui-
videtur sibi succurri contra hæres foceri super
6 ipsius dotis recuperatione, casus est in l. si con-
stante §. i. ff. solut. matrim. & iste est verus intelle-
ctus ad illum textum, prout probat Bald. nouell.
in tra. de dote parte 7. priuileg. 3. a. num. 1. Aut loqui-
mur de actione regulari ad beneficium vxoris,
& tuos ipsa vxor, quæ dedit dotem, ut perma-
neat in matrimonio, & ut susciantur onera ma-
trimonij, regulariter non agit. Et sic concludit
bald. quod io persona vxoris iste effectus iuris re-
gulariter loquendo non erat necessarius constan-
te matrimonio, quia non semper producebatur,
7 propterea dicebam non valere argumentum quod
effectus non necessario ad suam definitionem. Et
sufficit conclusio meam verificari, ut produ-
catur effectus iuris in persona mariti, constante
matrimonio.

Tercio dicebam, Aut loquimur, utrum vxor agat co-
stante matrimonio, & cum effectu, aut ut agat,
8 t ut adueniente tempore sibi soluantur, primo dico
do intelligitur communis opinio, ut non possit
agere cum effectu, sed bene poterit agere, ut ad-
ueniente tempore sibi soluantur, & dicebam sic plu-
ries fuisse decisum, ut creditor sibi die possit age-
re ante diem, ut adueniente die sibi soluantur. Ver-
all. decis. Romana 132. parte 2. Affili. decisio.
279. Cachet. in decis. pedemont. 130. Et est tex-
tus in l. si cui fidei act. & oblig. ibi quamvis eum
qui supralatus est sub conditione, placet pœden-
te conditione creditorem esse. Item in diem ff.
de condit. indebiti, ubi debitor in diem adeo est
debitor, qui si soluerit, non repleto, & dictio a-
deo denotat certitudinem. Adeo quidem ff. de iu-
9 risci. l. om. iudic. l. adeo ff. pro soc. Et dicitur t̃ Napo-
dan. io consuetud. Neapolit. incip. uiro mortuo.
in uer. dari, quod ipsa mulier constante matri-
monio potest agere, ut sibi præstetur cautio de
resistenda dote suo tempore: est igitur actio de
dote, sed impedita quod ad executionem. Item est
10 text. in l. si in omnibus ff. de iudic. ex quo potest
argui, quod mulier potest agere, ut sibi caueatur,
quia equidem lex generaliter loquitur, & tamen
non agit ex noua causa, sed ex actione primaria
propter nouam causam. Et ille textus procedit,
siue ponamus actionem illam esse honeste dei, ut
tenet Bar. in l. si sol. matrim. siue teneamus offe-
sionem iuris, quia remedium d. l. in omnibus ha-
bet locum etiam io actionibus, si per in ris. l. credi-
tores ff. de priuileg. credit. Item dicit Angel. in l. si co-
sione in princip. num. 2. ff. solut. matrim. quod
mulier constante matrimonio agat ad dote, sicut

non concludet dotem sibi reddi, sed eam in tu-
to ponit.

11 Quod dicebam, quod aut mulier vult agere
per viam actionis, aut per viam exceptionis, nam
secundo modo potest agere, puta si mulier vide-
ret per creditorem viti exequi super bonis ipsius,
quo casu potest comparere, & excipiendo agere
non posset, quia super bonis suis. Et dico per mo-
do exceptionis, quia audit. hoc si debitor. C. de
pignore, quod vult, quod non possit agi contra ver-
tutem, nisi discussio principalis, habet hunc verum
intellectum, quando agitur per viam actionis, se-
cus si per viam exceptionis. Et quod per viam ex-
ceptionis mulier possit agere, tenet Bald. nouell.
de dote in 7. parte. prius leg. 24. nu. 2.

12 Et hoc omnia dicebam, quia si loquamur de actione
dotis constante matrimonio respectu uxoris,
ut dicebat Communis opinio (quam nunquam
negavi defendendo in circuitu, ut alij mihi nega-
turi) erat esse ius irregularis, non conuocabilis,
neque necessarius, & mihi sufficiebat, ut constan-
te matrimonio dos ipsa potuisset producere ac-
tionem iuri personarum.

Ad secundum dicebam, quod argumentum oē enu-
merationis sufficeret omnes partes, quia hoc ius
dotale, aut considerabatur de per se, & est sepa-
ratum ab enumeratione, & ideo argumentum defi-
ciat, aut considerabatur respectu ad terminos
enumerationis, & sic aut respectu uxoris, & ipsa est
13 domina dotis in rebus. C. de iure dot. quod do-
minium respectu ipsius erat originale, & natura-
le, & ad hoc ponderabam, quod in li. h. re. l. i. t. e.
pater filio, & filius peculio, respectu vero ma-
trij aderat dominium civile, cum exercitio domi-
nij naturalis, ut dictum erat, constante matrimo-
nio, quo tempore inspecto, manitus omni iure agi-
tari iuxta terminos d. do. ce. ancillam. Et in mari-
to constante matrimonio, verificari poterant pri-
mi termini enumerationis, propterea cessabat argu-
mentum.

14 Sed D. Collega, circa primam argumentationem ac-
quieuit. Circa verò secundam, longissimis verbis
semper replicabat idem, Et ego semper persiste-
bam in responsione iam data.

SUMMARIA

DISPUTATIONIS QUINTAE.

1 **D**otē a patre profecta, etiam extan-
tibus filiis pertinet ad patrem fecit
2 *communem opinionem.*

3 *Legitima nullum recipit onus.*

4 *Depositi legale nullum recipit onus.*

5 *Pacla facta secundum dispositionem iu-
ris communis nihil operantur secundum*

6 *communem opinionem.*

7 *Pater post mortem filia agit ad dotē pro
fecitiam de voluntate filia.*

8 *Legitimam esse quomodo differat ab im-
putari in legitimam.*

9 *Actio recuperanda dotis an sit propria
ipsius patris.*

10 *Filia dotata a patre in eius vita, etiam mi-
nus quam sit legitima, post eius mortem
etiam auctis facultatibus non agit ad sup-
plementum legitimam.*

11 *Pater non succedit ad dotem profectitiam
de iure communi, quando filia dotata
excluditur a successione dotantis.*

12 *Advena Pisis, ut vellicentur.*

13 *Decisio Grammatici a nu. 39. usque ad
num. 39. de exclusionem filia loquens,
ut loquatur solum de iure communi.*

14 *Filius si in vita patris habuit legitimam,
post eius mortem, etiam auctis facultatibus
non petit supplementum.*

15 *Filia dotata non petit supplementum le-
gitima, etiam si non renuntiauerit se-
cundum communem opinionem, et casus
suis decisos.*

16 *Decisio Grammatici 101. a num. 61.
usque ad 72. ut loquatur de iure
communi iuxta terminos de quibus su-
pra nu. 12.*

17 *Dos data a patre in vita filia, succedit
loco integra legitima post mortem pa-
tris.*

DISPUTATIO V.

In qua Doctor Maria argumentatus est.

Verum exactio dotis profectitiz spectet
ad patrem, vel ad filios.

1 **Q**UAEESTIO est antiquissima
inter Doctores, Vnum mor-
na filia dotata a patre cum
filiis, exactio dotis debeat fa-
ri a patre, vel a filiis, & quia
(circumscrip. opinione Mar-
tini) communis opinio est,
quod spectet ad patrem, & de qua testatur Bart.
in l.

in l. post dotem au. 28. vers. teneo communem opinionem nostrorum maiorum ff. solut. matr. Capycin decif. 170. in principio dicit communem. Propterea onus meum fuit ipsam impugnare hoc modo.

Primo filia transmittit legitimam suam ad suos filios, sed dos succedit loco legitimæ quomodo libet sit a patre tradita, ergo filia transmittit illam ad suos filios, ergo non spectat ad patrem. Maior probatur, quia in legitima ꝑ nullum potest imponi onus, & debet esse libera. L. omni modo l. quoniam in prioribus l. scimus ꝑ repletionem C. de inoffic. testam. & debetur libera absque dilatione, Franch. decif. 16. nu. 1. & nu. 13. Confitetur, quia in debito ꝑ legali nullum potest imponi onus. Franch. d. decif. 6. sed pater tenetur dotare filiam ex debito legis fin. C. de dot. promiss. Ergo non potest imponere onus, vt ad se reuertatur, & si hoc faceret ex pacto, non toleratur in ipsa legitima. casus est iol. pater cum filia ff. de pact. dotal. Minor probatur, quod dos succedit loco legitimæ per textum in d. l. scimus, & ibi diffusè Cynus. C. de inoffic. testam. & l. sancimus C. de nupt.

Secundo multa sunt iura loquentia de pacto factis inter patrem dotantem, & generum, vt soluto matrimonio per mortem filiz, etiam cum filijs, dos reuertatur ad dotantem, ergo si non essent facta dicta pacta, succederent filij dictæ filiz, & non pater. Consequentia probatur, quia ꝑ pacta facta secundum dispositionem iuris communis nihil operantur, prout est communis opinio, de qua testatur las. in l. si donaturus, per illam ex xru. nu. 3. ff. de condit. caus. data. Antecedens probatur per l. pater cuius filiz ff. de pact. dotal. vbi pater volens sibi providere stipulatus est partem dotis sibi restitui liberis extantibus.

Tercio si dos profectua soluto matrimonio ꝑ mortem filiz rediret ad patrem dotantem, tunc pater ꝑ post mortem posset solus agere ad recuperandam ipsam dotem profectam, sed consequens est falsum, ergo & antecedens. Consequens clarè deducitur, quia dicto est ius perfectum in iudicio quod sibi deberetur ꝑ. i. inst. de ad. falsitas consequentia probatur per l. post dotem ff. solut. matr. vbi pater post mortem filiz decedentis agit de voluntate filiz ad dotem profectam, Idem habetur in l. i. C. de iure dot. vbi gl. fin. ita veri tercia ratio ergo ex se non poterat agere, & allegam etiam l. quoties ff. sol. matr. & dicebam hoc esse argumentum Papiniani in l. inter socerum ꝑ cum inter ff. de pact. dotal. quod subtiliter speculando in dicebam.

D. Collega respondit, quod aliud est esse legitimam, ꝑ aliud imputari in legitimam, addo rationem, quia multa in legitimam imputantur, L. omni modo ꝑ imputari. C. de inoffic. testam. quæ tamen legitimæ loco non subrogantur, ita respondet Socin. Sen. conf. 188. col. 3. vers. addu. de secundo loco.

co. vol. 2. Menoch. casu 149. nu. 10. Et ideo dicebat quod imputatur in legitimam facit esse locum petitionis supplementi iuxta terminos d. l. scimus ꝑ repletionem C. de inoffic. testam. Item dicebat quod legitima non debetur filijs viuente patri, neque peti potest l. 1. ꝑ impuberi ff. de collat. bonorum, vnde cum in casu quæstionis propositæ filia pramoriebatur ante patrem, & tempore suæ mortis legitima non erat sibi debita, nec ipsa quæsitum ius, non poterat illam transmittere ad suos filios.

Ad secundum dicebat, quod licet multa prouisset dicere aduersus probationem. Consequentia, quia non semper est verum, quod pacta facta secundum dispositionem iuris communis nihil operentur. Tamen admissa eadem communi, dicebat patrem non succedere ex pacto, sed ex dispositione legis dos a patre C. de soluto matrimonio.

8. Ad tertium respondebat, quod alio ꝑ recuperanda dotis est propria ipsius patris, & hoc dicitur in l. 1. ꝑ accedit. C. de rei vxor. 28. vbi ꝑum tractat quod extraneus debet stipulari filio dotem reddit, alijs præsumitur donasse, respondet, patres autem agunt ad dotem, etiam ex tacita stipulatione, ergo clarum est, quod ipse pater habet actionem ad dotem recuperandam.

Ergo autem sic replicabam. Si illa dos data a patre filiz non haberetur pro legitima iuxta terminos primi argumenti, sed imputaretur in legitimam iuxta terminos dictæ responsionis, tunc sequeretur, quod si ipsa filia superuixisset patri, potuisset petere supplementum legitimæ, sed consequens est falsum, ergo & antecedens: falsitas autem probatur, quia si filia dotata est a patre in eius vita, etiam in minus legitima, tamè post mortem patris non potest petere supplementum legitimæ, & pro hoc allegabam Marantæ, qui hoc comprobatio quæst. ro. num. 1. a. 1. & 23. Item allegabam esse sic decisum, prout testificatur Grammat. in decif. 57. & decif. 101. Et confirmabam, quia omnes Doctores dicentes opinionem 10 la. & aliorum glossatorum volentium patrem ꝑ succedere ad dotem profectam, exclusi filijs, dicunt de iure communi non habere locum, quando ipsa filia exstiteretur ꝑ successione dotis, vt est communis opinio de qua testificatur Capycin decif. 176. nu. 6. & 7. per rationes vt ibi, sed filia dotata a patre, in terminis iuris communis loquendo, nihil aliud potest consequi, vt dictum, ergo dotem dicitur sibi appropriare, quo casu transmittit ad suos heredes.

Et respectu secundæ, & tertie responsionis ad argumenta mea, dicebam, quod ducere instantis onus est soluere, & ideo ad huc subsistebant, sed referuando facultatem postea de eis etiam disputandi, in illa ꝑ responsione ad replicationes contra primam.

5 Sed D. Collega respondebat, Nos loqui in pectore in

re communi in presenti questione, sed replicationes procedere, si ante prohibitionem statuti, & sic loqui Doctores allegatos, & ideo dicebat non concludere: Imò alij vi emuli laborum nostrae iuventutis, credentes potius barbie, quam eruditioni, vix poterant contineri, quin dicerent me allegare falsum.

Equantem semper insistebam in allegando veritatem, & quod Alarantia d. nu. 1. 2. 3. & 4. loquatur de iure communi, & quod decisiones prædictæ, ubi loquuntur de isto articulo loquuntur de iure communi, Quod cum non potuisset persuaaderi, ego dixi, remaneat disputatio in hoc puncto, quod fidei doctores à me allegati non loquuntur expresse de re allegata, dicitur enim allegasse falsum, in verò loquuntur fidei patris aduersa conclusio: Et sic fuit conclusio mea.

Sed quia non desitce aliqui (emuli gloriæ, quæ soli debetur) Deos, doctores meos semper Doctores aduenas, qui Plu legunt, vt albi nigri corbi villicantes) qui dixerunt decisiones allegatas, casus non decidere de iure communi, sed præsupposito si iure, prohibente huius dotas: Propter hoc adducendum est, quod Græmat. in d. decis. 57. 2. 1. & 2. in numero 34. in vers. quod verò ad illud, vique ad numerum 36. loquitur in specie de iure communi, quærens an si filia sita patre dotata, & postea illius bona augeantur, possit de bonis auctis quæ reperitur tempore mortis petere supplementum legitimæ, & decidit quod non possit petere. allegat Bald. post Jacob. de Butt. in l. pactum quod dotali in 6. opposit. C. de collat. Idem dicit in auctoritate quæ C. communia de legat. & ibi Castrensis. subdit hoc esse singulare, & menti tenendum.

Imò in fortiori casu allegat Bald. in l. si. circa fin. C. de fideicommissis. & in l. fin. C. de vsur. rei iudic. 2. vers. quid ergo. Vbi dicit quod si filius 1. accipit legitimam in vita patris, tunc pater effectus est locupletior, tempore mortis non potest petere supplementum legitimæ, quia poterat etiam effici pauperior: Et ipse filius sicut non teneretur restituere illud plus, quod habuit in hoc casu, ita non potest petere illud minus quod deest in casu contrario. Idem tenet Bald. in l. in successione C. de his quæ in feud. credit. & sequitur Angel. & Imol. in l. stipulatio hoc modo concepta il. de ver. oblig. Bart. & alij in l. si. ff. de pact. Bald. in l. cum oportet 5. 1. C. de bon. quæ lib. Et omnes isti doctores loquuntur de iure communi, & allegatur in dictis numeris dictæ decisio 57.

Addo quod hanc opinionem sequitur Raman. in d. stipulatio hoc modo concepta, & dicit esse 2. 1. 4. 1. Gregor. Nates in repet. c. quoniam col. 1. de pact. lib. 6. Guglielm. Benedict. in re pet. Raynuitus de testam. in ver. duas habens nu. 2. 4. 1. Cart. Senior. in consuetudina. & Boer. in decis. 6. a. cul. 4. ubi etiam quod sit communis, &

decisum secundum eam: Et licet Couar. in repe. d. c. quoniam. in initio tertij parus 5. 1. nu. 2. v. f. & sane huic opinioni, dicat hanc communem intelligi debere, quando filius renuntiaverit, & hanc esse veram communem, vt ibi per eum: Tamen, etiam si non renuntiaverit, est casus decisus Neapol. vt filius, siue filia non possit petere supplementum, vt testatur Camillus Salernus in additionibus ad consuetud. Neapol. quæ incipit Si moriatur sub tit. de successione ab intestato in additione quæ incipit Paragium in d. libro c. 6. factud. fol. 9. 1. in vers. Et non obstante quod non renuntiaverit, iunctis auct. de consensu omnium scilicet berimont. ut patrum die 9. Aprilis 1553. fuit decisum absolucendo conuentum ab impetitione actricis, & c. deinde subdit quatuor alius decisiones, in hoc eodem articulo, deinde subdit, taliter quod de hoc non est amplius dubitandum, tunc plures fuerit decisum.

- 15 Item legatur Grammat. in allegata decis. 10. 1. nu. 68. in vers. & quod patri visum est componens, vique ad num. 72. in vers. præterea, ubi licet casus proponatur ex statuto, tamen deciditur ex regulis iuris communis, allegando ad hoc videendum Do. toris maxime apertius ad quos me remitto. Imò Dec. in consil. 2. 6. ubi consuluit in hoc casu. nu. 1. in vers. Et ideo, Respondet tamen de iure communi, quæ ex dispositione statuti per hæc verba. I. talio tamatto. 10. iure communis, quam attenta dispositione statuti, videtur quod I. rancisco & c. Unde in vers. Sed tamen huius non obstantibus, contrarium de iure videtur verius.
 - 16 Et pro hac opinione facit, quia dos 1. data à patre in vita ipsius succedit loco integre legitimæ post mortem patris, de qua conclusionem latet per Bald. nouell. parte 6. privileg. 16. num. 7. in fine.
- Et pro tota presenti disputatione videndus est Menoch. de arbitrar. iudic. casu 149. per totum, qui multa ad hoc conuenit, quæ ad presentem disputationem non deseruiunt.

S V M M A R I A

DISPUTATIONIS SEPTIMÆ.

- 1 **D**Os recuperata an possit ceteri diuerso iure.
- 2 Dos restituta dicitur habere suam propriam causam.
- 3 Dos constante matrimonio, & soluto ipso, vt habeat eandem rationem.
- 4 Causa propter quas possit aliquis alienare quos sint, etiam in aliorum præiudicium.
- 5 Alimenta debentur domino presenti, & futuro.

Malice

- 6 *Mulier prohibita disponere, potest alienare, ut soluat debita.*
- 7 *Mulier prohibita disponere, potest alienare, ut inueniat maritum condignū.*
- 8 *Doctores qui non habet contradicteorem in sua doctrina, habetur pro lege.*
- 9 *Libertus, citra prauitūdiem patroni, potest donare benemerito.*
- 10 *C. quemquam de usuris ut non habeat locum inter viros.*
- 11 *Mulierem prohibitam disponere in ultima voluntate, qui teneant non esse prohibitam alienare in vita.*
- 12 *Statutum quod mulier non possit disponere ad eius libitū in ultima voluntate, est odiosum.*
- 13 *Statutum contra ius commune recipit interpretationem passiuam de iure communi.*

DISPUTATIO VI.

In qua Doctor Marta arguenteratus est.
In Circulis Milanis.

Statutum quod mulier habens liberos non possit disponere nisi de tertia parte suae dotis. comprehendit viduam cui restituta est dos. secundum communem, de qua in lectionibus.

- M** A n e commune impugno vnicuique argumento, propter meam indispositionem causatam ex multis vigilijs, & quidem communi. Vnica res non debet diuerso iure censi. I. eū qui xdes ff. de viucap. sed dos ꝛ recuperata respectu mulieris dicitur proprium eius patrimonium hincum ibi notatus. C. communia vtriusque iudicij, ergo non debet dici dos respectu filiorum, & per consequens statutum non comprehendit.
- Sed D. Colliga respondit, quod ista dos restituta dicitur improprie, non autem proprie, quę restituta ꝛ etiam dicitur habere suam propriam causam, pro pro allegabat I. si socius pro filia ff. pro soc. & p. p. ponius §. i. ff. de a. quir. possell. quam dicit esse no abilem ad hoc, ideo comprehenditur sub statuto. Item dicebat, ex quo militabat ꝛ eadem ratio etiam in dote restituta, quę militabat in dote constāte matrimonio, propterea statu-

nam istud extendebatur ad dotem restitutam. Et licet ista verba potius respiciebant fundamenta communis opinionis, quam responsonem ad illud argumentum commune, ad quod respondebat Hanoibal de Canonicis in rubrica ff. soluto matrimonio. num. 17. a diuerso modo, nihilominus replicabam.

Si ex quo dos transit cum sua causa ad mulierem, licet si ex quo militat eadem ratio in dote restituta, ideo comprehenditur sub statuto, tuoc sequeretur, quod ipsa mulier non posset alienare in vita: sed hoc est falsum siue transeat cum sua causa, siue militet eadem ratio, poterit disponere in vltima voluntate vltra statutum.

Probabam falsitatem consequentis in hunc modū.

- 4 Quinque sunt causę ꝛ ex quibus quis potest alienare in vita, videlicet, ut viuat, ut sanus viuat, ut liber viuat, ut cum matrimonio viuat, & ut liberally viuat: sed in his omnibus prouisum est, ut mulier possit alienare suam dotem etiam in prauitūdiem aliorum, ergo mulier potest alienare in aliorum pręiudicium. Antecedens probatur, quia ut uiuat potest alienare l. mutus §. manente ff. de iure dot. Confirmatur, quia si xquius ꝛ est dare alimenta ei qui aliquo tempore dominus futurus est l. 1. §. sed si incertum ff. de ventre in poss. mitt. quāto magis debet alia mulier de bonis suis, cum ipsa sit domica, & filij contradicentes dicerentur ipsam necare, quo casu posset rationabiliter exheredari §. si quis a parentibus in auth. ut cum de appell. cognosce. Franch. de dec. 433. in 1. dub. Item potest alienare in pręiudicium aliorum, ut sana viuat l. si cum dotem §. si autem in xcessu ff. sol. matrim. Nec possent filij contradicere, aliter ex eodem ratione filij posset exheredari. Item potest alienare, ut libera uiuat, puta ut liberet ꝛ se debito, ad quod est efficaciter obligata, si aliud de soluere non potest, sicut dicimus in minore l. lex quę tutores. C. de adu. nistr. tut. l. ob 25. C. de p. d. minor. & iste est casus decisis per Capyc. dec. 195. ou. 2. Extrahit in dec. 70. Item potest alienare, ut nupta uiuat, puta si non inueniat maritum condignum, nisi cum dote in pecunia ꝛ numerata, iusta est causa alienandi, quia dotis causa semper præcipua est l. 1. ff. sol. matrim. Item potest alienare ut liberally uiuat, quia potest donare benemerito propter grata, & accepta seruitia, & non potest contradici per filios, ut dicit Napolan. in consuetudine Neapolit. incip. Et si mulier in verusum nu. 10. Et cum iste doctor ꝛ non habeat contradicteorem, eius doctrina habetur pro lege. Franch. dec. 363. num. 4. Et confirmatur, quia libertus ꝛ non potest donare, & tamen potest donare benemerito l. viuius ff. si quid in fraudem patroni, sic & prælatus l. iubemus circa princip. C. de sacros. eccle. l. 6. in auth. de alienat. & emphyt. princip. in gloss. in oer. tenaciter. Innocen. c. cum in officio in princip. de testibus.

Confr.

S V M M A R I A

DISPUTATIONIS SEPTIMAE.

1. **L**. i. *de dote causa non numerata* m. *inductio, & intelligentia, & nume. 6.*
2. *Dos promissa quomodo sit vera dos.*
3. *Dotis quot sunt species.*
4. *Dos promissa dicitur vera dos respectu mulieris.*
5. *Dos an sit ius.*
7. *Exceptio non numerata dotis infra quam tempus opponi debeat.*
8. *Exceptio non numerata pecunia, eo ipso quod est opposita, dicitur probata.*
9. *Exceptio non numerata pecunia de iure canonico potest opponi in perpetuum.*
10. *Exceptio non numerata dotis potest opponi in perpetuum, si ecclesia est contenta.*

DISPUTATIO VII.

In qua Doctor Marta defendit in Circulis Pisani. Dotem promissam esse vere dotem.

- D**ilectio daphnera obiecit argumentationem. Primam ex l. i. c. de dote causa non numerata, ubi dicitur dotē non numerata, non scriptura dotis instrumentis facit, ergo dos promissa non est vere dos.
- Secundo dos est ius, sed promissio non est ius, ergo promissio non est dos, maiorem probavit per l. i. quod dicitur si de impens in reb. dot. si. minorē probat, quia si promissio esset ius, tuoc daretur ius iuris, quod est contra textum in l. i. si de usufructu legat.
2. Ego autem respondebam, dotem promissam esse vere dotem, id est includi in definitione dotis, illud enim dicitur vere & proprie tale, quod constituitur cum definitione, si ad idolum si de dolo. sed dotis definitio per Bartolum, & communiter acceptata convertitur cum dote promissa ergo &c. Immo dicebam doti esse duas species, alteram promissam, alteram datam, modò textus in d. l. i. loquitur de dote data, quam facit numeratio, sed non excludit dotem promissam. Item dicebam, quod gl. in 2. expositione rubricae interpretatur

N

pretatur

76 Confirmatur ista replicatio, quia dispositio. c. t. quamquam de usufructu loquitur in ultima voluntate, non habet locum in contractu inter vivos, & etiam in donatione causa mortis si fuerit stipulatio vallata, etiam si in testamento fuerit facta, dummodo mediante stipulatione, Dec. in conf. 197. in fine, & ibi nu. 3. dicit esse communem opinionem. Item confirmabam per auctoritates, & loca doctorum in specie, quod mulier si prohibita per statutum disponere in ultima voluntate, non intelligitur prohibita alienare in vita, consilium Dec. in conf. 196. Alex. in conf. u6. qu. 8. & 9. vol. 1. & in l. i. de leg. 1. ubi quod statutum loquens in casu simplici non extendatur ad mixtum. Denique confirmabam, quia statutum hoc est odiosum, ut consilium Abb. in c. fil. 17. nu. 1. vers. sed in casu nostro. vol. 1. & ideo non est extendendum de ultima voluntate ad contractus inter vivos. Dec. in d. consil. 196. lo. 5. Dilectio tract. de arte testandi titulo 1. cautela 13. qui multos cumulat.

Sed 17. Collega dicebat, aliud esse loqui, quādo lex generaliter prohibet dispositionem in ultima voluntate, & tunc procedit mea argumentatio, ut non comprehendat casum alienationis inter vivos. Aliud est, quando statutum specialiter prohibet dispositionem in ultima voluntate, & tunc stante paritate rationum in utroque casu, ipsa mulier, neque poterat alienare in ultima voluntate, neque inter vivos.

Ego autem replicabam, quod hoc est epilargare fundamentum communis conclusionis, sed non est respondere ad argumentum: Et praesuppositus istis terminis secundum communem. Ego arguebam, quod stante prohibitione legis particularis, mulier ipsa poterat alienare inter vivos in praesudicium aliorum, sic enim loquebantur omnia loca inducta. Et quatenus dicebat hoc esse de iure communi, Replicabam textum in l. 1. c. de noxal. & expressē dicere statuta recipere interpretationem passivam de iure communi, Et inducebam illum textum disputationis gratia, etiam in correctorij iuris communis, ponderando quod ibi poena erat imposita contra ius commune, & tamen dominus non tenebatur, quia ex regulis iuris communis non tenebatur, unde quatenus illo iure procedebat argumentatio, idem dicendum esset in casu statuti: Et sic currit tota communis opinio, volens non posse disponere in ultima voluntate, nec minus inter vivos, ut fiat fidei statutum, & reddatur elusivum quare si vidua potest alienare inter vivos, potest etiam ad sui liberum disponere.

Sed 18. Collega permainebat in eadem responsione, & sic replicando. Et non fuit ulterius disputatum propter rumores.

pretatur de dote facta id est promissa a muliere, & non numerata, & sic civilis ille comprehendit tam datam, quam promissam. Item dicebam dotem ¶ promissam dici veram dotē respectu mulieris, quia statim quod habet promissionem, dicitur habere dotem l. eum post § sed his ff. de ad ministrat. xuc. unde poterit illam promissionem dare in dotem, & maritus dicitur tunc dotem habuisse, quantum poterit exigere, vel quāq̃ valebit illa promissio iuxta regulam l. quærebat ff. ad l. falcid.

5 Ad secundam dicebam dotem ¶ non esse ius, ad textum in d. l. quod dicitur ff. de impen. in reb. dot. scilicet respondetur, quod loquitur de vniuersitate iuris, & facti prout nos tenemus. Sed de fensendo communem, negabim minorem, quia aut loquimur de promissione simpliciter, & sic non omnis promissio est ius, aut de promissione dotis, & sic in specie, & est vera dos, ut tenet conclusio. Ad l. i. ff. de usu, & usufructu. legato, dicebam loqui de seruitutibus, l. quod usufructus fortuitus legari non possit, quia seruitus seruitutis esse non potest, nec probatur argumentum de iure seruitutis ad ius dotis, quia non valet argumentari de vna specie ad alteram, per ea quæ cōgerit Euerard. in loco a specie.

6 Sed D. Collega replicabat d. l. j. ¶ C. de dote caot. non num. facere differentiam inter dotē datā, & promissam, ideoque dicere numerationem facere dotem, scilicet datam, quasi quod dos promissa, dos quæ etiam tractat rubrica notū sit vera dos. c. 17. in 127.

Ego autem dicebam, quod in d. l. j. dicitur dotem numeratio facit, non scriptura instrumenti dotalis, ideo numeratio non ponitur respectu dotis promissæ, sed respectu instrumenti dotalis, ibi enim maritus confessus erat recepisse dotē, quam non receperat, unde factis diuortio, vxor petebat dotem vigore instrumenti, & maritus videbatur eondemmandus, quis per instrumentum confessus erat recepisse, sed quia maritus infra annum opposuerat exceptionem ¶ dotis non numeratæ, iuxta textum in l. i. C. de dot. ideo decidit textus dotem numeratio facit, non scriptura instrumenti dotalis, quasi quoddam opposita exceptione

7 infra tempus, ipsa mulier debeat probare non merationē fuisse factam: Et ratio decisionis est quia eo ipso ¶ quod exceptio ista opponitur dicitur probata, diuortio infra tempus a lege prefixum opponatur, per textum iuncta glan. l. 1. C. de non numerata pec. & in l. i. iuncta glan. C. de condit. ob turpem causam. l. i. Rodene. Suarez in l. post rem § sed pro euidentia omnia. l. ff. de re indic. Caraut. super rubricis magnæ Cortiz vicar. Neapolis pum. 47. quod non est in alijs exceptionibus per regulam l. i. qui ff. de probat.

8 Et quæ dicuntur de exceptione non numeratæ pecunie infra biennium, sunt vera ius dotis infra annum tantum, per d. l. i. C. de dote caot. non numerata. Licit de æquitate canonica exceptio ¶ non numeratæ pecunie posuit perpetuo opponi, Dyn. in reg. locupletari de reg. iur. lib. 6. In notat. c. quis plenique de immunit. eccl. de qua doctrina facit multum festum Angel. in consilio 156. & Romanio consil. 45. dicentes ita consensisse iuris facti contingentia. Quod dubium est an sit verum in dote, ut post annum de equitate canonica opposui posuit dotis non numeratæ exceptio, Nili ecclēsia ¶ est et coeuentia, quia posset perpetuo opponere Angel. in d. consil. 41. & videndus est pro hoc Ioseph Cumias super rubricis regni Siciliæ cap. 37. ou. 111. & 112. & sequ. sol. m. 176.

S V M M A R I A

DISPUTATIONIS VIII.

1. **D**otis quot distinctiones dari possint.
2. **D**os in potentia respectu promittentis qualis.
3. **D**otis promissio habet tacitam conditionem.
4. **A**ctum de dotando, an veniat in definitione dotis.
5. **D**os in potentia in consideratione iuris, qualis sit.
6. **D**os quod ad nomen an sit ius.
7. **D**os in pecunia an sit ius.
8. **P**ecunia dotis quomodo dicatur diminui.
9. **D**os in actu in corpore stabili an sit ius vniuersale.
10. **D**os supposita debitis adhuc dicitur ius vniuersale.
11. **D**os considerata, ut minuitur, & crescit, an sit ius vniuersale.
12. **D**otis corpora ad quem effectum dicuntur diminui.
13. **D**otis rebus extinctis an desinat esse dos.
14. **D**os an possit includi sub alio iure vniuersali.
15. **M**aritus qui habuit dotem, quando conueniri non possit super ea.
16. **D**otis partes quando continet ius in corporeale.
17. **P**eculium an, & quomodo possit vendicari.
18. **V**endicatio in quibus non procedat.

- 19 *Ius appellatur locus ubi redditur ius.*
 20 *Dos ut dicatur dari, traditi, stipulari.*
 21 *Uxor succedit marito ad dotem singulartiter in vniuersitate.*
 22 *Mulier relicta ut non teneatur stare celonio.*
 23 *Libellus generalis non admittitur nisi in iure vniuersali.*
 24 *Emptione non tenetur quis in hereditate, sicut in dote, et nu. 28.*
 25 *Dos patitur distractione falcidia, non trebellianica.*
 26 *Dos ut possit esse quid particulare.*
 27 *Dos licet supponatur debitis, defalcationibus, et distractionibus adhuc dicitur ius vniuersale secundum communem.*
 28 *Dos est nomen iuris creatum a lege super corpore dato in dote.*
 29 *Dos cum venditur quid dicatur vendi, et transferri.*
 30 *Ius hereditarium fuisse creatum a lege cum facultate in alium transferendi.*
 31 *Iuris nomen non semper creatur super multis corporibus collectis sub uno nomine collectiuo.*
 32 *Iuris vniuersalis in dote quare ratio communiter consideretur a doctoribus.*

DISPUTATIO VIII.

In qua Doctor Marra defendit.

Dotem esse ius vniuersale.

Vt presens questio huius fuerit in circulo presens anni disputationis ab Excellentissima collegio, & iterum mihi illa occasione, nec labores recusari fuerit assignata, studendo cogitabam si putarem hac unica distinctione defendi ex terminis doctorum tenentium communem, & respondere ad omnia argumenta, quae per vnum mensura potuissent proponi, propterea, ut illam praequidi, sic ante argumenta, quae contra ipsam opponuntur, ipsi adnotare.

- 1 *Dos si ipsa consideratur dupliciter, aut in potentia, aut in actu.*
 2 *Dos in potentia consideratur, aut respectu promissionis, aut in consideratione iuris.*

Dos in actu aut consideratur respectu sui ipsius, aut respectu alterius. Item aut quod ad nomen, aut quod ad essentiam.

Dos in actu consideratur respectu sui ipsius, aut consistit in pecunia, aut in corpore stabili, & sic aut quando est ius creatum, & in eodem statu permanet, aut quando crescit, & diminuitur, aut quando res dotales extinguuntur.

Dos in actu consideratur respectu alterius, aut in comparatione ad alterum ius vniuersale, aut in computatione sui effectus, aut respectu suarum partium, aut respectu tituli, vel ordinis iudicialis.

3 *Dos considerata in potentia in consideratione promittentis dicitur ius vniuersale, quia cum quis promittit vnum fundum, vel quamlibet rem singularem pro dote, dicitur promittere vniuersitatem, quae potest consistere in vna re minima, et tunc quod illa res potest augeri, casus est in l. peculium in princip. & in l. de positi. ff. de pecul. & in l. quoties ff. de iure dot. Et ideo habemus in iure istum terminum, ut respectu potentiae, quod habet ad augmentum, dicitur ius vniuersale: Item dico in potentia, quia ista promissio si dote habet tacitam conditionem si nuptiae sequantur l. stipulatione cum similibus. ff. de iure dot. secus esset, si quis fecisset pactum de dote ad arbitrium alterius, iuxta l. cum post §. gener. ff. de iure dot. iuncta l. i. C. de dot. promissis. quia tunc esset potentia satis remota, & illud pactum non esset vniuersale ius. Item ista minima res pro dote dicitur ius vniuersale, ex eo quia in potentia continet actionem, & obligationem suam. l. impensis ff. de regul. & sumpt. soner. Item actionem, & obligationem ad expensas viles. l. i. sed nec ob impensas C. de rei uxoris act.*

4 *Dos in potentia in consideratione iuris, est ius vniuersale. Nam in §. fin. instit. per quas personas nobis acquiritur enumerantur omnes vniuersales, per quas acquiritur in vniuersali, & non enumeratur dos. Dico quod dos tanquam ius vniuersale ibi enumeratur in potentia, quia cum est eadem ratio in non numeratis, quae est in numeratis, tunc non numerata in potentia comprehenduntur in numeratis, casus est in l. ob es C. de praed. minor. in l. i. C. de cond. indeb. & ibi glossa. Et per Felsum in c. quoniam, ut lite non contestetur, & in c. antellimus col. 5. de iudic. Et ita in specie respondet Camerarius repet. imperialem fol. 38. col. 4. littera K. in conclusione an secundum sit ius vniuersale.*

5 *Dos in actu consideratur respectu sui ipsius, aut quod ad nomen, & aut quod ad substantiam: utroque modo est ius vniuersale, quod ad nomen quidem est ius, quod statim creatur a lege, cum traditur res pro dote l. si & plagis §. in dno ff. ad l. falcid. Et pro hoc excluditur, quod dici posset non dari ius iuris, quia est ius creatum a lege de ipsa re prodote tradita.*

Dos in actu consideratur respectu sui ipsius in pecunia

- nia ¶ existens, dicitur ius uniuersale, Nam textus in l. i. si qui sicutum in fine ff. de iure dot. cum dubitet an dos pecunia non propter impensas minuat, respondit, quod si mulier soluerit impensas marito, dos dicitur crescere, & per hanc lectionem, per illam pecunia inducitur dos, & continetur in dote, Et licet dicatur pecunia ¶ diminuitur, & dos diminuitur, ergo pecunia est dos: Tamen ibi dicitur pecunia diminuitur ad finem, ut definat esse dotalem, & ita dicit Secuola ibi, Nam si definit esse dotalis, poterit alienari.
- ¶ Dos in actu ¶ consistens respectu sui ipsius considerata in corpore stabili, dicitur ius uniuersale, Nam cum datur fundus in dotem, statim creatur ius uniuersale continens illum fundum arg. not. in l. pediculus ff. de auro, & arg. leg. sicut illa dos habet potentiam continendi alias res, ut dixi. Et licet in l. etiam C. de iure dot. mulier stipulata sit sibi reddi fundum datum in dotem, non p. hoc idem est fundus, & dos, quia tunc dos non posset alia continere, sed stipulatio intelligitur, ut sibi reddatur ille fundus, tanquam solus contentus in dote eo tempore stipulationis.

Dos in actu consistens respectu sui ipsius considerata in eodem statu permanenti est ius uniuersale, quia licet dos ¶ supponatur debita, adhuc permanet integraliter ius uniuersale, sicut dicimus de hereditate, in qua si succederent debita excessiva adhuc in totum illæ res dicerentur hereditariæ, ergo idem est in dote, arg. pecuniam §. 1. & hereditas appellacione ff. de verb. signific. & solum hereditas efficitur damnoſa. Et licet al legatur d. l. si is qui sicutum §. pen ff. de iure dot. quod res definat esse dotalis pro parte, potest dici ad effectum, ut pro illa parte poluit alienari, sed non ut definat esse ius uniuersale, nam cum ibidem consideratur quod impensa potest restitui, & dos crescere dicitur, ideo isti sunt termini iuris uniuersalis.

- ¶ Dos in actu ¶ consistens respectu sui ipsius considerata quando diminuitur, & crescit, etiam dicitur ius uniuersale, quia licet text. in d. l. quod dicitur ff. de impens. in reb. dot. fact. cum simili d. 1. cas. quod impensæ ¶ minuunt corpora, & sic minuunt dotem, tamen ibi dos diminuitur, quia non potest fieri compensatio de pecunia ad corpora, sed si pecunia esset in dote, fieret diminutio ipsius dotis, cum participatione rerum: Et considerata etiam hac diminutione dotis, dicitur ius uniuersale, quia iura considerata uerunt simul diminutionem, & augmentum, in soluendo impensas, ut dictum est, sed diminutio, & augmentum sunt propria iuris uniuersalis, ergo considerata etiam diminutione, dicitur ius uniuersale.
- ¶ Dos in actu ¶ consistens respectu sui ipsius ¶ celsi derata, quando res dotales extinguuntur, adhuc dicitur ius uniuersale, quia quando res dotales extinguuntur in totum, ita quod non sit spes, quod reuertatur, tunc extinguuntur ius uniuers-

sale, quia uniuersum sine rebus corporeis libet ff. quod cuiusq. uniuersitatis nomine: Et ideo secus nullum habet hereditatem, quia nullam habet rem super qua possit subſistere hereditas, ff. de testam. & not. in §. sed & deditionu inſtit. de libertic. eum est in pœpbo, quia non reperitur cōtrarium decum, & illi sunt ueriter mini iuri uniuersalis.

Item si uniuersaliter consideretur per intellectum, tunc sine aliquo corpore constituitur potest, & esse secus si uniuersaliter consideretur in corporebus, Ripa in rubric. nu. 44. uersic. primo ff. solut. matrim.

- ¶ Dos in actu ¶ consistens ¶ respectu alterius inclusiue cum altero iure uniuersali, dicitur etiam ius uniuersale, quia in iure nostro unum uniuersale non inueniuntur includi sub altero: Nam, vna hereditas potest ad alteram subalternari, ita ut unum sint l. sed si plures §. filio ff. de unig. & pupill. & tamen istæ hereditates proprias, & antiquas qualitates, tanquam separatas reperiunt, ut declarat Soccin. in l. cum aui ff. de condit. & demonstrat. Item feudum est quid uniuersum, & unum comprehendit alterum, quia si feudum quaternatum comprehendit feudum planum, & de tabula, l. ecce in lib. 1. de subſeud. Item Castrum est quid uniuersum, & comprehendit sub commatō. Item peculium est quid uniuersum, & tamen unum peculium uicarij inest in peculio ordinarij l. si seruus meus, & l. seq. ff. de pecul. Item unumquodque genus, alterum comprehendit, l. 1. ff. si cert. pet.

Dos in actu ¶ consistens respectu alterius considerata in comparacione ad suum effectum est ius uniuersale, quia maritus, ¶ qui habuit dotem ab uxore, & tanquam successor uniuersi iuris conueniri non potest. l. mulier bona ff. de iure dot. sed ipsa uxor est conuenienda, nam cum dederit omnia bona sua in dotem in casu d. l. mulier, & omnia bona intelliguntur deduro ere alieno l. subſignatum §. fin. ff. de verb. signific. ipsa conuenienda est, ut declaratur quod bona comprehenduntur sub hoc uniuerso. Et in hunc sensum intelligo textum in l. etiam §. apud marcellum ff. de petit. hered. ubi additur maritum uili, uxorē uerō directā conueniri, quia maritus possidebat, ut ibi gl. notat in uer. diuortio.

- Dos in actu ¶ consistens respectu alterius considerata in comparacione ad suas partes: quia si ¶ considerantur partes ¶ dotis prout sunt corporales, & continent incorporales, est ius uniuersale, quia ad dictas partes sic consideradas non extenditur rei uendicatio l. uendicatio ff. de rei uendic. Sed hanc legem sic intelligo, aut peculium ¶ uendicatur totum, & tunc etiam quod contineat iura, uendicatio recte procedit, prout declarat ibi Alex. in d. l. uendicatio, & est casus decisus Guido pap. de dec. 148. aut uendicatur ¶ aliquod particulare continens ius sub generali pœuione pecu-

¶ **I**tem, quia probata sunt remedia ordinaria pro d
lus, vt declarat Bald. in l. 1. §. fin. ff. si cert. pet. hoc
casu non procedit vendicatio, & pro hoc est vi
dendum las. in §. omioium in gl. in fide a. et. Sic di
cendum est in dote, vt quando constat ex cor
poribus illa vendicetur.

18 in comparatione ad suas partes considerata,
etiam dicitur ius vniuersale, quia ipse partes
representat dotem, sicut locū i quo ius red-
ditur ius appellamus, nuncupando ab eo quod
fit, in eo vbi fit l.pens. de iust. et iur. Et secun-
dum hunc sensum intelligo l. 2. §. fia. ff. de priuile-
giis, credit. i. etiam Cade iure dot. l. dedit dotem
ff. de collat. bonorum licet iure dot. vbi di-
citur i dotem dari, dotem tradidit restitui,
20 & tamen dantor restituantur, & traduntur eius
partes, quæ corporales sunt, & dist. runt a iure
vniuersali, quod est incorporale, vs. influit. de rebus
corporalibus, & incorp. Quia istæ partes dis-
cuiuntur doti, prout dotem referunt, sic etiam dici-
mus in fideicommissis, quod restitutus rebus vni-
uersum ius cum iuribus, & actionibus in fideicom-
missarium transiunt, restituta influit. de fideicom-
missi heredit. l. restituta ff. ad trebell.

Dot in actu considerata respectu alterius in compa
21 ratione tituli, puta quando vxor succedit ꝑ ma-
rito ad dotem suam, & tunc licet dicatur singu-
laris, tamē dicitur singularis de vniuersitate, pro-
ut est casus in l. cum pater §. mensis ff. de leg. 1.

Et secundum Campes de dote. q. 4. nu. 7. dicitur
pater transiit. quoniam successio incurrendum
est. mulier bona fide iure dote. Et ideo mulier re-
lictā non tenetur stare colono nam. gl. in l. di-
nortio. et in l. huiusmodi. s. fin. infra. et ibi
not. quia non representat personam defuncti. &
illa regula quod successor tenetur stare colono
habet locum solum. quando successor representat
personam defuncti.

De in actu considerata respectu ordinis iudicialis
est ius uniuersale, quia sufficit dicere peto dotē
Lfin. C. de sent. quz line cert. quant. quia libellus

23 † generalis non admittitur nisi in ree uniuersali, ut per gl.in l. ff. de ad. & not. in l. ad. C. de ad. et. l. i. et c. xx. m. d. l. ff. C. de sent. quae sit certum: tallegitur contra communem, cum dicat sententiam non valere. Tamen aduertendo hoc dicere, considerando, quia verba libelli erant, peto dotem datam, & sic erat validus, videlicet, sed verba sententiae erat folue quod accepisti, & ita erat diuersa a libello, nam ille erat petendo sui uniuersali, sed sententia condemnato ad res particulares, & ideo sententia dubia, super iudicio ex soi natura dubia remansit nulli, sed si sententia dixisset folue dotem datam, tunc sententia esset valida, quia fuisset certificata per libellum, & non fuisset opus exprimere quantitatem, vel corpora, nisi in executione sententiae, & hic est communis intellectus.

De Collega sic argumentatus est, si dos esset ius uni-

Primo, respectu iuris universalis, nam vendita hę-
24 rediunt qđ si nascatur euicchio, tunc venditor no-
tetur de euicchio l. 3. ff. de heredit. vel acq. ve-
dita, sed vendita dote si euincatur, tenentur ven-
ditores de euicchio corporis (singulari venditio-
ne, l. 1. C. de iure dot.). Ergo ipsi duo non dicuntur ha-
bere hoc ius universale, quod est respectu here-
ditatis, sed habet quid particulare respectu cor-
porum, venditorum.

Secundo, quia legitima detrahitur de singulis corporibus, ut si ad l. scilicet per totum, & trebellianica detrahatur de iure in uerso, scilicet de hære-
25 ditate sed de dote & detrahitur scilicet, & non trebellianica gloss. in l. ali. facta in ver. referri ff. de iure dote. ergo dos non habet hoc propriū quid est iuris uolūti.

Tertius ipsa dos habet quæ sunt iuris particu-
laris. Nam dos ꝑ succedit loco legumꝑ. scimus
C. de inoffic. testam. sed legitima detrahatur de
• corporibus particularibus, quia est pars bonorꝑ
non hereditatis. l. papinianus §. quarta ff. de inof-
fic. testam. ergo ipsa dos est quid particulare bo-
norꝑ, non autem ius vniuersale.

Quartò, quia ipsa dos habet omnia, quæ dicuntur
de rebus particularibus, quia dicitur tradi, nume-
rari, vt C. de dote causa non numerata, ergo est
quid particulare, & non vniuersale.

Ego autem respondebam, non sequi dos caret illis
duobus proprijs, quæ sunt iuris vniuersalis, ergo
non est ius vniuersale, quia ex alijs potest esse ius
vniuersale, & dicebam hoc apparere ex eo mem-
bro supra dictæ distinctionis, in quo considera-
bam dotem in actu respectu sui ipsius in eodem

27 statu permanentem, quia licet et supponatur aliquibus debet, v. c. iombibus, et defalcationibus adhuc dicitur dos, et ius vniuersale, vt dixi. Et allegabam veram rationem iuris vniuersalis esse, quam considerat d. l. si qui fuchim, et aha leges allegat, quia creuit, et decreuit, de quo in primo membro distinctionis, dos in actu considerata respectu sui in pecunia. Item applicabam etiam que dixi in altero membro, considerando dotem in actu respectu alterius in comparatione ad suum effectum, et confirmado per terminos d. l. mulier bona, vt ibi dixi.

Item respondetbam ad alia duo argumenta, & applicabam illud membrum distinctionis, deo in actu considerata respectu alterius in comparatione ad suas partes, ubi deducta sunt omnia, & resoluta.

Sed D. Collega dicebat istam distinctionem fundare totam communem opinionem, & quod suffragat argumentari, & non suscipere onus illud respondendi.

spondendi. Sed replicando duntaxat contra primum, quia aduersascebat propter longam distinctionem. Dicebat ipsam dotem non habere hoc proprium iuris vniuersalis. Nam si venditor hereditatis conuenitur de euictione, absoluitur cedendo omnia iura actiue, & passiuè, sed venditor dotis in casu euictionis non liberatur cedendo iura quæ non habet, ergo in dote non erat hoc ius vniuersale, sed reuocatur de euictione singularis corporis. Item dicebat non esse bonam allegatam rationem iuris vniuersalis, ex eo quia ius creuit, & decreuit, quia populus qui consistit ex decem, creuit, & decreuit, Itē grex qui consistit ex quinque creuit, & decreuit, & tamen non sunt iura vniuersalia. Item dicebat terminos d.l. mulier bona non posse applicari, quia ibi mulier dederat omnia bona sua in dotem, & penes eam remanebant actiones directæ, sed quando legitime venditor dos, transfertur omne dominium in emptorem.

Ego autem dicebam distinctionem datam propter sui amplitudinem, videri potius declarationem communis opinionis, quam resolutionem obiectorum contra communem, sed qui virtutem legis habebit in applicando illam argumentis, contrarium forsitan iudicabit. Quod verò ad replicationem, dicebam non differre a prima argumentatione, & obiectionem sic diluebam, Hoc ius vniuersale creatum à lege, quod vocetur dos referri ex sui partibus corporalibus respectiue ad coniuges pro eorum oneribus, sed non fuisse creatum cum facultate transferendi in emptorē, vendendo quando dos ipsa legitime venditur, non dicitur dos ipsa, sed corpora dotalia vendi, & ita ea corpora extinguuntur respectu sui finis, sic extinguuntur dos, id est ius vniuersale creatum ex illis corporibus, & semper ad hoc allegabam l. fin. c. l. quod cuiusque vniuers. nom. sed hoc ius hereditarium fuisse creatum a lege cum facultate in alium transferendi, ergo cum dicantur vendi corpora singularia dotis, in ipsis cadit euictio, sed in hereditate ius ipsum dicitur vendi, quia est in alium transmissibile. Quod verò ad rationē iuris vniuersalis, respondebam, considerationem ipsam non esse legitimam, quia respiciebat corpora, super quibus ius nostrum non creauerat hoc ius vniuersale sicut creat in corpore dato in dotem, & exempla sua de populo, & de grege, erant vniuersitatis facta. Item rerum ff. de vscap. l. proponebatur ff. de iudic. l. venditio ff. de rei vendic. Ad inductionem d.l. mulier bona, respondebam applicationem meam fuisse hanc, ut sicut maritus, qui habuit omnia bona patiens diminutionem deducti debitis ab illis, semper dicitur succellor iuris vniuersalis dotis, etiam si remaneat in re minima, ex eo quia ipsa dos potest augeri, & diminui, ita quantum detraxat salicidia ab ipsis corporibus singularibus dotis, in eo quod remanet, in iurisprudencia considerat hoc ius vniuersale dotis ratione quæ potest crescere, & diminui.

S V M M A R I A

DISPUTATIONIS IX.

- 1 Libellus incertus an procedat in dote.
- 2 Libellus incertus duplici incertitudine non ualet in dote, & n. 14.
- 3 Actio iniuriarum potest uendi, & dari in dotem.
- 4 Effectus demonstrat qualitatē causæ.
- 5 Libellus generalis non procedit in dote parte opponente.
- 6 Mulier agens ut assecuretur de dote, debet explicare quantitatem dotis.
- 7 Mulieri, in concursu creditorum, cur sit assignandum unum corpus de bonis mariti.
- 8 Possessor bonorum mariti an possit offerre uxori agenti ut assecuretur.
- 9 Iudicio vniuersali res particulares petuntur officio iudicis.
- 10 Dotis res particulares petuntur iure actionis.
- 11 L. fin. C. de sent. qua sine certa quantitate intelligitur, & n. 13.
- 12 Mulier non agit de dote constante matrimonio contra tertios possessores.
- 13 Actio de dote an competat constante matrimonio propter urgentiā uiri ad inopiam.
- 14 De actione iudicatur pro ut de re in actione contenta.

DISPUTATIO IX.

In qua Doctor Martæ argumentatus est.

Vtrum libellus generalis sufficiat pro dote consequenda.

Doctores cōmuniter tenent dotem esse ius vniuersale, ideo inferunt communiter quod pro ea petenda sufficiat libellus generalis, quam communem impugno triplici argumentatione.

- 1 Prima. Libellus incertus non procedit in dote, sed

tur contra tertios, & sic procedebat oppositum. Ad tertium inducendo multos terminos, quos brevitas causa omittit, de quibus per lat. in §. curare instituit ad actum punctum dicebat oegando consequentiam, datur actio de dote pro rebus particularibus, ergo libellus generalis non sufficit. Ego autem replicabam nos non disputare de sententia, sed de libello, & illam legem si, §. C. de sententia, quæ sine certa quantitate allegari communiter a Doct. tam in libello, quam in sententia, Nam dum dicunt sententiam oio valere, dicunt, quia libellus erat incertus, & ideo loquendo de incertitudine libelli persistebat argumentum, tam secundum opinionem, quam Baldus dicit communem, quæ opinio saltem est neganda, quam secundum opinionem Bartoli, qui licet in ultimis verbis loquatur de incertitudine sententia, tamen doctores dicunt, ex theoria Bartoli de sumis, quod quæ do libelli §. continebat duplicem incertitudinem, tunc uo erat validus. Campeg. de dote. parte 1. quest. 4. nu. 9. vers. sed quando est incertum, qui in specie loquitur de dote Bartoli. Bologneti in rubr. ff. solut. matrim. nu. 129. vers. Nec obstat. Item dicebam argumentum meum adhuc procedere, etiā circumscripta theoria Bartoli, quia si mulier det actionem iniuriarum in dote, & post mortem mariti petat dote libellus continet duplicem incertitudinem, videlicet an fuerit datus, quia dubius est hinc euerus. I. quod debetur ff. de pecul. & ipsa mulier posset esse dubia, an illa actio fuisset æstimata, item etiam quæ tu fuisset æstimata.

Sed D. Collega respectu Baldi dicebat nō posse subsistere quod dicit, & Nos simul convenisse de disputanda ista communis, & ideo nō erat communis quam dicebat Baldus. Ad Bartolum verō iterum dicebat illum loqui de incertitudine sententia, & doctores male allegare suam theoricam, Et domini scolares non permiserunt ulterius replicari ad hoc.

Contra secundam responsionem replicabam, quod in iudicio §. de dote competit constante matrimonio, & pro hoc (disputationis gratia) retorquebam iura, quæ allegant Doctores pro communi, quod actio dotis non fit constante matrimonio. Nam ex l. in rebus §. omnis C. de iure dot. sic arguebam factio divorzio matrimonium est solutum, & tunc competit actio ordinaria, & regularis, sed quando maritus vergit ad inopiam constante matrimonio, competeat actio eadem de dote, & fingeatur divorzium fuisse factum, ut in d. §. omnis in vers. fidei divorz, quod fectum divorzium, licet fuisset sublarum, tamen remansit ea actio de dote quæ intentabatur, quia in eo non est correctio. Et licet ibi Iustinianus dicat bananitas intuitu fuisse definitum &c. ut magis videatur actio de æquitate, tamen, actio quæ datur ex æquitate legis, etiam dicitur ordinaria casu est in l. si me, & nouum ff. si cert. pet. Item in-

ducebam l. cum nonisimi §. illud C. de præscript. 30. ann. & sic retorquendo illā legem in ver. moris, vel repodij &c. Vbi cum quæ lex fingit divorzium, vel repudium datur actio ordinaria ad dote, sed in casu constantis matrimonij, & vergetur viti ad inopiam fingeatur divorzium, vel repudium, ergo ut supra. Item seruum dotalem ff. de manumiss. in vers. si autem soluendo non est, libertas seu impeditur, ut constante matrimonio dos debet intelligatur, & ibi Accurs. dicit, ut peti possit.

Item dum dicebat vxori non competere actionem de dote contra tertios possessores, allegabam l. in rebus C. de iure dot. quæ in principio generaliter loquitur, ut vxoris arbitrium sit vel hypothecaria, vel venditione agere, & sic etiam contra tertios. Item l. si constante ff. solut. matrim. & c. per vestras extra de donat. inter virum, & vxorem. Tameo fatebar esse differentiam, an vxor velit agere ad iudicationem, siue restitutionem diti, vel assurrectionem, ut in hoc ultimo casu ipse diceretur intentare actionem hypothecariam, de quibus latè per Negusant. in d. membro primo, qui inter partis principalis, sed vtriusque agebat in concursu creditorum, ipsi instantibus debebat exprimere in libello quantitatem dotis, sicut in ceteris particularibus, & ita argumentum persistebat.

Sed D. Collega semper dicebat mulierem constantem matrimonio non posse agere alia, quam hypothecaria actione, nō autem de dote, & sic propter rumores vix potuimus pertransire ad vltimam. Contra tertiam responsionem replicabam, sic probando consequentiam, quia quando petitur res particularis per actionem debet peti illæ res particularis ressum, & tamen ista actio est vniuersalis his, §. quia de ea iudicatur, pro ut de re in actione contenta per notata per Bart. in l. pater ff. de auct. tut. cum concordantibus de quibus per Alex. in l. la diu pio §. in venditione ff. de re iudic. & de hoc est glossa l. 1. §. peruenisse, & melius probatur in l. qui filij fidei hered. & act. vendit. in ver. peruenisse.

Sed D. Collega forte propter rumores non bene audiuit argumentum, ut potuisset honorare illud doctæ responsionem, quia semper persistebat in dicto, non sequi res particularis dotis petuntur actione de dote, ergo libellus generalis non sufficit. Et ita fuit huius disputatio.

S V M M A R I A

DISPUTATIONES DECIMAE.

1. **F**iscus an præferatur priuato, concurrentes in eodem tempore.
2. **E**xceptio firmat regulam in non exceptis.

Questio

3 *Questio clara dicitur, quæ apparet per instrumenta.*

4 *Transactio non fit super instrumentis.*

5 *Fiscus ubi non reperitur privilegium, videtur iure privato.*

6 *Creditorum duo concurrentes admittuntur simul.*

7 *Hypotheca contrahitur ratione ordinis scripturæ.*

8 *Prioritas in instrumentis presumitur pro fisco.*

DISPUTATIO DECIMA.

In qua Doctor Marta argumentatus est.

Concurrente fisco, et privato cuius sit prioritas.

N hac questione tria iura inducuntur a Doctoribus, duo pro fisco alterum in l. i. c. de privileg. fisci lib. 1. alterum in l. i. s. qui f. de iure fisci, quæ hic sunt inducta: Contra fiscum inducitur l. non puto ff. de iure fisci. Ego autem

argumentor pro fisco ex d. l. non puto. Exceptio firmat regulam in non exceptis. quælitum §. denique, & ibi gl. ff. de fundo instruci. l. nam quod siquide §. fin. ff. de penu legatæ, sed in d. l. non puto, dicitur Non puto eum delinquere, qui in dubijs quætionibus contra fiscum iudicaverit, ergo firmatur regula aliarum legum, quod io claris quætionibus sit pro fisco iudicandum: sed concurrente fisco, & privato per duo instrumenta publica dicitur clara quæstio, ergo ipse fiscus est preferendus.

3 Quod autem sit clara quæstio per instrumenta probatur. Illa dicitur dubia quæstio iuris super qua potest fieri transactio l. i. ff. de transact. vel quæ non habet plenas probationes. l. admonendi ff. de iureiur. an vers. solent enim saepe iudices in dubijs causis, & e. vel quando verba instrumenti essent dubia ad quem sensum essent trahenda l. siquis iortione ambigua ff. de iudic. l. in ambiguo orationibus ff. de reg. iur. Sed super instrumentis non potest fieri transactio Bar. in l. post rem ff. de transact. & in l. si causa cognita de transact. diffusi Caccialop. in tract. de transact. quæstione nona num. 6. Item instrumentum dicitur probatio probata l. si cum ibi notatis C. de rebus credit. cum olim de verb. significat. ergo probatio per instrumenta dicitur probatio clara, & per consequens excluditur ab exceptioe d. l. non puto.

4 Secundo. Vbi fiscus non reperitur specialiter privilegiatus videtur iure privato rum. Sed si duo privati concurrant per instrumenta eadem de obiecta alter alteri non excluditur, ergo si in hoc casu fiscus concurrat cum privato, non debet ab ipso privato excludi. Maior probatur per textum in l. idem ff. de compensat. in l. cum vitiose fide pignori. in l. de contractu C. de rescind. vendit. in l. iustas C. de iure fisci, in l. i. ff. C. de vsur. fiscalib. lib. 10. in l. i. & ibi notat Bart. C. de conduct. lib. 21. & est casus decisus Guidopap. decis. 36. Minor probatur per textum in l. si debitor, l. si suodas §. si duo ff. de pignori.

7 Tercio. hypotheca contrahtur ratione ordinis scripturæ, ergo fiscus preferitur privato, consequentia valet, quia concurrente fisco, & privato in aliquo ordine, semper fiscus precedit. Lapud iuratum ff. de iure fisci. A. ff. in c. l. n. b. s. de doobus fratr. de novo benef. inuestit. Peregrin. de iure fisci. de his quæ spectant ad ordiem iudiciorum nu. 1. & in spene de doobus instrumentis 8 tris 2 altero privato, altero fisco, quod presumatur factum prius instrumentum fisci, & sic habere anterioritatem, probat l. si in l. si nu. 30. in fine. C. de adict. diu. ad. toll. quem sequitur A. ff. in c. l. decis. 37. in fine. Antecedens probatur per Beneuenut. Suaccio tract. de decolator. §. postquam no. 13.

Sed D. Collega ad primum concedit totum, sed dicebat probare hypothecam, non autem prioritatem, nos autem loqui de prioritate, de qua cum non fiat mentio in dictis instrumentis, quia non de hora precedenti, remanebat dubia quæstio, & ideo regula d. l. non puto habebat locum.

Ad secundum dicebat, aliud esse tractare utrum fiscus gaudeat iure communis, ut quilibet privatus, aliud esse tractare, utrum scit dos gaudeat privilegio prioritatis, ita & fiscus iuxta l. i. in ambiguis ff. de reg. iur. cum fiscus multa habeat privilegia, ut dos, ut ff. de iure fisci, & C. de privileg. fisci, & tamen contrarium deciditur in d. l. non puto, quia in dubio contra fiscum, conclusionem igitur intelligi secundo modo, argumentum autem procedere primo modo.

Ad tertium respondebat, quod ista est presumptio, & sic non est plena probatio, ergo facit rem dubiam, & habet locum regula d. l. non puto. Sed scolares non permiserunt replicari, confessoris anozque consensu adunim i. festo Sanctæ Lucie vsque ad vacationes.

Successive eadē Conclusionē dedite mihi sublinēdā D. Collega, & cū proposuerit vñ tñtū argumentū, quod nos refellimus in l. i. q. a. n. omie. 2. an quarta rōne, propterea omisi scribere. In vltimo Circulo qui erat decimus octauus, & ego etiam debebam sublinere, quod coneratus dots sit de iure gentium, scolares nō permiserunt disputari, quia erat dies veneris 18. mēsis decembris, & die sequenti dabatur vacatio. Ileo illam qōnem videatis supra in rubrica in qōne decima sexta.

O D O

DOCTORIS MARTAE NEAPOLITANI.

Interpretatio in l. 1. ff. Solutio Matrimonio.

SVMARIA.

POMRONVS.

- 1 **D**otis causa, quare sit semper prius legata.
- 2 Dotis contractus praesumitur prius celebratus, quam contractus mutui.
- 3 Verbum est significat existentiam realem.
- 4 Casus figuratio. l. 1. ff. solut. matrim.
- 5 Creditor anterior habens hypothecam specialem super uno corpore, non agit super alijs.
- 6 L. 2. C. de pignor. est casus singularis in iure, & quomodo procedit. num. 1 s. & nu. 17. & 18.
- 7 Creditor praesumitur posse satisfacere ex corpore specialiter sibi obligato.
- 8 Creditoris arbitrio ff. de distr. act. pign. quando non habeat locum.
- 9 Creditores habentes specialem hypothecam super feudalibus, an cogant alios creditores habentes generalem super alijs rebus in iudicio.
- 10 Dictio semper denotat temporis continuitatem.
- 11 Dictio ubique est adverbium loci, et quid denotet.
- 12 Opinio illa est amplectenda in dubio, quae fauet dote.
- 13 Opinio singularis quando praefertur communis.
- 14 Dotis iudicium est summarium.
- 16 Creditor agens hypothecaria contra tertios debet prius discutere principalem debitorem.
- 17 Dos & fideius habent eadem privilegia.

DOTIS causa semper, & ubique praecipua est. Na & publice interest dotes mulieris conferri, utrum dotes esse feminas ad sobole procreanda, repledaq; iuberis ciuitate, maxime si necessarii. Diuiditur illa lex in tres partes, in prima ponitur regula privilegiorum dotes, in secunda ibi nam, & publice interest, ponitur ratio regulae, ut mulieres habeant integras dotes, in tertia ibi cum dotalis, ponitur ratio rationis propter interesse publicum, ut ciuitas repleatur hominibus. Summarium har. est coter receptum, ut testatur Socin. Dotis causa semper, & ubique praecipua est, per rationes de qua in lege, similis ratio decisionis est in l. 2. ff. de iure dot. ubi quoddam respicitur interesse mulieris dotes suas sibi habere, ut nubere possint, alias rationes habet in l. si sibi dotalis, qui potior in pign. habet, & retenta doctrina Martae, contractus dotes praesumitur prius celebratus, quam contractus mutui, ut tenet etiam in l. in ambiguis. per illam legem ff. de iur. dot. dicitur in l. dotalis. C. cod. ut. Alia & omnes Modestini hie.

Sed quia ipse figurat casum in praesumptione, lex autem nostra loquitur per verbum est, quod significat existentiam realem. gl. in l. meritis appellatio ne ff. de verb. sign. Antea. in c. ex parte de sponsalibus. Item praesumptio est super incerto. gl. in l. si accedit in ver. praesumitur. C. de rei vxor. act. Nos autem loquimur in casu certo.

Ideo aliter potest figurari casus, si iuris mortuus, qui habuit dote in pecunia se obligauit restituere ipsam in casu dissoluti matrimonij, & in ipse obligauit vxori quandam vineam, deinde per alium instrumentum se obligauit Caio de solvendis mille sibi mutui obligatio omnia bona sua, & ita huic secundo creditori erat facta generalis tantum hypotheca, cum autem ex bonis dicti communis debitoris fuissent depositati mille aurei eo curabat ipsa vxor pro dote sibi restituenda, quae habebat specialem super vinea, item concederet Caius creditor in mille, dubitatum est, cuius casus esset potior. Pro ratione dubitandi videtur dicendum quod ipsa mulier debebat succumbere, quia l. 2. C. de pignor. clare decidit, quod creditor anterior habens hypothecam praesentem super aliquo corpore bonorum non possit in praedictum alterius creditoris posterioris confugere ad alia bona, & ubi hypotheca generalis si res videtur obliqua.

ligata sufficit pro debiti satisfactio: Ex casum
 d. l. 2. non esse alibi in iure, & esse mirabilem, di-
 cit Bald. ibi, & in c. i. in fine, de rescript. & singula
 rem appellat Cremen. in singul. 4. & Aret. in 5.
 nem seruiana in l. i. de a. Roman. in consil. 187.
 c. 1. vers. tertio quia cum et alijs bonis. Aymo
 Craueria in consil. 77. no. 16.
 7 Secundo, quia praefertur illam rem specialiter
 hypothecam sufficere pro integra satisfactio-
 debiti, donec ab ipso creditore fuerit contrarium
 probatum gl. in d. l. 2. in ver. redigere C. de pign.
 quam sequitur Salyc. ibidem in prima oppositio-
 ne. Paris. in consil. 30. no. 18 vol. 1. Negusant de pi-
 gnor. in quinta parte princip. in 2. membro in fi-
 ne. Couar. lib. 3. variarum resolut. cap. 18. num. 1.
 qui multos congerit.
 8 Tertio, quia l. 1. creditoris arbitrio, ff. de distract.
 pignor. non habet locum, quando facilius potest
 creditor satisfieri super re sibi specialiter obliga-
 ta. Bart. in d. l. creditoris, dicit quod illa lex procedit
 debitor non instante, & quod dicitur de de-
 bitore idem dicendum in creditore Bart. in d. l. 2.
 C. de pigno. & haec deferuntur ad questionem, v-
 9 trum creditores qui habent specialem hypothecam
 super feudaliibus cum consensu Regis possint co-
 gere creditores habentes specialem super allodia-
 libus, & generalem super omnibus bonis, etiam su-
 per feudaliibus cum consensu Regis, & ipsi ven-
 dere faciant bona allodialia, & de illis satisfiant,
 super quo diffusè scripsit Anna noster compatrio-
 ta in allegat. 147.
 10 Sed istis, & similibus non obstantibus, contrarium
 decidendum est per legem nostram. Nam dotis
 causa semper, & ubique praecipua est. Dicitio femi-
 11 nae per se debeat temporaria continuari, ut com-
 munitur Doctores huiusmodi semper ff. de iure immu-
 nit. Ang. in auth. de haer. & salc. in ver. semper,
 & licet ista cōtinuitas restringatur ad triginta an-
 nos, Bal. hic gl. in consil. in fine ad Syllan.
 quam ad hoc notat Alex. in l. nemo col. pen. ff. de
 leg. 1. tamen intra hoc tempus denotat omnem ca-
 sum l. in fine de parricid. inquisitione ff. quod vi,
 aut clam c. si quis voluntarie dist. 30. l. semper ff.
 de iure immunit. Roman. in consil. 407. no. 4. Itē
 12 dicitio ubique est aduerbium loci c. cum sit de
 auctoritate, & vsu pallij, & denotat in omni loco
 iudiciali, ubi dicit ipsa petatur, ut in rubr. C. ubi, &
 apud quem, & notatur in l. nostra, & in l. 1. C. de
 tempor. in integr. restit. Præterea semper in ambi-
 13 guis fit interpretatio pro dote l. in ambiguis ff.
 de ior. dot. l. in ambiguis ff. de reg. iur. unde dicit
 14 mol. hic quod vbi que in aliqua questione cre-
 ca materiam dotale sunt opinionis hinc inde, de-
 bet amplecti opinio, quæ fauet dote, nisi illa esset
 communiter probata arg. l. minimè ff. de legi. &
 Camp. de dot. quæst. 80. nu. 5. vers. secundo di-
 cit, hoc esse verum etiam si opinio, quæ fauet do-
 15 ti non esset communis, quia opinio pro singulari
 est humanior, & equior praefertur communi.

Abb. in c. si vir de cognat. spirit. per illum tex. ubi
 quod si agatur de matrimonio sustinendo opi-
 nio singularis praefertur communi, sed in restitu-
 16 tione dotis facienda mulieri maximus fauor at-
 titus, cuius iudicium est summariū, & celer-
 ritimè expeditur debet, quia si illa esset vidua, & vel-
 let nubere, pro ut est verisimile, & sic penulium
 esset, quia difficile est reprimere iuueniles ca'ores
 l. in fine, h. iij. autem. C. de bon. quæ h. iij. glo. hic in
 ver. causa. in vers. & citius expeditur, quam esse
 17 communiter approbatam dicit Bart. & Nouell. de
 dote parte noua privileg. 1. ergo sine discussio-
 ne corporis specialiter sibi hypotheca: potest obti-
 nere in casu proposito. Denique quia mulier ha-
 bens generalem ex lege, si recipiat specialem pignus
 pro dote, nō potest facere ius dote deterior gl. in
 l. in fine. C. de pæc. conuent. in ver. contentam,
 quam ibi sequitur Cyn. & Bal. & Saly. qui in l.
 aliduis in 7. quest. C. qui potior. in pig. h. h. d.
 18 cit quod Doctores illam sequuntur communiter
 & ita etiam dicit Negusant. de pigno. in 2. parte
 in 4. membro num. 83.
 Ideo non obstant contrarium allegata. Ad pri-
 19 mum Respondetur, quod dispositio d. l. 1. 1. habet
 locum ubi prior creditor habet primo hypothe-
 cam hypothecam super quibusdam bonis debitoris,
 deinde generalem super alijs bonis, quasi in
 subsidium speciales praecedentis, & ita intelligenda
 esse illam legem, vult glo. ibi, in ver. accepti-
 sti, quam sequitur Petr. de Bellaperr. Alberic. &
 Angel. Cremen. in d. singul. 54. dicens hanc
 obligationem esse conditionalem, & subsidiariam,
 casu quo res specialiter hypothecata pro debiti sa-
 tisfactione non sufficiat, sed in casu nostro mu-
 20 lier habet tantum generalem super omnibus bonis
 mariti, quæ tantum valet, quantum expressa
 aliorum l. aliusuis C. qui potior pig. hab. & di-
 cemus infra, Item habet specialem secundo loco
 constitutam. Præterea iudicium dotis est ad
 summariū, quod nō patitur discussionem cor-
 21 porum: Nam licet sit regulare, & ut agens hy-
 potecaria contra tertios debeat facere prius di-
 cussionem principalis auct. hoc si debitor C. de
 pignor. tamen in iudicio dotis summario procedi-
 tur de bono, & equo, quo casu rigor, & apices
 Iuris non curantur l. si fideiusor §. quædam ff.
 mandan. Sic etiam est, quando tractatur de inte-
 22 resse reipublicæ, & fisci, ut agatur hypothecaria
 contra tertios, non aliter discussio principali, ut
 not. in l. mox his ff. de iure fisci, ergo idem dicen-
 dum est in dote, in qua versatur etiam fauor Rei
 publicæ, ut in hac lege, & l. 1. ff. de iur. dot. Et in
 23 privilegij mulier, & fisci ad pari ambulant
 l. 1. C. de iur. fisci. glo. & Doct. in l. dotis C. de
 iur. dot. præfertur circa hypothecam, ut ibi nota-
 24 tur. Præterea dispositio d. l. 2. 1. C. de pignor. A
 Doctoribus dicitur exorbitans docem. in consi-
 lio 198. vol. 1. & in consilio 76. num. 7. vol. 4. tamen
 oos debet comprehendere mulierem agentem,
 O a ex regula

- ex regula l. qui generaliter ff. qui potior. in pign. hab. & l. generaliter C. deod. tit. Deniq; quia d. l. a.
- 19 † C. de pignor. procedit de æquitate, ut ibi per gl. & Doct. super verbo temperanda, sed in dote, ubi agitur de bono, & æquo non debet opponi exceptio discussionis, quæ est de apicibus nris, ut latè per Bal. nouell. de dote, parte 8. priuil. 37. ex quibus sunt etiam resoluta alia contraria.

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N I S P R I M A E.

- 1 **D**otis priuilegium contra priuatum, an competat fisco, ubi communis opinio est negatiua nu. 2.
- 3 Fiscus quando concurrat cum priuato in causa onerosa præferatur illi, secundum communem opinionem.
- 4 L. 1. C. de priuileg. fsc. lib. 1 o. intelligentia.
- 5 Fiscus non est priuilegiatus, ut transferat onus probandi contrarium in aduersarium.
- 6 Fiscus quando non apparet priuilegiatus utitur iure communi.
- 7 L. si is qui ff. de iure fsc. intelligentia.
- 8 Creditor secundus qui accepit pignus potior est in eo, quolibet alio priore.
- 9 Fisci causa an sit fauorabilior causa dotis.
- 10 L. satis notum C. in quib. caus. pign. vel hypot. tacite contrahatur intelligentia.
- 11 Fiscus præferatur in probationibus paribus cum priuato.
- 12 Creditores duo priuati concurrentes in hypoteca, ut præferuntur.
- 13 L. non puto ff. de iure fsc. intelligentia.
- 14 Causa dubia appellatur quando non habetur plena probatio.
- 15 Iudices sicut habent certa arbitria in causis priuatorum, ita etiam in causis fisci.
- 16 L. non puto ff. de iure fsc. in quibus causis lucratiui loquatur.
- 17 Probationes fiunt iudici, non autè parti.
- 18 Lex magis fauet ei qui tractat de damno uitando, quàm ei qui tractat de lucro capiando.
- 19 Lex interpretari potest à natura tituli

ubi collocatur.

- 20 L. non puto ff. de iure fisci, quor habees intelligentias. C. nu. 27.
- 21 Lex habens varios intellectus potest allegari, quando habet communem intellectum.
- 22 Opinionem communem qui sequitur debet allegare rationem.
- 23 Pro fisco est iudicandum inter pares causas.
- 24 C. si. de re iudicata habet locum in fisco.
- 25 Fisci causa, ut dicitur esse fauorabilis.
- 26 Causa pia præferitur priuato etiam possidenti.

Q V A E S T I O P R I M A.

Vtrum priuilegium præsumptæ prioritatis hypothecæ, quod in dubio competit doti, competat etiam fisco contra priuatum.

Ræsupposita præfata casus figura-
tione per Bartolum, Doctores omnes illius vestigia insequentes, quærit, verum hoc priuilegium quod habet dos, † præferatur concurrenti creditori in eodem tempore cõpetat etiam fisco si eodem modo concurreret cum altero creditore habente instrumentum sub eadem die, hora videlicet incerta, & deficiente scripturæ ordine ex protocollo.

- In hac questione Socr. hic nu. 13. in fine dicit magis communem † opinionem esse pro negatiua, scilicet quod fisco non competat hoc priuilegium, cuius auctoritatem dicit esse Bartol. in non puto ff. de iure fsc. tamen nu. 28. vers. & licet supra dixerim, tot esse doctores pro affirmatiua dicis, ut dubitet quæ istarum sit communior, & vel doctores esse, numerandos censet, vel esse difficile quæ sit communis asserere, Nihilominus, Negusant in tract. de pignor. in 2. parte membro 4. num. 118. in principio dicit quod quando fisco † concurrat cum priuato ex causa onerosa per duo instrumenta eadem die confecta, non apparente prioritatem temporis, vel momenti, neque ordinis scripturæ, quod præsumatur pro fisco esse prioritatem hypothecæ, & testatur hanc esse magis communem opinionem, eadem etiam testatur communem Couar. in lib. 1. var. resolut. cap. 16. nu. 2. vers. quorum opinionem. Item Bald. nouell. in tract. de dote parte 10. nu. 2. etiam testatur communem.

Hanc opinionem sequuntur Bald. in l. si debitor C. de

de priuileg. Dec. in Lit. ambiguis pro dote ff. de reg. iur. Roman. in auth. similiter num. 30. Cad. l. falcid. Socin. Senh. hic nu. 6. l. iur. num. . . l. i. nu. 4. & 37. Ripa num. 4. Vincentius Herculanus num. 2. Negoland. de pign. parte 2. membro 4. nu. 117. & seq. Bald. nouell. in tract. de dote parte 9. priuileg. 1. & alij Doctores cumulat per Menoch. de presumpt. lib. 1. presumpt. 73. nu. 12. & plur. seq. Alciat. de presumpt. reg. 3. presumpt. 41. & Couarin. de p. 16. nu. 2.

Prims ratio quæ inducit pro illa magis communi & Doctores est per textum in l. 1. § C. de priuileg. fisci lib. 10. ubi in cõcursu duarum causarum fisci, & priuati, causa fisci est prior, quod dicit esse priuilegium fisci Peregrin. in tract. de iure fisci, parte 6. tit. 6. nu. 22. ergo si proponantur duo instrumenta eadem de re concessa, alterum cû fisco, alterum cum priuato, fisci instrumentum presumitur anterius, potest fiscus iure pignoris bona à possessore vendicare, nisi si doceat temporis anterioritatem, & hic est casus in d. l. secundum intel lectum Bar. ibi, & in l. quæ non dam §. quod dicitur ff. de pignor. Roman. in singulari. § 8. Licet secus sit inter priuatos creditores l. si fonder §. si duo ff. de pign. l. de rebus C. de donat. ante not.

Sed ad istum textum communiter respondet Doct. quod loquatur in diuersa questione à proposita scilicet quando fiscus agit ex causa onerosa contra priuatum contentum ex causa lucratua, quo casu pro fisco presumitur, & pro eo est iudican dum in dubijs, ita interpretatur ibidem textum istum, gloss. Odofred. Luc. de Pen. l. 10. de Plat. & Rebuff. Angel. in § illud quæ dicitur in auth. de trien te, & femi. l. Castren. & Salyc. in l. matrem C. de probat. Salyc. in l. si debitor ff. de pignor. Alex. in addit. ad Bar. in d. l. C. de iure fisci. A. M. in rubric. de fratrib. de nouo beneficiu. uel. l. num. 47. Sed questio nostra proposita est quando fiscus agit ex causa onerosa contra tertium, contra quem etiam alter priuatus creditor ageret ex causa onerosa.

Sed in quantum dicunt communiter Doct. quod quando fiscus agit contra priuatum ex causa lucratua, est priuilegiatus per illam legem, quia priuatus ipse debet probare rem sibi fuisse priuati donatam, quam fisco obligaretur, Respondetur quod in casu d. l. C. de iure fisci, intentio fisci erat fundata, super illis bonis, quæ afferbantur donata, quæ ibi præsupponitur fuisse in bonis dicti fisci, l. debitoris, quare ipse donatarius qui pretendebat prius fuisse donata, quàm obligata fisco debebat probare, quia hoc erat fundamentum suæ exceptionis, prout subtiliter demonstrant Rayn. hic nu. 11. & Paris. nu. 3. Et quod iste sit uerus intellectus probatur, quia nulla alia lege fiscus præterit priuilegiatus, ut fiscus transierat onus probandi contrarium in aduersarium, hoc enim esset satis durum, quia semper posset hoc actione ex petiri, Vbi autem non apparet clare priuilegia

tas uacat iure communi, & priuato æquiparatur: quod placuit ff. de iure fisci. l. 1. C. de condacti. & pro curat. pred. fiscal. lib. 1. Et propterea textus in d. l. C. de iure fisci. æquiparat fiscum priuato, in uerf. Quod circa fraudem creditorum gestum est non reformatur, & in dubio non est inducendum priuilegium.

7 Secunda ratio pro ista communi deductur ex l. § si qui ff. de iure fisci. ubi in rebus quæsiis à debitor post hypothecam fisco quæsitam, ipse fiscus præterit alteri creditori, licet sit posterior tempore, licet in quæsiis ante hypothecam fisci, priuatus qui prior est tempore præterit fisco. Et hæc esse communem intelligentiam ad illam legem testatur B. l. nouell. in tract. de dote parte 10. n. 2.

Sed licet Paris. hic num. 13. uerf. nec obstat d. l. si qui conu. 2. respondere, quem sequitur Menoch. in d. lib. 2. presumpt. 73. nu. 12. Tamen ego arbitror aliter posse responderi. Quod in d. l. si qui non sit priuilegius fisci, sed sit regulare in quolibet priuato, & pro hoc indico textum in l. licet § illud ff. quibus mod. pign. vel hypot. soluat. in

8 uerf. tamen secundus creditor qui pignori accepit potior est, ex quibus uerbis habetur quod si secundo creditori datur pignus, licet sit posterior tempore, tamen prior creditor non poterit euincere à posteriore pignus retinente, quem textum inducebam in una causa Neapoli coram Excell. uisimo Præsidente de Franchis, & dedit occasionem prorogandi expeditionem quousque partes concordatæ fuissent, & creditor qui habet pignus dicitur habere specialem hypothecam super illo, ideo nō minus potens est causa domini in domino, quàm causa pignoris in creditore Socin. in cō sil. 7. num. 7. vol. 4. & si ille creditor fuerit posterior præterit cuiusque anteriori habenti generale, ut est communis opinio, de qua per Gabr. in conclus. 1. tit. de pignor. nu. 6. glan. l. qui generaliter in uerf. positi ff. qui pot. in pign. habeantur. sed in d. l. § in qui C. de iure fisci. fiscus preoccupat postea quæsitam, idque probatur ex illo eodem textu, in uerf. præuenit enim causam pignoris fisci, in quo redditur causa, quæsi & fiscus sit potior in postea quæsiis, quia præuenit causam pignoris, nec possumus intelligere præuenit de iure, quia idem esset ratio, & quæsitum, ergo ut ratio differat à quæsitum, oportet dicere præuenit de facto, & ita nulla sit ratio specialitatis.

9 Tertia ratio est Causi hic nam. 7. Causi fisci est fauorabilior causa doli, sed fauore doli instrumentum præsumitur prius consecutum, ut dictum est, ergo fauore fisci tantò magis est id iudicandum, maior probatur per textum in l. satis notum C. de quib. caus. pign. vel hypotec. tacite contrahatur, ubi duo sunt necessarii principia.

Sed responderi potest negando, quod causi fisci sit fauorabilior, quàm causa doli, Primo quia quædam contentio est inter mulierem, & fiscum magis

* communis doctorum sententia est, ut dos præte

ratur fisco Bald. in l. doti C. de iure dot. in l. ad exactionem C. de dot. promiss. l. si hic nu. 37. Soccin. Sen. nu. 15. Rip. nu. 10. Paris. nu. 14. Soccin. iun. nu. 36. Negusantio 2. membro 3. partis princip. nu. 109. Couar. lib. 1. variar. resol. cap. 15. num. 6. Item quia dot habet fortius privilegium fisco l. si pignus ff. qui pot. in pign. hab. l. si aduis C. eodem tit. l. vnic. C. rem alienam gerentibus Nam in d. l. si pignus habetur, quod tacita hypotheca priuati anterior praeferitur tacitae hypothecae fisci posteriori, & tamen in d. l. si aduis dispositum est tacitam hypothecam pro dote posteriorem praeferri tacitae hypothecae anteriori priuati & de hoc dicam infra. Tercio quis dos est regulariter privilegiata, vt in hac l. sed fiscus non reperitur regulariter privilegiatus nisi in certis casibus, ergo sine difficultate dos est magis privilegiata, quam fiscus.

10 Ad textum in d. l. iuris notum C. in quib. caus. pignus, vel hypothec. tacite contrah. dicitur quod ibi est casus specialis, vt dos remaneat obligata pro solutione primipili, id est administrationis primi ipsius principii, vt exponit gl. in. in l. quifquis C. de episc. & cleric. (& quid sit primipilus vide a Couar. d. cap. 16. num. 7.) Et ratio specialitatis est, quia consideratur publica utilitas principaliter, sed dos ipsa secundario consideratur propter publicam utilitatem, vt hic concludunt communiter Doct. & est responsio Cyni in d. l. iuris notum, & sequitur gl. in c. ex literis in ver. maleficium in fine extra de pignor. & glo. in c. ex parte vestra in ver. alienat. de scriptis.

Quarta ratio, quam etiam inducit Crotubi nu. 6. & Menoch. d. praesumpt. 73. nu. 12. vers. secundum.

11 Quando pates sunt probationes fisci & actionis, & priuati rei, pro ipso fisco est pronuntiandum, etiam si sit actor, sed ista questio de instrumentis est de speciebus probationum, ergo pro fisco est pronuntiandum. Maior propositio est recepta a Doct. Spec. de teste §. postquam num. 7. lo. Andr. in c. in nostra de testib. Alex. hic nu. 1. Dec. in l. in ambiguis nu. 2. ff. de reg. iur. Francisc. Lucan. in tract. de fisco privileg. 83.

Respondetur, aliud esse loqui de hypotheca constituta per instrumenta, aliud de prioritate hypothecae, arguitur enim recte procedi, primo modo, sed dum disputatur, quare sit hypotheca anterior, hoc non probatur per instrumenta, & fiscus in hoc non reperitur privilegiatus, ideo non concludit illud de quo disceptamus.

Quinta ratio, Aut fiscus est privilegiatus in hoc per iura allegata, & est finita questio, Aut non est privilegiatus, & tunc vitur iure communi, vt dictum

22 est, sed duo priuati & concurrentes per hypothecam ex instrumentis eade die concessis equaliter sunt admittendi ad bona debitoris d. l. si fundus §. si duo ff. de pignor. ergo fiscus non excludetur ab altero creditore priuato, & hec est ratio Peregrini in d. tract. de iure fisci lib. 6. tit. 6. num. 22. vers. Florum opinio.

Sed respondetur, aliud est tractare questionem, utrum fiscus, vt fiscus praeferatur, & in hoc non reperitur specialiter privilegiatus, & sic disputamus, aliud est tractare de fisco, vt priuatus, & tunc non cadit questio, quia generaliter est dispositum, vt in allegatis in contrarium, & de hoc modo non disputamus.

Contrariam vero partem, quod scilicet in dubio sit pronuntiandum contra fiscum, & sic in fauorem
13 priuati in hoc casu tenet Bart. in l. non puto §. ff. de iure fisci. vbi dixit quod si extant duo instrumenta eadem die concessa alterum fisci, & alterum priuati, instrumentum priuati praesumitur prius concessum, Bartolomaeus sequitur Alex. hic num. 3. & Mateylan. in singulari, 7. 1. quod incipit nota vnam regulam mirabilem, & omnes per textum in d. l. non puto. cuius verba sunt. Non puto definire eum, qui in dubijs questionibus contra fiscum facile responderet.

Sed ista lex multipliciter a nostris Doctoribus intelligitur. Peregrin. in tract. de iure fisci lib. 6. tit. 6. nu. 23. putat debere declarari per textum in l. admonendi ff. de iur. iur. in ver. silent enim saepe

14 iudices in dubijs causis, vbi dubitatur appellatur causae, quando non habetur plena probatio, ergo hic de dubijs questionibus intelligitur respectu probationum, vt quia non sunt certae, vel quia causa sit coniecturalis, adeo quod non constet de iure, & causa fisci pro quo facit. Absentem ff. de peccis, quatenus determinat ex praesumptionibus neminem esse damnandum, & ipse praesumptiones dubiam causam efficient gl. in l. ynica §. accedit C. de rei vxor. act. Idem esset, si probationes hinc inde essent plures, nam ambigua facti questio esset Bal. in a. uult. omnes perhiberi C. communia de success. Item dicit questionem esse ambiguum etiam si eam susteret in ratione, vt si fiscus vellet rationem trahere ad intellectum sibi profectum, reus autem ad alium sensum, nam in dubio fauendum est reo. Si quis intentione ambigua ff. de iudic. l. in ambiguis orationibus ff. de regul. iur. l. veteribus. ff. de pact. l. non intelligitur §. l. ff. de iure fisci, Idem esset si iuris questio esset ambigua l. in ambiguo ff. de reb. dub.

Sed iste intellectus non facit casum specialem in fisco, vt requiritur, ne d. l. non puto sit de indubitabili, Nam vt nemo condemnatur per praesumptionem, vt etiam in dubio magis faueatur, reo tam de iure, quam de facto, sunt regulae communes, quae obseruantur contra quemlibet, vt ex iuris allegatis videri poterit. Nec est verum quod quando probationes sunt pares pro fisco sit iudicandum ex iis quae dicta sunt supra in quarta ratione pro communi.

Menoch. in d. lib. 3. praesumpt. 73. num. 17. arbitratur sensum d. l. non puto esse vt sit in arbitrio iudicis in casu dubio iudicare contra fiscum, vel pro eo sicut iudicari potest contra quemlibet priuatum, quasi ipse princeps noluit esse auarus de sua potestate.

- 15 *stat, ut sicut indices thobert ceret arbitria in causis priuatorum, ita eum habeat et ad eam in causis fisci, & in dubijs questionibus non dehqnant, id est non errent si iudicent contra fiscu. sed hunc intellectum ego arbitror, verum ad ita tam. Et saepe ex communi intellectu, ne iuci damus in dubitationem. Inter pares ff. de iudic.*
- 16 *Comunis igitur intellectus ad d. l. i. non puto est, illam legem procedere in quacunque causa lucrativa, quam fiscus pretendat, cuiusmodi causae enumerantur a iuriconsulto in l. i. ff. de iure fisci alias enumerat Ripa in l. filius familias §. diui nu. 32. de leg. i. propter quas bona veniant applicanda fisco, quo casu in dubio fit iudicandum pro fisco, quia nemo debet condemnari, nisi ex probationibus perspicuis l. si. C. de probat. Sed quia probationes tunc sunt iudici l. quinquaginta ff. de probat. iudex ipse poterit arbitrar rem esse vel non esse probatam licet in ceteris, ita in fisco, sed remota causis lucrativis, non est locus d. l. non puto, & ratio legis tunc aqua sicut, cum magis laudatur illi qui tractat de damno vitando, quam illi qui tractat de lucro captando l. si. ff. de codicill. l. si. ff. qui pot. in pig. hab. Unde inquit Alciat. hic nu. 7. Modestinus auctorem d. l. i. iud. puto approbasse Traiani optimi Imperatoris sententiam, adiciens fisco licet simile esse, cuius crassitudo imbecilliores reliqui corporis val. tudinem, tenuitas vero valentiores iudicaret, & sequitur Co. nar. in d. l. i. variarum resolut. cap. 1. s. ergo fisci opulenta malum reipublice constitutionem arguit. Cum igitur propria materia illius tituli sit causa lucrativa, ut patet in l. i. ff. de iur. d. l.*
- 17 *non puto intelligenda est secunda natura eiusdem tituli, ubi collocatur. Imperatoris ff. de in diem adiect. & hanc opinionem sequuntur communiter scribentes. Jacob. de Belusi. & Cuman. relict. a Soccin. hic nu. 24. Idem Soccin. nu. 28. vers. tunc ergo primam. Alciat. hic num. 6. addentes ad Martellum d. si. g. 7. Felyn. in c. pastoralis. num. 7. de rescript. Bologn. nu. 17. Croc. hic num. 8. qui multos alios intellectus dat ad illam. tamen huc sequitur. quinque alios inducit intellectus Socc. & hunc sequitur. las. hic nu. 37. alterum intellectum inducit, addentes ad Alciat. hic sub num. 3. alterum intellectum inducunt. Alciat. hic nu. 3. quinque alios intellectus inducit, eosdem intellectus Alciati impinguat. Marcus Antonius Coccius in tract. de notatoria descriptione num. 48. sed omisit alij tunc hunc communem. Doctores etiam in d. l. non puto hunc intellectum communiter sequuntur. Nec obstat, quod habens rot*
- 18 *pro vario intellectu non possit allegari, quia hoc procedit, quando non habet communem intellectum, unde declarat Rayn. hic nu. 9. vers. quia iste textus habet communem intellectum.*
- 19 *Quare d. l. non puto loquitur in causa lucrativa, nostra autem questio mota est in causa onerosa, sequitur quod non faciat ad propositum pro opi-*

nione Bartoli, & Alexandri.

- Cum igitur nulla ex legibus prius utraque parte allegata videatur posse subsistere, adhuc debeat de certiore opinione. Nisi velimus inferri communem
- 20 *munem tunc sicut aures, vel sicut hic Celsianus, qui ignorans notare per rationes, in votando fisci aut opinionem Domini (N). interpretatus a Domino Praside propter quod casum, respondit (puer) rachi est mihi amico diu magister. Quamobrem insequamur communem propter hanc rationem,*
- 21 *quia inter pares tunc casus pro fisco est iudicandum*
- 22 *pro quo alio ego c. si extra de re iudic. ubi in causa favorabili, puta matrimonio, dote, libertate, & testamento prius est iudicandum, & ibi Felyn. nu. 2. dicit, casus favorabiles existunt, etiam ad similes, sed ipse Felyn. solum propter d. l. non puto arbitrabatur illud cap. si. non posse extendi ad fisco, sed iam est demonstratum illum legem non loqui in casu nostro, sed in causa lucrativa, nos autem in pari causa onerosa, ergo habet locum dispositio d. c. si. & inter pares ff. de re iudic. quod autem causa tunc fisci dicatur esse favorabilis, probatur generaliter quia fisco, & dos civis familes a pari radicantur gloss. in l. doti C. de iure dot. & probatur in l. i. C. de iure fisci. Imo causa fisci principaliter respicit publicam utilitatem l. 2. ad mun. incip. l. Lontus Titius ff. de administrat. tut. l. 2.*
- 23 *Croc. hic nu. 6. Unde sicut possessio non relevat priuatum, quando pia causa concipitur cum testamento eadem de consensu ad eius favorem. Dec. in l. si. colum. ff. C. de edict. diui a. r. toll. & ibi vide las. qui hac applicat ad sum. ff. 3. & Afflic. in dec. 387. in fine de pia causa, ita non relevat priuatum contra fisco Peregrin. de iure fisci. d. 1.*
- 24 *lib. 6. tit. 6. nu. 18. Et pro hac opinione tunc sequitur, quia dicit And. in ca. §. sed & res. tit. per quo. has inuestit. & in c. de dunt. ut fratribus de nouo beneficiis inuestit. & in constitutione regni, quae incipit. Ut de successionibus. c. 6. quod d. l. non puto intelligitur quando est dubium de fisco, tunc sic interpretatio contra fisco, sed quando est de iure, tunc interpretatio fit pro causa favorabili, scilicet pro ipso fisco, quem sequitur Afflic. in constitutione regni, quae incipit Si dubitatio. nu. 20. Sed in casu nostro, dubitatio est de iure, scilicet probata hypotheca per duo instrumenta eadem de consensu, cuius causa fit potior, ergo non mirum si ista communi recte determinat ad favorem fisci.*

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N I S S E C U N D A E.

- 1 *Dorem praferri fisco in dubio secundum communem opinionem.*
- 2 *Priuatorum ille praefertur, qui habet potentius privilegium.*

L. si

- 3 *L. si pignus ff. qui pot. in pignor. hab. v. e. ra inductio.*
- 4 *Verbum accipere, denotat hypothecam expressam.*
- 5 *Dos regulariter est privilegiata, fisco autem solum in casibus.*
- 6 *Lex generaliter loquens an comprehendat causam dotis.*
- 7 *Lex generaliter loquens includit causam fisci.*
- 8 *Pro dote in dubio est iudicandum.*
- 9 *Dotis privilegia respiciunt utilitatem omnium.*
- 10 *Casum specialem an liceat dicere in causis dotalibus.*
- 11 *Regula. Si vinco vincentem te, fortius vinco te, ubi per quos probetur.*
- 12 *Mulier præfertur cuiusque creditori tantum in refectionem rei hypothecæ.*
- 13 *Prioritas hypothecæ ex quibus possit apparere.*
- 14 *L. scripturas C. qui pot. in pig. hab. habet locum in omnibus contractibus.*
- 15 *Hypotheca constituitur ex scriptura priuata Florentia, & quomodo intelligatur.*
- 16 *L. 2. C. de privileg. fisci duplex inductio.*
- 17 *L. 2. C. de privileg. fisci. ubi corrigitur.*
- 18 *Dos, & fiscus in quibus æquiparetur. ff. nu. 20.*
- 19 *Creditorum pares in pignore, æqualiter admittuntur.*
- 21 *Privilegiatus non vititur suo privilegio contra privilegium in pari causa.*
- 22 *Creditor ille est potior, qui prius peruenit ad sententiam.*
- 23 *Fiscus si reperitur in possessione, et sumus in dubio, præfertur doti.*
- 24 *Præsumptio est pro possessore.*
- 25 *L. 3. C. de principio lib. 1. intelligentia.*
- 26 *Ratio generalis restringitur ad specificatam.*
- 27 *Ratio generalis non trahitur ad maiora expressis.*
- 28 *Ratio generalis non comprehendit alios casus, in quibus est diversa ratio.*

QVAESTIO SECUNDA.

Vtrum dos, vel fiscus præferatur.

X prædictis insertur ad quæ-
sitionem, Si de prioritate te-
poris secundum casum Bæ
toli contendat fiscus, & dñs
quis eorum præferatur, in
hac quæstione ¶ communis
opinio est pro dote, vt testifi-
catur Alciat. de præsumpt. reg. 3. cap. 41. in fine.
Covar. lib. 1. var. resolut. cap. 16. nu. 6. Menoch. de
præsumpt. lib. 2. præsumpt. 7. 2. nom. 18. cuius com-
munis auctor fuit Bal. in l. dotis C. de iure dñe. &
in l. ad exactionem C. de dot. promiss. & sequitur
Soccin. hic nu. 39. las. nu. 37. Rip. nu. 10. Crot. nu.
9. Panf. nu. 14. Bologn. nu. 18. Negusant. de pi-
gnor. in 3. parte princip. in 2. membro nu. 109.
Prima ratio pro ista communi, quando duo privile-
gia concurrunt, ille præfertur qui habet privile-
gium ¶ potentius, sed dos habet privilegium po-
tentius fisco, ergo causa dotis præferri debet
fisco. Maior probatur per textum in l. verum ito
fine ff. de minor. Bart. & Doct. in auct. quas actio-
nes C. de sacros. eccl. Minor probatur per textum
in l. si pignus ¶ ff. qui pot. in pign. hab. qui sic in-
ducitur a Doct. quod tacita hypotheca anterior pri-
uati præfertur posteriori hypothecæ tacite fisci, &
tamen in l. si pignus C. qui pot. in pignore habean-
tur, dispositum est, tacitam hypothecam favore do-
tis, licet posteriore in præferri priori hypothecæ tacitæ
ipsum privati.
Sed ista minor non bene probatur per d. l. si pignus,
quia Accursio interpretatur si pignus specialiter
id est expressè, & sic non loquitur de tacita, & non
valet argumentum, quia expressa regulariter præ-
fertur tacitæ, Et confirmatur, quia dicit ibi Vlpia-
nus, Si pignus specialiter respública accepit, ¶
cùm pignus quis nisi expressè accipere nõ possit:
Item quia prior erit fisco, tam ex eo quia habet ex-
pressam, quàm ex eo, quia accepit pignus, ex regula
d. l. illud § sicut in versic. secundus creditor. ff.
quib. mod. pign. vel hypot. solu.
Ideo alij modis potest probari d. minor, vel vt Soc-
cin. hic nu. 38. per l. 1. C. rem alienam gerentibus
vbi si tutores, vel curatores, quorum bona sunt ta-
citè obligata pro administratione viderint eor-
um bona fisco, vel privato, eorū bona transeunt
cum dicta tacita hypothecæ, & sic anterior fisco.
Sed melius probatur, quia dos regulariter est pri-
uilegiata, vt hic, sed ipse fiscus non est regulariter
privilegiatus, nisi in casibus à iure expressis, quos
casus recensent Francisc. Lucan. in tract. de privi-
leg. fisci. Martin. Laud. in tract. de Fisco. Peregrin-
io tract. de iure fisci, Afflict. in tit. de duobus fr-
atribus de nouo benefic. inuclit. Vbi autem non
reperitur privilegiatus equiparatur privato l. qd
placuit ff. de iure fisci. l. 1. C. de conduct. & procu-
126

rat. prael. sic. lib. 1. l. i. C. de petic. heredit. gloss. in
 litem veniunt § in priuatum ff. de petic. heredit.
 item ergo dos est magis privilegiata quam fisco.
 Potest etiam probari, quia causa dotis est adeo pri-
 uilegiata, vt lex ¶ generaliter loquens non com-
 prehendat illam, prout est communis opinio, de
 qua per Gabriel. m. iude legib. & consil. conclus.
 1. nu. 1. o. qui omnes allegat, sed lex ¶ generaliter
 loquens includit fiscum, Sordus in decis. Mantua-
 na 13. nu. 1. & 2. & seq. Et licet sit iudicatum qd
 lex generalis comprehendat causam dotis, vt per
 Franch. in decis. Neapolit. 139. & decis. 286. tamē
 decissiones procedunt quando causa dotis non tra-
 rat privilegia in eo, super quo generalis lex dis-
 posuit, prout ad hoc congerit Gabriel. in di-
 cta conclus. 1. nu. 1. sed fisco ipse semper com-
 prehenditur, vt in d. decis. 13. per Surdum. Vnde
 sicut pro dote presumitur contra priuatum, eodem
 modo pro dote presumendum sit contra fiscum.
 Secunda ratio. In dubio est pro dote ¶ pronuntiū
 dum in ambiguis pro dote ff. de iure dot. c. fide
 re iudic. & hoc procedit semper de regula, sed pro
 fisco non semper, nisi fecerim intellectum com-
 munem, quem dedimus ad l. non pot. ff. de iure
 fisco. & confirmatur, quia privilegia concessa ¶ do-
 ti, respiciunt vtilitatem omnium, & hoc respectu
 dotationis affertur publicam vtilitatem auct. res
 quae C. com. n. deleg. quae vultur publica prefer-
 tur commodo, & vtilitati fiscali, casus est expres-
 sus in l. unica § fin. C. de caduc. toll. vbi quod com-
 munitur omnibus prodest, hoc priuati nostrae v-
 tilitati preferendum esse cēsemus, & ibi loquitur
 de fisco. Et propterea Castren. hic infert, quod
 licet sit refugium miserorum allegare, hunc esse
 casum ¶ specialem, tamen in causa dotis, si non ha-
 beamus aliam responcionem recte dicimus esse ca-
 sum specialem, Ripa hoc concedit, ad concordia
 reducendum leges, quando leges speciales de do-
 te loquuntur, vt in d. assisus. C. qui pot. in pign.
 hab. Vos dicatis quod non possumus dicere specia-
 le esse in dote, nisi, vel lex loquatur, vel ex ver-
 bis, vel per extensionem ex identitate rationis, pro-
 bat quia in l. in rebus C. de iure dot. fuit factum
 vnum speciale in rebus dotalibus, quod non extē-
 ditur ad pecunias dotalis, ideo necessarium fuit,
 facere casum C. qui pot. in pign. hab. Et proba-
 bimus, quod cum ille textus non faciat mentionē
 de hypotheca expressa, quod non possumus exten-
 dere, ergo in dote etiam refugium esse miserorum
 dicere esse casum specialem bene ratione. gloss. in
 ver. percepti. in librum quem habentem C. fami-
 licis.

1. Tertia ratio, regula ¶ est, si vinco vincentem te,
 multo fortius vinco te, sed creditor qui mutuat
 pecuniam in refectionem domus preferatur qui-
 buscumque creditoribus anterioribus, & eo in fi-
 sco, & malit preferatur isti creditori in causam re-
 fectionis, ergo multo magis preferatur ipsi fisco
 maior probatur in l. de accessionibus ff. de perpe-

tuis, & temporibus prescriptionibus, quam re-
 gulam doteum explicat Oldrad. in conf. 98. & post
 eum Fulgos. in l. Claudius ff. qui pot. in pign. hab.
 Minor respectu creditoris mutui non in refectione
 non probatur per l. creditor in a. ff. si cert. pes. & l.
 inter om. ff. qui pot. in pignore hab. Item proba-
 tur respectu mulieris ¶ quae preferatur creditori
 mutui in refectione in aut. quo iure C. qui
 pot. in pign. hab. & in § huius consequens in aut. de
 equalitate dot.

2. Declaratur istam magis communem opinionem pro-
 cedere dummodo dicta duo instrumenta sint ea-
 dem die confecta, & non appareat de aliqua prio-
 ritate, ¶ quae potest apparere, vel ex ordine natu-
 ra, puta, quia in vno instrumentum est promotio
 habitus, & altere priuationis, quia tunc regula
 est prius pro priuatio habetur. l. decem ff.
 de verb. obligat. l. manumissiones ff. de iust. & iur.
 §. i. in fine de his qui sunt sui, vel alii. Vel quan-
 do vnum instrumentum esset publicum, alterum ¶
 priuatum iuxta terminos l. ¶ scripturas C. qui pot.
 in pign. hab. cuius dispositio habet locum in om-
 nibus casibus, in quibus ex scriptura priuata po-
 test fieri fraus habenti instrumentum publicum,
 pro quo videtur siraq. ff. de retract. conuentio-
 nalis §. i. gl. 7. vers. nunc ratem. & Franch. in decis.
 Neapolit. 95. nu. 4. quia locis congerit. Verum ista
 declaratio non habet locum Florentie, vbi ha-
 bentes scripturam priuatam in eorum beneficio,
 intelligunt habere instrumentum garantitum
 vnum, propter statum Florentinum, de quo per
 Negusant. in 3. parte in 2. membro no. 47. vers.
 modo dubitatur. Et ideo consuluit Soccin. quod
 creditores scripti in libro debitorum, si sunt antio-
 res praefertur alijs creditoribus posterioribus ha-
 bentibus instrumentum in consil. 140. volum. 2.
 quod ego intelligo si liber sit scriptus manus debi-
 toris, vel si de eius mandato, sicut esset subcri-
 ptus per debitorem, & liber nō haberet excep-
 tiones falsitatis. Item declara, dummodo eadem in-
 strumenta non sint confecta ab eodem notario,
 nam ex ordine scripturae, & protocolli potest ap-
 parere de prioritatem in tempore, vt dixi supra, &
 videtur ad hoc vrsill. ibi ad additionem. ad decis. 387.
 Afflic. & Felynn. in cap. pastoralis. no. 5. de re-
 scriptis.

In contrarium, quod in dubio non sit pronuntiū-
 dum pro dote contra fiscum sed quod dote, & fi-
 sco a pari procedant, tenet Bald. nouell. in tract.
 de dote par. 9. privilegia. Herculan. hic. no. 22.
 5. Ruy. num. 11. Tiraq. in tract. de iure primog.
 quest. 17. nu. 15.

Prima ratio pro ista opinione defumitur ex textu in
 16 l. a. ¶ C. de privileg. fisco dupliciter illam inducen-
 do, Vt quod ibi fisco preferatur dote sed hinc in-
 ductioni respondent communiter Doct. quod ibi
 clara est decisio, & prioritatis fisco ex quo iam est
 manifestum bona, antequam contra traxit in manum
 Nos autem loquimur in dubio, & Accurs. in d. l.

- 17 a. t. dicit legem illam corrigi per l. fin. C. qui pot. in pign. hab. & sic d. l. fin. sit vna de quinquaginta decisionibus, vel nouis constitutionibus, de quibus in l. i. C. de emendat. Codicis Iulian. vbi de clarat Soccin nu. 39.
- 18 Secunda ratio alter inducendo, quod fideiussor, & dos equiparatur in privilegijs, sicut inducit gloss. in d. l. a. C. de privileg. fidei. & probat text. in d. s. his consequens in auth. de equalitat. dot. & l. quod q. ff. de privileg. credit. Nam in d. s. hu consequens definitur quod dos praefertur ei qui mutauit in refectionem, & in d. l. quod quis fideiussor praefertur etiam ei qui mutauit in refectionem, Tunc potest formari argumentum, Causa dotis, & causa fidei paribus privilegijs ambulator, ergo vna no est alteri praefertenda, antecedens est probatum, consequentia valet, quia idem est in priuatis, qui si parces t. in iure pignoris, equaliter admittuntur l. si debitor l. si fundus s. si duo ff. de pignori.
- 20 Sed respondetur, quod ista regula t. fideiussor, & dos a pari procedunt, intelligitur in genere privilegij, non in specie, id est, quod sicut fideiussor, & dos habet privilegium tacite hypothecae glo. in l. donis, C. de iure dot. que ibi est communiter recepta, & probatur in l. si iudici C. qui pot. in pign. hab. sed vbi dux scripturae appareat eadem die, confectae altera in fauorem dotis, altera in fauorem fidei, & sic in specie magis recepta est sententia, vt priuilegiat ea que in fauorem dotis, vt dictum est. Item respondent a pari procedunt contra tertium, & sic loquuntur casus legum induciturum, sed quando inter eos tractatur, quia dos reperitur regulariter privilegiata, vt hic, fideiussor autem non regulariter, nisi in certis casibus privilegiatus, ideo dos praefertur fidei.
- 21 Tertia ratio. privilegiatus t. non utitur suo privilegio contra privilegiatum in pari causa, vt notat gl. in ver. cessat in d. l. a. C. de iure fidei. & gloss. in l. donis C. de iure dot. ergo inter fideiussor, & dotem est sequendum in communis, & de hoc communis in ille est, t. pignori qui prius ad sententiam peruenit, l. a. quoniam prima ff. de per. vendic. l. si quis a multis ff. de noxal. l. i. vbi videtur quod pariter admittatur quilibet pro sua rata, quia hypotheca nouit attenditur inter seiplos, ex quibus de prioritate hypothecae non apparet, & sic pro rata concurrunt l. privilegia ff. de privileg. credit. & est argumentum in l. fin. C. de bon. auct. iudic. possid. & l. cum vnu ff. de i. l. i.
- Sed respondetur concedendo, maiore quando sunt equaliter privilegiati, focus, & fides est magis privilegiatus, quia praefertur l. verum in fine ff. de pignori, & iam est probatum dotem ipsam esse magis privilegiatam fidei. Non tamen negamus quod, si fideiussor reperitur in possessione, & detentione rerum, quod eius conditio potior, pro ut quando agitur inter duos priuatores, & ista est doctrina Salyc. in l. i. C. de privileg. fidei. Idem dicimus in doct. quia possessionis adiutamentum efficaciter

ampliat iura possidentis, & commune in sit. de interdici. c. si a sede de prebend. lib. Bartol. in l. si fundus s. si duo ff. de pignori, & presumitur t. pro illo qui possidet, sive sit fideiussor, sive mulier, et pro hoc faciunt notata per Bart. in l. que libereis s. testimenta & in l. s. i. ff. de bon. possid. l. i. c. tal. & in l. si inter ff. de reb. dub. tacite, & a sede de preb. lib. 6. gl. in c. oall. 2. q. 3. quod casu non obstat causam dotis esse potiore, quia id intelligitur ex parte paribus Peregrin. de iure fidei. lib. 6. tit. 8. nu. 34.

25 Quarta ratio per text. in l. 3. t. C. de primipilo. lib. 2. dupliciter illam legem inducendo, Primo modo in casu legis, vbi fideiussor praefertur doti, & est clarum. Secundo modo in ratione legis, quae generalis est, sic arguendo vtilitas publica praefertur priuato in contrahibus per illam legem, sed in fisco consideratur vtilitas publica, non autem in dote, per illam legem, ergo generaliter fideiussor praefertur doti.

Sed respondetur communiter per scribentes ipsam legem loqui in casu primipilari, cui specialiter est concessum ibi, vt praefertur doti, sicut etiam concessa alia privilegia magis ardua, vt filij obsequii, licet non sint heredes patris. l. fin. C. eod. tit. & hanc responsionem dedit primo loco C. in l. si quis notum C. in quibus caus. pig. vel hypoth. tacite contrahatur, qui est contra vbi d. l. 3. C. de primipilo. lib. 12. & ibi sequuntur omnes. Aliter, de presumpt. leg. 3. presumpt. 4. in fi. Couar. lib. 3. var. resolut. c. 15. num. 6. q. siue. Menoch. d. presumpt. 7. i. nu. 24. lib. 1. Socio. hic. num. 43. Nec obstat ratio t. generalis, quia restringitur ad expressa s. fratris in sit. de iur. & ibi gloss. docet, l. de eo s. si quis ex aus. ff. ad exhibend. gloss. in l. si fugitiuus in ver. qualibet alia poena C. de seru. fug. late Felyn. in c. sedes io. a. declaratione de rescriptis, & hanc tamquam communem probat Abb. Siculus in d. c. Sedes nu. 14. & plur. seq. Nec potest ratio t. generalis trahi ad maiora expressis Syluanius in confid. 4. q. 1. nu. 43. qui testatur de communi l. si quis l. si is qui pro. emptore num. 22 a. ff. de usufruct. C. de iur. in confid. 60. nu. 22. vol. 1. C. de leg. in confid. 467. nu. 7. vol. 3. Curt. Sen. in confid. 16. num. 26. vers. vltimo ista pars. Et ista doctrina sapienter est recepta in tribunalibus Caputa. 1. q. 1. dec. 114. nu. 4. parte 1. & dec. 171. nu. 3. eadem parte, & dec. 100. nu. 2. parte 3. & dec. 130. 3. nu. 6. parte 2. Et quando diuersitas t. ratio allegari potest alios casus non comprehendit, l. a. l. si scriptura s. fin. de leg. 1. Gabriel. in tit. de clausula cond. l. 9. num. 3. Surdus in dec. Mantuan. 88. num. 13. Et est magna ratio diuersitatis inter fideiussor, & dotem in ceteris casibus, in quibus dos ipsa maiora consequitur privilegia, vt abunde probatum est.

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N I S T E R T I A E.

- 1 **D**otis privilegium in tacita hypotheca an complectatur expressam. & nu. 31.
- 2 Glossæ opinio in accisus est tenenda.
- 3 Ius commune potentius est quam ius privilegiatum, quod est singulare.
- 4 Ius commune per ius speciale derogatur.
- 5 Actus qui iure communi fieri potest, & iure speciali, tutior est si fiat iure communi.
- 6 Ius privilegiatum potentius est in concursu iurium.
- 7 Privilegia in dubio non intelliguntur cum iniuria alterius.
- 8 L. impensis ff. de relig. & sumpt. funer. intelligit.
- 9 Creditor pro sumptibus funerum non præfertur creditori anteriori habenti hypothecam expressam.
- 10 Dos præfertur expensis funeris in tacita hypotheca.
- 11 Mulier non præfertur creditoribus in hypotheca expressa, & nu. 16.
- 12 Hypotheca tacita non operatur tantum effectum, quam unum expressa.
- 13 Promissio hominis potior est promissione legis.
- 14 Mulier non habet privilegium hypotheca contra habentem ius quasitum.
- 15 Clausula anteferri facit priores cadere posteriores.
- 16 Mulier in sua hypotheca præfertur creditori mutui in refectionem domus, vel navis.
- 17 Regula si vinco vincentem te &c. intelligit.
- 18 Creditor mutui in refectionem non habet hypothecam, sed solum personalem actionem.
- 19 Prædium emptum ex pecunia mea, quando efficitur meum.
- 20 L. interdum ff. qui pot. in pign. hab. intelligit.

- 21 Comparativum non excludit qualitatem possumi.
- 22 § his consequens in auth. de equalitate dot. intelligentia, & nu. 31.
- 24 Hypotheca tacita in quibus casibus contra habetur.
- 25 Dotem, ceteris paribus, præferri ex privilegio.
- 26 Legum extensio non est facienda ad correctionem iuris.
- 27 Argumentum de personali actione ad hypothecam expressam non procedit.
- 28 Declaratio nihil de novo inducit.
- 29 L. assidui procedit, ubi non inducitur iuris correctio.
- 30 Extensio quando fiat in exorbitantibus.
- 31 Dos est magis privilegiata quam fiscus.
- 34 Hypotheca tacita in dote tantum operatur, quantum expressa in privato.

Q V A E S T I O T E R T I A.

An mulier pro suis dotibus in concursu creditorum præferatur alijs habentibus non solum tacitam, sed etiam expressam hypothecam.

DERTIO prosequendo ordinem prælationis: queritur Doctores Vtrum privilegium indultum mulieribus pro eactione dotis, ut præerat alijs creditoribus mariti, de quo in L. assidui C. qui pot. in pign. hab. in §. fuerat instit. de act. l. 1. §. fin. ff. de privileg. credit. in l. ubi adhuc C. de iure dot. in §. aliud in auth. de equalitate dot. in §. que igitur in auth. de privileg. dot. habeat locum etiam contra creditores anteriores habentes hypothecam expressam. Nam de tacita non est dubitandum, cum d. l. assidui clarissime hoc determinet. Communis opinio est pro parte negatiua. ut testificatur, Soccin. Ser. hic in fine, Junior nu. 105. & 10. in fi. Ia. Cnu. 10. in 1. lect. Bolognet. nu. 73. vers. tertia pars. Negant in tract. de pignori in 1. parte prin cip. in membro 4. vers. & alij communiter. Coro. in cons. 81. nu. 3. vol. 1. in vers. opinio glossæ communiter obseruator. Ruyn. hic nu. 4. Crot. oume. 18. Ripa hic nu. 27. & 10 d. l. 1. §. fin. ff. de privileg. credit.

Auctor istius communis fuit Accurs. in d. l. assidui
P a in ver.

in ver. licet anterior. ver. su. die tertio, & ibi la-
cob. Butr. Bal. & Salyc. & hoc voluisse etiam Bar.
hic, testatur Soccin. lund. nu. 10 §. glan §. fuerat in
ver. creditoribus instit. de act. & ibi Angel. nume.
33. glan. c. ex literis extra de pignor. in ver. fauor.
& ibi Ant. de Butr. dicit esse communem opinio-
nem inter Canonistas. Dyn. in reg. qui prior. de re
gul. iur. lib. 5. & ibi addentes cumulant. Et secun-
dum hoc communem est casus decisus in Cap-
pella Tolos. decis. 218. Bartol. in d. l. assiduis dicit
quod consuetudo iudicandi est pro opinione glos-
sæ. Abb. io d. c. ex literis nu. 8. in fine dicit, quod
ipse seruaret opinionem glossæ, si ita esset de con-
suetudine. Corn. in d. conf. 182. nu. 3. dicit quod
1 dicta opinio glossæ. ¶ in decisus est tenenda, rum
quia ab opinione glossæ non est recedendum per
notat a Jacob. Butr. in l. 1. c. qui pro sua iurisdic.
multo minus a communi opinione concurrente
cum sententia glossæ, vt notat Doct. in c. ne inni-
taris extra de constit. & in l. cum prolatus ff. de re
iudic.

Virginitas ostendat vobis hanc opinionem esse ve-
risimam, & amplectendam esse in tribunalibus,
recitemus primo ipsius fundamenta, deinde quot
suenat de ea re opiniones diluamus pro confirma-
tione veritatis.

Primo igitur inducitur regula generalis. qui prior
est tempore potior est in iure c. qui prior. de regul.
iur. lib. 6. l. potior, & l. qui balocum ff. qui pot.
in pign. habeantur.

3 Secundo, vocat §. commode potius est iure singula-
ri, quod vult priuilegium sed creditores, qui
expressam hypothecam habent, & qui mulierem te-
pore antecedit nituntur tantum iure communi,
mulier autem solum speciali fauore dotis, ergo
potius est ius creditorum anteriorum ipsa dote,
maior probatur per textum in l. eius militis §. mi-
litis missus ff. de milit. testam. in l. centurio ff. de
vulgar. & pupill. substit.

Sed tenentes contrariam partem respondent, quod
ista non procedunt, quando creditores priores te-
pore nituntur tantum iure communi, sed poste-
riores tempore cituntur iure priuilegiario, l. cre-
ditor in l. 1. c. cert. pet. l. impensa ff. de relig. & sum-
pt. funer. l. 3. ff. quod cum eo qui in aliena potesta-
te.

4 Quia ius §. commune per ius speciale derogat-
ur ex regula generi per speciem derogatur c. 1. de
re script. c. genen. de regul. iur. l. uxorem §. si licitissi-
mo, & l. seruus vrbans §. si alij ff. de leg. 3. l. in toto
ff. de reg. iur. Item ad regulam ius commune po-
tius est iure singulari, responderetur, quando vtun-
que ius in eadem persona concurrunt, tunc actus
¶ qui iure communi valere potest, lex priuilegio
non sustinetur, quando ius commune locum ha-
bebit vt d. l. centurio. Item actus qui iure commu-
ni, & speciali consoci potest, tuior est, & minus pe-
niculis expositus, si iure communi fiat d. l. eius mi-
litis §. si ff. de milit. testam. & Crot. ibi notat de pri-
uilegio temporario agi, cum postea non, quo qui

missus est, militare testamentum reuocetur. L. quod
dicatur ff. de milit. testam. sed nos loquimur de
priuilegio perpetuo Ripa in l. filius familias §. di-
ni nu. 82. de leg. 1. Item ¶ in concursu iurium, po-
tius est ius speciale, & priuilegium, quam ius co-
mune l. 3. ff. quod cum eo lex factio §. fin. ff. de pe-
cul. Nam qui in nauem extruendam, vel reficien-
dam credidit, priuilegium habet, quo ceteros iu-
re communi venientes superat l. qui nauem ff. de
priuileg. credit. Sic etiam dicendum sit, vt priuile-
gium quod in causa dotis multis tribus concessum
est, potius sit quam priuilegium antiquiorum cre-
ditorum, tanquam speciale potius, & valentius
generali.

Sed istæ responsiones præsupponunt mulierem esse
priuilegiatam pro dote in hypoteca expressa, quod
omnino est falsum, & de hoc disputamus, vnde
7 sic replico, priuilegia, ¶ quæ principalibus consti-
tutionibus tribuntur, ad alienam iniuriam por-
rigi non oportet l. cum auus. C. de emancip. lib. l.
impube. ff. de administrat. tut. ergo priuilegiu præ-
lationis quod principales constitutiones in causa
dotis mulieribus indulserunt, quod loquitur de
hypoteca tacita, ad iniuriam aliorum creditorum
anteriorum in hypoteca expressa trahi non debet.

Confirmatur, quia in responsione allegatur l. impen-

8 sa ¶ ff. de relig. & sumpt. funer. per quam volunt
creditorum pro expensis suis præferri cuiun-
que alteri creditori etiam anteriori, allegat eam
l. nec ære alieno lat. si quis §. 1. ff. de od.

* tit. & notant Doct. communiter in l. fin. §. in com-
putatione C. de iure delib. per quæ iura ita tenet
Alber. in l. 1. in princip. C. de priuileg. credit. Bar.

in l. 1. in 4. opposit. vers. cum quæritur ff. soluto
matrim. Aret. in §. fin. instit. de lege falcid. Ripa in
tract. de pelle in tit. de remed. præferatuium oum.

133. Cassan. in consuetud. burgund. in tit. de tractu
& apparitu rubric. 9. §. 15. Alios congerie Petrus
Duenas in reg. 397. nu. 7. vbi etiam, quod expen-

9 sæ funeris præferuntur dou. Soccin. lun. hic num.
64. Et tamen isti Doctores ceciderunt, quia dictæ
leger in tit. de relig. & sumpt. funer. non habent ¶

locum contra creditorem anteriorem habentem
hypothecam expressam, vt tenet gl. in d. l. impensa
funeris quæ est l. pen. ff. de religio. & ibi tenet idē

Odofred. & latus in d. l. at si quis §. 1. Vbi dicit
hoc lege non cauere, & hanc opinionē tenet Petr.
de Bellapertico l. eos in princip. vers. vos habui-

* stis C. qui pot. in pig. hab. Angel. in d. l. 2. ff. de pri-
uileg. credit. vbi Ripa, qui dicit hanc esse commu-
nem opinionem Bald. Nouell. in tract. de dote in

10 10. parte principio 9. limit. vbi probat dotem ¶
præferri expensu funeris in tacita hypoteca, & Ne-
gusant de pignor. in 5. parte princip. in 2. membro
nu. 28. Et secundum hanc opinionem est casus
decisus in pluribus tribunalibus, vt testificatur
Franchio decis. 51. vbi interpretatur dictas leges
allegatas in contrarium ff. de relig. & sumpt. fu-
ner. & fuit etiam decisus in Senatu Mantuano,

ut per Surdum decis. 355.

Tertio adducitur l. vii. ad huc C. de iure dot. ubi Iustinianus, marito verge[n]te ad inopiam uxorem posse rei dotales vendere, vel ad creditores posterioribus, vel ab alijs, qui non potiora iura legibus habere possunt, ergo contendum est creditores tempore prioribus in hypoteca expressa mulierem non preferri, quia per illam legem solum creditoribus posterioribus, & alijs qui potiora iura non habent, preferuntur.

Quarto per l. i. rebus C. de iure dot. ubi habetur quod in rebus dotalibus mulier omnibus alijs creditoribus preferatur, ergo in rebus mariti non preferatur, tanto minus aduersus creditores habentes expressam hypotecam anteriorem.

Quinto per l. 2. C. de seruo pignori dato, ubi si contraxi cum fisco, quo casu omnia bona mea sunt tacite obligata, si postea dedi libertatem seruo, non impeditur libertas, & ratio illius textus est, quia

2 hypoteca tacita non tantum operatur, quantum expressa specialis, ergo dum mulier est privilegiata in hypoteca tacita, non facta mentione expressa, non est ad usque extendenda.

3 Sexto potior est hominis casu dispositione legij, & habet §. i. ff. de p[re]cat. l. fin. C. de pact. conuent. Alciat. l. huc. Bartolin. l. si quis ita ff. de condit. & demonstrat. sed creditores priores tempore nuntur sui propria canonice, mulier autem obtinetur dispositione legis l. vnic. C. de rei vxor act. ergo creditores priores tempore preferuntur doti in hypoteca expressa.

Denique potest confirmari, quia mulier paciscendo sibi in hypoteca expressa non potest efficere deteriorem illorum creditorum conditionem, quibus

24 per hypotecam et anteriorem est ius quæsitum l. si huius C. de pact. l. si satisfactione matris C. de transact. l. non debet ff. de reg. iur. Item facit, quia in quæstionibus beneficiorum priores tempore, posterioribus anteponuntur eorum qui deprehenduntur qui de rescripto clem. capitulum de rescripto. Sed si

3 Romabus Pontifex clausulam, et vocant antefecti in diplomate posteriorum interuenit, magis est, ut priores posterioribus cedant, quamquam prioribus ius quæsitum iam esset. e quibus de rescripto c. auctoritate de concess. prebend. clem. pen. de prebend. sed in questione proposita expressam prædationem ab Imperatore decretum non habemus, ergo dici non poterit, ipsam dotem anterioribus creditoribus antefecti. Item et per tex. in d. l. asidius §. de hypo C. qui pot. in pign. hab. cui similis est tex. in §. i. in auct. v. tenacianstante dote, ubi filij priores vxoris prius consequuntur matrem dotem, & postea secunda vxor consequitur dotem suam, ergo mulier in dotis exactione non preferatur omnibus creditoribus expressam hypotecam habentibus.

25 Sed tenentes contrariam partem, dicunt omnia prædicta procedere attentio iure communi, verum quia Iustinianus voluit supplere omnes leges antiquas

& hoc nouum privilegium concedere in d. l. asidius, propterea videndum est, an hoc privilegium haberi possit ex d. l. asidius. Soccini. hic nu. 111. & sequuntur modis inducit d. l. asidius pro ista opinione asinmatiua, & quia Martinus antiquus glossator fuit auctor huius opinionis.

Primo arguit ex Martini fundamento. Nam creditor mutui perit in refectionem domus, vel nauis, licet sit posterior, præfertur tuncque alteri etiam anteriorem hypotecam habenti per totum in l. interdu[m], & l. ieq. ff. qui pot. in pignore hab. sed mulier et in sua hypoteca præfertur creditori illi mutuo in refectionem, ergo ipsa mulier præfertur illis creditoribus habentibus expressam, ex regula et l. de accessionibus ff. de dicit. & temporal. præfertur ubi si vinco vincem te, mulio fortius vinco te. Sed quia huic argumento respondet Accursius in d. l. asidius in glossa magna in vers. Sed certe, ubi quod ista regula si vinco vincem te, & c. ubi semper est vera, sed plerumque fallit, ut in calu auct. licet C. de natural. lib. Soccini. tamen replicat, Nam præsupposito quod concurrant simul creditor mutui in refectionem, & ipsa mulier pro sua dotalibus, & alij creditores anteriores in hypoteca expressa, vique præfertur creditori mutui in refectionem alteri creditori habenti hypotecam expressam d. l. interdu[m], & huic creditori mutui in refectionem præfertur mulier pro sua dotalibus, proinde est casus io d. §. huius consequens in auct. de equalitate. Ergo dos ipsa præfertur creditori anteriori habenti expressam, eam sit eadem ratio vincendi, ut per Bartolin. d. l. de accessionibus, & in claudius ff. qui pot. in pign. hab. Secundo replicat, Nam mulier contra creditorem illum plus iuris habet, quam anterior creditor habens etiam expressam, probat, quia ille cedit creditori in refectionem, & mulier talem creditorem superat, ergo plus iuris habet.

Sed istæ replicationes Soccini præsupponant creditorem et mortuum in refectione esse creditorem in hypoteca, quod est falsum, quia ipse est creditor in actione personali, & hoc tenet gl. in l. interdu[m] in ver. credidero in vers. tertium ff. qui pot. in pign. hab. & glossa prima in l. qui habent ff. de privileg. credit. Et quando præfertur creditori anterioribus per d. l. interdu[m], hoc est, quia iste mutuians sit. Expressè cauit de hoc ex regula l. si auctor. C. qui pot. in pign. hab. ubi si prædium et ematur ex pecunia mea, non aliter debeo in illo præferri ceteris creditoribus, nisi specialiter refero etiam hypotecam super illo predio, & hoc fiat de consensu ueditoris, quia in acta acquisitionis ipse ueditor potest creditoribus anterioribus præiudicare. Negus de pignori in 4. parte nu. 34. & seq. & est casus decisus per Fraoch. in decis. 97. & vide Casopyc. decis. 194. io 3. difficultate. Sed quia in d. l. interdu[m] et non adest uenditor sed sibi bar passum inter creditorem uolentem mutuare pecuniam in refectionem, & ipsum debitorem aliorum credi-

corum

torum anteriorum, & videbatur quod non erat in facultate debitoris faciendi conditionem aliorum priorum deteriorum, considerans Vlpian. quod si debitor speciale hoc pactum fecisset, resultabat etiam commodum aliorum creditorum, ut in Lhuus enim, quæ immediate subsequitur, voluit inducere: e hoc speciale, ut debitor solus posset hoc facere, & ita intelligo Accursius d. l. iterum in ver. credi de ro. in ver. & tunc speciale est: Et quod in d. l. interdu sibi expressè cautet de hypoteca prædicta, probatur, Nam Vlpian. dicit interdu posterior potior est priore, sed dum de priore creditore loquitur, intelligit de eo, qui expressam habuit hypotecam, ergo & dum de posteriore loquitur, eodem modo est intelligendum, quia commodum quod ipsa dos præferatur creditoribus parauit, non excludit qualiter posuit Bart. in l. legata inutiliter in princip. de lega. Bal. in l. 1. ver. considera etiam hic C. de i. robat. Nec obstat modò quod ipsa dos præferatur creditoribus mutuantibus per d. s. his consequens in auth. de re qua lit. dot. quia nos loquimur vtrum hypoteca expressa posterior pro dote præferatur hypote. & expressa anteriori alicuius priuati, sed in d. s. his consequens, & dubitatur, vtrum sicut creditor mutui in refectionem, qui licet sit posterior, tamen præferatur anteriori, ita etiam debeat præferri doti que fuerit in hypoteca anterior, & sic sumus in diuerso casu, & quod ibi dos fuerat anterior probatur ex ver. Quæsum est igitur si mulier prætendens privilegium super antiquam dotem, & augmentum, &c.

Secundo inducit d. l. asiduis Socin in ver. Et ab anterioribus creditoribus, quæ verba ipse dicit esse intelligenda tam de habentibus expressam, quam tacitam. Sed ista inductio non probatur, & hoc est illud de quo disputamus.

Tercio iocacit, quia si ille textus restringeretur solum ad habentes tacitam hypotecam, vique rarissime procederet, quia pauci sunt creditores, quibus talis hypoteca tacita concedatur, de quibus in tit. si quib. mod. pign. vel hypoteca tacite contrah. & q. 24. dicitur quidem hypoteca tacita & in rebus illas per colonum sicut seruiana ipsius. de act. & licet si de pact. Item in rebus tutoris erga pupillum l. pro officio si de administrat. tut. Item in contractibus si de i. l. 1. C. in quibus caus. pign. vel hypot. tacite contrah. Et secundum aliquos in domo, quæ credita pecunia reficitur l. creditor si si cent. per. & d. l. interdu an si qui pot. in pign. hab. Vnde cum non sint alij casus in iure de tacita hypoteca, dos ipsa, quæ ex d. l. asiduis habet etiam tacite hypotecæ privilegium solum in istis paucis casibus veni- caretur, & sic rarissime procederet quod argum- tum enim facit laschic col. 1. io l. lect. sed respon- detur quod non fuit parum, ut ipsa dos & ceteris paribus præferretur, leuissimè enim in iudicijs ista casus occurrunt, & textus in l. nam ad ea ff. de legibus & contrario sensu intelligitur, cum ita raro eueniat, ut per miraculum potius quam aliter

euenisse credatur. Bart. in l. si maior C. de legit. hered. Dec. in l. ea quæ ratiō, ubi Cagnol. ff. de i. iur. Gomef. in sitem seruiana nu. 17. in lit. de act. Alciat. lib. 1. dispunct. cap. 8. Socin. iun. in consil. 35. nu. 13. hb. 1.

Quarto Socin. inducit d. l. asiduis, in ver. oportet enim maritus disponi, & c. Vbi ratio fortius virgere videtur in hypoteca expresse, quam in hypoteca tacita, quia tunc magis videtur maritus creditoribus satisfacere velle, quam si l. x. tacitam hypotecam inducat, & hoc argumentum etiam est laschidem. nu. . . . Sed respondetur quod siue sit par ratio, siue maior, non est scien- 16 d. i. legum extensio ad correctionem iuris per i. o- rata in auth. quas actiones C. de sacros. eccl. l. ite laschic. & in l. galus s. si de lib. & posthum. præ- ferunt in præiudicium aliorum, ut i. e. Gabriel. io- tate de iure quæsto non toll.

Quinto inducit in ver. Cum enim in personalibus, &c. Nam ad similitudinem personarum statu- tur vxorem præf. si in sua hypoteca alij hy- potecæ anterioribus, sed in respectu personarum præ- latio fit, licet sint ex i. e. ergo similiter de lat. in- tellig. & de expressis hypotecis. Et hoc est etiam argumentum lasch. pro hac opinione. Sed ista argu- 17 mentatio & de personali actione ad hypotecam expressam non procedit, quia d. l. asiduis non introduxit privilegium personale pro dote, ut præ- supponit lasch. declarat illud fuisse per prius in- troducendum, & ita erat l. 1. s. fin. & l. seq. ff. de privi- leg. edit. l. 1. C. de privi. leg. dot. vnde d. l. asiduis in hoc nihil de nouo introduxit contra regu- 18 las iuris, quia qui declarat, & nihil de nouo facit Fely. in c. super questionem in princip. extra de offic. deleg. Sed quod ad privilegium prælationis respectu tacite hypotecæ d. l. asiduis illud de nouo introduxit contra regulas iuris communis de quibus in d. l. potior, & in d. l. qui balneum. ff. qui pot. in pign. hab. & sic processit respectu tacite hy- potecæ correctioni ad ius, ergo non debet exten- di ad expressam hypotecam: Cum igitur sit diuer- sa ratio inter privilegium personale, & privilegium hypotecæ, non valet argumentum de personali- bus ad hypotecas l. fin. ff. de calumniator. cum si- milibus.

Sexto inducit Socin. d. l. asiduis in ultimis verbis, cum dicitur curamus, ne mulieres damnum pa- riantur, sineque rebus defraudentur, licet pro tu- erip non foueamus. Tunc sic argumetur, si ex- pressa hypoteca anterior præferretur doti, non la- tis curaret Imperator de ipsis mulieribus, quia fe- lissimè remaneret indotata, & sic contra inten- tionem Imperatoris, qui videtur in omni casu, & aduersus quoslibet creditores (cum generaliter loquatur) voluisse conferuare mulieres in suis do- tibus. Sed responderetur, quod hæc generalitas d. l. 19 & asiduis procedit, ubi non inducitur correctio iuris. Nam ad euitandum correctionem iuris ma- gis est attendenda causa prior, quam causa dotes.

S V M M A R I A

Q V A E S T I O N E S Q V A R T A E.

Yeu eius fauor e.cum expediat de elect. lib. 6. & d. 1
auth. quas actiones C. de sacros. eccles. Unde licet
30 ius exorbitantibus si fiat extensio ratione pie cau
se tamen in correctionis non sit, regulariter loque
do, vt per Bartm l. si constante in princip. in 9. q.
infra eod. & ibi Alex.

31 Septimo Socini inducit. d. si his cosequens in ar
th. de equalit. dot. duplici modo in vers. Quæsi
tum est si mulier &c. primo, nō dicitur quod mu
lier volebat, præferri creditoribus anterioribus,
pro vt regulariter poterat, sed veniebat, qui in re
fectionem credituræ, &c. eisdem creditoribus, &
mulieri volebat præferri, & sic respectu creditorū
non sit distinctio, sed de eisdem loquitur tam re
spectu mulieris, quā respectu credentis in re
fectionem, sed ille qui mutatur in refectionem præ
feretur eūdem habentibus expressam, ergo pariter
& mulier præferatur habentibus expressam. Secun
do inducit, Nam ille textus loquitur etiam de eo
qui creditur in emptionem agri, qui cū ratione
hypotecæ vellet præponi alijs, præsupponitur ha
bere expressam, quia ille citatus non habet, iuxta
Licet. l. qui pot. in pign. hab. sed mulier isti præ
feratur, ergo habentibus hypothecam expressam ante
riorem præferatur. Sed ad hoc argumentum iam
est responsum, quod in d. si his cosequens, quæsi
tum est, quis præferatur, an dos anterior in hypo
tecā, an vero mutans in refectionem, vel creditor
ex cuius pecunia emptum est prædicitur fuerint
posterioribus, & pro ratione dubitandi erat, quia cū
alijs præferatur quibuslibet creditoribus ante
rioribus in hypo. ecā, ergo idem videbatur dicendum
in d. si his cosequens, & ita præsupponitur hypothecam dotis esse
anteriorē istis creditoribus in refectionem, &
an emptionem, sed contrarium deciditur in dote,
cū ergo loquatur de hypotheca dotis anteriore,
nos autem in quæstione præsupponamus dotis hy
potecam esse posteriorem, sequitur, quod nō pro
cedat argumentum.

Quare resolutis contrarijs, remanet firmata conclusio
32 sua, quod dos expressa si hypotheca posterior non
præferatur anteriori expressæ privati, sed inter do
tem, & priuatum, remanet regule in suo robore,
qui prior est tempore, potior est in iure, sed in ta
cia, mulier præferatur, etiam si sit posterior tem
pore, & in hoc est magni si privilegia, quā si
filius, qui si est posterior non præferatur, vt l. si filius
ff. qui pot. in pign. hab. Aut vau habet expres
sam, & alius tacitam, & tunc si mulier est illa, quæ
habet expressam, ipsa præferatur, licet tacita sit prior
tempore, vt d. l. si iudicis, si autem ille habet ex
pressam, & mulier tacitam, tunc quis tacitum o
mnem præferatur si tacita in dote, quantum expressa in pri
uato, habebit locum regule, qui prior est tempore,
potior est in iure, aut non apparet de anterioritate
aliquius, & tunc in dubio pro dote, vt dictum est
in figuratiue casus per Bart. & hanc distinctionē
plenissime explicitam, vale à Dyono in d. regule
qui prior est tempore. lib. 6.

- 1 Causa quod tripliciter sumatur.
- 2 Dotis privilegia: concessa actioni, contractui, rei, & conditioni transiens ad heredes.
- 3 Privilegium quando non transit ad heredes, ff. nu. 7.
- 4 L. i. C. de privileg. dot. intelligentia, & nu. 8.
- 5 Dotis privilegia quæ transcant ad heredes.
- 6 Actio ex contractu dotis ex stipulatione semper est bonæ fidei.
- 9 Actio dotis ex stipulatione expressa proueniens est bonæ fidei.
- 10 L. quoribus in § ceterum ff. solut. matr. intelligentia.
- 11 Actio dotis communis patri, et filie, quādo consolidatur in filiam.
- 12 Novatio quando inducitur per stipulationem.
- 13 Stipulationis tacite, & expressæ super dote differentia ratio.
- 14 Stipulatio super dote quando sit stricti iuris.
- 15 Dotis privilegium actionis bonæ fidei est transmissibile ad heredes.
- 16 Dotis privilegium tacite hypothecæ est transmissibile ad heredes, & nu. 20.
- 17 Dictio, autem, cuius natura sit, & nu. me. 19.
- 18 Dotis privilegium, quod mulier præferatur ceteris per tacitam hypothecam non est transmissibile ad heredes.
- 21 Hypoteca tacita, & ficta stipulatio pari modo concedantur dote.
- 22 Privilegium tacite hypothecæ an transeat in cessionarium.
- 23 Dotis privilegium in l. assiduis, an transmittatur ad heredes.
- 24 Filiorum appellatione an veniant nepotes in privilegijs.
- 25 Dotis privilegium competens filijs, transsit ad omnes filios de sobole.
- 26 Dotis privilegium in pralatione actionis

- personalis an transmittatur ad heredes.*
- 27 *Privilegium dotis in actione personali cur sit concessum mulieribus.*
- 28 *Vr. & uxor aquirantur in tacita hypotheca ex stipulatu.*
- 29 *Prim legitiu tacita hypotheca transit ad quosunque uadit dos.*
- 30 *Privilegium prelacionis per tacitam hypothecam quomodo sit concessum actioni.*
- 31 *Actio ex stipulatu pro dote cum sua hypotheca excenditur ad patrem mulieris.*
- 32 *Privilegium prelacionis per tacitam hypothecam in dote, competit etiã patri mulieris.*
- 33 *Pater tenetur iterum dotare filiam, quæ dotem amisit.*
- 34 *Cessibile quod non est; neque est transmissibile, & num. 36.*
- 35 *Privilegium prelacionis dotis per tacitam hypothecam non est cessibile, & nu. 38.*
- 37 *Privilegium prelacionis potest cadi per fiscum.*
- 39 *Stipulatio, dotem extraneo dotanti restitui, est stricti iuris.*
- 40 *Cessionarius quando possit intentare actionem sibi cessam cum suis privilegiis.*
- 41 *Auib. ut ex act. inflant dot. in §. i. intell. gentia, & nu. 44.*
- 42 *Privilegium prelacionis quando trãsit in cessionarium.*
- 43 *Fiscus, & mulier, paribus passibus ambulant in privilegio prelacionis.*

EXPOSITIO GLOSSAE IN VERBO

DOTIS CAVIA.

QVAESTIO TERTIA.

Vtrum Dotis privilegia transeant ad heredes mulieris.

Primus articulus de privilegio hypothecæ, & eius prelacionis.

EXpeditis questionibus, quæ applicantur ad casus figuracionem secundum Bart. deuenio ad textum, qui dicit, Dotis causa semper, & ubique est precipua, &c. Accur. interpretatur multipliciter. verbu

causa, & primò, actio, vt l. i. C. per quæ personis oobis acquiruntur, & sic dotis actio est privilegiata, Item sumitur pro causa causante, & sic ipsa dos dicitur privilegiata. Item causa in obliquo, quasi propter quam, idest matrimonium, l. c. dotis causa, idest conditio, & apud dos, & sic comprehendit tam dotem, quam actionem, Item dotis causa, idest utulus, vel contractus dotis est privilegiatus, & si res mittitur de leg. Item causa, idest iudicium, & instantia, vt citius expediatur, vt l. causa. C. de trã. fact. Denique causa, idest matrimonium, quod est causa dous, quia sine eo dos esse non potest l. 3. ff. de iure dot. Et licet singulæ interpretationes habeant suas obiectiones, Bart. tamen hic num. 1. dicit quæ ambigunt expositionem in se esse veram, sed diuersu respectibus, & propterea enumerat sex dotis privilegia, videlicet Aliud est privilegium tacite hypothecæ, Aliud est privilegium, quod datur doti, idest rei in dotem datæ, Aliud est quod datur contractui, vt de tacita stipulatione, Aliud est quod datur causæ seu instantiæ iudicij, Aliud quod datur personæ duntaxat mulieris, Aliud denique quod datur meræ actioni fauore mulieris, & prædicta omnia privilegia declarat ex eorum transmissione si transeunt, & vel non transeunt ad heredes, propterea Doctores nostri, statim mouent hic questionem, Vtrum dotis privilegia transeant ad heredes. Nam tenendo omnes expositiones Accur. esse veras, quod privilegia dantur doti, & actioni, contractui, rei, & conditioni, ergo transeunt ad heredes, quia privilegia non respiciunt personam, sed ipsam dotem ex regula Lin omnibus ff. de reg. iur. vbi quod si personæ conditio est causa privilegij, tunc deficiente persona deficit privilegium, sed vbi privilegium datur actioni, tunc ad quem transit actio, transit & privilegium sed actio transit ad heredes, ergo & privilegium actionis ad heredes transibit. privilegium ff. de reg. iur. Item potest dici, sed actio de dote trãsit in heredem mulieris. l. 1. §. illo proculdubio. C. de rei uxor. act. ergo privilegia ipsi doti, seu eius actioni attributa transire debent ad eisdem.

In hac questione sic generaliter discutienda habemus textum expressum, in l. 1. §. C. de priuileg. dot. qui simpliciter, & indistinctè dicit quod dotis privilegia ad heredes mulieris non transeunt. Item in l. dabimus ff. de priuileg. credit. ubi quod privilegium concessum doli, intelligitur concessum mulieri, ergo per d. l. in omnibus ad heredes non transmittitur. Sunt etiam alia iura, quæ in suis casibus specialibus decidunt privilegia illorum ad heredes non transmitti. l. fin. §. excepta. C. qui pos. in pig. hab. ubi declaratur speciale esse in filiis ipsius mulieris præmortuæ, ut gaudeant privilegio, ergo alijs heredibus dicitur esse denegatum. l. cum prætor. ff. de iudic. Item in §. fuerat in st. de act. in uer. sci. uis. folius. l. mulieris providentia hoc induximus. Item in §. 1. in auth. ut exactiones instantis dotis in uer. non enim alijs dedimus dolum, neque

neque damus hoc privilegium heredibus, aut creditoribus, sed solum filiis. Item in §. h. in auth. vt immobilia ante nupt. in vers. alijs omnibus prater mulierem huiusmodi privilegia, nec ex antiquo dedimus, neque damus.

Barthie in principio in sua theoria concludit, quod omnia privilegia dotis transeant ad heredes extraneos et, exceptis duobus, alterum, prelationis tamen hypothecae, de quo in d. §. fuerat, et similibus, alterum prelationis quod hies in actionib. personaribus, de quo in l. asiduis §. acceptum C. qui pot. in pign. hab. et d. l. dabimus ff. de privileg. credit. cum simul. et ita intelligi potest d. l. vnica C. de privileg. credit. et theoria Bart. vt loquatur de dictis duobus privilegijs prelationis, vt scilicet ad heredes non transeant.

Sed in his specialiter procedendo, declaramus quatuor per articulos: Primus igitur sit articulus de privilegio tamen hypothecae, et ipsius hypothecae prelationis. In quo ego arbitror sic esse distinguendum, Aut consideramus privilegium prelationis, quod datur contractui dotis. Aut consideramus privilegium, quod consistit in tacita hypotheca.

Prima consideratio circa contractum habet duo capita, scilicet tacitum stipulationem, quae a se inducit super contractu dotis, de qua in l. i. C. de rei vxor. act. et quod actio, quae oritur ex hac contractu dotis, eam tacita stipulatione sit bonae fidei, vt in §. fuerat. in l. de act. et ista duo capita semel

per procedunt vnita, quia actio ex contractu dotis ex ista stipulatione proveniens semper est bonae fidei, et qualitas bonae fidei contractui inest l. §. C. in quib. caus. restit. in integ. non est necess. Et in ista consideratione vos habetis resolutionem questionis ex casu d. l. in omnibus ff. de reg. iur. et ibidem in d. l. privilegia. Vbi privilegia, quae dantur contractui, et non principaliter personae, semel per transeunt ad quemcumque transeat ille contractus, et hanc esse communem opinionem dicit Bald. nouellae de dote parte 1. n. 1. in fine. Ex hoc est textus in l. §. illo procul dubio C. de rei vxor. act. Vbi dicitur, quod actio ex stipulatu, in quam antiquis rei vxor. actio est uanissima, transiit mortui mulieri in matrimonio ad eius heredes secundum naturam, et sic cum sua natura, vt sit bonae fidei, sicut olim erat ipsa actio rei vxor. item habetis in d. l. §. fed et si non ignoramus C. de rei vxor. et in d. §. fuerat.

Et sic poterit responderi ad iura dicentia privilegia dotis non transire ad heredes de quibus, in l. i. C. de privileg. dot. et in auth. vt exactiones instantis dotis in princip. et in §. in auth. vt immobilia ante nuptias, vt non loquatur de illis duobus privilegijs, quae reuera transmittuntur ad heredes, sed de alijs, de quibus infra dicemus.

Adhuc ista prima consideratio, vt procedat non solum in actione ex stipulatu tacita, et facta a lege, sed etiam in expressa stipulatione, quae ab omnibus hodie interponitur in restitutione dotis, vt sit

etiam actio ex ea proveniens bonae fidei, sicut regulariter stipulatio sit stricti iuris, vt probatur in d. l. 7. princip. et d. §. illo procul. C. de rei vxor. act. quia iste textus secundum communem intellectum loquitur de omni actione ex stipulatu, siue sit appositae, siue non sit appositae, vel in tutelar, vt d. §. 1. et d. §. fed si non ignoramus C. eod. tit.

Sed contra amputationem obijciens d. l. quoniam §. et ceterum infra eod. quae vult, quod pater sibi soli appropriat actionem per stipulationem, ergo est stricti iuris, aliter d. l. quoniam esset correctae, item l. si maritus C. de procurat. vbi prouiso homini facit cessare praestationem legis, et lex non tuam, sed suam tibi denegat a vihim. glossa magna in l. asiduis. C. qui pot. in pign. hab. et si essent correctae.

Respondetur, ut stipulatio expressa sit appositae statim, prout ut quolibet contractu notari illum apponere solent, illam miscendo cum contractu vt dicendo, dedit pecuniam pro dote, quam titius maritus recipiens promittit eidem praesentem, et stipulanti ad interrogationem sibi factam respondere, et tunc stipulatio expressa videtur assumere naturam contractus dotis l. duo societatem ff. pro soc.

l. si stipulatus ff. de vfu et tunc actio ex stipulatu nascens erit bonae fidei, et habebit tacitam hypothecam, et erit communis patris et filiae, et consolidabitur in filiam per emancipationem siue per mortem patris loquendo pro ut communiter scribentur, et in effectu ista actio habebit omnes qualitates attributae a Iulianiano in d. l. 1. per totam C. de rei vxor. act. Aut ista stipulatio siue appositae postquam contractus erat perfectus, cum clausula animo nouandi, siue appropriat sibi actionem, vel eam si dicat clausula non fuisset appositae, ipsa tamen stipulatio ex partem voluntate fuit appositae super contractu perfectum, quo casu intelligitur facta novatio l. iam ff. de nouat. l. §. si ex conventionem ff. de re iudic. et tunc illa actio erit stricti iuris ex propria natura stipulationis in nulla immutata, quo casu erit stricti iuris, non autem communis etiam filiae, neque consolidabitur in filiam per emancipationem, vel per mortem patris, neque habebit tacitam hypothecam, sed seruabit naturam regularis stipulationis, quia ita partes voluerunt, quod secus esset, si partes protulerat essent, quod non animo nouandi ipsam stipulationem interposuerunt, sed cautelam cautela addendo, vt l. h. C. de nouat. Et ratio differenz stipulationis et tacitae, et expressae super dote est, quia quando nouatio, seu transmissio vnus actionem in alteram fit ex legum censura, tunc non eam eadem natura, prout erat prima, in cuius fauorem fuit facta transmissio, et sic in casu nostro remanet bonae fidei, secus est, si fiat novatio ab homine, quia tunc perduntur privilegia primae actionis, vt in d. l. h. et d. l. §. h. ex conventionem, et pro hoc videtur Bal. in d. l. §. fed et si non ignoramus C. de rei vxor. act. et est ratio, quia fauorabilis agitur cum lege, quam cum homine arg. l. cessus ff. de arbit.

Item intelligas hanc primam considerationem, non solum in dote, sed etiam in augmento dotis. Item C. de iure dot. Item in fructibus perceptis soluto matrimonio l. si maritum §. si infra eod.

14 Limitatur tamen, vt non procedat, si quando interuenissent spolia tantum, siue matrimonium fuerit nullum ex aliquo impedimento cum debito, vel etiam sine delicto, vt in l. j. C. de condit. ob. caus. & l. si extraneus. C. de condit. ob. caus. & l. si cum dote §. si infra eod. tunc enim cum agatur conditione indebiti, vt dicitur loci, illa est stricti iuris, nec fuit mutata, quia priuilegium fuit concessum solum actioni ex stipulatu pro dote, vtd, §. fuerat instit. de act. & d. l. §. sed vt plenus C. de rei vxor. act.

15 Ergo respectu priuilegij et transmissibilitatis, intelligatur in hac consideratione recte posse transmitti, quia hoc priuilegium fuit concessum marito, vel eius patri ad exigendum dotem. d. §. sed vt plenus in vers. ab utraque parte. Item compete etiam patri mulieris habentis actionem communem cum filia in dote proscripta. arg. l. §. videamus, & §. ex hoc rei. C. de rei vxor. act. Ex ideo hoc priuilegium transit in hæredem, & in cessionarium, ad quemcumque transit dos, vnde Bartol. in l. post dotem in fine infra eodem, dicit, quod hoc priuilegium trāsit etiam ad diabolum infernalem, si ad eum transiret dos.

Secunda consideratio circa priuilegium in tacita hypoteca, & sic etiam distinguendo, ad loquendo generaliter, aut specialiter in casu l. assiduis C. qui pot. in pignori hab. Generaliter loquendo de ipsa tacita hypoteca doti a lege concessa an sit transmissibilis ad hæredes. Et respondent et communiter scribentes, quod cum ipsa hypoteca tacita detur actioni de dote, vel ex stipulatu, ideo transit ad quoscunque trāseat ipsa actio, ex regula d. l. in omnibus, & d. l. priuilegium ff. de regul. iur. & ratio est secundum Bald. nouell. qui testatur de hac commun. in d. parte. i. nu. 6. quia lex ipsa produciendo hanc actionem de dote, vult producere cum natura tacite hypotece, ergo hoc beneficium iuris non potest eradicari ab ipsa actione, propterea apud quascunque personas transit cum dicta hypoteca tacita, itaquam in executionem iuris sic illam producentis, & hanc opinionem tenet Alex. in l. si cum dote §. si autem ff. solut. matrim. Bald. in l. 1. §. sed vt plenus. C. de rei vxor. act. Bartol. in d. l. post dotem col. ff. infra eod. Alib. arg. d. l. in fine C. de priuileg. dot. Ripa hic nu. 32. qui testatur de communi. Soccin. l. un. hic num. 103. qui etiam de communi.

Et pro hac opinione considerant Ripa d. num. 3. & Reyn. hic num. 19. testatur in d. §. fuerat instit. de 37 actio dicitur et autem, cuius natura est aduersari in iure, & in facto. Hoc amplius §. de his actem ff. de damno infecto. Nam vult dicere ibi Imperator, quod ista actio ad dotem habet duo priuilegia, vnum, si tacite hypotece, alterum quod p

tacitam hypotecam præferatur ceteris creditoribus anterioribus. Et dicitur ibi (Sed & tacitam ei dedimus hypotecam, præferri autem alijs creditoribus in hypoteca tunc censuimus, cum ipsa mulier de dote sua experietur, cuius solius prouidentia hoc induimus.) quasi dicat quod priuilegium, quod presumatur hypoteca pro actione de dote est transitorium ad quemcumque transeat ipsa actio, ex regula d. l. in omnibus ff. de reg. iur. Sed quod et præferatur, non nisi quando ipsa mulier sola agit, & sic presupponat, quod præcedens priuilegium tacite hypotece doti concessum sit transitorium ad hæredes. Nec valet consideratio Soccioi hic. nu. 101. vers. ad secundum, quod d. §. fuerat in dictione autem habeat respectum ad donationem propter nuptias, in qua etiam habet tacitam hypotecam secundum gloss. in l. 1. ubi ad huc C. de iure dot. per illum textum.

Quia licet hoc sit verum per d. l. vi ad huc non tamē de donatione fit mentio in d. §. fuerat, & aduersus ius debet aduersari precedentibus, non autem remouit d. §. his autem ff. de dam. infect. l. an l. 4. §. si in qui duplam nu. 5. ff. de verb. obligat. Et quod priuilegium tacite hypotece competit omnibus ad quos transit actio pro dote probatur in d. l. §. sed vt plenus. C. de rei vxor. actione, ubi pondera a verbum ex parte mulieris, nam in verbo ex parte, sic generaliter loquendo voluit includere omnes promittentes ex parte mulieris, & ex parte viri, puta siue sit pater, & mater, siue extraneus, semper eorum bona sint tacite hypotecata pro dote. vnde hoc priuilegium tacite hypotece transit ad patrem mulieris, & ad patrem viri actiuē, & passiuē, vt est gl. quam dicunt singularem, in d. §. fuerat in verbo cum ipsa in fine.

Item d. tacita hypoteca transit etiam in extraneum, Nam hypoteca et tacita, & sic stipulatio pari modo conceduntur, vt d. §. sed vt plenus. C. de rei vxor. act. sed priuilegium sic stipulationis transit ad omnes hæredes, vt d. l. §. maneat, & §. illo procul. C. eod. cit. ergo idem de priuilegio tacite hypotece dicendum est.

Ex quo inferitur quod hoc priuilegium tacite hypotece transit etiam in cessionarium ex reg. l. ex pluribus ff. de administrat. tut. quia quicquid est transmissibile, est et cessionabile, ut ibi, & vide Bart. in d. l. post dotem in 6. quæst. hoc tamen intelligatur iuxta doctrinam Castren. in consil. 332. vol. 1. in vers. super tertio uerbo, ubi distinguit, aut cessio est facta ex causa uoluntaria, & uoluit apud cedentem remansura foret, & tunc non transeat priuilegium, aut ex causa necessaria, puta fideiussores, qui se obligauerat ad dotem, & eam restituerat mulieri, & ita sibi debebat fieri cessio. l. cum in ff. de solut. & tunc cum cessio transit dictum priuilegium, & ita est casus decisis per Afflic. in d. de off. 306. nu. 6. & dicam infra.

Altera pars distinctionis est de priuilegio tacite hypotece, de qua in l. assiduis C. qui pot. in pig. bal. & circa

& circa ipsam Doct. dupliciter loquuntur. Socin. hic. nu. 106. & infra disputat. an d. lex a fiduis, que expresse loquitur de hypotheca tacita, locum habeat, in expressa, vt posterior pro dote præferatur anteriori pignori, & de hac nos disputauimus in præcedenti, & probauimus communem, scilicet non habere locum in expressa. Sed Bald. Nouell. in d. 1. parte. nume. 9. quaerit, Vtrum privilegium

23 † tacite hypothecæ, de quo in d. l. a fiduis transmittatur ad hæredes: Et hunc titulum questionis insequentes.

* In hoc articulo communis opinio Doct. est quod hoc privilegium prælationis hypothecæ tæxat, ita competat mulieri, vt nulli alteri competat, quam suis proprijs filijs, & de hac communis testatur Bal. nouell. de dote. parte. 11. nu. 9. & hanc tenet gloss. in ver. ad hæredem in l. vnic. C. de priuileg. dot. & est communiter recepta ibi per Doct. gloss. in ver. eis in fine. in l. vnic. §. exceptis. C. qui pot. in pign. hab. quæ gloss. est etiam communiter recepta ibi per illam textum, & ibi Cyn. io. 9. quaest. & in d. l. vnic. C. de priuileg. dot.

Sed istam communem intelligentiam procedere solum in filijs respectu ciuiliū matrimonij, pro quo sunt data dos, quia licet sit controuersa opinio, an ap-

24 pellatione † filiorum veniant nepotes, super qua consulerunt Alex. in conf. 16. vol. 1. & conf. 54. vol. 3. & conf. 16. vol. 5. Decan. conf. 5. 11. Aymo in conf. 154. col. fin. vol. 1. Socin. lun. in conf. 30. nu. 3. vol. 3. & conf. 33. vol. 1. & 128. num. 2. 28. end. uol. & 54. in princip. vol. 2. & alibi omnes consulunt, tamen in priuilegijs appellatione filiorum nō comprehendunt nepotes. I. sed & si militet in vers. hec autem ff. de execut. tut.

Contrarium tamen voluit Bart. in l. si cum procura-
25 tore in fine ff. de re iudic. vbi quod privilegium † dotis transit ad omnes filios de sohute, alijq. tæx cum in l. i. quid. C. qui pot. in pign. h. b. Alex. tamē in l. etiam num. 3. infra eod. distinguit, vt privilegium est concessum sohute, & tunc veniunt hberi, nepotes, pronepotes, & deinceps, vt §. si quis autē defunctus in iust. quib. mod. iur. suc. sui. & probatur in l. C. de instanc. b. exposit. & in l. 1. C. de a. tend. lib. A. ut est concessum filijs, & tunc aut habet præferentia filiorum respectu eiusdem patris, & matris, sicut in d. §. exceptis in d. l. a fiduis, & tunc non aliter extenditur ad nepotes, secus si filii non haberent ratio prædicta, & est distinctio Bartoli in l. maxime vtrum C. de lib. præterit. & in d. l. sed & si militet ff. de execut. tut.

Ampliatu ista articulus, vt procedat non solum in prælatione tacite hypothecæ, sed etiam in prælatione
26 dotis † actionis personalis, vt scilicet ad filios transmittatur, & hanc tenet gl. in d. lib. in ver. non habent ff. de priuileg. credit. & gl. in l. etiam in ver. etiam filios infra eod. & ibi Alex. nu. 3. vers. Nam textus, vbi dicit esse glossas notabiles, quia textus in d. §. exceptis loquitur de hypothecæ tacite prælatione, nō autem de actionis personalis prælatione,

quæ an transmittatur ad filios, non est decimū à lege expressa, & an Bart. teneat privilegium in persona transmitti ad filios, Alex. d. n. 3. tenet quod sic, sed Rayn. hic nu. 43. probat Barolum tenere contrarium, quia dicit litteram Bartol. hic num. 7. dicere hoc privilegium in personali non habere ad heredes suos, Ego autem vix multos Codices, & nunquam inueni, illud pronomen tuos, ideo ideo quor Alex. in d. nu. 3. quod Bartol. d. n. 43. prout generaliter dicit l. 1. C. de priuileg. dot. non transire ad heredes, vnde cum glossa sic interpretetur, & Bart. non presumitur contradicere glossis, dicendum est, ipsum textum etiam hanc opinionem.

Et licet contrarium teneant hic. Castren. & Aretin. quos refert, & sequitur Ripa nume. 49. Quia hoc
27 privilegium † est concessum mulieri, vt facilius possit nubere l. 3. ff. de priuileg. credit. quæ causa extinguitur cum persona mulieri, ideo non transit ad filios. Tamen respondetur, quod hoc privilegium est concessum mulieri propter filios alius matrimonij, vt in hac l. nostra, & ideo sunt omnia prædicta privilegia concessa filijs in consequentiam, & hæc est vera ratio d. l. a fiduis in ver. exceptus, imò cum in d. l. a fiduis in princip. loquitur etiam de actionibus personalibus, non inconuenient dicitur d. §. exceptus committere etiam privilegium in actione personali.

Sed vt iste articulus clarius euadat, examinemus ipsum per contraria.

28 Primo, quia vir, & uxor equiparantur in tacita hypothecæ ex stipulatu, vt d. l. vnic. §. sed ut plenus. C. de rei ux. act. in vers. ex uterque latere damus hypothecam siue ex parte mariti pro restitutione dotis, siue ex parte mulieris pro ipsa dote prestanda, uel rebus dotalibus eiusd. §. & c. Sed per dispositionem d. l. a fiduis statutum est, ut actio ex stipulatu, cui inest ita hypothecæ sit privilegiata ex parte uxoris, ergo censetur i. lem statutum esse ex parte mariti licet neque §. 1. ff. de reb. eorum. gl. in l. si quis per sua fecit. C. de iur. Bar. in a. uth. sed cum testator. C. ad l. falcid. ff. de confirmat. potest. ut per C. roch. quia si ex parte mariti, hypothecæ habet privilegium prælationis, uersatur commodum ipsius mulieris, quia ipsa uxor melius tractatur a marito l. fin. C. ad uellian. sed dote non ex acta, & marito monuo, ipsa mulier remanebit indotata, neque facile inueniet alterum maritum cum quo contraheret, ergo privilegium prælationis hypothecæ etiam marito competere debet.

Respondetur aliud esse loqui de tacita hypothecæ, a. h. de privilegio prælationis concessio mulieribus pro tacita hypothecæ, de quo in d. l. a fiduis, primo modo concessimus in articulo prægredi, quia ad quosunque uadit dos, transit etiam privilegium
29 gium † tacite hypothecæ, sed privilegium prælationis in sua tacita hypothecæ est cōcessum mulieri soli, quod probatur in §. fuerat in vers. solum mulieribus instituta est. & in a. uth. ut exact. instant. dot. in principibus alijs personis, neque dedimus, neq. damus,

damus, & in auct. ut immobilia ante nuptias. sio.
Et qui dicunt hoc privilegium esse concessum a-
30 ctioni, hoc limitat intelligunt, solum favore ip-
sius mulieris, & sic non simpliciter actioni, vt in d.
l. asiduis. in vers. hoc mulieri beneficium damus.
& ideo non extenditur ad heredem mulieris, mul-
tius ininus potest extendi ad aliam personam non
representantem ipsam mulierem, & sic non exten-
ditur ad virum, & ista est opinio Accursij. in d.
vnic. §. & vt plenius Cade rei vxor. act. in ver. ex v-
troque latere, quam insequuntur Cyo. & Balabi,
& ceteri communiter, quia conceditur personæ mu-
lieris, ergo non debet extendi ad alias personas;
Confirmatio ipsa potest concedi, quia præsupponi-
tur maritum agere constante matrimonio, & sic
inspecta persona mulieris, tanquam legimus il-
lius administratori, iuxta l. 1. c. de procurat. & fa-
cit glossa in l. præf. Cade transact. sed in hoc articu-
lo nos loquimur, an maritus possit obtinere per
prælationem tacitæ hypothecæ inspecta persona sui
ipsius.

31 Secundo, quia actio ex stipulatu pro dote cum
sua hypotheca extēditur ad patrem mulieris, vt est
casus in l. §. extraneum in vers. parens: C. de rei
vxor. act. qui licet loquatur de sicā stipulatione,
tamen Doctores communiter extendunt ad taci-
tam hypothecam, quia hæc duo privilegia, scilicet
fidei stipulationis, & tacitæ hypothecæ a pari proce-
dunt, vt de communi testatur Bald. nouell. d. par-
te 12. nu. 1. vers. Item secundo, ergo vbi est locus fi-
dei stipulationi, est etiam locus tacitæ hypothecæ,
vt d. §. sed vt plenius C. ad. tit.

Respondetur eodem modo, quod argumentum pro-
cedit de tacita hypotheca, quam admittimus apud
quemcumque transit doti in præcedenti articulo,
sed hic loquimur de privilegio prælationis in taci-
ta hypotheca, quod solum mulieribus est concessum
per supradicta iura expressa.

Et licet glossa in ver. cum ipsa in fine d. §. fuerat iustit.

32 de act. teneat, quod hoc privilegium prælationis
tacitæ hypothecæ competat etiam patri, quam
glossam sequuntur Cyn. in l. 1. c. de privileg. dot.
& Dyn. in d. post dotem infra eodem, Tamen du-
pliciter poterit respondere, vel secundum Dyn. in
bidem, aut pater agit viuentē filia, & sic versatur
etiam favor ipsius, & tunc habet quidem hoc pri-
uilegium, sed non inspecta patris persona sed filie,
cuius administratorio nomine agit, & hoc modo
nos non loquimur. Aut verò agit post mortem
filie, in casu quo sibi deesse restituenta, & sic
loquimur in hoc articulo, & pater non habet tale
privilegium, Bart. etiam in d. post dotem nu. 1.
dicit, aut pater agit, quando actio de dote est con-
solidata in eius persona, puta post mortem filie,
vel post diuortium, vt l. 1. §. 1. i. infra eodem, & tunc
non habet dictum privilegium, aut verò agit no-
mine communi, scilicet administratorio nomine,
& habet quidē ipsum, sed non inspecta patris per-
sona, sed ipsius filie, cuius administratorio nomi-

ne agit. Altera responsio est. Aut pater agit ut
ante filiam, aut post mortem, primo casu, aut de vo-
luntate filie, vt d. l. post dotem infra eod. & qui-
dem habet hoc privilegium prælationis ex tunc hi
poterit, quia agit ad mixto nomine filie, & licet
33 ipse pater præ videatur agere propter suam inter-
esse, quia tenetur redotare, aut led quamvis. Cade
rei vxor. act. & si non recuperaret dotem propter
creditores anteriores, & ipse pater effectus esset
pauperior, & refutaret damnum ipsius mulieris, ta-
men iurisprudencia non considerat damnum pa-
tris, sed contemplata est persona mulieris, cui vo-
luit tale privilegium concedere, quod sic intelli-
guot Doct. vt si ipsa viuentē agatur, possit obtine-
ri ex dicto privilegio, quantumvis agatur ab alio
nomine mulieris, vel communi nomine, sed de vo-
luntate mulieris. d. l. post dotem, ne ipsa cogatur per-
sonaliter comparere in iudicio. Aut verò agit post
mortem filie, & tunc non gaudebit hoc privilegio,
cum patris persona in eius concessione non sit cō-
templata: tantū minus si pater per stipulationem
nouauerit de dote actionem, vt dixi supra per d.
quoties infra eod. l. 1. i. i. C. de iure dot.

34 Tertio, quod non est cessibile præ ad alios, illud nō
est transmissibile ad heredes l. ex pluribus, & ibi
Dyn. & Bart. ff. de administrat. tut. non solum §.
si puella ff. de ritu nupt. l. si stipulatus fuerim in
pncip. ff. de verb. obligat. Bald. in rubric. de nouo
Cod. componendo in fine, & in l. si. C. de heredit.

35 vel act. vendit. Sed hoc privilegium tacitæ hypo-
tecæ, quod habet mulier quod præferatur ceteris
creditoribus, cedi non potest, ergo neque ad alios
transmitti, argumentum est Tiraquell. de renactū
lignag. §. 1. §. l. i. num. 81. Minor probatur, quia si
mulier cedat alteri actionem ad repetendam do-
tem, non habet hoc privilegium Bal. in l. vici-
vers. quærunz Doc de pulcherrima quest. Cade pri-
uileg. dot. & sequitur las. in l. cum fundus §. 1. ff. si
cert. pet. Albenc. hic. Immo in d. l. post dotem col.
fin. infra eod. & ita est casu decisus, vt per Afflic.
decis. 305. vbi nu. 6. quod privilegium dotale non
transit ad cessionarium ex voluntate, secus ex ne-
cessitate, puta ea utulo oneroso, vt ibi declaratur.

Respondetur quod regula, quod non est cessibile,
36 non est transmissibile ad heredes intelligitur de
extraneis, secus est de heredibus suis, ad quos trans-
mittitur, vt per glan d. l. ex pluribus in ver. datur
per textum in l. maritum, & l. seq. & l. etiam infra
eod. & d. l. asiduis in d. §. exceptis. C. qui post pig-
hab. & l. & si fideiussor, & l. seq. ff. de re iudic. Et li-
cet glossa in d. l. ex pluribus replicet non procedere
hanc limitationem regulæ, quia privilegium est con-
cessum personæ, quo casu nō transmittitur ad hæ-
redes suos, Tamen respondetur replicationem esse
veram, quando heredes sui non sunt contem-
plati in dicto privilegio, vt est in casu d. l. ex pluri-
bus, sed in casu dotis filij sunt contemplati in pri-
uilegio dotis, quia privilegia conceduntur mulie-
ribus propter filios, vt dictum est.

An autem hoc privilegium cedi possit extraneo, Alberic. in d. l. unica. §. 1. C. de privileg. dot. argumētatur quod sic, quia fiscus, & mulier paribus passibus ambulant. L. 1. C. de privileg. fisco. & l. deo. C. de iure dot. sed privilegium prelationis non potest cedi per fiscum, vt l. si. C. de privileg. fisco. & l. si ubi decem §. pactus, & l. heredes ff. de pact. ergo & mulier potest illam cedere, Secundo argumentatur, quia cessionarius in rem sua agit, & illa actio proficit mulieri, quæ aliter teneretur de emptione iuxta naturam contractus.

38 Io contrarium quod hoc privilegium non possit cedi, vel transmitti in extraneum, quia extraneus solum potest habere actionem ex expressa stipulatione, quādo expressè sibi cavit, vt l. unica §. in present. C. de rei uxora. & quia in dubio, si non stipulatur sibi reddi, videtur donare l. si cum dote. infra eodem, & illa actio tunc dicitur stricti iuris secundum propriam naturam actionis ex stipulatione, vt habetur in l. in princip. infra eod. & est communis opinio, vt testatur Ruyn. hic num. 28. vnde sic formetur argumentum, privilegium hoc dari actioni pro dote quando est bonæ fidei, sed actio competens extraneo est stricti iuris, ergo tale privilegium non transmittitur ad extraneos. Minor probatur vt supra.

40 Pro resolutione. Si cessionarius non intentat actionem directam nomine cedentis viro, eo de cuius interesse agitur, & tunc potest intentare eam cum suis privilegiis, Cyn. Alberic. Bald. & Salyc. in d. l. vnic. C. de privileg. dot. Bald. Imol. & Angel. hic post Dynem, qui concludunt, quod si facta est cessio secundo viro, transit cum privilegio, quia tendit in voluntatem mulieris, Angel. Aret. in §. fuerat in l. de act. dicit hanc sententiam esse vetiorem Bald. nouell. de dote parte 1. §. num. 16. Cuman. in auth. nisi breviores C. de sent. ex breui loqui recitad. dicit, quod ab hac sententia non est recedendum in iudicio, Et hanc etiam sequitur Cort. in addit. Ad Alex. in d. l. post dote in super nome. 33. infra eod. dicens non obstat iura dicentia, hæc privilegia non esse cessibilia, quia non negant, quando ageretur ad cedentis utilitatē. Neque obstat text. in auth. t. ut ex act. instant. dot. §. 1. in vers. aut heredibus, aut creditoribus, & in d. l. ad idem. ver. ex ceptis, & in d. l. dabimus. quia loquitur in creditoribus mulieris, quibus fuit facta cessio periculo ipsorum cessionariorum, vel ad eorum commodum & incommodum, secus si tractaretur de voluntate mulieris directè, vel per obliquum, nam privilegium merè personale competens marito, ne conueniatur, prodest fideiussoribus, ne per obliquum inducatur amissio privilegii, & declaratur Bart. in l. & si fideiussor ff. de re iudic. & in l. si cum §. quod vulgo ff. de solut. & in l. fuerit ff. pro soc. Imol. in l. cum filio §. 1. in fine ff. de verb. oblig. dicit quod hoc est singulare dictum, quia licet illud t. prodest groom prelationis sit merè personale, non transmittitur ad hæredes extraneos tamen ne per obliquū

privetur suo privilegio, transibit in cessionarium. & pro hoc vide Bartol. in l. facta §. heres in oloma opposit. ff. ad trebell. qui distinguit quomodo fiat cessio. Et io hoc addunt communiter scribentes rationē, quia facta cessione ex necessitate, privilegium fisci transit in cessionarium l. fin. C. de privileg. fisco. sed fiscus non mulier paribus passibus ambulant in privilegio prelationis, ut concessum uni intelligatur concessum alteri, §. in ut. creditoribus in l. §. fuerat & ibi Aret. in l. de act. & l. 2. C. de privileg. fisco. ergo facta cessione ex necessitate per mulierem, privilegium prelationis transibit in cessionarium. Nec est bona responsio dicere, quod fiscus nunquam moritur, ideo illud privilegium de sui natura est perpetuum, & ideo transibit, sed mulier moritur, & eius privilegium, ideo ex sui natura extinguitur, & non transit. Quia replicat Bald. nouell. & Curios in loca citatis, quod hoc privilegium fisci cum cedente eius personæ hac ratione non videtur posse cedi, & tamen ceditur, ergo eodem modo dicendum est, si privilegium prelationis mulieris cedatur ex necessitate, ut dictum, vel ad mulieris commoditatem agatur. Sed Imol. in d. l. post dote contra.

44 dicit per textum in §. in auth. t. ut ex act. instant. dot. ubi illa cessio fiebat ex necessitate, quia fiebat creditoribus, ut patet ibi in vers. aut creditoribus, & tamen non transit privilegium. Respondendum est secundum Accurs. ibi, quod mulier non cogebatur cedere ex creditoribus, quia potest aliter satisfacere, ideo si cedit hoc facit ex voluntate, non ex necessitate.

S V M M A R I A

ARTICVLVS SACVNDVS.

- 1 Privilegium præsumptæ anterioritatis pro instrumento dotis an transeat ad hæredes.
- 2 Privilegiū præsumptæ anterioritatis cur sit concessum doti.
- 3 Privilegia quando transeant ad extraneos.
- 4 Privilegium personale quando egrediatur personam.
- 5 Mulier si non posset transmittere privilegia, privaretur aliqua commoditate sibi proveniente ex illa transmissione.
- 6 Privilegium præsumptæ anterioritatis est concessum doti, non autem mulieri, et num. 13 et nu. 18.
- 7 Privilegia concessa certis personis, quando extendantur ad alios.

Immu-

- 8 *Immunitatis privilegium concessum uni ex socijs extenditur ad alterum.*
- 9 *Socijs, & communis gaudet privilegio socijs, & consensu.*
- 10 *Privilegia exceduntur etiam ad servos.*
- 11 *Privilegium in dubio presumitur personale, non autem reale. & quando saluatur.*
- 12 *Creditorum duo concurrentes in eodem tempore simul admittuntur.*
- 13 *Privilegium in actione hypothecaria fortius est, quam in actione personali.*
- 14 *Mulier de iure communis non praesertur pro dotibus.*
- 15 *Verbum, licet, quomodo intelligitur, & nu. 11.*
- 16 *Ius commune, & ius tertij minus leditur in dubio, quam in claris.*
- 17 *L. si fundus, §. si duo ff. de pignor. intelligitur.*

ARTICVLVS SECVNDVS.

De privilegio praesumptae anterioritatis
pro instrumento dotis.

Superest modo tractare de alijs privilegijs, quae secundum Bartolum tractantur ad heredes extraneos. Et primo loquamur de privilegio praesumptae anterioritatis pro instrumentis dotis, ad transmittitur ad heredes, de quo in primis, Socinus. Senior hic tractavit nu. 30. de iure dotis. l. c. nu. 12. Socinus. l. nu. 114. & Ripa nu. 39. interpretantes Bartolum sic

asserentem nu. 4. In hoc igitur articulo communis opinio est secundum opinionem Bartoli, quod hoc privilegium transmittitur ad heredes extraneos de qua testatur Ripa, & Socinus. l. nu. in dictis locis.

Et licet nullus ex doctoribus quos viderim pro hac communi allegat rationes, praeter iam dictas, quia hoc est privilegium concessum doti, ergo debet transire ad quoscunque transibit dos, ex regula d. l. in omnibus quae est 68. ff. de reg. iur. & l. in ambiguis ff. de iure dotis. Sed l. c. nu. 19. vtr. Et tenentur doctores quod est concessum t. doti propter privilegium personae pro ut in alijs privilegijs praetationis non transiunt ad heredes extraneos, neque illud transire debet Ripa autem d. nu. 39. recte respondet, quia aliud est in dubijs suere doti, aliud est in

claris docem privilegiare, tunc dicitur quod non loquamur de privilegio praesumptae anterioritatis in hoc articulo, & sic in dubio, quod non dicatur privilegium praetationis, sed privilegium praesumptae prioritatis, & in dubijs non ita ostenditur, ius commune, neque ita leditur ius tertij, sicut in claris, ideo, facilius est, ut hoc privilegium praesumptae prioritatis transiret ad extraneos, quam cetera dicta privilegia praetationis, quae omnia maxime consueverunt l. c.

Nonominus obiter pro ista communi posse allegari, Nam privilegia transiunt ad extraneos, quoscunque privilegio non possent commodum eorum privilegio sed si hoc privilegium praesumptae anterioritatis restringeretur solum in persona mulieris, & non transiret ad extraneos, ipsa mulier non posset commodum eorum hoc privilegio, ergo transibat heredes extraneos.

Maiores probatur, hanc regulam quod privilegium t. personale non solet credi personam privilegiatam, neque ad alium extendi, de qua in c. sine de privilegio in c. petulis. 7. q. 1. c. postulat de concess. prebende. & c. privilegium, b. gloss. & Dyn. de reg. iur. l. b. fallit, quando si non fieret extensio, privilegiatus non posset commodum eorum hoc privilegio, Bald. 10. auth. habita. C. ne fil. pro patre, t. l. in c. quam sit in principi. de iudicis.

Maior probatur, quia si mulier t. non posset transmitti praeiudicium aliqua commoditate sibi proveniente ex illa transmissione, & ita illud privilegium in muliere aliquando redderetur elusorium. Item probatur quia in dubio privilegia extinguntur cum personis privilegiatis, si hoc agitur a concedente, gloss. in l. sama in §. quamquam ff. de censibus. ver. cum personis, allegat l. c. in hoc ff. eod. tit. sed hoc privilegium t. praesumptae anterioritatis, non est concessum doti per legem expressam, sed quia ita Doct. Communiter interpretantur haec l. 1. per d. l. in ambiguis ff. de iure dot. & sic sepius deciditur Surdus in decisi. Matuana 298 nu. 3. Et dicunt omnes concessum doti, non autem mulieri, quia omnes ad hoc allegant d. l. in ambiguis, loquentem de dote, & non de muliere, sed dos, ut probatum est semper transit cum suis privilegijs, ex theoria Bartoli, in l. post dotem col. 1. in infra eod.

Item probatur, quia si privilegia concessa t. aliquibus personis, extenduntur etiam ad alios, propter commoditatem privilegiatorum, quantumvis illae aliae personae fuerint extraneae, tanto magis debent extendi ad heredes, licet fuerint extranei, in quibus representatur ipsa mulier defuncta, ut in auth. de iure iura. morietur. presit. in principi. A. necedens probatur, quia immunitatis t. privilegium concessum uni ex socijs, extenditur ad alium, gl. in l. h. C. de muner. & honor. lib. 10. A. Alex. in c. o. fil. 12. a. col. 4. vol. 4. Barbat. a. conf. 36. nome. 18. vol. 1. l. c. in l. c. de transact. Natta in consil. 63. & consil. 64. & consil. 1. nu. 10. vbi post Bald. in addit. ad Speculum titule de magistris in fine dicitur.

cit, quod socij de eorum gaudent eorum privile-
 9 gijis. Et generaliter est verum, quod socius, & cō
 iunctus gaudet privilegio socij, & coniuncti Bar-
 batan. conf. 36. num. 18. vol. 2. l. asin. l. emancipati
 nu. 3. vsque ad 25. Marfil. singul. 180. Et licet in
 socio intelligatur quando materia est individua,
 vt tunc ne privilegiatus priuatur beneficio priu-
 legij, permittitur quod socius eodem gaudeat priu-
 legio, vt declarat Des. in d. l. emancipati num. 5.
 Cagnol. nu. 103. & 105. C. qui admittit, & diximus
 10 late in §. Cato. tamen privilegia & extenduntur et
 ad seruos, Dec. in d. l. in omnibus ff. de reguliur. &
 in conf. 2. 3. in casu proposito. Luc. de Penn. in l.
 pradia, C. de locat. pred. civil. lib. 11. nu. 5. & num.
 18. ergo tanto magis ad heredes.
 11 Præterea, & si in dubio privilegium & concessum
 in principe intelligitur personale, & non reale gloss.
 in c. cum venissent in ver. probatum extra de in-
 sist. & in cap. possessiones 16. q. 1. Bartol. in l. ff. de
 constit. princip. loan. And. in reg. privilegium in
 mercurialibus C. in l. heredes C. ad Velleian. cū
 alijs adductis per Alex. in conf. 101. vbi instrumē-
 tis in hoc vol. 1. & conf. 71. circa hæsitanciam vol.
 6. Grammat. decis. 47. hoc tamen intelligitur, vbi
 12 privilegium & simpliciter conceditur personæ, scilicet
 si cōceditur loco, vel rei, vel dignitati, vel cau-
 se, vel actioni, vel ecclesiæ, vel ciuitati, vel alię per-
 sonę, que nunquam moritur, quia tunc in dubio
 privilegium interpretatur reale, & non personale,
 & hoc modo procedit gl. in c. summa 25. q. 6. 2.
 & in l. de forma §. quamquam in d. verbo cum per-
 sonis ff. de censib. & ita declarat Immo. in l. quia
 tale ff. solut. matrim. quem Alex. ibi sequitur, &
 idem Immo. in d. c. cum venissent de insist. Sed
 13 hoc privilegium & præsumptæ anterioritatis do-
 tis per commune Doct. opinionem doti tribuitur,
 vt dictum, ergo est reale, & ad heredes transito-
 rium, & hanc opinionem inueni tuā tenere Cou-
 stantium Rogatum in tract. de dote §. 9. nu. 7.
 Sed prædictis obstant quatuor rationes Soccini Sen-
 d. num. 30. quas dicit hic Soccin. Jun. Iasonem sibi
 appropriare hic nu. 18. & seq. Prima quia privile-
 gium, quo mulier præferatur alijs creditoribus, nō
 transit ad heredes extraneos, sed quando concur-
 runt duo instrumenta eadem die coacta, & non
 apparet de prioritate, mulier non potest præferri
 de iure communi Bart. in l. fundus §. si duo ff. de
 pignor. sed præferitur ex speciali privilegio, & sic
 contra ius commune, ergo hoc privilegium non
 transit ad heredes extraneos, maiorem probat
 per textum in d. §. fuerat insist. de action. in sui ge-
 neralitate. Secundo, quia de iure communi, con-
 14 currentibus duobus creditoribus & siue in actione
 hypothecaria, siue in actione personali, nullus præ-
 feretur alteri, sed omnes simul admittuntur, sed mul-
 ier in actione personali præferitur alijs creditoribus
 l. privilegia, & l. dabimus in fine ff. de priuileg.
 credit. & privilegium mulieris in actione persona-
 li non transit ad heredes extraneos, vt in precedē

ti articulo conclusum est, ergo eadem ratione, ne-
 que privilegium in actione hypothecaria transibit
 ad heredes extraneos. Confirmari potest, quia
 15 fortius est privilegium & in actione hypothecaria,
 quam in actione personali, sed privilegium in ip-
 satione personali non transmittitur ad heredes ex-
 traneos, vt dictum, ergo maiori ratione privilegium
 in actione hypothecaria non transmittitur ad heredes
 extraneos. Maior probatur, quia in actione
 hypothecaria possessor præferatur l. si debitor C. de
 pignor. sed creditor in actione personali admittit-
 tur contra alterum creditorem possessorem l. cum
 vnus in princip. C. de bonis auct. iudic. posses-
 sionis l. ergo si in personalibus privilegiis non trans-
 mititur in quibus nulla datur prælatio regulariter, nul-
 tominus debet transire in hypothecaria, in qua præ-
 latio est pro possessore. Denique mulier præfer-
 tur omnibus creditoribus ex privilegio, siue ante-
 rioribus, siue non anterioribus, sed respectu credi-
 torum non anteriorum non dicitur præferri, nisi
 quando concurrit cum ipso in eodem tempore,
 ergo hoc privilegium præferendi creditoribus in
 eodem tempore non transmittitur ad heredes.
 16 Maior probatur, quia mulier & de iure communi
 non præferitur l. si debitor C. de priuileg. fisci, sed
 præferitur ex privilegio d. l. asidui C. qui pot. in
 pign. hab. in ver. contra omnes creditores, licet an-
 teriores sint, &c. & sic præsumuntur creditores.
 17 res etiam non anteriores, quia verbum licet, & tex-
 ponitur, idest quamuis, licet de cler. c. licet de
 offic. vic. c. licet de sent. excom. c. licet de regul.
 iur. Archidiacon. c. licet de constit. lib. 6. & adue-
 tum quamuis ita multiplicatiue, & augmentati-
 ue l. quamuis infra eodem, & pro hoc congerit
 Anna in repet. rubricæ de vassallo de excep. tit. 1.
 nu. 61. & nu. 64. in vbiis feudorum.
 Sed ista non obstant. Ad primum dicitur, quod hoc
 18 privilegium præsumptæ anterioritatis non est
 coactum mulieri, sed doni, nam ista communis
 doctrina desumitur ex lege nostra, in qua de do-
 tis privilegijs loquitur, & in dubio sic intelligitur,
 ex his quæ diximus supra nu. 6. & nu. 3. ideo ad
 heredes transitorium. Ad secundum, & tertium,
 dictum est, quod aliud est loqui de privilegio
 prælationis, aliud de privilegio præsumptæ ante-
 rioritatis, & hæc differunt, quia primum consistit
 in claris, sed secundum in dubio, & minus dicitur
 19 ius & commune, & ius tertij in dubio, quam in cla-
 ris, propterea facilius est facienda interpretatio, vt
 transeat ad heredes extraneos secundum, quam
 20 primum. Nec obstat, quod in d. l. fundus §. si
 duo ff. de pignor. ceterè disponatur, vt duo concur-
 rentes creditores simul admittantur, & ita in hac
 quaestione præsumptæ anterioritatis sumus in cla-
 ris, vt replicat Soccin. Jun. hic d. num. 14. vers. & si
 vii cum domino meo. Quia d. §. si duo loquuntur
 de obligatione facta duobus creditoribus i. mal.
 & eodem momento, Nos autem loquimur in du-
 bio, & ita adhuc sumus in dubijs. Ad vltimum re-
 spondetur,

spondetur, quod illa verba, licet anteriores sint, non ampliatur ad creditores, qui non sunt anteriores, sed ad creditores in actione personali. Nam dicitur litera, ut contra omnes penes personales actiones habeant privilegia, & creditores alios antecedant licet fuerint anteriores, &c. Ita etiam in decisione legis in vers. Cuique etiam tacitam dotauimus inesse hypothecam, potiora iura contra omnes habere mariti creditores, licet anteriores sint temporis privilegio vallati, & subditatione. Cum enim in personalibus actionibus secundum quod diximus tali privilegio utebatur res uxoria, quas propter non in hypotheca. &c. Ita sic semper verbum licet ampliat de actionibus personalibus ad hypothecarias.

S V M M A R I A

ARTICVLI TERTII.

- 1 **P**rivilegium fundi dotalis transit ad heredes, & nu. 8.
- 2 Fundi dotalis prohibitio non extenditur ad mobilia.
- 3 Maritus reuocat alienata immobili.
- 4 Maritus reuocans alienata per ipsum dotem, an teneatur de euictione, remissum.
- 5 Alienare prohibitus, etiam si ius et non contrauenire, quando possit alienare.
- 6 Dominium dotis alienata non tranfertur.
- 7 Dotis augmentum, & donatio propter nuptias non possunt alienari, ex prohibitione fundi dotalis.
- 9 Privilegium in rebus C. de iure dot. transmittitur ad quoscunque heredes.
- 10 Dotis dominium civile est penes maritum, naturale autem penes uxorem.
- 11 Dominium rei dotalis alienata adhuc remanet penes uxorem. & nu. 13.
- 12 L. in rebus C. de iure dot. intelliguntur.
- 14 Hæres mulieris an possit reuocare dotem alienatam etiam cum consensu mulieris iurantis, & nu. 18.
- 15 Iuramentum non ligat heredes, & quando fallit, & nu. 17.
- 16 Exceptio qua afficit personam, non obest cessionario.
- 19 Hæres tenetur obseruare contractum iuratum sui testatoris.
- 20 Cessionarius tenetur obseruare iuramentum,

sum, sed non ut possit conueniri coram ecclesiastico.

- 22 Hæres per ecclesiasticum potest compelli satisfacere animæ defuncti.

ARTICVLVS TERTIVS.

De privilegio fundi dotalis.

In 110 est dotis privilegium à Bartolo enumeratum hic nu. 3. ut res in dotem data non possit alienari, & hoc privilegium transit etiam ad heredes. Quod enim res dotalis non possit alienari est totus titulus ff. &

- C. de fundo dotali, & l. unica §. & cō l. 2. C. de rei vxor. act. Et quod ista fundi dotalis prohibitio non extendatur ad mobilia, latissime probat Bald. nouell. de dote parte 7. privileg. col. 1. & 2. Prohibitio ista igitur, que est directa contra maritum, ut non possit alienare etiam consentiente vxore d. §. & cum lex tractat ad hæredem mariti, ut ipsi etiam prohibeantur alienare, ut l. an sine ff. de fundo dot. & sic ad successorem vniuersalem, Idem est ad successorem singularem, Nam si quis neque poterit alienare, si maritus effectus sit seruus potest l. si maritus ff. de fundo dotali.
- 3 Et effectus huius privilegij est, ut si cōt alienata & immobilia dotalia constanter matrimonio idem maritus vendicat, ut est glossa notabilis in §. l. in ver. alienare insit. quibus alienare licet vel non, quia ipse est dominus domus l. doce ancillam C. de rei vendic. l. si fundum ff. qui sciunt cog. l. seruus dotalis. infra eod. l. si doris C. de iur. dot. not. in l. diuortium §. si fundum infra eod. & hæc est communis opinio, ut testatur Aretin. d. §. 1. num. 7. insit. quibus alien. licet vel non. ubi etiam an maritus transmittit alienationem teneatur de euictione. Ita post mortem mariti alienata reuocabit ipsa mulier, quia penes ipsam resurgit dominium l. io rebus C. de iure dot. Et hoc privilegium reuocandi alienata, & vendicandi transit etiam in hæredem mulieris, prout est textus in l. dotale §. heredi ff. de fundo dotali.

- Potest esse ratio pro marito alienante, reuocante, & vendicante. Nam prohibitus & alienare, etiam si iuret non contrahenire, potest nihilominus contrahenire si damnum in ius alienantis non est separabile à damno ternij, & publico, pro ut consuevit Roman. in consil. 370. Sed damnum quod prouenit marito alienanti etiam cum iuramento de non contrahenire non est separabile à damno vxoris, cuius interest habere dotem, & à damno reipublicæ, cuius interest mulieres esse dotatas, ut liberis hominibus procedere possint vacare, ut notatur in hac lege per omnes, & videtur casus in eum.
- 5

- Sed hanc ampliationem intelligat procedere, quam
 17 do t iuramentum non firmat contractum, vt quā
 do in o huius creatiois reijciatur contractus, vt in
 exēplo Bartoli in l. si quis pro eo ff. de fideiussor.
 in quarta combinatione, sed in casibus in quibus
 iuramentum firmat contractum, vt est quando
 fauore debitoris reijciatur contractus, vt auct. sa-
 cramenta puber. C. si aduers. vendit. Et in muliere
 18 alienante, vel consensente alienationi fundi do-
 talis d. cum contingat de iureiur. vt per Bartol.
 in d. si quis pro eo in quinta combinatione, & se-
 quitur Angel. ibi, & communiter Canoniste in d.
 4 cum contingat, tunc non possunt procedere, quā
 efficacia obligationis firmat per iuramentum tran-
 sit ad haereditatem, & sic iuramentum habet realem ef-
 fectum laici in consil. 76. num. 1. vol. 1. Ideo etiam
 19 heres t tenetur obsequere contractum iuramentum sui
 testatoris Bart. in l. cum quis decedens §. codicil-
 lis nu. 10. de leg. 3. & sic est casus decussus, vt per Af-
 flic. de decuss. 38. nu. 8. & 9. Cachet. an de decuss. pede
 montana 40. nu. 15. qui alios cumulat, ergo here-
 des tenentur obsequere iuramentum, tanto magis
 20 consensarius, t licet non quod ad hoc, vt possit con-
 ueniri coram iudice ecclesiastico ratione iuramen-
 ti, quia non peccat contraveniendo, sed non est
 pius, Bal. & Sal. id. auct. sacram. puber. Ang. in
 d. l. qui superfluit ff. de acqui. her. Sed hoc est verū
 iure actionis, fallit per officium iudicis ecclesiastici,
 21 qd pōt implorari, vt heres t cōpellatur satisfacere
 iuramentum, vt dicit Abb. in c. sine de sepul. pilli
 rex. & p. c. anobis in 1. de sent. exco. & sic pōt salu-
 tari opinio Abbatis, tenēt contrarium, & in hoc
 videtur in mō practicandi, & late de hoc scripsi in
 tract. de exco. ad cōmuniōis vsum munditōis 4.
 2. qui est vnitus cum tractatu in vltima noua.

S V M M A R I A

ARTICVLVS QVARTVS.

- P**riuegiū in causis t iustitiarū dotis
 an sit transmissibile ad haereditatem, et nu.
 22 & nu. 27.
 2 Dilaciones hodie an debeant esse viginti
 dierum, vel arbitrarie iudicis.
 3 Argumentum ab alimentis ad dotem est
 validum, & nu. 7.
 4 Dotis iudicium est summariū.
 5 Dos est fuxorabilior alimentis.
 6 Dos continet causam alimentorum.
 7 Libellus debet dari in causa dotis, sicut in
 causis summariis.
 9 Dotis instantia biennio finire debeat.
 10 L. propter auct. C. de iudiciis intelligē-
 tia respectu dotis. & nu. 17.
 11 Extensio non fit, quando lex loquitur per
 dictionem taxatiuam.
 12 Statutum generaliter loquens non compre-

hendit causam dotis.

- 13 Insinuatio non fit in causa dotis.
 14 Statutum de registratione instrumenti non
 habet locum in instrumentis dotalibus.
 15 L. bene a Zenone C. de quod. praescripti
 an comprehendat causam dotis.
 16 Dispositiō generalis nō cōprehēdit causā
 dotis, vbi reperitur specialiter priuilegi-
 18 Dotis priuilegiū nō auferitur a lege gērali.
 19 L. si fraudē §. si ff. de test. mil. intelligit.
 20 Ductio taxatiua non impedit fieri exten-
 sionem ad casus similes.
 21 Dos gaudet omnib. priuilegijs pia causa.
 23 Dotis instantia trāsit i singularē successorē.
 24 Instantia transi in successorē: vniuersa-
 lem per sententiam.
 25 Instantia, vt transferatur in alterum, re-
 quiritur citatio.
 26 Actio dotis nō trāsit i mulierē sine cessatiōe
 27 Priuilegiū instantiae est concessum doti,
 saltem per extensionem.

Fatales non currunt haec pauperi.

29 Dos transi cum sua qualitate, & natu-
 ra etiam ad haereditatem extraneos.

ARTICVLVS QVARTVS.

De priuilegio Causae & instantiae iudicij dotis.

- 1 **A**lter priuilegius est de priuilegio t causae, & ia
 dilacionis iudicij dotis, vt quia hec causa est
 honorabilis, adeo iudex potest dilaciones breuior-
 res dare, quam facere consueuerit. arg. l. 1. ff. de
 re iudic. quam allegat Bart. hic nu. 6. & Soc. nu.
 117. allegat elem. dispendiosam de iudic. Quod
 2 declaratur, quia dilaciones t hodie debent esse tri-
 ginta dierum auct. qui fecit C. quomodo, & quā
 do iudex, & ideo gloss. ibi in ver. interualla dicit
 iudicem non posse illas dilaciones minuire, quā
 gloss. Angel. ibi dicit esse singularem. Tamen ali-
 qui dicunt hoc corrigi per obseruantiā legis per
 interuallum ff. de iudic. s. dilaciones sunt decem
 dierum dandae. Sed verior opinio est, quod iur-
 dices in concedendis istis dilacionibus possunt mo-
 ueri ad eorum arbitrium gloss. in c. 1. & ibi Abb.
 nu. 2. de dilat. Felyn. in c. cum sit romar a nu. 1. de
 appellat. Ripa in l. 2. nu. 3. f. de re iudic. Alios do-
 ctiores congruit Menoch. de arbitrar. iudic. Casu.
 52. per totum, vbi etiam tractat de dilacionibus
 abbreviandis ex statuto c. finitius, & de causis, cur
 breuiores concedi debeant.

In causis alimentorum specialiter est decisum, vt di-
 laciones breuiorē concedantur l. 1. ff. de iudic. vbi
 Bart. col. pen. v. item c. §. & aliud glim l. 3. §. item
 dum in ver. summatum ff. ad exhibendum. Bartol.
 l. 1. §. ff. de alim. & cibari. leg. Practica Papientina
 forma

forma libelli quo agitur pro legato rei singularis in princip. nu. 18. Specul. in tit. de actore col. 1. & alios pro hoc congruit Surd. in tract. de alimentis. titulo 8. privileg. 1. nume. 6. Sed ab alimentis t ad dosem valet argumentari, ut per Euerard. in loco ubi alimentis ad dotem, & licet multi hoc negent, præferim quia hoc argumētum, habet multas salientias: Soccia. tamen dicit in casu isto valere argumētum, quia ratio quæ mouet iudicem ad breuius concedendas dilationes in causa alimentorum, militat etiā in dote, & est valida ad mouendum animi iudicis ad hoc. Et quod in causa dotis iudicium sit summarium, & dilationes debeat abbreviari, est communis opinio, de qua per Rip. hic nu. 14.

5. Addatis, quod dos tibi suauior alimētis Cym. in l. i. tit. 2. quest. C. de alend. lib. Salyc. in l. neque marer. C. de iure dot. & in auth. res quæ col. fin. C. eod. tit. Bald. nouell. in tract. de dote, parte 6. privileg. 1. 5. Rip. hic nu. 5. 4. & num. 10. 3. Tirac. in tract. primogen. quæst. 6. 1. nu. 3. Cym. & Bartol. in l. non omni C. de administrat. tut. Item dos tibi cōtinet causam alimentorum, & habet illorum præstationem adiunctam. l. pro onenbus C. de iure dot. l. si cum dotem s. si uiautem in s. si uisimo. infra eod. ergo in hoc alimenta excedit. Et quomodo argumētum tibi alimentis ad dotem, & econtra sit validissimum, & firmissimum, videndus est Surdus in tract. de alimentis titulo 9. quest. 1. per totam, ubi respōdet omnibus argumentis in contrarium, & posuit eius dicta deferuire ad decisionem multarū questionum pro dote.

Intelligatis tamen ipsas dilationes breuius concedi iuxta naturam summarij iudicij, sed non per hoc, non teneri actorem in causa dotis tibi dare libellum, quia adhuc tenetur, & fit etiam litis contestatio. l. si cum dotem s. eo autem tempore infra eod. l. 3. in vers. more iudiciorū, & ibi Bald. C. de ior. promiss. item requiritur plena probatio. l. doce ancillam C. de rei vendic. quia etiam in causis summarijs requiritur libellus quod ad partem, licet non requireretur quod ad iudicem Bald. in l. 1. C. de præt. crim. per. offend. & declarat las. in §. præiudicis. numero 3. in l. i. de act. & vide adhuc Ioan. Bapt. Af. in praxi s. i. ciuili §. 4. cap. 3. per totum.

Item in ipsa instantia est privilegiata dot, siue ipsius causa, sed instantia in ciuilibus regulariter durat triennium. l. properandum C. de iudic. in criminalibus autem biennio, ergo & dotis tibi instantia biennio finiri videtur, arg. l. 1. C. v. infra cert. tempus causæ crimin. termin. In hac questione Bart. non explicat suam opinionem, quod proprie teneat hic communis opinio est quod doret trienni in sicute tenet instantiæ causarum priuatorum de qua testatur hic Soccia. nu. 12. & Bolognet. nu. 80.

Prima ratio pro ista communi, dispositio generalis, l. properandum tibi C. de iudic. excipit solum causas fiscales, & ponitur excipere etiam causam dotis si voluisset, sed non excipit, ergo præsumitur oo-

luisse. arg. l. vnica §. fin. autem ad deficientis C. de caduc. tollend. com. simit.

Secunda ratio, sic inducendū d. l. properandum. Nā exceptio firmat regulam in non exceptis. Item quod liquidē sit de pœna legat. & notant l. i. ff. de reg. iur. sed in d. l. properandum datur regula mltitæ causarum ciuiliū, ut et ratio hinc datur, & excipiuntur causæ fiscales solum, ergo in alijs remanet firma regula, & sic dotis causæ instantia expirat triennio, iuxta communem regulam. Confirmatur, quia dicit d. l. properandum excepta tantummodo tibi causis fiscalibus, & sic loquitur per dictionem taxatiuam, quo casu non fit extensio secundum gl. in l. 2. C. de patribus, qui filios disraterunt lib. 11. Bartol. in l. serui nomē ff. de usucap. Ego arbitror in hoc articulo non esse sequendam communem opinionem. Quia venor, & magis recepta est opinio scribenium, legem, tibi statutum, siue consuetudinem generaliter, siue etiam vniuersaliter loquentem absolute non comprehendere causam dotis, nisi fuerit de dote expressum, prout scripsit Salyc. in l. fin. 4. not. C. de iure dot. Nam Salyc. ex d. l. fin. 4. notat. colligit causam dotis esse privilegiatam, ut insinuauit tibi in ea non requiratur, & statim ex eo notabiliter infert. Ex quo nota bonum argumentum, ut statutum tibi generaliter disponens, quod instrumenta publica non probent, nisi reperiantur in memorialibus registrata non habet locum in instrumentis dotalibus, & sic Salyc. loquitur de registratione instrumenti secundum dispositionem m. iuratu, de qua non loquitur d. l. i. C. de iure dot. Et Salycetum sic declarat, & sequitur Negusant in tract. de pignori. parte 8. mēbro i. num. 3. v. et tamen licet dicta, qui inuehit contra Decium in conf. 5. & conf. 301. Et hanc eādem opinionem sequitur Bald. in conf. 359. quemadmodum Imperator. col. 1. vol. 1. qui dicit dorem semper, & vbiq. privilegiata m. esse, & ob id dispositionem libene & Zenone tibi C. de quadr. præscript. dorem non comprehendere, & Baldum, & Salycetū sequitur, las. hic nu. 9. & in l. i. constante num. 107. infra eod. Bald. nouell. in tract. de dote parte 6. privileg. 47. in fine, & privileg. 48. lo. Baptista de Sancto Blasio in tract. de dote privileg. 352. Balbus in tract. de prescriptionibus in 3. part. quænt. paros princip. col. pen. vers. vndecimo limita. Paul. de Ciudad. in de iure patronat. parte 3. causa 1. quest. 12. Lambertini in tract. de iure patronat. in 8. art. quænt. quest. singulari. parte 1. lib. 1. in 24. privileg. Marfilini in singulari 442. v. ulgata. Cotta in memorial. in verbo Dor. habet. Et consilium luertot Calcanini conf. 13. col. 1. qui multis rationibus probat, Soccia. Sen. in conf. 46. nu. 21. vol. 4. Rayn. in conf. 138. nu. 5. & 194. nu. 4. volum. 1. Menoch. in conf. 142. num. 6. Et est casus pluries decisus Alst. de off. 111. num. 10. Capyc. in decis. 171. refert fuisse determinatum in facto consilio Neapolitano, quod mortui notarij, dicit, & testibus instrumentum dotale poterat casum per

R 3 nota.

- notarium fide dignum, & in decif. 176. dicit tenēdo illam opinionē, quę fauet doti, nūllā reperiatur de iure reprobatā.
- 16 Et licet fupra in rubrica dixerim generalem ꝑ dispositionem non cōprehendere causam dotis, vbi reperitur fpecialiter priuilegiata, fectū ē non reperiatur fic fpecialiter priuilegiata, fic allegando cafus decifos, vt per Franch. decif. 119. & decif. 286. Tamen hoc fortificat rationem allegatā, quia d.
- 17 l. propterandum ꝑ excipit causam fisci, fed priuilegium fisci competit doti l. dotis tuæ, & ibi not. C. de iure dot. l. 1. C. de priuileg. fife. §. 1. in auth. vt inftante exactione. dot. Euerard. in loco a fisco ad doctem. Peregrin. in tra&te de iure fisci. lib. 5. priuileg. a. nu. 6. ergo doti concessum est hoc priuilegium, vt non comprehendatur sub dispositione d. l. propterandum, & eius instantia daret, prout instantia fisci, quę est perpetua latē Peregrin. de iure fife. lib. 7. tit. 4. num. 4. Martin. Laudens. in tractatu de fisco priuileg. 187.
- 18 Confirmatur, quia dos ꝑ fempet, & vbiq; est ꝑcipua, vt in hac l. nostra, hoc iurē est priuilegium generale, quod non aufertur a lege generali, fed requiritur fpecialis mentio, vel faltem claufula derogatoria l. 3. vbi Bart. & Doct. C. de fifeotiar. lib. 12. & in fpecie l. in conf. 17. nu. 3. vol. 2. lo. Lupus in rubr. de donatione. inter virum, & vxorem.
- 19 §. 16. nu. 11. Nec obstat ꝑ l. in fraudem §. fi. ff. de testam. milit. quō mouentur reuocentes contrarium, quia ille textus loquitur in milite, qui non est regulariter priuilegiatus, fed tantum in certis cafibus, & vltra cafus fuorum priuilegiatorum, vt iure communi quod multum comprehendit, nifi ostendat fuum priuilegium esse etiam in eo cafu, de quo lex, vel statutum loquitur, fic etiam dicendum est in fisco, cuius priuilegia funt in ceris cafibus, fed non regulariter, & ideo vti debet iure communi, vbi non reperitur priuilegiatus gloss. in litem veniunt §. in priuatorum ff. de penit. haredit. dos autem fempet, & vbiq; & ideo regulariter est priuilegiata, ergo non venit sub generali dispositione non habente faltem claufulam derogatoriā. Et hic adde omnes rationes l. a. nu. 30. ad 31.
- Ideo non obstant cōtraria, quia ad primas induktiones est satisfactum ꝑ fupradictā proximitate, Ad vltimam dicitur quod dictio ꝑ taxatiua non impedit extendi ad cafus fimiles l. o. h. 23. C. de ꝑdijis minorum. Item quia ad fauorem ꝑie caufę quodlibet priuilegium, etiam dispositio exorbitans extenditur. lo. And. in c. ex tenore qui fil. sint legit. & ibi Abb. Bart. post gloss. in auth. sacramenta ꝑberum. Tiraquell. de priuileg. ꝑie caufę. priuileg. 160. Et dos ꝑ gaulet omnibus priuilegijs ꝑie caufę. C. donare. qualiter feud. olim aliter. poter. in v. fbus feud. Euerard. in loco a dote ad ꝑias caufas. Tiraquell. vbi fupra priuileg. 178. & ꝑrobatur in l. cum u. §. mulier, & ibi Angelus ff. de condit. indeb.
- 21 Sed an priuilegia ꝑ fiftus articuli tranfeant ad hęredes. Et quod ad primum, refpectu breuiorum dilationum, Bart. nu. 6. io fine. dicit quod tranfit ad hęredes, l. a. declarat nu. 21. verſ. feptimo pondera, fed eius doctina diftinguit confiderando ꝑersonam mulieris, & ꝑersonam hęredum conuentionum, & eorum qualitatem, & quantitatem dōtis, quę confiderationes cum omnes refpiciant arbitrium iudicis dilationes concedendi, ideo concluditur quod hoc remanet arbitrium iudicis. Menoch. d. casu 52.
- 22 Refpectu verō instantię, ꝑ Bald. Nouell. in tra&te de dote parte 9. priuileg. 10. dicit fpecialē esse in dote, vt transeat in fingularem fuccēfforem. Sed non esse fpecialē ꝑrobatur, Primo quia regulariter inflāua ꝑ tranfit in fuccēfforem vnuerſalem, fed non ipſo iure, adeo quod fententia lata cōtra defunctum ꝑofit exequi cōtra hęredem ꝑ textū not. in l. paulus in 2. ff. que ſent. ſine appellat. reſcind. & l. in ſumma §. fin. ff. de re iudic. Et dicunt
- 23 ibi Caſtrenſ. & Alex. vt in inflāua ꝑ tranſferatur in eum, requiritur quod citetur ꝑ textum in l. aditum ff. de iudic. & l. oratione ff. de l. & tunc intelligitur inflāua tranſlatę, & ex eisdem actis, & inflāua iudicari poterit cōtra ipſum ꝑ text. in l. ff. ad exhib. l. iuratus ꝑrogatus cum his quę notat Bart. ibi ff. ad trebell. Bald. in l. si eos C. de fideiuſſor. Angel. & Immo. in l. ꝑenales in princip. ff. ad l. ſalcid. Et ideo ſeruat in ꝑactica, quod mortuo reo lite ꝑendente, citantur filij, vel alij ꝑræſentes ſe hęredes, quod compareant ad declarandum ſi ſunt filij, & hęredes talis, & ex quota parte, & ad videndum iudicium tranſferri in ipſos, quia citatione facta iudex ꝑoſtea interꝑonit decretum, quod iudicium in ipſos tranſferatur, & cū ipſis ad vitiora ꝑrocedatur, fic etiam ꝑactucetur ex parte actoris, Nam eo mortuo lite ꝑendente, hęredes volentes ꝑroſequi iudicium, declarantes ſe eſſe hęredes defuncti actoris cietā parte, tranſferatur iudiciū in eos, inflāua igitur regulariter tranſfertur ſed non ipſo iure.
- Præterea non eſt fpecialē refpectu dotis, quia Bald. nouell. ibidem ꝑro hoc allegat textum in l. vnica §. ſed hoc ex rei, C. de rei vxor. act. quem text. Bart. intelligit generaliter in quolibet ſingulari ſuccēſſore, in quem de neceſſitate iuris tranſfret ipſa res, ſuper qua eſt mota litis. l. si cum hominem ff. de fideiuſſor. vbi Bart. allegat ad hoc. d. §. ſed hoc ex rei, & l. in iudicio ff. familiaris hereticus, ergo non eſt dotis priuilegium, ſed debet eadem ꝑactica ſeruari. Confirmatur, quia quatenus ꝑ marium eſſet intentata actio cōtra debitorem dotis, & ꝑ de re lite mortuus eſſet, & ita mulier vellet ꝑroſequi iudicium non ꝑoteſt, quia in eam non tranſfertur actio ſine ceſſione l. si filioſa familias in prima §. fin. & ibi notatur infra eodem, tantō minus in hęredes, ideo in hoc iſta cōmuni opinio rejicitur.
- 24 An igitur priuilegium ꝑ inflāntię dotis, de quo fupra,

supra, transcat ad heredes? Ad suos quidem non dubitatur, quia est eadem ratio, arg. l. asusdnis §. exceptis. C. qui pot. in pign. hab. Sed quid ad extraneos, Regula est pro ipsa, in d. lio omoibus ff. de 8 reg. iur. quia est privilegium ꝑ concessum doo, saltem per extensionem a fisico, vt dictum Bart. in d. nu. 6. in hoc dicit, quod hoc privilegium transibit ad heredem vovieralem secundum qualitatem heredis. Sed dicere hoc non est respondere quæsitæ particulari quæstioni, sed generaliter pro 28 vt in omnibus, quia si heres esset pauper ꝑ non cur rereot fatalia. l. si procuratorem §. si ignorantes ff. mandati, & ita est casus decisus, vt per Franch. decis. 284. ergo neque instantia prima, quæ facilius 29 restituitur. Ideo dicatis, quod dos ipsa ꝑ transiit cum sua qualitate, & natura etiam ad heredes extraneos per l. 2. fide re iudic. quia est causa favorabilis respectu doti d. l. 2. & elem. dispo. iofam de iudicijs, & privilegium causa traslat ad quoscumque.

SYMMARIA

- 1 Dicitio semper denotat continuationem temporis.
- 2 In omni casu denotat continuationem.
- 3 Denotat per petuitatem.
- 4 Aliquando exponitur a multis.
- 5 Ecclesia semper restituitur, id est quando caditur.
- 6 Actor non semper sequitur forum rei.
- 7 Dicitio semper exponitur, id est temporibus consuetis.
- 8 Testes probant, dicentes titium semper habitasse, licet non viderint habitare de nocte.
- 9 Dicitio semper aliquando significat idem quod multoties.
- 10 Et sumitur pro ut convenis subiecta materia.
- 11 Testis si dicat titium possedisse per 30. an nos, quem probatur fuisse absentem, an probet, et an sit falsus.
- 12 Possessio continuata probatur ex perceptio ne fructuum, etiam per alium.
- 13 L. maritum ff. solut. matrim. continere privilegium dotis.
- 14 L. maritum iudicari secundum propriam naturam dotis.
- 15 Dos est privilegiata in triplici tempore.

- 16 Dos an sit privilegiata ante matrimonium.
- 17 Sponsa quibus privilegijs dotis gaudet.
- 18 L. stipulationem ff. de iure dot. sensus.
- 19 Dos est privilegiata in actione personalis ante matrimonium.
- 20 Sponsa non habet privilegium tacita hypotheca.
- 21 Dos non est ante contractum matrimonium.
- 22 Hypotheca dotis quando incipiat.
- 23 Originem negotij esse inspicendam.
- 24 Hypotheca dotis retrahitur ad tempus contractus matrimonij, non autem ad tempus promissionis, et ita esse iudicatum nu. 26.
- 25 Hypotheca dotis retrahi ad tempus promissionis secundum communem opinionem.
- 27 Dos non gaudet privilegij in actione hypothecaria, nisi subsequuto matrimonio.

EXPLICATIO.

Glossæ in verbo semper.

Ro expositione huius glossæ Bartol. aum. 7. format secundam oppositum nem per tex. in l. maritum infra eod. sic arguendo, maritus non tenetur restituere dotem actione in solidum, sed solum in quantum facere potest, ergo dos non est semper privilegiata, Consequentia probatur, quia dicitio ꝑ semper denotat continuationem temporis l. Caio. §. imperator ff. de adm. leg. l. quæ sub imagine C. de distract. pignor. l. in princip. ff. de flumin. & si significat omni tempore l. semper ff. de iure immunit. l. semper ff. quod vi aut clam. Bursat. in cons. 345. nu. 14. & seq. vol. 4. Menoch. in cons. 244. nu. 22. & seq. vol. 3. & est casus decisus Franch. decis. 307. nu. 7. Item denotat omni tempore, & in omni casu Decian. respons. 1. nu. 258. vol. 1. Hypothec. Rimin. d. in cons. 490. nu. 2. & cons. 219. num. 26. & nu. 30. vol. 2. Bero. cons. 80. nu. 9. volum. 1. Paris. cons. 90. ou. 28. & cons. 92. nu. 37. volum. 2. cum simil. per Roland. in cons. 23. ou. 19. volum. 2.

4. Item in omni casu ꝑ denotat Continuationem in proem. insit. in ver. semper Angustus, vbi gl. & l. 2. C. de episc. & cleric. c. 1. vbi gloss. Hostien. Innoc. & ceteri de restitut. in integrum. Et denotat ꝑ perpetuitatem l. Caio in fine ff. de alim. & ob. legat. l. semper ff. de iureiur. l. si. C. de usufruct. l. tutor. §. si. ff. de tut. & ration. distrab. ergo si est falsa in voo,

- in vno, redditur falsa in omnibus. *Li. is qui ducen-*
ta 5. vtrum ff. de reb. dubijs, cum similita ootatus.
 Ideo Bart. suendo contrarium nu. 19. dicit subaudiē
 dum esse ferē, quasi dicat ferē semper, quia falli
 * in casu d.l. maritum, & hanc esse communem in
 intelligentiam testatur Soccin. l. un. nam. 142. ver. &
 cum Bart. traoseunt Doct. d. l. un. num. 33. ver. l. adde
 quod licet.
 4 Et fundari potest, quia dictio semper t̄ aliquando
 exponitur, id est multoties, auct. vt determinatus
 sit numerus s. cum verō l. semper in generalibus l. 1
 semper in dubijs l. semper in obsecris l. semper in
 conuentionibus, & vbiq; glossē ff. de reguliur.
 Addo quod dictio semper in iure etiam accipitur
 pro plerumque l. si. C. de testam. & est casus decisi
 tus, vt per Cachet. dec. 86. nu. 8. Item probatur,
 5 quia ecclesia t̄ sepe restituitur, non tamen in per
 petuum, sed semper, id est quando legiuntur gloss. in
 ver. iure minoris in c. de restit. in integrum. Ideo
 aliquando exponitur semper, id est hōis consue
 tus, gl. in c. si quis voluntatem vt. semper dist. 302.
 Item c. si clericus laicum de foro cōpet. vbi quōd
 6 semper actor t̄ sequitur forum rei, dicit ibi gloss.
 quod hoc non est semper, sed aliquando, & si
 quōtur Doct. communiter, Spec. de testam. s. post
 quam, ver. quid si plures, vbi quōd si testes depo
 nant, quōd videntur ecclesiam semper percipere
 7 decimas in tali loco, intelliguntur semper t̄ id est tē
 poribus consuetis, allegat c. nōquā in princip.
 dist. 5. de consecratione, & ibi gloss. text. in cap.
 significatum de prebend. text. in d. l. si. in princip.
 in ver. semper C. de testam. & l. si. C. de iur. & fact.
 ignor. & illud text. ponderat ad hoc Alberic. ibi
 in princip. Angel. in l. 5. §. ff. de summiōibus Bald.
 in c. ex tenore per illum text. in ver. semper de te
 8 stibus, vbi notatur per testes t̄ probari aliquē tem
 per habitasse, licet de nocte non uiderint habitare.
 Bald. in l. aduersus C. de viuis, vbi quōd dictio
 9 semper verificatur in his, quæ habent tēporis in
 teruallum. Et aliquando significat idem t̄ quōd
 multoties, l. i. C. de priuat. carcercib. Item potest ve
 rificari in triennio, vel aliquo temporis interuallo
 Salycian. d. l. aduersus nu. 5. & ibi dux apostille C.
 de viuis, & addentes ad Bald. in d. l. aduersus. Et
 propterea stante multiplicitate significationis, su
 10 menda est, prout subiecte t̄ materiz conuenit, vt
 dicit Alber. in suo dictionario, in ver. semper, &
 sequitur Menochin. conf. 144. nu. 23. vol. 3. ergo
 in casu proposito, ad euitandam contrarietatem
 d. l. maritum, sumenda est, vt significet multoties,
 & aliquando.
 11 Probatur etiam ex practica, Nam si testis t̄ dicat se
 vidisse titulum possedisse per 30. annos, si tamen
 ex aduerso probatur, quōd titulus fuerit abiens, nō
 idē testis redargueretur de falso, sed eius dictū sal
 uari potest, quia illa dictio semper verificatur ali
 quando, & hanc tenet Barol. d. nu. 19. & est com
 12 muniter recepta, vt testatur Soccin. l. un. num. 248.
 Tundario tract. de testib. c. 6. nu. 5. Ruyn. nu. 13 §.

- Limitat l. a. nu. 33. hanc ē communem ab ipso procedere,
 quando probatum fuerit, quōd alibi t̄ sōigo tem
 pore fuerit abiens, quia tunc testis sibi falsū uerit,
 & in hoc ipse sequitur Aneur. in cōm. 91. & iter
 que sequitur Bal. in 1. cōfite. C. de iur. sine p. in 2.
 13 Rip. nu. 107. in fine distinguūt, aut loquuntur
 quantū ad effectum excludendi testem de falso,
 & bene procedit ipse cōm. mutis, quia semper ex
 capiēdo est ea interpretatio, ut per quam ueritetur fal
 sitas Bald. in l. i. in gentium s. quod ferē ff. de pact.
 Alex. in cons. 74. hb. 1. aut quantū ad effectum e
 14 probandi possessionem, & recte procedit limita
 tio, & videtur etiam esse de mente Bartol. num.
 20. & 21.
 Sed quis Bart. hanc limitationem etiam uult saluare,
 dicendo dictum testis esse verum, quia potuit vi
 dere singul. annis sibi sitū fieri de fructibus d. cōt.
 15 sōno, per quod t̄ factū probatur cōtinuitas pos
 sessip. per text. in h. l. b. C. de 39. & cons. l. h. l. 108.
 Ideo Doct. plenius dicunt, ad euitandam obsequia
 contrarietatem, quōd potuit esse, testem uidisse
 nomine abiensis aliquid recepit, & fructus a co
 lone, tunc etiam etiam si de mandato eius non cō
 stat, semper dicitur continuata possessio, Ita ori
 ginaliter dixit Aret. iur. quem sequitur Rip. num.
 109. Soccin. nu. 250. Ruyn. nu. 134. & est cōmuni
 16 ter recepta, vt testatur Adentes ad Bart. hic,
 ad nu. 12. & notatur per Bald. in l. foramen ff. de
 feruit. vrb. pred. Specul. in tude teste s. postquam,
 Angel. in l. unimē ff. de legib. & in l. 5. §. ff. de sta
 minibus, & licet Ruyn. in d. nu. 134. conetur da
 re aliam saluationem, ego Rogo uos, ut habeatis hanc
 sanam doctrinam, & intelligas hic testem saluari
 ad euitandam falsitatem, sed non saluari ad pro
 17 bationem faciendam, & sic semper loquitur Bart.
 in toto hoc articulo.
 Sed contra hanc communem principalem proposi
 tam, tenet l. a. cō quōd ista interpretatio nō sit ve
 18 ra, subaudiēdo aduerbium ferē ad ipsum semper,
 19 Nam respectu d. l. maritum, t̄ ipsa facit pro ipsa
 interpretatione, que semper, id est in omni tempo
 re, & casu dotem uult gaudere posse priuilegio,
 quia priuilegium d. l. maritum, vt non teneatur pro
 20 dote, nisi in quantum facere potest, competet et
 iam mulieri promittenti dote l. non tantum in
 final. verbis ff. de iudic. in ver. quod & in per
 21 sonsa muliens a qua hanc seruari aequitas sugge
 rit ratio, idem habetur in l. & ex diuerso §. iura
 cod. Et licet Soccin. d. num. 242. v. r. præterea di
 cat, negari non posse, quia contra dotem iudice
 22 tur in caso d. l. maritum, & sic non sit priuilegiu
 ta, tamen idem Soccin. ibi dicit quōd hoc potest
 conueniri mulieri de hac sententia, post eam &
 23 ipsa eodem priuilegio, & scotenna contra uirum
 gaudere potest: Nec scio fundamentum in his
 iuribus per l. a. l. allegas, sufficit idem priuilegium
 respectu dotis utique concessum esse, ut ipsa dos
 24 priuilegiata dici possit. Nec dicitur iudicari con
 tra dotem per d. l. maritum, timō secundum pri
 uilegium

pus date dotis, postquam in contrarium est eorum opinio.

- 16 Contra hanc communem ¶ vidi milites iudicari Neapolim in sacro Consilio, ubi mos est ouernum fieri capitula matrimonialia, & inibi sit dotis promissio ex parte vxoris, & ex parte viri promissio de illam ducendo, & statim solet sequi matrimonium, deinde fieri ounerationem dotis, & instrumentum promissionis restitutionis cum hypoteca bonorum, si interim maritus contraxerit debita, non præferri vxorem nisi creditoribus posterioribus a die matrimonij contracti, illa sola ratione, quia ut sit dos, & gaudeat eius privilegio, oportet, ut matrimonium sit contractum, ut dixi in primo membro huius distinctionis. Et ideo solet vxor in concursu creditorum præferre fidem parrochi ad probandum quando matrimonium fuerit contractum, a qua die præferretur ceteris, sequendo in hoc Speculum in tit. de obligationibus, & solem. tante omnia num. 49. & ibi Bald. in addit. Soccin. in d. consilio 41. & Bald. nouell. in d. privilegio 1. num. 37.

Ergo concludendum est, quod privilegium in actione

- 17 hypotecaria ¶ non gaudet vxor pro dote, nisi matrimonio subsecuto, & hoc probat text. in l. fin. C. qui p. in pignori hab. in vers. si ipsa data, & in l. l. C. de dot. cau. non num. in vers. si ipsa, & sic intellegendum est d. stipulationem f. de iure dot. ut in tantum hypoteca dotis habeat suum privilegium, in quantum ouptur subsecuta fuerint.

SUMMARIA

1. **D**os an pacto nudo constitui possit.
2. **L**ad exactionem C. de dotis promissione intelligentiæ, & numero 5. ¶
3. **L**fin. C. ad uelleiam, intelligentiæ, ¶
4. **A**ctio nulla præsumitur suppressa per alteram.
5. **F**ictio non cadit super eo, quod non est necessarium.
6. **S**tipulationis ficta privilegium an competit marito, ¶ nu. 10. & nu. 12.
7. **L**unica §. & nemo C. de rei vxor. act. in intelligentiæ, ¶ nu. 13.
8. **S**tipulatio an nouet contractum dotis.
9. **S**tipulatio apposita super pacto, non tollit illius naturam.
10. **S**tipulatio cur non nouet pactum promissionis dotis.
11. **D**otis promissio facta per metum, quare

fit nulla.

12. **L**si pater marito. C. de dotis promiss. in intelligentiæ.

13. **A**ctio consequendi dotem marito mortuo competit uxori relicta ex aequitate.

QVAESTIO SEXTA.

Vtrum dos possit constitui pacto nudo.

Agredior vos docere quæstionē An dos ¶ nudo pacto constitui possit, tractatam a Doctoribus tam hic, quam in l. legittima ff. de pact. & a Bald. Nouell. in tract. de dote parte 2. privileg. 1. qui dampans doctores legentes tanquam dilantes

himbrias, ab eis, quicquid scripsit, desumpsit, Ex quod possit constitui pacto nudo, tenet gloss. hic in ver. semper Rip. nu. 51. Castren. nu. 6. vers. nisi dicamus, Fortunius Garzia in l. legittima in siglo. col. 9. vers. ergo verò. Nouell. d. privileg. 1.

14. Et pro hac opinione est casus in l. 1. d. exactionē C. de dot. promiss. ubi siue per vxorem, siue per focerum, siue per extraneum dos ipsa simplici pacto marito promissa sit, vel alteri pro eo recipienti, tale pactum est efficax ad exigendum fauore dotis, & sic contra regulam l. iurigeotii §. iuratur nuda ff. de pactis, & confirmatur per textum l. fin. C. ad uelleiam, quæ est dispositio Iulianiani, in vers. dote vel pollicitus, vel spondens, ubi ex pollicitatione dotis, per pactum nudum promissæ datur actio, sic enim gl. in d. l. fin. pollicitatione, id est nudum pactum secuit, & Bald. in rubric. C. de dotis promissione sic exponit. Et Soccin. qui nu. 146.

15. in fine dicit Senis se disputasse de hoc cum Fortunio Garzia in longa quali, & diuina disputatione, dom recenset hoc illius argumentum num. 146. vers. & primo, & ou. 148. vers. non obstant contraria, vult ei respondere, sed remittit ad ea quæ insensius dicit super d. l. ad exactionem, mox sub nu. 150. ubi de illa lege tractat, & admittit contrarium, & sic ad argumentum non respondet, ut videtur vere quod Ruy. hic num. 86. de Soccino asserit, quod crubecebat, quando quid simile sibi proponebatur, & ipse Ruyon dicit, credat, quia Ego cognoui hominem, ego illa prima ratio remaet inolata, & confirmari potest per textum l. quoties ff. de actio. & obligat. ubi non præsumitur actionem ¶ esse extinctam, & suppressam per alteram actionem, nisi expresse hoc lex dicat, & in simili dixit gloss. in c. fuerunt dist. 7. Item confirmatur, quia d. l. ad exactionem ¶ dicit, quod qualicumque verba sufficiunt ad dotis exactionem, siue stipulatio sit inserta, siue non sit inserta, ergo textus expresse dicit ad exactionem dotis non esse necessarium

fariam stipulationem, sed fictio non debet eade
re super eo quod non est necessarium, ergo non
debemus fingere stipulationem interuenisse, ubi
ex parte unius solummodo pactio ad donis exactione
agitur; potest; Hæc sunt verba rextus, ad exactionem
donis, quam semel præfari placuit, qualicumque
fulcere verba sancimus, etiam si stipulatio in pos-
tulatione rerum dotalium minimè fuerit sub-
secuta.

Secunda ratio Garzia pro hac opinione. Subrogatum facit naturam eius, in cuius locum subrogatur. I. si cum §. qui iniuriarum ff. si quis caut. Sed actio ex stipulatu (propter quam fingitur stipulatio) datur in locum actionis rei uxorie, vt l. vnicia in princip. & in §. & nemo C. de rei vxor. act. & in §. fuerat insitit de acti. autem datur mulieri, vel patri eius pro repetitione dote, non autem mari

7 to, ergo sequitur quod dispositio. ¶ d. l. ad exactio
nem, quæ disponit super promissione dotis s. ad
marito remanet efficax, & viva. Nec obstat respō
sio Socini hic num. 148. vers. Ad secundum quod

8. *Si stipulatio principaliter fuit introducta pro muliere, sed ne vir esset deterioris conditionis ip*

fa muliere placuit etiam dari viro. Primo, quia tunc subrogam haberet maiores vires, eo, in cuius locum subrogatum est. Item Aliud est, vtrum singulatio fingatur pro petitione promissæ, & hic

re, et tunc ad hypotecam referendum est, & in di-
scussu & plenius illi uerbi, ut in huiusmodi actione
datus ex utroque latere hypotecam, intelligitur
actione, id est actu, ut non similitudo actionis. in prin-
cipio, quia alia actio, ex stipulatio non habet hyp-
otecam, quia hypotecam distinet alia, & dos
habet hypotecam, sicut habet administratio tu-
toris. Non obstat, quod ex eadem ratione datur
marito, quia hoc negatur, primo per d. unica §
accedit, in uerbo. Ne quod pro mulieribus inducitur
est contra eas, &c. Item quia fictio solet induci ex
magna causa, h. posthumum si de captis cum-
simil. sed in marito nulla causa subest, quia plene
consultum est per d. ad exactionem.

Contrariam opinionem tenet Actuſ. ſi d. l. ad exa-
tationem, ut hodie etiam ex parte mariti ſingular
ſtipulatio, & ſic diſpoſitionem d. l. ad exatationem.

esse coram idem tenet Accurs. in l. si diuortio
in uer. dote si solut. matrim. & in §. fuerat instit. de

* & Bart. hic nu. 10. & est communis opinio quæ testatur Rin. nu. 12. & Specin. nu. 16. & Alex. nu. 10.

Fundamentum huius communis opinionis fiat in d.

13 Lynica † in vers. omnes dotes, & in §. nemo vers.
ex utraque parte, & in §. & ut plerumque vers. ex v-

troque latere, quæ verba secundum communiter
scribentes perueniunt ad utroque coniuges, & sic

nisi nominatim expresse, ut ex sola actione utamur, etiam veteres eo nomine actiones competere, ergo actio quæ competit ex pacto nudo per fidam stipulationem non tollitur, item probatur per tex. in l. lecta ff. de cert. pet. & in l. iur. gentium §. quoniam ff. de pact. & in l. 2. C. de pactis inter empt. & vendit. ubi si pactum est iocundum iuxta stipulationem ponatur, fingitur stipulatio, & competit ex stipulata actio, non tamen tollitur si qua competit actio ex pacto secundum propriam naturam ipsius pacti d. 1. ergo sic dicendum est in casu isto. Denique istud pactum promissionis

16 **†** dotis est bonæ fidei, ergo stipulatio quæ super eo fingeretur non debet illud extinguere, uel novare, antecedens probatur, quia talis actio de sui natura est bonæ fidei, & fauorabilior, ut est communis opinio in d. iur. gentium §. sed cum nulla, ubi Bart. dicit, quod in casibus, in quibus ex eadem conventionione oritur actio propter legis confirmationem, talis actio est bonæ fidei, per l. si mulier §. si dos ff. de eo quod met. caus. ubi est textus expressus,

17 **†** sus, quod promissio **†** dotis facta per metum est nulla, quia habet æquitatem naturalem, & est bonæ fidei: Consequentia probatur, quia stipulatio est stricti iuris, ut per Barrolium d. si dos, ubi si dos fuisset metu promissa per stipulationem, valeret, sed ea quæ sunt stricti iuris non possunt tollere contractus bonæ fidei, ut est communis opinio, de qua per Doctorem in rubrica ff. de uerbis obligat. ergo nullo modo potest dici quod istud pactum sit extiorum per stipulationem novantem, & dicere hoc, esset errare terminum. Nec valet limitatio de matrimonio putativo, quia, ut ad idem supra in rubrica in quaest. 1. 1. dos putativa habet omnia illa eadem privilegia, quæ habet dos vera.

Ripa num. 53. tenet l. ad exactionem non esse correctam, sed eam esse utilem in hoc casu, quia si pater, vel extraneus promiserit dotem marito stipulanti, ex ipsa stipulatione non competit actio mulieris contra promittentem, ad quod allegat l. si pro te, C. de dot. promiss. & ita etiam allegat Bologneti, qui illum refert, sed volebat allegare tex. in l. si pater **†** marito, §. C. de dot. promiss. si tamen mulier tempore promissionis esset præsentis, tunc agere potest, non ex illa stipulatione, sed ex pacto nudo contracto inter promittentem dotem, & ipsam præsentem, & tacentem, pro quo allegat Alex. & alios in rubrica ff. de verb. oblig. quando tractent de pacto nudo, & Baldus d. l. 5. Sed advertite quæstio, non adducamini ex auctoritate viri, sed ex qualitate dicti, quia teste Iustino in l. 2. §. sed neque Cado veteri iure enucleando, potest quidem, & vnius, & deterioris sententia, & multos, & maiores superare, ista doctrina est falsa, quia in casu d. l. si pater marito, aut loquimur marito vivente, & nulla competit actio, quia maritus stipulans est sibi doctem, & quantumcumque vxor fuerit præsentis, nihil refert, cum ipsi nulla competat actio, Aut loquimur marito mortuo, & tunc sæpius dubi-

19 tatum est in tribus libris, utrum ista actio consequendi dotem promissam pertineat ad ipsam vxorem relictam, an ad hæredes mariti, quia stricto iure pertinet ad hæredes mariti l. cum hæredes ff. de acquir. poss. Corn. in cons. 13. volum. 4. Nihilominus de æquitate illa actio pertinet ad vxorem, de qua æquitate est tex. in d. l. voica §. videamus in verba quæsumus nobis visum est, & c. & in §. accedit in verba, tunc præsumatur, & mulierem ipsam stipulationem fecisse C. de rei vxor. act. & ita est casus decisus, ut per Guidonem Pap. dec. 375. ubi quod text. in d. l. si pater marito C. de dot. promiss. non habet locum marito mortuo, & eundem D. meus de Franch. facit istam dec. 33. ubi videre & propterea ex eo tex. non potest verificari dispositio suo textui d. ad exactionem, in casu somniato a Ripa.

Quid tenendum, Domioi, ista communis est falsa, Ego sequor Accursium hic, quod dos habet privilegium d. ad exactionem, ea ratione, quia, ut vidistis hoc argumentum Garzie non fuit à quocumque resolutum. Adde pro defensione veritatis, quod legem correctio non præsumitur, & citò Deo dante unica lectione declarabo vobis an sit invenire in nostra iuris prudentia, quod una lex aham corrigat, quod multis ad evadendum labores sæpius amplectantur. Et ita in hac die decima octava Decembris 1598, compleximus viginti octo lectiones, & crassina die Sabau erit punctus huius primæ tertianæ.

S Y M M A R I A.

1. **P**ater dotando filiam, de cuius bonis censetur dotasse.
2. Pater tenetur dotare filiam etiam diuitem.
3. Protestatio patris, quod dat dotem de alijs bonis, non releuat.
4. Pater habens solum usumfructum vnius rei, de eo tenetur dotare filiam.
5. Inopia quando est considerata respectu certi effectus, sufficit quomolibet posset satisfieri.
6. Pater tenetur dare dotem filia etiam nupta.
7. Pater iure actionis tenetur dotare filiam.
8. Filia nupta sine dote agit contra patrem ad dotem.
9. Filia potest nubere sine consensu patris de iure canonico.
10. Auth. sed & si post C. de inoffic. testam. est correctæ de iure canonico.
11. Dos filia est danda a patre, & non a sociis.

- etate omnium bonorum.
- 12 L. si socius pro filia ff. pro socio intelligenti qua sit, remissive.
 - 13 Legitima debetur filio etiam distitimo in bonis patris.
 - 14 Dotem non deberi filia diuiti, qui teneant.
 - 15 Dos an debeatur filia per officium iudicis.
 - 16 Officium iudicis quando competat.
 - 17 Pater non tenetur alere filios diuites.
 - 18 Argumentum ab alimentis ad dotem, valium.
 - 19 Alimenta sunt magis debita, quam dos.
 - 20 L. si. C. de dos. promiss. quos modis inducatur à Bulgarino.
 - 21 Liberalis nemo existit in necessitatibus.
 - 22 Solutio semper presumitur in duriorem causam.
 - 23 Patris obligatio ad dotem, quare sit inducitur.
 - 24 Distio omnino habet naturam precisam.
 - 25 Et auferi facultatem dispensandi.
 - 26 Copula, &, aliquando significat ordinem charitatis.
 - 27 Filia nubens, & promittens dotem obligat patrem actione de in rem verso.
 - 28 Mulier nobilis nubens ignobili, per dotem compensat conditionem personae.
 - 29 Pater non tenetur dare dotem filia nuptia sine eius consensu, qua non promittit dotem.
 - 30 Dos dicitur debitum necessarium patris.
 - 31 Dos taxatur officio iudicis, & qua considerentur.
 - 32 Pater dans tenuissimam dotem, quomodo cogatur ad supplendum.
 - 33 Causatum non consideratur, sed causans.
 - 34 Officium iudicis circa dotem dandam filia, ad quid deferuat.
 - 35 L. qui liberos ff. de ritu nuptiarum declaratio.
 - 36 Iudex ex officio cogit patrem negligentem ad collocandum filiam.
 - 37 Argumentum ab alimentis ad dotem, quando non procedit.
 - 38 Pater dotando filiam, quando dicitur e-

xercere liberalitatem.

- 39 Liberalitas dicitur exerceri ex parte recipientis.
- 40 Administrator censetur expendere de bonis administrati.
- 41 Matrimonium quomodo possit impediri ex lite.
- 42 Pater non solum tenetur ad dotandum, sed ad maritandum.
- 43 Pauperem teneri dotare filiam quos modis ampliatur, & limitatur, remissive.

QVAESTIO SEPTIMA.

De Dote ab afeodcoribus prestanda, per quinque articulos explicanda.

PRIMVS ARTICVLVS.

Vtrum pater dotando filiam presumatur dotasse de bonis propriis.

Ost vacantis castalis Domini, imponamus ultimam mapam huic legē, & prosequendo docere privilegia dotis ante matrimonium. Videamus qui dotes dare teneantur, & in primis de Patre, qui cum regulariter teneatur dotare filiam l. fin. C. de dot. promiss. propterea quaremus, vtrum dotando illam censetur & dotasse de bonis propriis, si cut tener Accursius hic. Vultus istius quaestiois est, quia si pater dederit filie suae mille pro dote, computato in ea, omne illud quod debebatur ipsi filiae etiam de bonis maternis, pro ut solent facere incauti homines, tunc non obstante dicta clausula, poterit ipsa filia post mortem patris petere ipsa bona materna, vbi a dictam dotem, probando tot bona esse in facultatibus patris, quae sufficiebant ad d. dotem promissam, & tamen si ipse pater sciuisset hoc esse de iure, nunquam promississet tantam dotem, sed forte dimidiam, ita probat Nouellus, de dote parte 6. privileg. 6. & sequitur la hic d. me. 24. Presupponimus igitur filiam esse diuitem.

Prima ratio pro hac opinione Accursii est, pater tenetur dotare filiam, etiam diuitem, & ergo presumitur dotem dedisse de bonis suis propriis. Antecedens probatur per tex. in l. si. C. de dot. promiss. io uel neque enim incognita sunt leges quibus cautum est omnino paternum esse officium dotem, uel ante nuptias donationem pro sua progenie dare, &c. & ibi hanc sententiam amplectuntur Bal. & Angel. & Alexan. mulier in primis §. cum propo-

Bald. in l. i. ff. fin. autem in secunda, in princip. C. de furtis, si igitur ista filia habebat bona, quæ poterat suo marito in dotem dare, frustra implorabit officium iudicis, & ideo si pater id fecit, non presumitur de suo fecisse.

Confirmat Bart. in d. 5. cum proponeretur, quia pater ter t non tenetur alere filios diuites, siue habentes unde se alant. ergo nec tenetur dotare: Antecedens probatur per text. in l. i. quis a liberis §. sed si filios ff. de lib. agnosc. & ibi gloss. Bart. & Alberic. Surd. in tract. de alimentis. c. 7. quæst. 6. in princip. Alex. in cons. 2. 7. viso themate. vol. 4. & in consil. 48. no. 2. vol. 3. Consequentia probatur, quia alimentum sunt debita iure naturæ. d. l. i. quis a liberis, & ibi notant omnes, sed dos est debita de iure ciuili. d. l. i. C. de dot. promiss. & per ius ciuile successit in locum legumæ, & alimentorum. Ideo mater tenetur ad alimenta filiorum. d. l. i. si quis a liberis §. 1. sed non tenetur ad præstandum dotem filii. mater, C. de iur. dot. & dicemus infra, & ita Bart. in d. 5. cum proponeretur arguit ab alimentis ut ad dotem. Et quod alimenta sunt magis debita a patre, quam dos, est text. in l. tutor secundum dignitatem §. 1. ff. de administrat. tut. & l. j. si. si de vel. & ratione distrat.

Secunda argumentatio pro hac opinione Bartoli, est 20 Bulgari in hic, impliciter inducentis d. l. i. fin. C. de dot. promiss. primo in vers. liberalitas maneat puro nomine, & ite uocabilis, & c. sed si pater teneretur filiam diuitem dotare non censeretur exerce-

re liberalitatem ¶ Item legatum §. fin. ff. de adi. leg. & l. proximè ff. de ritu nuptiarum, ubi in necessitatibus nemo exiit liberalis, & facti gl. not. in l. cognouimus in vers. liberalitatem C. de heretic. ubi quod in obligato improprie dicitur munificens, ut dicit etiam Castren. in l. constitutiones C. de bon. quæ lib. ergo pater ex d. l. i. non tenetur. Item quia in d. l. si uis uisandum fuit ratio, utrum pater, qui erat debitor filii, uideatur dotasse de bonis suis, an de bonis filii. ergo ex hoc probatur, quod ipse pater non tenebatur ad dotandum, arg. text. in l. quod magis ff. de solut. Non enim poterat ista dubitatio cadere in illo text. si pater ad præstandam dotem fuisset obligatus, quoniam illam dādo faceret illud ad quod præcēterat obligatus, & sic præsumeretur dotem esse datam, prout danda erat, arg. l. si. C. de alim. pupill. præstandam. Et pro

22 ista inductione facit, quia solutio semper præsumitur facta in diuorem causam l. i. C. de solut. & ibi Salys. per text. in l. in his §. apud marcellum ff. de solut. Anna allegat §. 4. qui alios adducit, & diuor causa est debitor dotis, quia est legale debitum, ut latè Bald. in cons. 20. volum. 2. quod cōsiliū est canonizatum in dec. 168. Cachetani. Denique contra communem adducitur, quia obligatio patris ad dotem indubitanter est ex defectu dotis impediatur matrimonium, ut in auctoritate equalitate dotis §. quia verò, & l. 3. ff. de iure dot. sed si filia est diues, potest sibi constituere dotem,

& inuenire virum, & propterea cessat ista ratio in filia diuite, ergo cessare debet eius dispositio. Ladi gere §. quantum ff. de iure patronat. quare cum pater non sit obligatus ad dotandum filiam diuitem, si ipsi dotem dederit in casu d. l. fin. C. de dot. promiss. præsumitur illam dedisse de bonis filie.

Ista communis est vera, & ipsam sequamur per d. l. fin. C. de dot. promiss. sed sub diuersis considerationibus. Primo, quia ipsa lex dicit, Non enim incognita sunt leges, quibus cautum est omnino paternum esse officium, & c. sed ista dictio omnino non tam habet præcisam l. i. possessor in princip. ff. de petit. heredit. gloss. & Doct. in c. ex parte. in 1. de offic. deleg. Bald. in l. i. col. 1. C. de contrah. empt. not. in c. & si Christus, ubi Bald. de iur. iur. & in cap. qualiter de iudic. Decan. consil. col. 1. & importat generalitatem, & omnem casum comprehendit l. asinus §. curare num. 4. in l. de action. gloss. in l. si cum exceptione §. quatenus uerb. omni modo ff. quod met. caus. & propterea aucter famularem ¶ dispensandi in aliquo casu, ut notant Doct. in l. fin. C. ut iura certa tempus l. dyn. in c. qualiter in 2. nu. 8. de accusacionibus, & est casus decisis de utraque dictione, scilicet omnino, & omnimodo, ut per Franch. dec. 12. §. habent enim vim, & effectum clausule derogatorie Abt. in c. 2. de rescript. Crot. in l. dispensatio hoc modo concepta nu. 23. ff. de verb. oblig. gloss. in clem. ut hi de estate, & qualiter quæ allegat Jacobiniol. propterandum §. fin. C. de iudic. Neuius. in cons. 2. a. nu. 8. Abb. in c. non magnopere nu. 5. Ne clericis, vel monachis, ergo in omni casu, siue filia sit diues, siue non, pater tenetur illam dotare. Item quia ibi in vers. si forte dixerit in instrumento dotari ex rebus paternis, & maternis, & c. illa copula, & ¶ significat ordinē charitatis, l. asinus nu. 24. Ruyn. nu. 48. quo casu non diuidit, ut per gl. in l. gallus §. quidam rectè ff. de lib. & posthum. sed intelligitur in xta ordinem charitatis, ut primo de bonis paternis cuius est proprium debitum, & l. equi heredes ff. de ritu nupt. l. obligamur §. ea lege ff. de act. & obligat. & in subsidium de alijs, & ita proprie est casus decisis, ut per Afflic. d. dec. 179. ergo ibi illa copula & c. denotat ordinem, ut in simili habetur in c. 2. vers. quis etiam. Episcopum, vel Abbatem, & in c. 1. §. filia verò. de success. feud. Et propterea non recedatis ab hac communis opinione secundum quam est casus decisis, ut testatur Auster. in addition. ad Cappell. tulof. dec. 290. in fine, & facit etiam decisio Lusitanæ 35. de qua per Anton. Gaman. & latè scribit Gomez in l. i. tauri. nu. 21. ubi uidetur.

Pro resolutione igitur contrariorum, aduertendum est circa primum, quod uult communem opinionem esse patrem cogi posse officio iudicis ad dandum dotem filie. Nam in primo argumento pro communi opinione huius articuli, probauimus patrem teneri iure actionis, tam quæ esse communis, & de utraque testatur sytagma comm. opinion.

tom. 1.

- tom. 2 loco 3. cap. 7. col. 1. nec curat eas concordare, idem pro vteriori doctrina distinguamus. Aut filia excedens 35. annum nuptæ sine consensu patris digno, vel factum ooo indigno, & promissi sit dotem, & pater est obligatus ad dotidum, quia licet non consentiat pater in tali promissione, tamen filia per hanc promissionem releuat patrem a debito dotandi, & ideo quia dicta promissio veritatis in rem patris, pater tenebitur actione de in rem verso, ita dicit Bart. in d.l. obligamur §. lege ff. de act. & obl. per textum simili in l. & ideo §. h. & l. filius fide in rem verso. dicunt tamen falsare hoc primum membrum distinctionis, quādo nuptæ indigno secundum gloss. in c. de raprioribus 36. q. 6. 1. declaratis tamen hanc fallentiam, vt procedat si est indignus turpi dignitate, sicut dicunt Anton. de Butr. & Immol. in cap. accedens de procurator. secus si est indignus, id est non par conditionis, quia tunc per minorem dotem ¶ poterit compensare conditionem personæ l. si voluntate. C. de dot. promiss. vbi dicit Bart. hoc de consuetudine observari, ita etiam voluerunt Bart. Immol. C. aman. Alex. & Iasus in l. si divorcio ff. de verb. oblig. Angel. & Iasus in l. si stipulatus fuero te filii §. si ubi nuptæ per illum tex. ff. de od. tit. Bald. in l. in fin. C. de donante uupt. & in l. 2. §. si al. col. 2. vers. salit nisi maritus ff. cert. pet. qui dicit hanc esse magis compensationem amittit nobilitatis. Salycin l. 2. C. de dot. caut. non num. & ita consulerunt Ancar. in conf. 219. Mirum, Cumanus conf. 40. quidam filio col. si. Fulgos. conf. 109. Item si qua questio. col. 3. vers. nec obstat. Roman. in conf. 445. consiliatio colum. 3. vers. sic. vnde in inuales Guidopap. consil. 12. nobilis Guisardus. col. 2. & est communis opinio, vt testatur Iasus in d. l. si divorcio qui respondet contrariis, & pro hoc videre si in quell. in l. conubial l. 6. num. 17. vbi etiam quod consuetudo facta compensatio, quādo iuuenis pulchra sine dote accipit senem.
- 39 Aut non promissit dotem, & sic conuenit Abb. in c. accedens in 1. de desponsat. impub. & in cap. 1. de adulter. quia ex quo inuenit maritum sine dote, & maritus tenetur eam alere sicut filiam, auct. quib. mod. nat. eff. l. i. §. penult. & notat Ioan. in c. per vestras de donat. inter virum & uxorem, & si premortuus tenetur sibi relinquere quartam partem bonorum fuorum, gl. in d. §. pen. ideo cessat vt utrumque debitum in marito Bart. in d. l. obligamur §. lege, Bald. hic, & in l. fin. C. de dot. promiss. & sic limitatur supradicta opinio, quod tenetur pater nuptam dotare, etiam si nupta sit ipso inuito.
- Sed ista distinctio procedit, quando pater tenetur iure actionis, sed non determinat quando tenetur officio iudicis, ideo inferior illa communis videtur, quæ habet, vt iure actionis tenetur. Nec est generalis, quia restringitur ad casum, quādo pater tenetur actione de in rem verso.
- Secunda distinctio, Aut loquimur generaliter, & dō

- 30 ¶ dicitur debitum necessarium patris a legi introductum, Bart. & Doct. in l. i. cum dotem §. si pater infra eodem. Campeg. de dote par. 1. quæst. 1. 3. Iasus auct. praterea nu. 8. C. unde vir & ux. 35. l. up. in repet. rubr. c. de donat. inter virum & uxorem §. 2. & ita est casus decus, vt per Boer. dec. 1. 30. nu. 4. Cachet. in dec. 167. nu. 6. & per totam dec. Aut loquimur circa taxandam dotem,
- 31 ¶ & sic tenetur officio iudicis, Nam si filia dotata excluditur a statuto, eo casu dō filia debet esse competens, & congrua dignitati natalium, & facultatibus patris, vel aut dotanti, & qualitati mariti cui nubere conuenit, habita etiam ratione ad numerum liberorum patris, & ad consuetudinem aliarum mulierum in ea familia nuptarum, & regionis, vt habetur in l. quæro ff. de iure dot. si filia pater. ff. de leg. 3. Nequell. de dot. parte 5. priuileg. 16. Brun. de stat. excludente sem. art. 9. q. 1. nu. 32. quo casu dō debet esse congrua, & vique ad legitimam, de quo latè per Menoch. de arbitranj casu 149. Sed si tenet in casu, quo per statutum filia illa dote contenta esse debet, etiam si dotata esset a patre, quo casu supplementum legitime petere non potest, vt disputando tenui in circulari supra disputatione, §. quibus adde Me.
- 32 noch. d. casu 149. in 2. casu, pater tenuissimam ¶ dotem consiliiasset, ita vt constaret potest iudici filiam esse grauissimè lesam, tunc officio iudicis ager ad supplementum dōis congruæ, & ita post allegata per Menoch. ibi, est casus decus, p. Thesaur. dec. 19. 2. vbi quæ. 2. m. sine sic dicit Iaspus in eo senatus fuisse iudicium, sed quicquid sit de ista opinione, Adhuc ista distinctio firmat illam communem quæ habet, quod iure actionis pater tenetur filie dotem dare, quia officium iudicis in hoc casu, imploratur pro eo necessario debito,
- 33 quo casu non consideratur ¶ causatus, sed causans l. 1. §. idem pomponij ff. de positi, & attendenda esse originem negotij dixi in præcedenti questio, ne, pro quo est regula in l. 1. §. non solum, io. ver. in iurum ff. de positi, & in l. si procuratorem, io. princip. ff. mandati, cum similibus notatis in gl. in l. unica vers. & si ad p. in modum, tituli posteriori formatur euentus C. de impon. iur. descript. lib. 10. Et sic tenendo rectè potest dici, quod iure actionis tenetur pater ex eo quia debitum est necessarium,
- 34 ¶ probatum est, de officio ¶ iudicis venit cognoscere an pater sit diues, &c., Et ita propriè est decisum, vt per Cappel. solod. dec. 192. & ita intelligi
- 35 gaus tex. in d. l. ¶ qui liberus ff. de iur. nuptiarum quia dicit, patrem ex consensu omnibus principum per iudices cogi ad collatandam, & statandam, considerando verbum cogi, quod executionem denotat dōis per ipsos arbitratæ, & in hunc sensum intelligitur decisio nem Ioerij 130. sub m. 4.
- 36 ubi quod iudex ¶ ex officio suo, etiam si filia non petente, potest cogere patrem negligentem, & iniuriam ad filiam collocandam, & dotandam, ita dō magis petente uno ex eius consanguineis, ita per

enim patris obligatio præsupponitur.

Ad confirmationem huius primæ argumentationis
37 respondetur, quodd argumentum ꝑ ab alimentis
ad datam nou procedit, quando adest diuersa ra-
tio inter ea. Surd. in tract. de aliment. tituli. i. quest.
14. nu. 14. vel quādo contrarium est decisum in
iure, Euerard. in locū à Dote ad alimenta num. 2.
& ibi in istis terminis respondet, & Paleott. late
in tract. de notis, & spurjis cap. 49. iure decisum af-
se patrem teneri dotare filiam diuitem d. l. f. C. de
dot. promiss. sed nun teneri prestare alimenta filio
diuiti, d. l. si quis à liberis §. sed & si filius ff. de lib.
agnosc. vbi vide, quia eius responsio magis placet
alijs, quā à Croto hic nu. 33. & à Ruyn. sub num.
52. an sine assignatur.

Ad secundum, respectu primi sensus Bulgarini de d.
38 l. f. C. de dot. promiss. dicitur, quodd pater dicitur

exercere liberalitatem in quantitate, præsupponē-
do enim quodd ipse teneatur potēti dare paruam
dotem, nec filia conqueri poterit, vt dixi in d. di-
spu. 5. nec petere supplementum legitimæ, nisi in
casu quo fuisse enormissimè læsa, vt ꝑ Menoch.
d. casu 149. nu. 15. vnde ipse dicitur exercere liber-
alitatem, dando maiorem dotem, quia in eo plu-
ri non tenebatur. Doct. autem communiter dicūt,

39 quodd est liberalitas ꝑ ex parte recipientis, est au-
tem debitum ex parte patris dantis auct. sed quan-
uis C. de rei vxo. act. Item est liberalitas ex parte
viri recipientis l. ex promissione ff. de act. & obli-
gat. & ita respondet Napodan. in Consuetudine
Neapolitana quæ incipit Eas autem num. 35. Et
ad secundam inductionem respondetur, negando
illam esse rationem dubitandi, An pater qui erat
debitor filiz censeatur dotasse de bonis filiz, vel
suis, sed dubium erat, quia ille pater erat admini-
strator ꝑ bonorum filiz, & vtilitabat l. nescennius

40 ff. de neg. gest. vt dixit ibi Accurs. & l. cum post §. 1.
ff. de administrat. tut. vbi præsumitur fecisse de bo-
nis administrati, & non administrati, tamen cō-
trarium deciditur propter necessitatem dotandi,
quam habet pater de filia, & huc perōtinet, quæ in
argumentatione dicitur, quia solutio præsumitur
facta in duriorem causam.

41 Ad vitium respondetur, quodd matrimonium ꝑ
poterat impediri ex lice, quia filia volebat sibi da-
ri dotem de bonis patris, & interim impediabatur,
ideo fuit decisum, vt etiam diuisi filiz pater te-
neatur dare dotem, Nec reperitur iure caomni
quodd filiz diuini non teneatur dotem impartiri.

Doct. communiter dicunt, quodd non solam tene-
tur ad dotandam, ꝑ sed maritandam, & ideo pe-
ter cogitur filiam nuptam dotare, vt est dictum, li-
cet Bart. contrarium teneat in Lobligatur §. etiam
ff. de act. & obligat. qui communiter reprobatur,
vt testatur Ruyn. hic nu. 54.

42 Denique ista conclusio, quodd pater teneatur do-
tare filiam amplius multum modum, quos videte à
Baptista de Villalob. in suis comm. conclus. 182.
in litera D. & per Vinnium in suis communibus in

ver. pater & limitatur etiam multis modis, quos
videte à Petro Duena in 2. tomo reg. 133. & à
Soccini in reg. 280. quos ne sum prolixior in hac
lectione prætermitto.

S V M M A R I A

- 1 Pater naturalis an teneatur dotem dare filie spurie.
- 2 L. uxorem § pater naturalis de leg. 3. in d. h. o. & nu. 22.
- 3 Dos data filie spurie reuertitur ad heredes patris, & nu. 23.
- 4 Pater tenetur alere filiam spuriam.
- 5 C. cū haberet de eo qui duxit in matrim. quam polluit, habet locum in terris imperij.
- 6 C. cum haberet habet locum de iure ci. uili.
- 7 C. cum haberet procedit in natis ex quocū que coitu.
- 8 Filij spurij debentur alimenta etiam ab heredibus patris.
- 9 Fiscus tenetur prestare alimenta spurjis ipsius damnati.
- 10 Pater & filius sunt una caro, & una persona.
- 11 Pater poterit ieiunare per filium.
- 12 Pater non censetur abesse à ciuitate, si ibi habeat filios.
- 13 Obligatio alendi filios est prima charitas respectu sui ipsius.
- 14 Argumentum de alimentis ad dotem in spurjis valet.
- 15 Pater naturalis nō prestat alimenta filio, si habet aliunde.
- 16 Bart. lo. Andr. & las fuisse bastardos.
- 17 Parentes non coguntur alere filios qui habent artem.
- 18 Pater an teneatur dare dotem spurie que habet artem.
- 19 Argumenti ab alimentis ad dotem differtentia.
- 20 C. cum haberet in ultimis verbis inductio.
- 21 Pater naturalis tenetur dare dotem filie illam non habenti.
- 22 Dos excedens data filia spuria est rescissa, & cui applicanda.

L. i.

- 25 *L. 1. C. de nat. liberis non habet locum in dote.*
 26 *Dos post mortem mariti, ad quem pertinet.*
 27 *Dos data filia spuria excedens magnam quantitatem presumitur fraudulenta.*
 28 *Pater poterit donare filijs ex filia spuria.*
 29 *Dos data filia censetur data contemplatione filiorum ex illo matrimonio.*
 30 *Dos congrua data spuria filia vadit, ad filios dotata, non heredes dotantis.*
 31 *Dos data à patre coacto per officium iudicis, ad quem reuertatur.*
 32 *Dos filia spuria dāda, quāta esse debeat, remissive.*

SECUNDVS ARTICVLVS.

Vtrum pater naturalis teneatur dotare filiam spuriam.

Vccedit modò videre vtrū pater ꝑ filiam teneatur dare dotem filia spuria. Bartol. hic, tenet negatiuam, cuius opinio nem dicit communē Soccin. hic nume. 180. & sequuntur Immol. Rom. Alex. & Aretin.

Bald. in l. fin. col. 1. verſ. fed nunquid pater C. de dot. p̃miffi. l. & in auth. res quæ col. 1. C. comm. de leg. & in l. qui liberos ff. de ritu nupt. & in l. neque mater C. de iure dot. ubi tamen intelligit, niſi filia eſſet admodum inops, & in c. ſuper literis colum. 2. verſ. item pone exemplum de reſcript. & in cõſil. 167. ad euidentiam p̃mitto col. 2. verſ. item ſurgit vol. j. Augel. in cõſil. 109. pro deſiſſione in p̃ncip. Aretin. in ſ. fuerat verſ. ulterius quærit inſtit. de action. Curt. luo. in cõſil. 10 viſa diligēt, & conſiderata col. penult. Tiracuell. in l. ū unquā in verbo ſuſcepit liberos. num. 119. C. de reuoc. donat.

Prima, & potiffima ratio pro hac communi eſt, per tex. in l. ꝑ uxorem ꝑ pater naturalis de leg. 3. Nam ſi illi illa filia rauicaſſet dotationem, non poſſet poſtea fiduciommiffum petere, & hoc tantūm valet dicere, quantum quod fuerit dotata de bonis proprijs, ergo ſi pater fuiſſet obligatus eam dotare, ꝑ ſuumeretur dotante de ſuo proprio per ea quæ diximus heri in precedenti.

3 Secunda ratio, ſi pater teneatur dotare ꝑ filiam spuriam, tunc dos ipſi ſoluta acquireretur ſibi, & ſuis filijs, & hereditas, ſed hoc conſequens eſt fal-

ſum, ergo & antecedens: probatur falſitas, nam filia mortua dos reueritur ad patrem dotantē, & eius heredes, ut eſt text. in l. 1. C. de natural. lib. per quem ita conſultit Bartol. in cõſil. 119. dōminum Dominicus parte 1.

Sed illis non obſtantibus affirmatiua opinio eſt uenior, & primo probatur, Pater tenetur ꝑ alere filiā ſpuriam, ergo & dotare: Antecedēſ probatur primo per tex. in l. ſi quis a liberis §. 1. in ſui generalitate ff. de lib. agniti. Et quod teneatur dare alimenta filiæ, ex quolibet reprobato coitu natæ eſt, tex. in c. cum haberet ꝑ de eo qui dux. in matrim. quam polluit per adolter. cui licet contradicat lex ciuiliſ, uthæc complexu C. de inceſt. nupt. tamen ſuper alimentatiōe liberorum eſt ſeruādum: ius canonicum, etiam in terris imperij, in mol. in l. ex factio §. ſi qui rogatus in primo col. 6. ff. ad trebell. per uot. per gl. in c. ſi le arbitri. lib. 6. Idem in mol. in l. iutus §. 1. de leg. 1. Alex. hic, & in cõſilio 741 circa primū, uol. 3. Aretin. in cõſil. 47. reuocatur, & omnes dicunt quia d. cap. cum haberet eſt fundatum ſuper iure naturali, cuius diſpoſitiō debet ſeruari etiam in terris imperij Aſſic. in cõſil. regni quāmplurimum nume. 14. & latē laſ. in cõſil. 26. num. 13. & ſeq. uol. 1. qui dicit hanc eſſe communem opinionem. Dec. in cõſil. 611. magnificus no. 5. & in c. ccleſia nu. 30. de cõſtit. & in c. clerici. nu. 2. de iudic. Ruyn. in cõſil. 98. uis dubijs nu. 4. uol. 3. Gabriel. in tit. de alimentis cõſil. 3. nu. 1. Confirmatur iſta probatio ex alia opinione eorum qui dicunt ſpurio deberi alimenta etiam de iure ciuili, ꝑ Cæſarij gl. fin. prop̃e fin. in d. c. cum haberet Barſalt. dicit deberi in utroq; ſoro in cõſil. 93. poſt num. 9. uol. 1. ubi dicit communem, & Dec. in c. clerici. nu. 4. de iudic. & in c. in preſentia nu. 115. de probation. Hanc etiam dicit communem Rip. in l. ſi vnquam num. 18. C. de reuoc. donat. & in rubric. ff. de verb. oblig. nu. 18. Duenas parte 1. regul. 367. nu. 1. Syntagma cõm. opin. tomo 1. loc. 5. cap. 1. col. 2. verſ. alimenta debentur. Anton. de Butr. in d. c. cum haberet. col. 2. dicit, quod eius diſpoſitiō debet intelligi etiam in terris imperij, aliis non haberet dubium, Abbati col. 1. dicit quod illi iori ſtatut. de iure ciuili, & idem tenere Bartol. in d. auth. ex complexu, & in l. ſi gener col. 1. ff. de hijs, quibus ut indign. ſtatut. Bald. nouell. de dote parte 6. priuileg. 6. col. 2. Bald. in d. auth. ex complexu dicit, quod credidit diſpoſitionem d. c. cum haberet, ꝑ procedere in natura ex quocunque coitu, & ſequitur Nicol. de V. bald. in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. parte 2. num. 46. Couar. in epitom. de ſponſal. parte 2. cap. 8. §. 6. no. 6. in fine, & ita eſt caſus deciuſ in regno Luſitaniæ, ut per Anton. Gaman. in decif. 403. Item probatur, quia hoc onus alimenta ꝑ præſtandi filijs ſpurij traſiit ad heredes, & ſucceſſores patrum, ut noc. in d. c. cum haberet Bald. in auth. licet C. de nat. lib. Bermond. in tract. de publicis concubinar. fol. 336. nu. 52. Abb. in cõſil. 115. uol. 1. & eſſe cum mu-

* Communi testatur Bursat. in conf. 60. nume. 7. vol. 4. & conf. 6. i. nu. 1. & 8. p. u. 1. & 18. eodem vol. & de hoc habetur latam declarationem 211. Thef. lauri. Et quod ista opinio procedit etiam si si-
9 scus f. esset heres scribit Lupus in c. per vestras §. 2. nu. 8. & 9. & sic quodcumque bona sunt cōfi-
secrata, filius teneatur alere filios spurios.

Exprobat opinione in probatione huius anteceden-
tis facit, quia pater de iure naturali tenetur alere
filios l. §. ius naturale ff. de iust. & iur. quo iure nō
considerabatur ista spurietas, & pater f. & filius

10 sunt vna caro §. hac auctoritate dist. 34. propter
quem tex. glan. c. n. deat in ver. si dist. 54. & in c.
super eo de testibus dicit quod pater, & filius cen-
setur vna persona, & nulla persona potest nega-
re alimenta sibi meti ipsi, & induco vobis gloss. not.
in c. 4. de penit. dist. 3. quia vult, quod licet quis
non possit ieiunare per alium, vt per tex. ibi. tamē

11 potent f. ieiunare per filium, & Castrenf. in c. f.
264. in praesenti causa col. 3. vol. 2. dicit carnem fi-
lij esse carnem patris auctā, & ad hoc habetur text.
de iure civili in l. cum scimus §. f. C. de agric. & cō-
suet. lib. 1. per quem Angelin. conf. 26. statuto civi-

12 tatis consultum, quod non censetur f. abesse a ci-
uitate, qui reliquit filios, quia sunt pars corporis
ipsius, & ibi videtur Luc. de Pen. quia multa pul-
crit colligit, & in l. f. C. de impub. lib. lib. vbi om-
nes scribunt, ergo ista obligatio alendi filios, f. ha-
cet spurio est ad eum de iure naturae, vt estimari de-
beat pr. ma. charitatis in scriptum, cuius pars est suus
filius quantumcumque sit spurio.

Consequenter probatur, quia, vt dictū est supra, hoc
14 argumentum f. de alimentis ad dotes procedit,
quando non reperitur decisio iuris contraria inter
ea, sed in casu proposito sic argumentatur d. cap.
cum haberet in fine, scilicet de alimentis ad dorem,
ergo necessarium concludit, & idem dicebat Lup. in
d. c. per vestras §. 2. quod ista extensio de alimentis
ad dorem est ratione publicae utilitatis faciēda,
& recenset Boer. dec. 117. nu. 12. in fine.

Attendite rogo ad hoc argumentum, ex quo resul-
tat veritas propositae quaestiois, quia non semper
15 pater naturalis f. tenetur filio spurio praestare ali-
menta, sed ita demum si iste filius non habeat, vn-
de se aliat, ita probat text. in d. l. si quis a liberis §. sed
f. filius ff. de lib. agnosce. Abb. in d. c. cum haberet.
nu. 10. & But. Soccin. in conf. 121. nu. 47. volum.
4. Alex. in conf. 64. nu. 4. vol. 2. Dec. in conf. 576.
col. 1. itē Crauet in cōf. 190. per totum. Duen. in
d. reg. 367. hinc. 1. & ita est casus decisus, vt per
Rot. Bononiens. dec. 12. num. 5. & seq. & probat
Aufser. ad Cappell. tolos. dec. 77. vbi in fine ad-
dit idem esse quando pater esset egenus, quia nō
tenetur ultra quam facere possit.

16 Ferunt Bartolom. & Io. Andream fuisse bastar-
dos, vt testatur Rip. in c. inter ceteras nn. 2. de res-
criptis. cuius probatio non est plena, sed de lasco-
d. est certissimum, quod natus est ex quadam seruā
domini retenta, vt dicit ibid. Rip. & hucusque habet-

ur successinē per relationem, Nō potuissent co-
sum patres ad alienū cogi, qui sua excellenti pio-
fessione dicem milia virorum alere potuissent, &
quibus declaro vobis istam huius regulae limitatio-

17 nem, quia habet non cogi f. parentes ad alienū m-
liberos, licet spurios, qui ex sua arte alii possunt, de
qua per Bartin l. vno. C. de mendicant. v. h. h.
1. & Dec. in d. conf. 576. col. 1. proinde, nisi sit
dedecus filijs artem quam sciunt exercere, vt per
Bartin tract. de alimentis, quem sequitur Lup. in
d. c. per vestras §. 23. nu. 7. Couarin. epn. de spon-
sals in 2. parte cap. 6. §. 6. nu. 9. Et ideo retentis istis
terminis licet pater non teneatur alimenta, vel do-

18 tem f. dare filijs spuris, quia ex arte sua vivere po-
test Bald. in l. mater C. de iure dot. Bald. nouell. 6.
dote parte 6. priuileg. 16. col. 2. ver. si tamen talis
filia, tamen hoc non procedit si filia ista exercen-
do artem, id faceret in dedecus, & opprobrium
suum, & suae famulae, indecum enim esset filia
spuriam ex clauisio, & locupletissimā patre ge-
nitam nubere rustico, & eius manibus sibi visū
querere, ideo consulunt Decrum millium, &
quingentorum aureorum dotem aliquando con-
gruam fuisse vt conf. 612. & sequitur Paleot. de
Nothis, & spuris cap. 10. nu. 2.

Ex ista limitatione volo vos aduertere intelligentiā
19 differentiae huius argumenti f. de alimentis ad do-
tem. Nam pater tenetur praestare utrumque, sci-
licet pater diues, & filijs egenis, sed quia alimē-
ta praestant per singulos menses, & annos, licet
pater ff. de alim. & ob. legat. l. f. vbi Bartol. fide lib.
agnoscend. infra quae tempora, postunt ipsi filij bo-
na fortuna acquirere, & sic pater ab obligatone
liberari, quia habenti alimenta non dantur, ut di-
ctum. Contrarium est in dote, in qua non est di-
spositum, quod habenti dotem, non detur, & uni-
ca vice praestari debet, ideo regulariter argumen-
tum non procedere dicunt.

Quod argumentum de alimentis ad dorem in filijs
spuris recte procedere arbitror, quia Doct. p. 1.
20 c. cum haberet ex ratione alimentorum, conclud-
unt de dote, Dicat quicquid velit Paleot. de no-
thiis, & spuris c. p. 40. nu. 3. quod pater indistin-
ctē teneatur dotare filiam spuriam, nulla habita
ratione huius argumenti ab alimentis, quia d. c.
cum haberet, dicit patet liberis suis debere pro
modo facultatum necessaria subministrare, & c.
sed dos maxime necessaria dicitur, ut per hanc l.
nostram ergo indistinctē tenentur dare dotem.
Sed certe ista verba necessaria ministrare intelli-
guntur de alimentis, ut ibi gloss. in ver. secundum
facultates, & omnes Doct. intell. tenentur dare dotem.
Sed certe ista verba necessaria ministrare intelli-
guntur de alimentis, ut ibi gloss. in ver. secundum
facultates, & omnes Doct. intell. tenentur dare dotem.
Sed certe ista verba necessaria ministrare intelli-
guntur de alimentis, ut ibi gloss. in ver. secundum
facultates, & omnes Doct. intell. tenentur dare dotem.
Sed certe ista verba necessaria ministrare intelli-
guntur de alimentis, ut ibi gloss. in ver. secundum
facultates, & omnes Doct. intell. tenentur dare dotem.

Propterea si memini conclusionem verissimā, quod

* pater f. teneatur praestare dotem filiae spuriae illā
non habenti, & dicamus hanc esse verē commu-
nem opinionem, vt testatur Rip. nume. 61. & ita
fuisse decisum saepe in tribunalibus, vt videbitis
per Rot. Bononiens. d. dec. 12. & per Casyc. de-
cif.

cif. 154. nu. 1. & decif. 181. per totam, & per Boer. decif. 127. nu. 7.

- 22 Et pro hac opinione induco textum in l. vxorē t. §. pater naturalis de leg. 3. inductus pro illa communis fctā, de qua per Socium vbi supra in prima ratione, preſupponitur ibi patrem naturalem ex alia cauſa filiz debet., quo caſu dicitur inſconſultus non eſſe cogendum et dotem dare, quia ex proprijs bonis, quz ſpūz à patre debebantur, potuit ſibi conſicere dotem, arg. d. l. ſi quā a liberis §. ſed ſi filius ſi de lib. agnoſcend. & d. cum haberet in fine, ergo reſtat, vt pater naturalis non aliter teneatur filiz ſpūz dotē dare, quz dotem ipſam aliunde habet, contrarium dictum eſt in patre legitimo per t. x. in l. ſi c. de dot. promiſſi.
- Ideo non obſtat ſecunda ratio pro opinione negatiua, quod dos t. data filiz ſpūz debeat reddi ad heredes patr. s. dotantis, Primo quia Bartol. ſibi expreſſe con. r. dicit, nam in l. ſi n. §. i. ff. quz in frau. l. credidit. it. quod ſi pater de ſent. filiz ſpūz magnam dotem, ſoluto matrimonio per mori. e. mariti, ſubd. c. n. dum eſt illud ſuperfluum, & quod ex dote ſuperfluum eſt, id proximioribus patr. applicandum, & ipſi fil. x. tantum æquam portionem v. n. de ſe alar. reli. quendum, idem dicit in l. meuius §. duobus in 3. queſtione de leg. 2. Abb. in conf. 50. & conf. 115. vol. 2. Item vltra contradic. tionem ego pu. o rationem ſa. ſam, quia lex t. 1. C. de don. t. lib. quz v. letur obſtare, vt pater nihil poſſit filij natural. bus donare, non habet locū in dote, quz non eſt mea donatū, quia poteſt iudicis officio cogi ad dotandum, vt diximus ſupra in precedent. queſtione, quz rectius applicatur in hac dote, quz ex ratione alimentorum procedit.
- 26 & quando pater dat dotem t. marito, illam vult poſt viri mortem ad filiam pertinere l. 1. §. videamus C. de r. i. vxor. ad. Ideo crederem eſſe veram.
- 27 rationem, quando dos t. excedit magnam quāritatem, quia tunc preſumeretur fraus, Bart. in l. j. C. de nat. lib. Durand. de arte teſtandi tit. l. caut. 14. nu. 13. Nicol. de Vbalin traſt. de ſucceſſ. ab in. teſt. parte 1. nu. 50. Benediſt. in cap. Raynuius in ver. & vxorem. decif. 5. nu. 12. de teſt. Boer. d. decif. 127. nu. 7. ergo in eo quod excedit iuſtam taxam, mortuo viro, eſſet locus reſtitutioni hæredibus patr. dotantis. Et ideo detū reſponſionem formatam: Aut pater dat dotem filiz ſponte ſua, aut coactus: Primo caſu, aut dat dotem magnam excedentem iuſtam metam, & tunc ſoluto matrimonio per mortem mariti, nulli ſuperſtitibus filijs ducti. matrimonij, ſed ſuperuiuentē ipſa filia dotata, illud excedens erit reſtituendum patri ſecundū Bart. to d. l. ſi n. §. i. ff. quz in frau. credit. e. om. alij nuper adductis. Aut ſuperſuor filij, & hoc caſu non reuertitur ad hæredes dotantis, ſed ad filios filiz t. dotatæ, quia licet pater non poſſit donare filiz ſpūz, tamen potuit donare filijs ipſius ſpūz, ita conſuluit Bart. in conf. 128. Oducius parte 1. vbi dicit, quod ita ſuit iudicium pro opinio-

ne ſua, Immol. Alex. Aſetū & laſ. in l. gallus §. qd ſi his ſi de lib. & poſthum. & eſt communis opinio, vt teſtatur laſ. in l. hereditas num. 8. C. de his, quib. vt indign. & multos ad hoc cumulat Duena 29 in reg. 366. limit. 1. ſed dos t. data filiz cenſetur etiam data contemplatione filiorum ex eo matrimonio, vt notat. l. vbi adhuc. C. de in. e. dot. ergo non reſtituetur filijs dotātis, ſed remanebit penes filios ipſius dotatæ, & hæc eſt vera, & æquiſima opinio, licet ad euadendum aliquam diſcultatem, melius eſſet, vt pater dans dotem filiz caueat, vt poſt eius mortem habeant filij ex eo matrimonio ſecundū gl. communiter approbatam in laſ. C. de nat. lib. de qua communiter teſtatur Rip. hic nu. 69. & tunc eſt caſus decifus, quod vadit ad filios mulieris, & non ad hæredes patr. s. vt per Cypri. decif. 181. Aut ſponte t. dedit dotem congruam iuxta eius quali. tatem, & tūc teneat. i. odit. p. d. quod tranſcat ad filios dotatæ, quia ſunt contemplati in ipſo matrimonio, & quia pater erat ad hoc obligatus, & c. gi. poterat iudicis officio per diſpoſitionem d. c. cum haberet, etiam in terris imperij. Item quia dos eſt fauorabilior alimentis Cyn. in l. 1. in 2. queſt. C. de alij. Fulgoſin. conf. 228. Antonius con. ſin. quia in dote ineſt fauor alimentorum, & ſobolis procreandæ, de quo in l. noſtra Tiraquell. de iure primogen. queſt. 63. nu. 5. in fine.

31 Aut pater t. per officium iudicis coactus dedit dotem, & tunc Rota Bononiensis d. decif. 22. num. 6. dicit quod debet reuerti ad hæredes patr. s. non autem filiz, quod dictum ego ſequor, quando tractamus de hæredibus extraneis, quia ipſi non ſunt contemplati in matrimonio, pro quo data eſt dos, ideo iſto caſu non exiſtentibus filijs dotatæ, omnino debet reuerti ad hæredes dotātis, non autem ad hæredes extraneos dotatæ, ſecus ſi extē filij ducti. matrimonij, vt dictum eſt.

32 Et quanta t. debeat eſſe iſta dor danda filiz ſpūz, quia volumus hijs paucis lectionibus expedire legē, ideo breuitatis cauſa remitto vos ad ea que dicit Paleott. in traſt. de Nothiis, & ſpūz. cap. 50. & Gomez. in l. lauri ſuper l. 9. qui citant alios.

S V M M A R I A

- 1 **A** Vus maternus non tenetur dare dotem nepi, & quando fallit nu. 28.
- 2 Secus auus paternus.
- 3 Et per qua iura p. obetur.
- 4 Etiam de iure codicis.
- 5 Auus paternus non tenetur dare dotem nepi, quando filius eſt diues, ſecundū communem opinionem.
- 6 L. profectitia §. ſi filius in 2. ff. de iure dot. intelligentia.

Dotandi

- 7 Dotandi necessitas provenit à propinquitate sanguinis.
- 8 Alimenta debent dari ab eo, qui est magis coniunctus.
- 9 Dotis obligatio an proveniat à patria potestate.
- 10 Neptis in contrahendo matrimonium debet requirere consensum aui.
- 11 Nepos si nubat cur requiratur consensus patris, & aui, secus si neptis.
- 12 Dos data nepti ab aui censetur data contemplatione patris.
- 13 Dos data ab aui nepti debet imputari in legitimam patris.
- 14 L. dotem dedisti ff. de collat. bonorum intelligentia.
- 15 Mater tenetur dotare filiam in subsidium.
- 16 L. neque mater C. de iure dot. sensus.
- 17 Mater tenetur alere filium in subsidium.
- 18 Argumentum ab alimentis ad dotem an procedat in matre.
- 19 Mater tenetur dotare filiam dote alimentorum, & cum natura eorum.
- 20 Filius non tenetur dotare matrē transcurrentem ad secundas nuptias, & nu. 22.
- 21 Correllatiui unius dispositio procedit in altero.
- 22 Mater transiendo ad secundas nuptias videtur facere iniuriam filijs.
- 23 Secundo nubentibus quot pœna applicentur à lege remissive.
- 24 Filius tenetur dare dotem matri nubenti de eius consensu.
- 25 Mater iuuenis, & pulchra propter quam causam debet habere dotem a filio, si secundo nubat.
- 26 Honor comparatur viæ.
- 27 Mater heretica an teneatur dare dotem filia orthodoxa.
- 28 Crimina laesa maiestatis diuina, et humana sunt aequiparata.
- 29 L. quisquis C. ad l. iul. maiest. an habeat locum in filia.
- 30 Fœmina plebeianæ pœna l. quisquis C. ad l. iul. maiest.

33 Filia committentis crimen laesa maiestatis habent solum legitimam in bonis matris.

34 L. quisquis punit filios tanquam ex infestulo sanguine.

35 Mater iudea an teneatur dare dotem filia christiana.

TERTIVS ARTICVLVS

Vtrum Auius paternus teneatur dotem dare nepti.

Equitur videre vtrum Auius teneatur dare dotem nepti, & loquimur de paterno, quia de materno ¶ est communis opinio, quod non teneatur, de qua per Rip. cum. & propter rationes, de quibus in sequenti articulo. Vultus istius questionis est, quia si auius tenetur ex persona sua dotare neptem, tunc post mortem patris, ista dos ab aui data non computabitur filij in legitimam, de qua questione per Rip. in l. in quartam omne, 201. & plur. sequent. communis opinio est, quod auius ¶ paternus teneatur dotare neptem, de qua testantur. las. nu. 26. Bolognet. num. 121. & hanc opinionem tenent Socciu. Sen. nu. 47. Iunior nu. 191. vers. ego tamen Bald. in consil. 323. materia, uol. 3. Cacciaup. in l. frater à fratre num. 37. ff. de cond. ind. ob. cum alijs per eum ibi adductis.

3 Primo adducuntur multa iura, & quæ sic decidunt l. dedit dotem 6. ff. de collat. bonorum l. & ideo §. si de l. seq. ff. de in rem verso, ubi si filius mutauit pecuniam, ut daret dotem filij suæ, videtur versum in rem patris, quatenus auius pro nepte datus erat, dummodo dederit hac mente, ut gereret negotium patris. Item l. si C. de dot. promiss. idem dicitur quod officium paternum est dotare progeniem, & l. qui liberos ff. de ritu nupt. sed appellatio progeniei venit etiam neptis. l. si C. de em. cip. lib. & liberos appellatio venit et neptis l. liberos ff. de verb. sign. Itē l. cognouimus C. de hereticis, ubi habetur quod dos data est pro filiabus & neptibus. Item l. profecticia §. si filius ff. de iure dot. ubi si filius maternus pecuniam dedit dotem pro filia, dicitur dos profecticia aui.

Confirmatur, quia hec opinio procedit non solum de iure ff. quando filius nihil habebat, sed etiam ¶ de iure Cod. ut d. l. si C. de dot. promiss. & si esset restringenda ad casum quando pater esset inops, saltem in aliquo ex dictis iuribus fieret mentio de hoc, in quo stat tota vis decisionis.

Item per l. non quemadmodum ff. de liber. agnosc. ubi dum ponitur differentia de aui paterno, & materno, dicitur, quod maternus tenetur dare alimentum nepotibus, si pater eorum sit inhærens, ergo

T 2 necesse

necessario videtur ueluti, quod in paterno aliud sit, & sic quod teneatur aliter nepotes, etiam quod pater non egeat.

- 5 In contrarium, quod auius non teneatur dotare nepotes, quando filius est auius, sed solum in futurum quando filius est pauper, est communis opinio, ut testantur hic Rip. nu. 74. Soccin. Sen. nu. 46. Junior nu. 195. Ruyn. nu. 69. & hanc opinionem consulendo sequuti sunt Crauet. in consil. 219. Natta in consil. 363. & Aretin. in consil. 17. post alios pro retractor, & Ant. de Butrin. consil. 36. Bal. in auth. res quae Comm. deleg. & ibi Salys. Alberic. & Fulg. & Rom. & Alex. hnt. & hanc sequamini, quia est verè optima opinio.

Prima ratio pro hac verè communi opinione ex l. profecticia §. si filius in 2. ff. de iure dot. ubi filius promittens dotem pro filia sua, si post mortem eius patris soluit illud debuit doti, dicitur soluisse pro proprio debitum habens originem ex persona ipsius promittentis, non autem ex persona patris sui, qui nunquam eo loci promittens, ut falso asserit Soccin. Sen. hic tu. 46. ergo ex ea promissione filij, pater non poterat esse obligatus. Nec constat quod filius promississet eo anulo, ut vereretur in rem patris, quod erat necessarium ad obligandam patrem de in rem verso l. & ideo §. fin. ff. de in rem verso, item sola promissio non vertit aliquid in rem patris, quando est damnosus, & de reod quam non est obligatus, & hoc est, de quo disputamus. Nec potest dici debitum proprium ipsius promittentis, quia erit haeres patris, quia diceretur haeres dictum, & non proprium filij haereditarij. Cui de hereditate actionem, & diuideretur pro rata cum alij hereditarij, & ibi dicitur debitum proprium ipsius filij, quia mortuo eius patre, soluendum dotem, ad quam ipse pater erat obligatus d. l. si. C. de dot. pro miss. dicitur ratam habere dictam promissionem, ergo semper dicitur debitum proprium atque origine ipsius promittentis.

7 Secunda ratio. Necessitas t. dotandi prouenit a sanguinis propinquitate, ergo pater uiuo, aut non teneatur dotare uerum, Consequenda est clara, quia pater est proximior aui. Antecedens probatur per text. in l. profecticia §. si filius, & §. si pater, ubi dos data à patre filiz emancipatae dicitur profecticia, ergo licet filius habens patrem, non habeat filiam suam in potestate, tamen non excluditur à necessitate dotandi, ergo obligatio dotandi prouenit à propinquitate sanguinis. Confirmatur, quia onus t. alendi est inditum de iure naturae l. 1. §. ius naturale ff. de iust. & iur. ergo quando sunt plures, qui teneantur ad hoc onus, spectat ad illum, qui est magis coniunctus, ut per Bartolin. l. si quis a liberis §. idem rescriptum ff. de lib. agnos. & sequitur Alex. in l. alimmenta in fin. C. de neg. gest. ergo filius, qui est magis coniunctus, teneatur ad istam dotem.

Sed ad eandem probationem istius antecedentis obstat text. in l. t. qui liberos ff. de iur. nupt. ubi parentes

coguntur dotare liberos, quos habent in potestate, ergo obligatio dotandi non prouenit ex propinquitate sanguinis, sed ratione patris potestatis.

- 10 Confirmatur, quia nepes t. in contrahendo matrimonium debet requirere consensum aui, & non patris, l. oratione §. si de rita nupt. ergo auius est obligatus ad dotandum, qui propter patriam potestatem debet prestare consensum in matrimonio. Aduertite rogo, illa uerba (quos habent in potestate) in d. l. qui liberos non sunt ratio illius tenus, sed est narratio, probatur, quia ut dictum est, etiam filiz emancipatae pater teneatur dare dotem, item etiam filiz naturalis, ut diximus hnt. in praecedenti articulo, & tamen filiam naturalem non habet in potestate. Et ad confirmationem, dicitur, quod ibi etiam textus dicit, quod si nepes t. antea requiritur consensus patris, & aui, respectu autem nepis, rationem ponit ibi gl. hoc ut ceteris natis, sufficit solum auium consensum, sed respectu nepotis, addat rationem, Ne pater inuitus habeat huiusmodi ex filia suo natum, quem opelit habere l. bello §. medio in fine ff. de capti. Roman. in consil. 316. quod ad primum propositum questionis, ergo consensus iste non praestatur propter patriam potestatem, & sic restat, quod patris potestas non est causa obligationis dotandi liberos, sed propinquitas sanguinis.

- 11 Tertia ratio, dos t. data nepi ab aui in dubio censetur data contemplatione patris, & non nequius, ergo auius non teneatur dotare nepem ex dicta obligatione, sed propter filium, qui teneatur illam dotare si est uiuus, & est diues: consequentia est clara, quia si auius teneatur illa dotare directè, & ex propria persona, tunc dos praesumetur data ad extinguendam eius obligationem atque l. si. C. de solut. Antecedens probatur per text. in l. de re de qua collat. bonorum secundum induktionem de qua infra ad responsum, per quatuor in consil. Bartolin. in consil. 31. Primo arguitur, Alex. in consil. 8. vol. 3. & consil. 32. visio testamenti, volum. 4. & consil. 13. col. 1. vol. 5. & consil. 17. col. 2. volum. 6. Crauet. in consil. 219. col. 1. Dec. in consil. 8. opm. 5. vers. sed in dubio. Alciat. l. iustitiae in reg. 1. praesumpt. 17. Natta in consil. 363. Rip. in l. in quartam ou. 20. & plures seq. ad l. falscio. & ibi etiam Alex. 22. d. Ex quo inferitur, quod debet illa dos t. impuati nepi in legitimam, quam debet habere in patris bonis, ut per Alciat. & Rip. ubi supra: Alex. in consil. 17. 9. volum. 1. Angelin. in consil. 78. & ceteri secus esset, si dos esset debita, quia tunc ipsos praestatio praesumeretur facta pro extinguendo debito, ut dictum.

- 14 Ideo non obstant contraria, Ad l. dotem t. debet ff. de collat. bonorum. dicitur quod illa lex facit satis pro hac vtra opinione, qui loquitur, quando auius contemplatione filij dequit dotem nepoti, ut ibi in ver. propter me, & hoc ibi tenet gl. in 2. & vltima solutione gl. in 2. auius ff. de iure dot. Item potest responderi, quod auius teneatur dotare nepem propter

propter filium, non propter se, ut ibi patet in vers. quia pater filii, & l. de ideo §. fi. & l. seq. ff. de in re, vers. & probatur, quia si filius habet, unde dictum neptem, id est filiam suam commodè dotare possit, non tenetur auius eam dotare, ut dictum est, & declarat Bald. in d. auth. res quæ. & sic respondet Alex. in d. conf. 8. nu. 7. & 8. volum. 3. & Nat. in d. conf. 363. nu. 5. & aliam intelligentiam ad d. l. dotem dedit, videtur à Castren. in l. gallus in §. quod filis.

Ad altera contraria omnia dicatis procedere, quod auius tenetur indigeste, & propter filium suum, quando scilicet mortuus sit, vel aliunde non habeat, & ita debere intelligi omnes d. leges constat ex d. l. profectitia §. si filius in 2. & in d. l. dotē dedit, quæ loquuntur in hoc casu.

ARTICVLVS QVARTVS.

Vtrum mater teneatur dotare filiam.

Noch reuirtur videamus de matre, communis opinio est, matrem tenere in subsidium, de qua testantur Rip. nu. 77. Socin. Jun. ot. 197. Crot. nu. 40. Bolognet. nu. 13. & eam sequuntur omnes repetentes hic, Bart. hic, & in auth. res quæ. C. de leg. vbi etiam Baldus & Fulgos. & ceteri sequuntur. Bald. in l. neque mater. C. de iure dot. Cuman. in l. filiam §. si filia ad trehell. Campeg. de dote parte 1. quæst. 21. Roger. de dote §. 3. nu. 2. Et omnes mouentur per tex. in d. l.

16 §. neque mater C. de iure dot. in vers. Nisi ex magna, & probabilis causa &c. quæ verba in subsidium interpretantur, hoc argumento, quia si pater est inops, & filius aliunde non habet, tenetur mater

17 §. alere filium, & sic in subsidium l. si quis a liberis §. iurum. uer. ergo & mater ff. de lib. agnos. l. p. h. ult. ff. de iur. auth. si pater C. de disort. fact. Alex. hic nu. 21. la. in me. 28. Rip. nu. 79. Campeg. d. quæst. 21. Barn. Bald. & ceteri in l. alimena C. de neg. gest. glossa in l. si quis a liberis §. si mater io ver. necessario ff. de lib. agnos. Couar. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 6. nu. 13. in fine. & esse communem

omnium conclusionem testatur Cephalus in coo. §. 5. nu. 63. & ita est casus decisi, ut per Boer. de off. 129. nu. 3. ergo & eodem modo tenetur dotare Consequentia probatur ex d. l. neque mater, vbi dicitur, quod mater non tenetur dotare filiam, nisi ex causa probabilis, sed probabilis causa est, si mater sit diues, & filius pauper, & pater careat, vel patrem in opem habeat, Cyn. & Bald. in d. l. neque mater, Bart. in d. auth. res quæ nu. 4. C. de com. de leg. Alex. in conf. 14. q. nu. 13. vol. 9. la. in §. iurati nu. 15. in fine de action.

Angelan. d. auth. res quæ, & in l. si C. de dot. promiss. Alex. & Roman. hic respondent argumento, quod

18 non procedit ab alimentis, sed ad dotem, ut etiam diximus supra. Aduerte, quia hoc argumentum procedit affirmatiue, quia non militat ratio diuersitatis, ut dicit Bart. in l. si filia de his quib. v. indign. & ita respondet Coraf. jo. l. qui liberos nu. 113. ff. de ritu nupt. & Rip. hic nu. 79.

Secundo respon-
19 deus, quod mater §. teneatur dotare filiam deeq. alimentorum, & cum natura eorum, & licet plus grauaretur dando dotem, quàm alimēta, quia acciparet solutionem eorum, tamen hoc inre dicitur, est ratione publicæ vtilitatis, sicut pater tepetur filio naturali, & in filia legittima solvere legitimam, pro dote in vita sua, & ita dicendum est in matre, quæ cum tenetur relinquere legitimam filia, cogatur ob publicam vtilitatem eam dare in sua vita, pro dote filie pauperis, & nubili etatis. Non enim dotatio, & alimentorum prestatio venit ratione patris potestatis, sed ratione sanguinis, ergo qua ratione sanguinis tenetur præstare alimenta in subsidium, eadē ratione tenetur dare dotem in subsidium, & hæc opinio est verissima, & amplectenda.

Item quod mater non tenetur istam dotē dare simpliciter probat tex. in d. l. si. & de dot. promiss. vbi quod paternum, non maternum est officium: l. h.

20 quia filius §. 1. non tenetur dotare matrem transiitatem ad secundas nuptias, ergo neque mater tenetur dotare filiam, conuenit ut probatur, quia mater, & filia sunt correlatiua, & quod disponitur

21 §. de vno ex correlatiuis, censetur dispositum de altero, Bartolin. auth. qui semel C. quemodo, & quando iud. Bald. in l. item C. de sacros. eccles. l. si. ff. de acceptatione, & ita Bart. & in l. h. C. de indic. v. id. toll. & in l. C. de cupress. lib. xi. gloss. & Doct. in clem. unic. de consang. & affinit.

22 Accedens probatur, quia filius non tenetur dotare matrem, secundo nubentem, sicut pauperem §. casus est in l. tutor secundum dignitatem §. si. ff. de administr. tut. vbi nuptiale munus non tenetur dare matri l. 1. §. præterea ff. de tut. & ratione distrah. l. 3. C. de prescript. longi temporis, & hanc opinionem tenent Guglielm. de Cyn. in l. 1. C. de inoffic. testam. Angel. hic, & Alex. nu. 10. Rip. nu. 83. qui dicit esse communem opinionem, de qua etiam

23 testatur Bolognet. nu. 117. Campeg. de dote parte 1. quæst. 21. & ita est casus decisi, ut per Cacha. ran. dec. Pedemontan. 114. nu. 4. Et omnes dicunt rationem esse quia mater §. transfundendo ad secundas nuptias videtur scire inuicem filijs, & contristatus anima maxime §. prope proximum in auth. de nos elig. sec. nub. & s. no. igitur, & §. no. antequam in auth. de nos & hoc tenet etiam Bald. in l. vi. c. de prescript. longi temp. qui dicit text. in d. tutor esse singulare ad hoc, & idem dicit Bal. in l. si filius in id. ff. de macedon. & istius opinionis hæc materia pertractat Ioan. Gersonius in tra. de secund. nupt. in cap. de potest. secundo nubentium, §. vbi cumulat quædam agenda ne uem. p. 12.

24 bencium, §. vbi cumulat quædam agenda ne uem. p. 12. nas à lege impolitas secundo nubentibus, ergo p. 12.

ter iniuriam quæ sit filio; cessat argumentum de alimētis ad dotem, postquam adest diuersa ratio, vt dicit Rip. nu. 81.

11 c. si esset vera opinio Croti hic nome. 41. volentis

25 f. filium diutem teneri dotare matrem pauperem secundò nubentem, quando nubit de inlicitate filiorum, per glossam in ver. copulatur, in anth. de nō elig. sec. nub. in princip. quam gloss. Angel. reuocat singularem in l. mater C. ad terrull. & Bald. in l. C. de secund. nup. Cepoll. in cantea 33. Igo declarare in hanc limitationem procedere, quando

26 mater f. esset iuuenis, & pulcra, & subesset suspitio incontinentiæ, & inhonestus, quo casu, si de consensu filij, nuberet, tunc teneretur ipsi dotem dare, vt consuleretur communi honoris patris, & matris, c. nerui testiculorum. dist. 13. l. ita vulnerata in fin. ad laquil nam sicut filius præstando alimenta tenetur prospicere vitæ. l. 1. & a. C. de alend. lib. 1. §. sed & nonnullas fide tur, & rat. distrah. ita multò magis tenetur prospicere honori;

27 f. qui comparatur vitæ lausta, vbi gloss. de manu. miss. vindict. & ita dicit Rip. hic. Et totum hoc debet pendere ab arbitrio iudicis arg. l. si de inre delib. vt etiam filius cogatur præstare consensum. Et hoc casu non diceretur inferni iniuria filij, ratione gravioris iniuriæ, quæ per cornua sibi posset inferni, & ita est casus decus, vt per Boen. decif. 129. in fine, & si casus occurreret, sic iudicaretur.

Et retenta hac communi opinione pro vera, quòd mater diues tenetur dotem præstare filij 10 subsidium; & ampliant illam etiam in aucto materno, 28 f. filia existente paupere, & patre, & nepte, quia successio etiam est in aucto materno §. 1. in anth. de hæredit. quæ ab intest. delet. & ita tenetur dare dotem pro legitima, quam ipsa neptis esset habitura in bonis aui, Bolognetz. hic nu. 24.

Item declarant dictā conclusionem procedere quādo 29 do mater f. sit hæretica, filia verò orthodoxa, vt dicit Accurs. in d. l. neque mater C. de iure dot. Sed ista gloss. est falsa, quia omnia bona hæreticæ applicantur fisco auct. gazaro C. de hæretic. cap. vergentis iud. tit. Nec Rip. hic num. 78. vers. contrarium videtur bene dicere, ex eo quia reseruat vitæ per d. cap. vergentis, debent etiam dari alimenta, sine quibus vita conferatur non potest, l. 30 necare f. de lib. agnosce. Quia hodie crimines læse maiestatis diuini, & humane sunt hæretici, glossa l. manicheos in ver. subire C. de hæretic. Decian. in cons. 8. nu. 4. vol. 1. quia alios citat, sed in crimine læse maiestatis humane delinquentes, filij reseruantur sola vitæ propter commiserationem, & nulla bona possunt accipere, neque ex testamentis, neque ab intestato, nec inter viuos, sed perpetuò infames, & perpetuò egestate sordentes ter moti ei solatiu, & ita suppletur, ut dicit text. in l. quisquis in §. filij Cad. l. i. maiest. Et hæc communi opinio vult quòd d. l. quisquis f. ubi

31 habet locum in filia de qua per Gigant. in tract. de crim. l. 2. §. in iust. lib. 3. quest. 14. Iamper illa cō-

munis est falsis, vt late probat Claudius de Seisell. in l. si quis id quod f. de iurisd. omni. ioc. vbi per tres columnas a nu. 3. intra disputat articulum, & resoluit Salyc. & sequaces in d. l. quisquis satis errasse, & nuxie. 14. exclamat temerarium esse tam in consulendo, quàm in iudicando contrariū sentire, quin pene d. l. quisquis non comprehendat etiam filias rebellis. Item quia per constitutionē Federici contra rebelles statutum est, vt liberi delinquentes, exheredatione damnetur, ita vt liberorum appellatione, etiam scemina complectatur, Et quòd scemina f. plectantur eadem poena d. l. quisquis est rex. in l. fin. C. de hon. damnat. quæ declarat d. l. quisquis in versic. etiam ad posterorū transmittit, vbi nomen posterorū etiam filias comprehendit. cap. ambicunq. de poenis. lib. 6. & hanc opinionem tenet Io. de Terra Rubri in tract. rebell. art. 2. lib. 7. quest. 12. & reafumit Bursatt. in cons. 216. nu. 20. volum. 2. Nihil dicamus, quòd

33 scemina f. sexus mixtionem habeant legitimam tantū in bonis maternis, prout late firmat Igneus in l. §. iuxta hoc tamen f. ad Syllarian. & p. Claudium de Seyfelliā d. l. si quis id quod, ergo supradicta contra Ripam procedit in bonis patris, sed nos loquimur in bonis matris, in quibus dum reseruat legitimam, videntur posse dari alimenta, & sic posse defendi Rip. Sed aduertit Dominus, quia nec ista sunt vera, quia Igneus, & Claudius loquuntur quando pater commisit crimine læse maiestatis, sed nos loquimur, quando mater commisit, quo casu Doct. considerant quòd poena d. l.

34 f. quisquis punit filios, tanquam ex infecto sanguine patris, vt Salyc. aduertit ibid. & probat Decius in cons. 64. nu. 3. vers. ultimo prædicta conclusio, Restaur. in tract. de Imperator. quest. 118. nu. 1. §. & nam. 15. macula enim patris est in filijs, qui non diligunt, quem pater odit, & in quem deliquit. I. dino marco. C. de question. & considerat Andre. in §. præterea si vassallus nu. 11. vers. nec videtur hoc finere ratione. Quæ sit prima caus. benefic. 2. mut. sed ista ratio militat etiam in scemina, quæ prouenit ex infecto sanguine matris hæreticæ, ergo ratione acquisitionis in crimine læse maiestatis dining, & humane concludendum est, quòd illis filiabus sceminis non debet dari dos in bonis matris hæreticæ.

Denique declarat d. l. neque mater, & conclusionem nostram procedere, vbi filie esset effecta 35 Christiana, & mater f. esset iudea, quo casu tenetur etiam præstare dotem filie sue per text. in l. cognouimus C. de hæretic. de quo articulo remitto vos ad Soccin. l. un. hic. nume. 197. Rip. nu. 77. l. fin. §. fuerat. nume. 114. & seq. iustit. de lib. Marquard. in tract. de iudicis. parte 3. cap. 4. & videte Borgun. Caus. can. decif. 67. vbi etiam late de hoc.

S V M M A R I A :

- 1 **F**ratres carnales qui sint, & qui par-
truales.
- 2 **F**rater carnalis qui, & quando teneatur
dotare sororem.
- 3 **F**rater quando iterum tenetur dotare so-
rorem.
- 4 **F**rater qua actione teneatur dotare sor-
rem siue ex dispositione legis, siue homi-
nis.
- 5 **P**ortio accrescens quo iure possideatur.
- 6 **S**oror paupera habens fratrem, & ma-
trem diuites a quo prius debeat dotari.
- 7 **D**otem qui tenetur dare, tenetur etiam
maritare.
- 8 **F**rater non potest maritare, nisi cum con-
sensu matris.
- 9 **F**ratri appellatione continetur soror in
omni casu.
- 10 **D**os habet priuilegium tacite stipulatio-
nis.
- 11 **L.** unica C. de rei uxor. action. an loqua-
tur de stipulatione ficta, uel presump-
ta.
- 12 **S**tipulatio prescripta, & ficta quomodo
differant.
- 13 **D**os quando habeat priuilegium stipula-
tionis prescripta, & quando ficta.
- 14 **M**atrimonium potest contrahere mu-
tus.
- 15 **M**utus quomodo fingatur esse stipulatus
& nu. 13.
- 16 **D**os nunquam potest habere duo specialia.
- 17 **I**mpossibile quotuplex sit.
- 18 **S**tipulatio quando fingitur inter absentes.
- 19 **L.** 1. C. de rei uxor. actione quando non
procedit.
- 20 **S**tatutum de instrumento quarentigato
habet locum etiam in ficta stipulatione
pro dote.

Q V I N T V S A R T I C V L V S :

Vtrum frater teneatur dotare sororem :

- 1 **C**onquerimus an frater teneatur dotare so-
rorem, intelligatur de fratribus carnalibus, &

siue ex eadem matre tantum nati sint, siue ex eo-
dem patre, & matre Liuriconfusus §. qui cogni-
tione ff. de gradibus affinit. siue ex parte patris ta-
rantum, vt §. 1. instit. de legit. agnat. success. quia appel-
latione fratris intelligitur de fratre carnali Bal. &
Io. Andr. in c. licet de offic. leg. Abb. & ceteri in c.
causam de iudic. Soccin. in conf. l. vol. 1. Alexan. in
conf. 97. vol. 1. Benedic. in c. Raynuitus io. ver. si
absque liberis in 1. oom. 33. & in ver. mortuo ita-
que testatore nu. 26. Nec veniunt fratres patrue-
les, seu consobrini Bart. in l. luterus §. quorum de
legat. 3. Alex. in l. si dotali nu. 4. infra eod. Areuin.
in §. 1. colum. 1. instit. de legit. agnat. success. & io §.
quarto gradu instit. de gradib.

In hoc articulo Bart. hic num. 12. se remittit ad l. cum
plures §. cum tutor ff. de administrat. tut. & ibi di-
cit quod frater & carnalis vterius non tenetur, sed
frater ex parte patris tenetur dotare sororem pau-
perem, & ista est communis opinio, de qua testan-
tur Soccin. lun. nu. 199. Rip. nu. 83. las. nu. 29. &
sequuntur hic. Cro. nu. 43. Bologn. num. 128.
Bart. in 1. constit. ff. col. fin. circa princip. & in l. ali-
menta C. de neg. gest. gl. Dyn. & Doct. omnes in
d. l. cum plures §. pro. & fin. ff. de administrat. tut.
Immol. in l. quamuis infra eod. gl. Bart. & Doct. in
l. non omni C. de administrat. tut. Angel. in l. a filia
in princip. ff. ad uebell. gl. Bart. Bal. & Angel. in
l. qui filium ff. vbi pupill. educ. deb. Bartol. in auth.
res quæ C. comm. d. leg. Bald. in l. si C. de dot. pro-
miss. & in l. cum acutissimi C. de fidei comm. &
in auth. nisi rogati C. ad trebell. & secundum hanc
opinionem est casus decisus, vt per Guidonē Pa-
pam decis. 439. in fine, & scribit l. heslaur. decis.
192. num. 7. & Aufer. ad Cappell. tolos. in decis.
290. nu. 8. Afflic. in decis. 371. nu. 3.

Et omnia mouentur per textum in d. l. cum plures §.
cum tutor ff. de administrat. tut. in d. l. qui filium ff.
vbi pupill. educ. deb. in l. non omnium C. de admi-
nistrat. tut. & in l. si §. 1. ff. de tutel. & rat. distrahend.
Item probatur conclusio, quia Doct. in illo articulo,
eo soluto matrimonio per mortem viri, si eius ha-
redes sunt pauperes, & non possunt dotem resti-
tuere fratres iterum & dare dotem teneantur, cum
muniter distinguunt, aut frater tenetur ex disposi-
tione hominis, & non debet iterum dare dotē, aut
teneatur ex dispositione iuris sicut nos querimus,
& iterum tenetur dotare Alex. in l. si cum dotem
§. 1. colum. 3. infra eod. Afflic. in Constit. Fratribus
nu. 3. Vincentius de Franch. in addit. ad Con-
suetud. Neapolitan. quæ incipit Si moriatur, in addi-
tione quæ incipit an hec consuetudo, ver. & quid
si femel. Item cum hac distinctione dicatur actio-
nem qua tenetur frater, quia si tenetur ex disposi-
tione hominis, puta consuetudinis, quæ sunt pa-
tione civium, & idem intelligi si ex statuto ca-
telosio seminarum dotatarum propter masculos,
tunc ipse frater poterit conueniri petitione hære-
ditatis, cum ipse frater portionē sororis possideat
pro hærede, Nam portio accrescens tunc alicui possi-
detur

detur per eum eodem iure, sicut poterat possideri per eum, ex cuius persona sibi accrevit, ut notatur in l. c. quando non potest part. ergo tenetur petitione hereditatis regulariter si de petiti. h. redit. & sic veniunt omnia, quae veniunt in petitione hereditatis. Aut nulla adest dispositio hominis, & tenetur condictione ex supradictis iuribus.

Socin. hic num. 200. vers. sed ultra alios moueo pulcrum questionem, tenet, quod in casu quo soror est effectus pauper, & haberet fratrem diuitem, & matrem diuitem, quo casu ex supradictis uterque tenetur ad dotandum, quod tunc uterque tenebitur pro dimidia, Ego verò indistincte tenco matrem in solidum teneri, quia iudicium eius in maritandis sororem praefertur iudicio fratris. Primo quia debitum dotandi dependet a proximitate sanguinis, & ipsa mater proximior est. Item quia qui tenetur dotare, tenetur etiam maritare. Cum multa C. de donat. ante nupt. & sic debet laborare in inveniendis virum, sed frater non potest maritare nisi cum consensu matris, & consanguineorum, ad hoc, ut cesset omnis praesumptio doli, & culpa per id quod dixit Bald. in l. polla in 3. opposit. C. de his quib. ut in iudic. & probat in terminis Afflicti in Constitutione Fratibus nu. 4. ergo totum onus, & debitum est matri.

Et retenta supradicta conclusione, quod frater diuites teneatur dotare sororem diuitem, nulla habita consideratione qualitate clericatus, pro ut doctores hic dilataunt hinc, Amplius illam procedere etiam in sorore, quia appellatione fratris continetur soror. l. tres fratres ff. de pact. Castren. & Alex. in l. humanitatis C. de impub. & alijs subdit. q. legem illam loquentem in fratribus ampliat etiam procedere in sororibus, ut sicut pater filio mentecapto, quando non habet filios tenetur substituere fratres, ita etiam tenetur substituere sorores, & ibi Dec. nu. 11. & pro hoc facit l. ius ff. de iur. in 2. ff. ad trebell. Item probatur, quia & si nomen fratris proferatur ab homine, adhuc comprehenduntur sorores Angelin. d. s. meua, & in d. l. tres fratres Alex. in cons. 85. nu. 7. vol. 4. Dec. in l. 2. nu. 117. ff. de reg. iur. & in specie de fratre obligato ad dotandum sororem, tenet Afflictus in d. constitutione fratibus nu. 3. quod comprehendatur soror.

QVAESTIO OCTAVA.

Vtrum mulier pro dote semper habeat privilegium tacitae stipulationis.

Vnc pro complemento lectionis aggredior alterum privilegium quod habet mulier, scilicet tacitae stipulationis, de quo in l. 1. §. 1. & 2. C. de rei vxor. ad. & in gl. in l. si diuorior infra eodem, & in §. fuerat instit. de action. &

quero vtrum in omni casu fingatur stipulatione intervenisse, communis opinio se habet pro parte affirmatiua, de qua per Kuy. hic nu. 76. Socin. l. un. nu. 207. & 208. vers. quare. & sequitur Groc. nu. 43. Rip. nu. 96. Bolognet. num. 133. & Depel. communiter in l. 1. in princip. ff. de verb. oblig.

Hic volo vos advertere, quod gl. & Bart. num. 3. loquuntur de privilegio tacitae stipulationis, & postea proseguuntur de stipulatione ficta, & ita omnes Doctores sequuntur per tex. in d. l. C. de rei vxor. act. in vers. omnes dotes per ex stipulatu actionem consequi, siue scripta fuerit stipulatio, siue non, ut intelligatur re ipsa stipulatio esse subsecuta. Contrarium tenent multi, quod in d. l. tractet de stipulatione praesumpta, & non ficta, & ita voluit gl. in c. is qui fidem de sponsal. Bart. sub contrario in l. iulianus verum de iure eorum. §. si de condit. i. & in l. 3. §. 1. ff. de pecul. & gl. in d. l. 1. §. accedit, tenet loqui de stipulatione praesumpta, & non ficta, Et ista differentia inter Doct. est maximi momenti, quia si est stipulatio praesumpta admittitur probatio in contrarium gloss. in d. §. accedit, in ver. praesumatur tex. in l. conficiuntur in ver. quoniam creditur ff. de iure codicill. in l. si. quod met. caus. in l. si duo in ver. adire ff. de acquir. heredit. in c. is qui fidem, & ibi not. de spon. sal. quia praesumptio est in casu dubio, & incerto. Si vero est stipulatio ficta, non admittitur probationem in contrarium, quia fictio est in casu certo, & contra veritatem, & ideo lex fingens non admittit probationem in contrarium, Sed illae opiniones possunt concordari, & defendi Bart. quia aut est dubium an ipsa stipulatio intervenient, & tunc appellabitur stipulatio praesumpta, & praesumpta dotes, & agitur ex stipulatu, & hoc admittit probationes in contrarium, Aut probabitur quod stipulatio non intervenient, & tunc recurendum est ad fictam, quam lex fingit intervenisse pro commoditate dotali, & istem intellectus elicitur in vers. omnes dotes per actiones ex stipulatu peti possunt. Et ex hac resolutione respondendum ad contraria.

Primum est, Mutus si potest contrahere matrimonium, ergo non potest super eius dote fingi stipulatio, antequam probatur per l. mutus in princip. ff. de iure dot. Consequentia probatur, quia lex non potest fingere super impossibili. l. qui ad certum ff. locati. sed mutus non potest stipulari, quia non potest loqui l. in princip. ff. de verb. obligat. ergo lex non potest fingere stipulationem in contraria dotali per mutum facta. Sed communiter omnes Doct. respondent ad hoc argumentum, quod mutus si fingitur stipulatus esse eo modo, quo potest scilicet per servum, l. in princip. ff. de verb. oblig. & si non haberet servum proprium, tunc fingitur stipulatus esse per servum publicum, idem per notarios, ita dicit Rip. hic num. 96. allegat. l. 2. ff. rem pupill. fah. fore. Ruy. num. 77. replicat, quia in dote si duo species non possunt concurrere. l.

1. C. de dot. promiss. sed si dicamus, quod mutus fingitur stipulatus esse per seipsum, & cooccurrerent duo specialia, scilicet presumetur stipulatio, quæ est contractus, & sic factu l. consilio §. si. ff. de curator. furiosi, & facta non presumuntur, nisi probentur l. in bello §. satis ff. de capiti. Item presumetur persona extrinseca in stipulatione, quod est contra eius naturam l. si ita stipulatus §. Crillogonus ff. de verb. obligat. Et dicat quicquid velit Kuy. huic replicationi, ut ipse etiam dicit in vers. & mihi non satisfacit. Et ideo ad argumentum prioris epale respondeatis, quod impossibile est duplex, quoddam per naturam, & super eo non potest lex fingere, ut quod homo videret, & sic intelligitur contrarium. quoddam est impossibile de iure, ut quod stipulatio non possit taliter fieri, quam si verba interrogationis, & responsionis interueniant, & tunc propter presentiam tamen muti in ipso contractu dicitur lex fingit stipulationem interuenisse, Nec dicitur, id est fingit ipsum locutum esse, sed fingit non fuisse factam istam prohibitionem de iure, ut stipulatio pro forma requiratur verba, & tunc per istam fictionem cessante illa prohibitione, dicitur potius stipulatio presumpti propter presentiam, quam stipulatio facta, & hæc est veritas, & intelligentia d. priuilegi, & d. l. i. C. de rei vxor. act. Et quando Rip. dicit d. nu. 86. in fine, quod hæc stipulatio fingitur inter abentes, Respondeo quod fingitur ubi non potest presumi, ut dixi in fundamento, si d. ubi concurrent duo specialia, puta quia abentes contrahentes maritum non sunt muti, tunc inter eos non fingitur stipulatio, quia duo specialia concurrerent, quod in dote specialiter est prohibitum, ergo intelligaris d. l. i. C. de rei vxor. act. non procedere in casu d. l. i. C. de dot. promiss. & hæc est veritas.
- Et ista fictio est tantæ efficacis, ut statum, quod in d. i. siromenta t habent paratam executionem, habet etiam locum in ea, ut est communis opinio, de qua per Socin. l. un. hic. nu. 210. & sequitur Bolognet. nu. 137. Nam quod inducitur ex dispositione legis habetur pro scriptura quod ad effectum l. quicunque C. de apoc. lib. to. ubi qui teneretur ostendere scripturam de solutione facta, satis liberatur si pro se allegat dispositionem legis, & quod lex ex sua dispositione inducit, pennde habetur ac si esset expressum. Adde quod istam opinionem in terminis tenet Paris. de Puc. in tract. de reassumptione instrumentorum rubric. 14. col. 6. quod vos remitto breuitatis causa.

S V M M A R I A

1. **D**os an possit promitti ad arbitrium patris, & nu. 3.
2. Dos potest promitti per verba importatoria metrum arbitrium.

4. *Actus qui dependet à iuris necessitate, non regulatur secundum voluntatem hominis.*
5. *Pater quomodo est obligatus ad dotandū filiam.*
6. *Voluntas presumitur regulata secundum legem.*
7. *Verba importancia liberam voluntatem non operantur effectum contra tertium.*
8. *Arbitrium regulatur ratione per quæ verba importetur.*
9. *Crediores habentes liberum arbitrium non possunt præterire ordinem legis in exequendo.*
10. *Creditori debet satisfieri ex re valiori.*
11. *Crediores in feudaliibus habent arbitriū etiam regulatum à lege.*
12. *Patris arbitrium in dotando an intelligatur in debita, an in maiori summa.*
13. *§. quomobrem in auth. de reſtit. & ea quæ parit sensus.*
14. *Dos danda puella exclusa per statutum non potest esse minor legitima.*
15. *Contrahentes censentur se conformare dispositioni statutorum.*
16. *Contractus non potest conferri in arbitriū alterius.*
17. *Dos an possit promitti ab extraneo ad eius arbitrium.*
18. *Dos incerta an promitti possit.*
19. *Presumptio iuris comprehenditur sub dispositione statui.*
20. *Statutum requirens probationem instrumentalem verificatur in presumptione iuris.*
21. *Pæna ordinaria potest imponi etiā ex presumptione iuris.*
22. *Contractus an possint remitti ad arbitriū unius ex contrahentibus, & nu. 25.*
23. *Dispositio incerta qualibet an regulatur arbitrio boni viri.*
24. *L. 1. C. de dot. promiss. intelligentia, & nu. 28. & usque ad finem.*
26. *Argumentum de uno speciali ad alterum non valet.*
27. *Promissio incerta pro alimentis, & pro reſeſione via non valet, secus in alimentis.*

voluntatibus.

- 29 Specialia duo quando possunt concurrere.
30 L. 1. C. de dot. promiss. an loquatur de promissione per stipulationem.
31 Verbum promitto quid contineat, et quid significet. C. nu. 34.
32 Dictio frustra quid denotet.
33 Dictio quasi quid denotet
34 Promissio quædo significet stipulationem.

QVAESTIO NONA.

Utrum dos possit conferri ad arbitrium patris.

Artolus nu. 13. in fine tenet, quod possit dos ꝑ promitti ad arbitrium patris, & hoc esse speciale privilegium dotis, propter hanc rationem, quia promissio dotis iuritate valet: Ideo videmus in primis an sit verum hoc speciale de iuris, secundum an possit defendi per rationem Bartoli. Circa primū.
Communis opinio Doct. est, quod dos ꝑ possit ꝑ promitti per verba importantia merum arbitrium, & liberam voluntatem, dicendo dabo tibi dotem, quam volueris, vel prout mihi libuerit, de qua testatur Socin. lun. nu. 216. vers. sed dicit aliq. las. nu. 32. Hanc opinionem tenet Cynan l. 3. C. de dot. promiss. Bald. in l. 1. nu. 35. qui dicit hanc esse veritatem, & hanc etiam tenet Barthic sequendo Cyn. in d. l. 3. & quando reprobat Cynan l. 1. C. de dot. promiss. est super diversis, videlicet, an sit speciale in dot.; & ut dicam in primo argumento pro parte contraria.

Prima ratio pro communi deducitur ex verbis, quæ generaliter dicuntur dos ꝑ posse conferri in alterius arbitrium l. cum ꝑssit ꝑ gener. & l. quarto ff. de iure dot. l. 3. C. de dot. promiss. & l. 6. filiz 43. de leg. 3.

Item quia actus ꝑ qui dependet à iuris necessitate non regulatur secundum voluntatem hominis, sed secundum arbitrium l. si arrogator §. sed an ꝑ impuberi ff. de adopt. on. & in simili de dote prælegata l. theopompus ff. de d. tit. & c. ubi de testamentis æquipara dōpam causam dōi.

Item quia pater in dubio promittendo dotem filiz videtur ꝑmittere eo modo, quo est obligatus l. si. C. de dot. promiss. & diximus supra quæst. 7. artic. 1. sed pater ꝑ dicitur obligatus arbitrio boni viri, ut dos sit congrua dignitati natalium, facultatibus patris, vel aui dotantis, & qualitatibus cui nubere conveniat, habet etiam ratione ad numerum liberorum patris, & ad consuetudinem aliarum mulierum in ea familia nuptiarum, & regionis, ut colligitur ex d. l. quarto & d. l. si filiz pater, & scribunt Fulgofan cons. 3. ex facto. vers. notandum. Cephalan cons. 7. in sum. ut. Baldonell de dote

parte §. privileg. 16. Menoch. de arbitr. casu 149. Thessaur. decif. 192. vbi condemnatur pater ad supplendum dotē arbitrio illius senatus, ergo & confirmatur, quia quis disponendo creditur velle
6 ꝑ quod vult lex l. si duo in fine, & ibi Doct. ff. de acquir. hæredit. & notant omnes in l. hæredes mei §. cum ita ff. ad trebell. ergo licet dicat dotem dabo quam velim, debet suam voluntatem retulisse ad dispositionem legis, & sic ad arbitrium boni viri.
7 Item quia licet verbum volo ꝑ importet liberam voluntatem l. cum quidam, & ibi Bart. de leg. 2. l. fideicommissaria libertas ff. de fideicommissis. libert. tamen ista promissio est facta marito, & verba importantia liberam voluntatem nunquam operatur effectum suum contra tertium Anton. de Buttr. & Immol. in c. de consil. Lapis allegauit 61. quæ iniepit Vilis literis per text. in cap. super eo de offic. deleg. Et semper ꝑ illa facultas importata per quæcunque verba significat liberum arbitrium regulatur ratione Bald. in c. 1. §. 6. de pac. iuram. firm. per alium textum. Item quia verbum placet, vel libet, quod idem est siue à lege, siue ab homine dicatur semper importat arbitrium regulatum ratione l. 1. hais Thas §. forem ff. de fidei commissis. libert. not. Bart. in l. si sic de legat. 1. & facit gl. in cabbate de verb. signific. & in c. iudicet 2. q. 7. & in c. ut debitus de appellat.
9 Et in simili creditores ꝑ qui habent arbitrium in exequendo contra bona debitoris l. creditoris arbitrio ff. de distr. & pignori non possunt præterire ordinem legis à duo pio ff. de re iudicata, quia illud arbitrium à lege concessum, sicut quodcunque aliud debet esse à lege, & ratione regulatum. Menoch. de arbitr. lib. 4. quæst. 1. 3. nu. 15. Negusant. de pignori. 10 a. membro 5. parus nu. 51. quæ l. a duo pio licet loquatur in actione personali, tamen id est in hypothecaria Capyc. in inuestura feud. vers. feud. exequutionis, cum quo concordat L. parulan addit. ad Aodram de lleria in §. quid ergo de inuestit. de re alien. fact. vers. quid ergo si actum est hypothecaria, & Anna allegation. 146. latè declarat, & ita est casus decifus, vt per Minardum decif. 13. vnde dicit glanl. quando c. do distract. pignori & Bartolin d. l. creditoris arbitrio ff. eod. ut. creditorem ꝑ male agere, & dolo versari dum potest ex vna re viliori sibi satisfieri cum maiori incommundo, & interese possibili, & vendit rem pretiosorem. Ideo in creditore qui plures correos obligatos habet, suis ordo traditus auctor hoc ita C. de duob. reis. & in auct. presente. de fideiussor. Et in eo qui plura iura obligatos habet auctor. sed hodie de actionibus, & obligation. & i creditonibus ꝑ feudalium cum assensu, ut non possint statim ad eorum arbitrium exequi super feudalibus, nisi seruatō ordine d. l. a duo pio, sic regulando eorum arbitrium, quantumvis liberum à lege factum scribit Camerac. in l. imperiali folio 49. littera N. & O. Et in materia maioretis optimi rationibus defendit Ludouic. Velausius in repet. legum

gam Tauri l. 46. gl. 9. Et de creditore habente assensum etiam super feudis titulat, vt non possit ad eius arbitrium agere contra feuda titulat, nisi prius super alijs egerit feudis, latē consului, vt habetur in meo repertorio consiliorum feudalium in ver. Creditores. Ex quibus similibus in iure luce meridiana nobis apparet, quod pater qui in dando filiam habet arbitrium regulatum a lege, & ad id compelli potest, quantumvis promiserit dotem pro filia ad eius arbitrium, & liberum, & liberam voluntatem, semper debet esse ab ipsa lege regulari.

Et ideo dicatū hanc communem opinionem esse veram, & eam sic interpretemini, quando pater promittit dotem pro filia pro ut voluit, vel sibi placuerit, quod illa voluntas, & placitū non est ab eo, in quo tenetur infra, sed est ab eo in quo tenetur supra, puta, inspectis supradictis qualitatibus pater debet dare mille pro dote, ipse autem dotem promittit pro ut sibi videbitur, vel voluit, uel placuerit, id est hanc liberatē erit si voluerit dare plus quam mille, Et hanc intelligenti deduco ex text. 13 in §. quomobrem ¶ vbi Angel. in auth. de celsis. & ea quæ parit in vndecimo mense, dum iubet lullimianus patrem filijs reservare debere legitimam antequam fideicommissa restituat, deinde dotes filiabus secundum portionem legitimæ, & quid plus sita suadeat qualitas, & dignitas mulieris, & mariti, sed dos oon debet esse minor legitimæ, vt latē per Decio. conf. 2. 6. ergo promittendo ad sui liberum, debet intelligi de eo pluri quod dependet liberē à sua voluntate, Nam textus in d. §. quomobrem dicit, & quid plus sita suadeat dignitas mariti, sed patris est consilium collocare magis vni, quam alteri, quo dependet à voluntate sua, ergo illud plus legitimæ erit sibi liberum absolutē.

Ampliant multo hanc communem procedere etiam in extraneo dotē, vt possit dotem promittere ad eius liberam voluntatem, hoc arguemento, quia siā te statuto quod filia non debeat succedere stantibus masculis, sed debeat dotari arbitrio propinqui, 14 rom, ¶ non poterunt ipsi propinqui, qui sunt extranei respectu puellæ l. 1. §. extraneum C. de rei vxor. act. arbitrari dotem minus quā legitimam, quæ debetur filiz de iure communi, sed plus poterunt arbitrari secundum qualiter, & cōditionem personæ Bald. & Salyc. in authen. rei quæ C. comm. deleg. Croth. hic nu. 47. post Castren. Alex. 17 Angel. & alios, quos allegat, sed contrahētē semper censetur se conformare dispositioni statutorum, & eorum interpretationi. Curt. lun. in consil. 171. nu. 2. Socrin. in consil. 14. vol. 4. ergo ipsi extranei promittentes dotem pro ut sibi placuerit debent regulari boni viri arbitrio, & sic oon dare dotem minus quā sit legitimā.

Et si hec ampliatio esset vera fortius appareret hoc esse speciale in dote, Nam cum regulariter contrahens non possit conferri ius arbitrium alterius l. in vendendo C. de contrah. empt. l. centesimis §. si

ff. de verb. oblig. quia si ooller arbitriari contractus reddiur nullus l. si quis aratorator ff. eodem tit. & l. finali C. de contrahenda empt. hoc fallit in dote, cuius promissio potest conferri etiam in voluntatem promittentis, & ratio specialitatis est, quia quilibet promittens ius hoc habebit arbitrium regulatum a lege.

17 Sed hanc ampliationem non admittit ¶ Cuman. hic nu. 8. nec Socrin. lun. nu. 216. in fine, vers. Si verō dixerit, Nec Rip. d. nu. 97. vers. secus si extraneus, quia cum non reperitur aliquo modo obligatus, & dotando censetur donare l. 1. §. accedit C. de rei vxor. act. poterit ad eius arbitrium liberum etiam unam rem solam dare, quia etiam in solo nummibus dos consistere potest, & Socrinus relinquit cogitandum, mortis suo, qui in toto hoc suo volumine nō dicit quinque nra res solutas.

Ego teneo ampliationem esse veram, quia licet iste extraneus non sit obligatus dare dotem, tamen eo ipso quod promittit dotem, tibi placuerit, incipit esse obligatus illam dare arbitrio boni viri, sic enim probat, interpretari debere verba pro ut voluit, & pro ut sibi placuerit. Item hoc deducitur ex qualitate promissionis, quia dos promissa debet deferuire pro oneribus matrimonij l. pro oneribus C. de iure dot. & dixi latē supra in rubric. §. 6. 12. Et licet dos possit consistere in uno nummo, quia paupera nihil aliud habet, & illud tradit, & dicitur dos, quia est ius uniuersale, & potest augeri, tamen in dubio intelligitur promissa secundum qualitatem personarum, & arbitrio boni viri, Nec placet dictum Cuman. in d. nu. 8. quod ipsa mulier promittens dotem, non cogetur assignare arbitrio boni viri, quia nos superiori rubrica in quest. 6. hoc idem esse in promissione tacita, puta, stante statuto de lucranda dote per maritum, si ipsi nulla dōis consuetudo facta sit, sed solum bona uxoris administrari permittum est, post mortem vxoris, lucrabitur boni viri arbitrio, ergo tanto magis in promissio de dotis expressa, ideo ampliatio est vera.

Circa secundum an supradicta communis sit vera, p 18 rationem Bartol. quia speciale est, vt dos ¶ incerti promitti potest, sic ut etiam tenet in l. ita stipulatus 10. 4. o. posit. primæ partii ff. de verb. obligat. & ibi omnes Duct. sequuntur. Item quia statutum loquens de lucro doti verificatur etiam in dote incerta, ut tenet Croth. hic nu. 47. post Cuman. in consil. 109. incip. domina Ioanna. Quia in statuti verba sunt verē, & propriē intelligenda l. 1. §. qui natiuem ff. de executor. l. nō aliter de leg. 3. Sed dos in 19 certa promissa verificatur ex presumptione ¶ iuris, quæ procedit secundum veritatem, & propriē probat, ergo comprehenditur sub ipsa statuti dispositione: Minor probatur, quia presumptio iuris procedit secundum veritatem l. fin. in princip. ff. quod met. caus. l. imō est vera probatio l. fin. ff. de probat. in vers. respondi veritatem locum fore, & c. & ideo gl. fin. in l. si tutor petitus C. de periculo tut. dicit quod presumptio iuris dicitur liquidissima probatio,

probatio, vt not. Bald. in l. c. de fideiuss. qui di-
 30 cit, quod statim ¶ requirunt probationem in-
 strumentalem verificatur in presumptione ioris
 de qua in l. cum de in rem verso ff. de usuris. Et
 dixi in precedenti questione in fine; Item quia
 in causis criminalibus requiruntur probationes
 luce meridiana clariores. I. sciant cuncti. C. de pro-
 31 bation. & tamen presumptio ¶ iuris sufficit, vt qd
 debeat condemnari pro crimine etiam pœna ordi-
 naria. I. si qui adulterij. C. de adulter. c. contumacia
 de heretic. lib. 6. gl. in c. iusiuatur de simonia.
 Sed dos incerta promissa verificatur ex presump-
 tione iuris, vel quia dos data primo viro conse-
 32 nitur promissa secundo. I. dotem ff. de iure dot. l. pe-
 nul. c. si vxor infra eod. Bart. in disputatione inci-
 piens mulier habens magnum patrimonium, vel
 quia verificabitur arbitrio boni viri, ut dixi nuper
 in fine precedentis articuli, ergo statutum prædi-
 ctum comprehendit dotem incertam.

Sed quod ista communis non fit vera per rationem
 Bartoli, inducitur argumentum C. yui in l. c. de
 33 dot. promiss. sub alia forma. Omnes contractus ¶
 possunt remitti in arbitrium viui ex contrahen-
 tibus, ergo non est speciale in dote: Antecedens
 probatur & cum autem emptio insit. de empt. &
 vendit. l. hec venditio ff. de contrah. empt. l. si in le-
 ge ff. locat. l. cū stipulatus sim ¶ proculo ff. de ver-
 bor. oblig. cum multis concordantibus adductis
 per Doct. in l. si quis arbitratu ff. de verbor. oblig.
 Consequenter est clara. Secundo quia promissio
 dotis incertæ valet de iure communi, ergo non est
 34 speciale, antecedens probatur ex his, quæ dicta
 sunt supra, quia quilibet ¶ incerta dotis promissio
 cum quacunque libertate facta, semper regu-
 latur, & certificatur arbitrio boni viri, Sed hoc est
 regulare in omnibus, probat Bald. nouell. de dote
 parte 6. priuileg. 9. quia si legentur alimenta diui-
 35 ti, nihil fauoris continent, cum non sit legatum
 pium, & licet legatum in certam quantitatem cō-
 tincat, tamen debet valere ex ea sola ratione, quia
 potest certificari l. i. ff. de aliment. & cib. legat. l. si
 cui annuum ff. de annuis legat. Tertio per text. in
 36 l. i. ¶ C. de dot. promiss. vbi incerta dotis promissio
 non valet, & hoc probatur in vers. cum neque spe-
 ties vllas, neque quæ intas promissa sit.

Sed istis non obstantibus non recedat ab hac com-
 muni fundata per rationem Bartoli cum ratione
 specialitatis, & ad contraria respondeat. Ad pri-
 mum quod multa possunt remitti in alterius vo-
 37 luntatem in contractibus, sed substantialia contra
 eius ¶ non remittuntur in arbitrium alterius d. l.
 in vendentis. C. de contrah. empt. l. quod saepe. & l.
 hæc venditio ff. de dot. titul. sicut est speciale in dote
 per supra probata. Ad secundum respondetur,
 38 quod non valet argumentum ¶ de vno speciali ad
 alterum, quia potest retorqueri, & postea duo spe-
 cialia non possunt destruere regulam, quæ potest
 non solum in duobus, sed etiam in multis alijs li-
 mitari, vt notatur in l. i. ff. de regul. sic est in casu

proposito, regula est incertitudinem in fure vitia-
 re, fallit in dote, alio alimentis, ut d. l. si cui annuum,
 & in refectione viz l. quidam testament. de leg.
 39 a. l. isti, & alij casus sunt speciales non possunt de-
 struere regulam, alijs sequeretur, vt dicit Bartol.
 hic, quod nulla incertitudo vitaretur, quod est falsu-
 sum, ut probatur est. Secundo responderetur, quod
 aut loquimur in contractibus, aut in ultimis volu-
 40 tibus, primo modo non procedunt allegata in
 41 contrarium, quia si promitteretur ¶ quid incertu
 pro refectione viz, vel aliquid annuum incertum
 pro alimentis, istæ promissiones vitarentur, quia
 sunt incertæ. Nec valeret argumentum de ulti-
 mis voluntatibus ad ceteros, quia in ultimis vo-
 luntatibus versatur duplex fauor scilicet alimen-
 42 torum, & ultimarum voluntatum, sed in contrahen-
 tibus versatur solus fauor alimentorum, vel pub-
 licus scilicet refectionis viz, qui non sufficit ad
 validandum contractum incertum. Secundo igitur
 modo sicut supradicta legata valebunt, sic &
 legatum dotis incertæ, quia continetur duplex fa-
 43 uor scilicet dotis, & alimæ voluntatis, sic Bartol.
 in l. cū de in rem verso. col. 2. ff. de usufr. & in l. si
 certis annis C. de posth. Sed nos in questione pro-
 posita loquimur de promissione dotis incertæ, &
 sic in contractibus.

Ad vltimum dicatur, quod nos loquimur vtrum das
 possit constitui ad arbitrium alterius, sed text. in d.
 44 l. i. ¶ C. de dot. promiss. de nullo arbitrio loquitur
 & addere arbitrium illi legi, est illam destruere, vt
 diximus supra in rubric. quest. 4. no. 30. & proba-
 tur, quia in l. 3. C. eod. ut dicit promissionem istam
 45 valere, quando adiectum est arbitrium, & ita lo-
 quimur d. l. cum poss. §. gener. & d. l. quæro cum
 alijs ff. de iure dot.

Sed quia in d. quest. 6. nome. 30. diximus d. l. i. C. de
 dot. promiss. id disponere hac ratione, quia duo
 46 specialia simul permixta non sunt, & Bolognetz.
 hic num. 143. post omnes alios copiosius id im-
 47 pgnat, Primo quia duo specialia ¶ possunt concor-
 rere, quando non oriuntur ex eodem fonte. I. fin.
 C. ad velleian. & not. in singularia ff. si cen. pet. &
 probatur etiam in materia nostræ dotis, quæ multa
 48 priuilegia habet. Item quia dicere, quod in d.
 30 ¶ l. i. sit facta promissio per passum nudu est de-
 struere illam legem, & totum titulum. Nam in ip-
 sa lege ad est verbum promitto, quod denotat sti-
 49 pulationem. I. sciendum ff. de verbor. obligat. §. si
 scriptum insit. de inutil. stipulat. §. fin. insit. de fideiussor.
 Et ipsa rubrica de dotis promissione cō-
 50 munit interpretatur, id est facta per stipulationem
 & lex semper interpretatur ex natura vtrius. I. im-
 peratores ff. de in dem adiect. Denique non pos-
 se d. l. i. interpretari de e passio nudo, quia ex eo tem-
 pore non erat deductum, ut ex passio nudo dotis
 51 oreretur actio, quod satis postea iductum est per
 l. ad exactionem C. eod. titul. Ex quibus videretur
 impugnare istam communem intelligentiam quæ
 nos sequitur sumus.

Ideo respondetur ad istas oppositiones Bologneti, Ad primam dicatur, quod verum est argumentum, sed non applicatur in facto: quia tenendo quod ibi promissio dotis erat facta per pactum nudum, ista duo specialia oriuntur ex eodem fonte, factus enim fuerat vnus actus, & vna promissio dotis incerta, ex quo vnico actu resultabat primum speciale, de quo etiam in l. ad exactionem, & secundum propter incertitudinem in nullius arbitrium collatam.

Ad secundum respondetur, quod verbum promitto 31 † est nomen generis, quod continet etiam promissionem per pactum nudum, vt est casus in l. 3. ff. de pollicit. in vers. solius offerentis promissum, & communiter notum in rubr. ff. de verb. obligat. ergo quando dicitur importari stipulationem non potest intelligi semper, quia sic non esset nomen generis, sed in dubio sic intelligendum est, & late probat Jacob. de Alba in d. rubric. nu. 45. Sed in d. l. 1. non potest intelligi de ea promissione, quæ facta sit per stipulationem, quia dicit Imperator frustra 32 † existimas actionem competere, &c. & aduerbiū frustra intelligitur omnino sine effectu Soccin. io l. centur. o. num. 216. & ibi notant omnes. Ex finituentibus stipulatio, non esset frustratoria, quia agi posset ex ea. Item probatur ex d. l. 1. in versic. 33 quasi promissio dos ubi sit, &c. & dictio quasi † est nota maximè improprietatis Bald. in l. adita nu. 12. C. de adend. Alberic. in l. bene à Zenone nu. 26. per illum tex. C. de quadr. præscript. Bald. in l. qui romæ §. duo fratres, & ibi Rip. nu. 9. ff. de verb. oblig. & denotat fictionem Alex. in cons. 2. num. 4. volum. 1. & importat diminutionem Aluarott. de inuestit. de re aliena facta nume. 1. in fin. & importat vitium gloss. in l. in persona §. 1. in ver. quasi fideiusus ff. de pactis, ergo non est illa promissio, quæ importat stipulationem. Item verbum promitto † legis præsumptione importat stipulationem, quia perinde est ac si præcedente interrogatione responsum sit, sed in d. l. 1. non potest præsumi præcessisse interrogationem, quia dicitur tex. nec species vlla, neque quantitas promissa sit. Denique 35 que probatur, quia verbum promissio † tunc potest significare stipulationem, quādo scriptum est de voluntate promittentis, quia lex præsumit ordinem stipulationis, vt dictum, sed in d. l. 1. verbum promissio fuit scriptum sine voluntate mulieris promittentis, vt exponit ibi Accurs. in ver. dotem, in versu dic, vt concordet cum contrariis, ergo resolutè concludendum est, quod promissio non fuit facta per stipulationem. Nec obstat rubrica de doti promissione, quia illa interpretatur ex nigro, ubi tractatur non solum de promissione dotis facta per stipulationem, sed etiam per pactum nudum, vt in l. 3. C. eod. tit. & illud argumentum à l. imperatores procedit in dubio, sed in d. tit. C. de dot. promissis clare apparet tractari de promissione dotis quomodolibet facta.

Ad vltimum respondetur, quod & si per Theodosiū.

fuerit indutum, vt ex pacto nudo dotis agi possit. d. l. ad exactionem, quod prohibet etiam iuxta indutum per Alex. in d. l. 1. C. eod. tit. Nec d. l. ad exactionem fuisse superflue polita, quia ipsa principaliter adhuc compilata est, sed d. l. 1. principaliter ad casum si duo specialia habuissent originem ab eodem pacto in dote concurrere possunt: Et satis est ictus quærela nostrorum contra compilatores, qui tot, & talia ex legibus resecarunt, ut vix integer sensus percipi possit, ut per Alciat. ff. de verb. significat. in fine. Et alias in digestis nouissimis apparebit.

S V M M A R I A.

1. **D**Os consistens in immobilibus alienari non potest, & quando fallit. num. 5. & nu. 8.
2. Alienatio rei dotalis confirmari non potest per mulierem soluto matrimonio.
3. Mulier non tenetur de euictione dotis vendite.
4. L. cum vir ff. de usucap. sensus.
6. Venditio, & permutatio quando valeat inter coniuges.
7. L. fin. C. ad vellician. debet intelligi cum utilitate mulieris, non cum damno.
9. Mulier iurans potest se obligare, etiam non certiorata de velliciano.
10. Mulier renuntians cum iuramento consentiens alienationi per maritum facta, etiam non existentibus alijs bonis mariti, non habet recursum ad res dotalis.
11. Doctores qui tenent mulierem iurantem, etiam non certioratam obligari efficaciter, reducuntur in contradictionem sui mei.
12. Doctor in vno articulo sibi contradicens pro neutra parte est allegandus.
13. Mulier iurans ut obligetur, debet esse verè certiorata de velliciano, secundum verè comm. opin.
14. Mulier iurans, & certiorata renuntias, potest in subsidium habere recursum ad bona dotalia.
15. Iuramentum non obstat stante enormi lesione.
16. Iuramentum in primo actu an inuoluet secundum actum contrarium etiam in raliū.

Con.

- 17 *Contractus qui dependet à voluntate non potest irrevocabiliter fieri, etiam cum iuramento.*
- 18 *Actus primus iuratus quādo habeat clausulam derogatoriam.*
- 19 *Testamentum iuratum potest quis mutare.*
- 20 *Procurator iuratus potest revocari.*
- 21 *Promissio iurata de non alienando nō impedit translationem domini.*
- 22 *Dos consistens in mobilibus cum qua sollemnitate possit alienari, & nu. 25.*
- 23 *Aestimatio an & quando faciat venditionem.*
- 24 *§ ff. multo potius in auct. ut immobili ante nuptialis, intelligentia.*
- 26 *Res omnes date in dotem constante matrimonio non possunt vsucapi, nec præscribi.*
- 27 *Argumentum de pupillis ad uxores an valeat, & nu. 30.*
- 28 *L. in rebus §. omnis C. de iure dot. declaratio.*
- 29 *Argumentum de vsucapione ad alienationem non valet.*
- 31 *Dos consistens in mobilibus quando possit alienari sine sollemnitate.*

QVAESTIO DECIMA.

Verum res datæ in dotem possint alienari.

Nunc videamus de privilegijs dotis consistēte matrimonio, & primo examinemus questionem Bartoli hic nu. 17 & 18. vtrum res datæ in dotem alienari possint, et ut dicitur sunt species, immobiles videlicet, & mobiles:

- a De primis omnes concordant, quod alienari non possunt, postquam sunt ad hoc iura expressa. l. 1. & per tot. tit. ff. de fundo dot. l. 1. per totam. C. de rei vxor. act. insit. quib. alien. lic. vel non in princip. & lita constante, & l. cum in fundo §. si fundus ff. de iure dot. Ideo dicit Bart. hic quod talis alienatio est nulla etiam cum sollemnitate auct. siue à me C. ad vell. quia consentiēdo pluri et interpellatis tēporibus, semper ipsa alienatio remanet nulla, ut dicit gl. 10. d. auct. siue à me.

Amplius prædicta conclusio, ut procedat etiam soluto matrimonio, cum dos pleno iure pertinet ad uxorem, ut talis alienatio confirmari non possit, sed possit mulier rem alienatam petere, & reuocare à quolibet possessore, siue emptor sciuerit, siue ignorauerit, quia in hoc militat laus, & privilegium mulieribus concessum ut earum dubius, quia constante matrimonio non tantum egent privilegio, quia maritus sustinet onera matrimonij, sed etiam expresse nō possit mulier alienationem dotis confirmare, nec de re dotali disponere antequam fiat sibi realis, & plena restitutio, ut in l. 3. in princip. & in l. etiam ff. de fund. dot. Et probatur etiam, quia mulier tunc tenetur de euctione, nec ad pretium, ergo soluto matrimonio cum sit domina dotis non potest contractus consummare, nec p. possessorem conventum impedire, nec aliqua exceptione, vel retentione defendi, antequam probatur, quia respectu eius, & favoris sui contractus est nullus: Et hanc opinione tenet Immo. in l. cum vir, num. 4. ff. de vsucap. & in c. cum contingat no. 12. de iur. iur. lo. Fab. in §. 1. num. 8. insit. quib. alien. lic. vel non Bald. Nouell. de dote. parte 7. limit. 11.

4 Nec obstat tex. in d. l. cum vir & ff. de vsucap. ubi si maritus vendit rem dotalem, si postea soluto matrimonio ipse efficiatur dominus, vel successor illius rei, confirmatur venditio, ergo ita in vxore, ut tenet gl. reputata singularis in l. si constante. C. de donat. & eam v. singularem sequuntur Bart. Alberic. & Angel. Cyn. in l. si predium in 2. quest. C. de iure dot. Specul. de empt. & vendit. §. 3. ver. sed nunquid potest confirmari. Quia ille tex loquitur in marito, vel extraneo, qui non est prohibitus alienare, ideo tenetur de euctione, & ad pretium obligatur, sed vxor est prohibita alienare, & de re dotali disponere non potest antequam fiat sibi plena, & realis restitutio, ut dictū est, ergo soluto matrimonio non potest illam venditionem confirmare, & hæc opinio est magis tuta, quia fauet doti.

5 Limitatur primo, ut possint res & dotales alienari cum consensu mulieris, quando id fieret in utilitatem ipsius, l. 1. §. 2. cum lex. C. de rei vxor. act. & de hoc est casus in lita constante ff. de iure dot. Et sic intelligas iura in l. si sponsus circa venditionem ff. de donat. inter vium, & uxor. & in l. si donat. §. si. C. eod. ubi venditio, & siue permutatio, siue alius contractus onerosus valet inter maritum, & uxorem, si fiat in utilitate ipsius, & pretium æquipollet rei, in eo autem quod non æquipollet, & reputatur donatio non valet. Vnde facta permutatione fundi mariti, cum domo vxoris, & si postea alienata domo per maritum, non potest post mortem mariti vendicare domum, ita quam dotalem, & prohibita alienari, quia ille contractus onerosus poterat fieri inter coniuges, & in toto æquipollebant res permutatæ, & erat in utilitatem ipsius mulieris fieri dictam permutationem, ita est casus decisis per Afflic. decis. 336. Sic etiam intelligas

7 telligatis tex. in l. fin. §. C. ad uelleian. quz habet 9 mulier potest fideiuberare pro altero, recepto aliquo, id est in recepto, quod fit in uilitate mulieris, unde si mulier fideiuberet pro scitu quinque mille, recepto annulo ualens duorum scutorum, fuit decisum Lufitaniz fideiusionem non ualere, ut per Anton. Gamao. decif. 121. quia debet intelligi ille tex. quando mulier pro fideiusione tale premium accepit, quod magis pro uilitate, quam ex fragilitate acceptum iudicetur.

8 Secundo limitatur pro liberatione §. mariti, nam in uiuente constante matrimonio, res dotales pos sunt alienare, l. quamuis ff. solut. matrim. l. mortis §. i. ff. de iure dot. & ita est casus decifus, ut per Franch. decif. 337.

Tertio limitatur, quando mulier iurauit, quia tunc ualeat, & tenet contractus, & alienatio e. cum cōingat de iureiur. c. licet mulieres eod. tit. lib. 6. etiam si mulier §. non fuisset certiorata de Velleiano. Archidiaconus. & lo. Andrin. c. quantis per illum tex. de pact. lib. 6. & ibi Nat. nu. 54. Anton. de Butr. in c. si diligens, quem sequitur Alex. in conf. 42. col. 4. q. 1. pro hoc. vol. 1. & in conf. 146. vol. 7. Castrensis, in l. h. §. h. nu. 8. ff. ad uelleian. dicens hoc esse, quia iuramentum extenditur ad ignorata. Iafin. l. in repudianda ff. de acquir. heredit. dicens de hoc esse casum in c. in recepto de iureiur. Et hanc opinionem esse approbatam in practica, & de hoc esse textum notandum in d. c. ex recepto, dicit Roman. in l. sciendum ff. de uerb. oblig. Curios in additionibus ad Castrensis in d. l. fin. §. dicit esse communem opinionem Andr. Gail. obseruat. lib. 2. cap. 77. nu. 10. dicit esse communem. Seraphin. in tract. de priuilegiis iuramenti. cap. 63. num. 3. dicit communem. Gutter. in tract. de contractib. iuratis. cap. 10. nu. 2. dicit communem, & ita est casus decifus, ut per Cappell. tolos. decif. 37. Thesaurus decif. 223. nu. me. 13. in fine. & ou. 2. in fine dixit quod quando adest iuramentum senatus pedemontanus est solutus tenere hanc opinionem. Et pro hac opinione faciunt aliz opiniones quia quando mulier

10 §. consensit alienationi, & renouat cum iuramento, tunc licet non super sit alia bona, tamen super eisdem alienatis non poterit habere recursum, & ita fuit decifum, ut per Afflict. decif. 311. & per Boer. decif. 133. 0. 9. vers. sed bene, & per Franch. decif. 84.

Sed Boer. Deus quanta uidetur contradictio inter 11 nostros Doctores, §. propter ignorantiam logicz necessitates distinguere: Pauci sunt ex præcatis Doctoribus, qui sibi non contradicant, & ordine retro grado procedendo, ut huius Lectionis instar attendent nostri aduersarij æmulari memoriam meam Franchin. decif. 477. col. 2. a. oume. 8. infra. dicit, quod ita demum mulier, quæ remisit hypotecam & renouauit cum iuramento, regressum ad eadem bona habere non poterit, quando uir esset soluendo super alijs bonis, sed si non esset soluendo, ad eadem bona redire poterit, & ad hoc citat

Afflict. in d. decif. 311. & monstrat hanc opinionem esse certiorē, pro qua multa allegat. l. h. etiam in decif. 223. num. 9. uxorem non obligari pro uirō etiam cum iuramento, & satis late, & doctē probat hanc esse ueritatē. Cappell. tolos. d. decif. 37. loquitur, non interueniente iuramento, non ergo in casu, in quo allegatur. Gutierrez. io d. cap. 20. nu. 2. dicit quod mulier iurans, & renuntians debet esse certiorata, aliās iuramentum non obstat, & hanc esse communē opinionem etiam, ut ipse sibi contradicat in decernendo uerē communem. Roman. in d. l. sciendum dicit etiam, quod ipse sepe & legendo, & consulendo tenuit, quod mulieri non obstat iuramentum, nisi fuerit certiorata, & in l. si duo patroni §. idem iulianus ff. de iur. iur. dicit hanc esse opinionem æquiorē. Iafin. auth. sacramenta puber. col. 13. vers. tertio & principaliter. & seq. c. si aduersus uendit dicit quod iuramentum non obstat, nisi certioretur, & hanc opinionem esse æquiorē, & fortē ueriorē, & hoc etiā dixit Alex. in conf. 89. viso puncto col. 1. vers. nec huic opinioni vol. 2. & in l. sciendum col. 3. vers. iuxta hoc querit ff. de uerb. oblig. dicit hanc opinionem posse in pœctio iuris sustineri. Jo. Andrin. in addit. ad Specul. in tit. de obligat. & solut. §. 4. col. 6. in addit. quæ incipit quomodo haic dictio sequitur hanc opinionem sibi contradicent. Bald. etiam qui suo more sibi contradicit, in d. l. si duo patroni §. idem iulianus ff. de iureiur. dicit hanc opinionem esse æquiorē, & in l. 3. in fi. C. de decur. lib. 10. & in conf. 4. queritur fideiusors. vol. 1. & cōsil. 47. casus talis est D. Andriolus in fin. vol. 1. ubi dicit hanc esse communem opinionem, & in cōsil. 148. in casu proposito col. 1. vers. sed dubitatur eod. vol. 1.

Et propterea stante contrarietate Doctorum, non est credendum huic opinioni, quia Doctor in u. 12 00 articulo §. sibi contradicens pro neutra parte est allegandus. l. ubi repugnantis ff. de reg. iur.

Ergo declaramus primo hanc tertiam limitationem, 13 procedere, quando mulier §. iurans certioratur de ipso uelleiano, & hanc opinionem esse uerē communem testatur Bellug. in Spec. princip. tit. de iuramento. cart. penult. & hanc sequuntur omnes Doctores, qui fuerunt iuramentorum obseruantissimi, Dyn. in conf. 5. questio talis est. Cyn. in l. 2. in 6. q. C. de rescind. uenē. & ibi Bald. io 9. querit. & ibi Salyc. in l. 1. quest. Cardinalis. c. pen. de empt. & uendit. ubi Anton. de Burgos dicit hanc esse uerē communem opin. Federic. de Sen. in cōsil. 199. queritur an domina. Immol. in l. sciendum. & Barbat. ff. de uerb. oblig. Immol. in d. c. cum contingat col. 2. §. 3. membro, & in pluribus locis. Althe. ric. & Salyc. io d. auth. sacramenta pub. l. iulgos. in conf. 237. finit Guidonis. col. 2. vers. superest. Aretin. in cōf. 33. consultatio premissa col. 1. ubi sed dubium facit Guidopap. in cōf. 121. in 4. dub. in fin. Fabian. in tract. de empt. & uendit. in 1. q. 6. 8. quest. princip. cum alijs congestis per Traquecl. in l.

in l. si unquam in præfat. nu. 351. C. de reuoc. donat. Et ad text. in d. c. rescripto respondetur quod continet varios intellectus, ideo non potest allegari.

Secundo declaratur limitatio procedere, quando

14 mulier et consentiens alienationi, et iuranti, et renuntians certiorata, potest habere recursum super alijs bonis mariti, et dommodo non remaneat indotata, ut per Bart. in Liubemus in 2. lect. vers. vltimo scias C. ad velleian. Odofred. in d. auth. siue a me. Salyc. Angel. et Fulgosin. d. Liubemus. Neguant. de pignori. in 4. part. 3. membr. nu. 18. et in 2. parte in 4. membro in §. quæst. vers. sed ista ratio

* dicit ita communiter teneri, et ita est casus decisis, ut per Franch. d. decif. 477 nome. 11. et 12. et seq. qui declarat etiam quando mulier habet correm obligatum, vel fideiussorem pro dote, Et ratio huius declarationis principalis est, quia ubi remane-

15 ret indotata, ipsa mulier et enormiter læderetur, quo casu iuramentum non obstat, gl. in auth. si

* quia mulier C. ad velleian. et esse communem opinionem testatur Gail. pract. obseruat. cap. 77. post Dec. in cons. 180. et 181. et per Thessaur. in d. decif. 23. nu. 9. et præfumeretur iuramentum metu reuerentia mariti extortum. l. §. quæ ostendit, si quarum rerum actio non det. etiam si verba non interueniant Alex. ad Bart. in d. §. quæ ostendit. post alios congestos per Thessaur. d. num. 9.

Tertio Socin. lun. hic nu. 241. declarat hanc limitationem non procedere ubi mulier primo iurasset

16 non vendere res dotales, nec alienationi et consentire, quia si postea vedit, vel alienationi consentit, et iuratio casu non valet hoc secundum iuramentum arg. cap. ca. te. et intellectu de iureiur. et ibi tenet Innoc. et Abb. et communiter Doct. et hanc opinionem tenet gl. reputata singol. in c. licet mulieres de iureiur. lib. 6. et ibi lo. Andr. Archid. Gemin. Ancar. Franch. Hostien. in d. c. cum congingat col. fin. vers. quod si minor, vel mulier de iureiur. Spec. de empt. et vendit. §. tertio loco vers. de nota generale consilium. Bartol. in l. si quis pro eo. nu. 9. ff. de fideiuss. et ibi Castren. colum. 1. in fine. Bart. in l. si predium. C. de iure doc. et in l. si cui bonis ff. de verb. obl. A. et in §. 1. in fin. in sit. quibus alien. lic. vel non, ubi dicit illam gl. esse singularem, Bald. et ceteri in Liubemus §. si fidei iureiur. vbi Alex. dicit hanc esse communem opinionem, et illa gloss. reputat singularem. immol. in l. si æstimator in fin. ff. solut. matrim.

* Sed ego credo hanc opinionem non esse veram, Pri-

17 mo, quia quando actus, vel contractus et dependet à mera facultate, et voluntate ipsius disponens, non potest irrevocabiliter stringi, etiam cum iuramento taliter quod ab eo non possit recedere, sed valet, et tenet secundus actus contrarius, licet disponens sit per iurans, arg. text. in l. qui in aliena §. si. ff. de acquir. hered. et l. si quis in princip. testam. uer. nemo enim. del. g. 3. Et e hoc est casus expressus in c. sicut ex literis de sponsalib. ubi qui iurat contrahere matrimonium cum Berta potest con-

trahere cum alia, licet sit per iurans. Nec obstat quod

18 primus actus iurans et habet clausulam derogatoriam sequenti actus contrarij, et tollit vires illius virtute iuramenti. Quia illud est in dubio, quando non constat de determinata voluntate tunc de dispositionis, secus quando constat, ut in casu proposito, quia tunc primus actus derogat per secundum, et dicitur constare vel per clausulam derogationem positam in secundo actus, vel per iuramentum in secundo actu interpositum, ex quo indocetur tacita reuocatio prioris actus. Et pro hoc sunt multa similia iure sic decisa, Si quis fecit

19 testamentum, et iurat non mutare, postea ad habitum potest mutare, licet sit per iurans, lo. Andr. in reg. quod simul de reg. iur. lib. 6. item in quibus

20 situat procuratorem, et dicit non reuocare, potest ad habitum reuocare, gl. in ver. reuocatus in c. fin. de procurator. lib. 6. quæ est communiter recepta. Et pro hac improbatione facit, quia promissi-

* si sit de non alienando, etiam iurata non impedit translationem dominij, et ita tenet Innoc. in c. dilectio nu. 4. de prebend. et ibi Abb. et ceteri, Doct. in l. eo lege C. de condit. ob. caus. lal. in l. si ita quæ lege nu. 23. ff. de verb. obl.

21 Altera pars lectionis est videre de mnbilibus, et utrum constante matrimonio alienari possint, licet quo articulo communis opinio est, quod hoc non possint alienari, nisi ab initio consensit marito, et lapsio biemo iterum consentiat, et viro remaneant tot in bonis, quæ optimè sufficiant ad dotis restitutionem, et illa sollempnis ponitur in auth. siue a me C. ad velleian. de qua loquitur Bart.

* hic. et de communi testatur Socero. lun. nu. 231. et Bolognet. nu. 170. Declaratur autem ista communis, ut procedat quando res mobiles sunt dote.

22 in æstimata, quia per æstimationem et dicitur fieri venditio, et non erit amplius illa res in dote, sed pretium eius Liqones, et l. plerumque §. si ante ff. de iure dot. ergo eius dominium irrevocabiliter efficitur viri, ut not. in l. si æstimans, et l. seq. infra eod. Sed intelligitur hanc declarationem procedere quando æstimatio fit per modum veri pretij, sicut si æstimatio fieret, ut sciretur valor, quia eo casu res adhuc remanet dotalis, et eius augmentum spectabit ad uxorem, et eius heredes, non autem ad maritum, prout ita est casus decisis per Alifred. decif. 170. et late de hoc scribit Couar. pract. qd. cap. 8. præsentim nu. 4. Item intelligitur, dommodo in æstimatione predicta, quæ fit per modum veri pretij mulier non sit laeta, etiam infra dimidium iusti pretij, quia tunc semper succurritur ipsi mulieri, ut in d. decif. 170. na. 5.

23 Fundatur ista communis per textum §. et multo potius et in auth. ut immobilia ante nuptialis donationis &c. in vers. si quid dote aut alienetur, aut supponatur, qui verit. debet intelligi de rebus mobilibus, quia impossibile est intelligi de immobilibus, ibi §. quæ pleno, et expresso iure prohibetur sit alioquin, ite si de immobilibus intelligi videretur, oportuisset

tuisset dicere, & multo minus procedit in dote, quia res immobiles plenius prohibentur, item quia in fine dicitur, quia privilegia dotis remaneant in suo robore, cum igitur ille versum non potest intelligi de rebus immobilibus, concludendum est intelligi debere de mobilibus, vel prohibeantur alienari, sed potest permutari cum illo duplicato consensu. Item probatur, quia cum unica dispositione esset prohibita, & permixta alienatio, non poterat ille versum, modo potius se referre ad partem dispositionis rationem. Sed referendo se ad totam dispositionem, iudicaret absurdum, & esset dicendum multo minus, quia esset correctio dispositionis in prejudicium mulieris, quod evitetur, debet referri ad res mobiles, & id referri debet ad res mobiles, ut videtur eas tacite prohibere alienari, sed permitti cum duplicato consensu ipsius, & ille est intellectus glossae ibi in verba leantur in fine.

Sed contra hanc eandem sententiam multa opponuntur. Primo 1. text. in l. quibus, ubi alienari licet, vel non, in principio. ubi prohibito facta de alienatione rei dotalis intelligitur solum de rebus solis, ergo res mobiles indistincte possunt alienari, quia si res dotales mobiles possent alienari, tunc earum dominum posset transferri per alienationem, sed hoc consequens est falsum, ergo & aliter probatur falsitas per text. in l. in rebus, §. C. de iud.

2. re dotis habetur quod omnes res dotales prohibentur usufructui, & praescribi, nec habet locum praescriptio et 30. ann. sed usufructus est respectu rei mobilium, ergo mobilia non possunt alienari, cum vires, §. de usufructu. si. C. de reb. alien. non alienand. Tercio 3. opponitur res mobiles minorum prohibentur alienari omnino, ergo & res mobiles dotis, aliter probatur per text. in l. lex §. tutores. C. de administrat. Et haec est opinio Petri de Bellapert. Consequentiam probatur, quia res fragilitate & qualitate militat in rebus mobilibus & in rebus immobilibus, & equaliter militat in maiore, & in minore, ergo & eadem dispositio.

Isti non obstantibus, non est recedendum a consensu. Ad primum respondetur, quod procedit ex prohibitione legis l. ult. de fundo dotali, quae postea fuit correctae per Imperatorem, vel l. v. §. C. de rei vend. ac licet l. si hic n. §. 3. vers. considera quod possit aliter responderi, & sequitur Socie. nu. 37. ut ibi videbitur. Ad secundum respondetur, quod in d. §.

10. §. 1. non prohibetur usufructui simpliciter, eo quia res non potuerunt alienari, sed eo quia mulieri non competit actio constante matrimonio, ergo potuit constante matrimonio esse facta alienatio, & eo soluto incipere usufructus, sicut etiam potest usufructus incipere constante matrimonio, quia mulieri competere actio ad repetendam dotem ob vergentia viri ad inopiam per l. ubi adhuc. C. de iure dot. Nec valet argumentum

2. quod tunc de usufructu ad alienationem, quia et res aliena vendi potest. Item alienari potest de dotali. empt. sed usufructus non potest de usufructu institui de usufructu. Ad vltimum respondet Bart. negando esse eandem rationem inter pupillum, & mulierem, quia facilius imputatur alienatio propter pupillum, quam propter mulierem. Sicut C. de praescript. 30. ann. ubi praescriptio cur-

rit contra pupillos, sed non contra mulieres. l. si §. plicat, quod intentio Petri de Bellapert. fuit argueri 30. re de pupillo quod ad dotem, non autem de pupillo ad mulieres, & in istis terminis bene procedit argumentum de pupillo ad dotem, nam sicut nulla currit praescriptio contra pupillum, et id licet in nulla currit contra dotem. Item transmissum illud C. de praescript. 30. ann. & in rebus §. omnino C. de iure dot. Sed tenendo quod Petrus intellexit de argumento a pupillo ad dotem, non procedit istud tertium argumentum, quia ut dictum nullo modo valet argumentum de praescriptione, siue usufructu ad alienationem, & nos loquimur de alienatione.

Sed ista causa de rebus mobilibus intelligitur de iis quae servando servari possunt, quia si steterint mobilia, quia servando servari non possunt, indistincte possunt alienari, quia si non alienarentur, esset damnum mulieris, quia perirent, & inotiles efficerentur, & id intulit et propter evitandum damnum posuit alienari lata constante ff. de iure dot. licet limitatur, ut non procedat, quando res mobiles dotales consistunt in pondere, numero, & mensura, quia tunc inducuntur possunt alienari licet quae in dntem ff. de iure dot. Item limitatur favore libertatis, quia servi dotales possunt manumitti. l. 1. C. de ser. pign. dat. manumittit dotalem in principio infra eod. gl. in libertas ff. de reg. iur.

S V M M A R I A.

1. **D**ictio ubique quomodo intelligatur.
2. **P**rivilegium dotis particulare, & generale.
3. **L**ex Julia de fundo dotali correctae est a Iustiniano.
4. **U**tilitas publica, et privata quatuorplex sit.
5. **U**tilitas publica praefertur privata.
6. **E**t an fallat si utilitas privata non includatur sub publica.
7. **U**tilitas privata quando concurrat cum publica semper praefertur publica.
8. **P**rincedes potest auferre bona privati propter utilitatem publicam.
9. **C**ivitas potest auferre rem privati, ut de ea aliterum remuneret.
10. **L** item si verberatum ff. de rei vendic. intelligentia.
11. **U**tilitas privata non debet praeferi publicae in spiritualibus.
12. **U**tilitas publica spiritualis praefertur etiam cumque utilitati publica temporali.
13. **V**ita propria quando sit exponenda pro bono spirituali alicuius.
14. **D**os, & sicut pari passu ambulant.

X Du

- 15 Dos an sit privilegiata secundaria propter fauorem publicum.
- 16 Privilegio inducto propter publicam utilitatem principaliter non potest renuntiari.
- 17 Dotis privilegia an sint concessa principaliter propter dotem.
- 18 Quod sint concessa principaliter propter fauorem publicum.
- 19 Privilegia quare dotibus concessa sunt.
- 20 Dotis privilegiorum causa fuit principaliter utilitas publica.
- 21 Primum in intentione est causa finalis.
- 22 Statuto quod respectu principaliter utilitatem privatam non potest renuntiari quando non valet.
- 23 Renuntiatio quando valet de iure canonico.
- 24 Renuntiatio quando valet de iure canonico.
- 25 Renuntiari quando possit privilegio fundi dotalis.
- 26 Ductio qd, vel etiam explicat casum magis dubitabilem.
- 27 Dos praefertur fisco, quia eius causa est principaliter publica.

De Expositione Glossae in verbo Ubique, & in verbo Nam & reipublica.

Egoebatur videre de privilegijs dotis soluto matrimonio. Sed quia in praedicti but tractata est illa qd utrum mulier per tacitam hypotecam praefertur habenti anteriorem expressam, & quia vos inflatis pro uacantibus solius. Propterea percurramus hodie istas glossas. Et in primis in ver. Ubique. Accur. tripliciter interpretatur Vel in officio, Vel in non loco, Vel siue cum stipulatione, siue absque ea. Prima, & ultima cōter reiciitur. Secunda cōter approbatur, de tibi testatur Soc. lun. nu. 12. Bologn. nu. 186. Ego non video differentiam inter primam, & secundam, quia licet dictio ubique sit adverbium loci, & ideo ex natura adverbij interpretari debeat in omni loco, tamen ipsa dictio ex iuris interpretatione interpretatur in omni casu, ut est textus expressus in §. hinc nos in auth. de nuptijs, in vers. quia ubique custodire morientium volumus voluntates, & inibi ubique exponitur, ubique in omni casu, & indistincte prout late interpretatur Hypopolit. Rimoldi in cons. 305. nu. 1. & 3. vol. 3. nec potest dici in omni loco, quin casum cuiuslibet loci comprehendat. Nec obstat quod lege Julia de fundo doli prohibito alienandi sololum in Italia facta erat, in istis quibus alien. rei vel non in princip. & Lonic §. cum lex. C. de rei ux. act. et quo extra Italiam hoc privilegium non erat, & sic non

in omni loco, & propterea Aretin. dicit subaudiendum dictionem scire, quem sequitur Rip. nu. 109. & Bologn. nu. 187. dicit quod et in omni regula subintelligitur, postquam non est regula in iure, quae non habeat suas fallentias. Ego autem credo Socini bonam resolutionem posse sub hac forma declarari, qd privilegium dotis est duplex, aliud particulare, aliud generale, quae inter se differunt, quia generale privilegium est illud quod in dubio intelligitur in casu non provisio, sed particulare expressum habere, quod continet, tunc dicendum qd lex nostra loquitur de privilegio generali, qd in dubio doti conceditur, ergo si in aliquo reperiat expressa iuris decisio, privilegium nolite legis non procedit, & ideo si cesset decernere legem nostram sub tribus Propositionibus, legem ante Iustinianum quoniam vigeat forte ipsa lex Julia, aderat expressa iuris decisio, ut prohibitio fundi dotalis extra Italiam non erat facta, quo casu non concedebat hoc privilegium generale, & in dubio. Sed potest dici qd lex Julia fuit correctata Iustiniano, ut d. §. cum lex, & quia Iustinianus noluit per Compilatores ponere leges correctas, ne poneretur inutilitas, ideo concludendum est quod apposuerit ea verba Propositionis, quae habebat respectum ad ipsam correctionem factam per Iustinianum. Et ideo hodie posuit dici Ductio §. ubique in omni loco privilegium esse.

Glossa in ver. & reipublica. dividitur in duas partes. In prima tractat de utilitate publica, in secunda de interesse estimabili, & inestimabili, & prima subdit videtur, quia primo exponit quoniam interit reipublicae, deinde colligit notabile quoniam reipublicae utilitatis concordat cum ratione publicae utilitatis, & secunda eam subdividitur in eas partes quae tractant de interesse inestimabili, & de speciebus interesse estimabili, pro quibus omnes Doct. hic se remittunt ad notio l. i. C. de sentent. quae pro eo quod interest. Sed quia Doctores oēs hic satis perplexi tractant hanc materiam, Nos methodice doceamus primo quoniam sunt species utilitatis publicae, & quoniam differant inter se, Deinde videamus propter quam utilitatem publicam dos sit privilegiata. Circa primum Bart. hic nu. 23. & seq. dicit quod f. publica, & privata utilitas potest esse quatuor modis. Primo quod est utilitas publica, quae affert suam utilitatem in cōi, & in quolibet particulari, quod consistit in sacris sacerdotibus, & magistratibus, nam sicut unus potest intrare in ecclesiam, ita & alius, & sicut unus defenditur a magistratibus, ita & alius l. i. §. unus studij ff. de iust. & iur. Secundo est quod est utilitas publica, quae suam utilitatem affert in cōi, & non in particulari, ut id quod habetis mera fiscalia l. vultus l. C. de primipil. lib. 1. Tercio, quod est utilitas privata principaliter, sed secundario dicitur publica, quia respectu universi utilis est, ex eo quia affert utilitatem respectu universi, & est apta afferre in quolibet particulari, ut quod mulieres sint dotatae, nam sic quibet, & poterunt generare filios, qui erunt fortē magnates, Imperator, & Papa, & sic est apta afferre utilitatem in quolibet particulari, Quarto, quod est utilitas publica, quae principaliter est pri-

ta, sed id dicitur publica, quia affert utilitatem respectu uniuersali, sed in particulari affert utilitatem cuiuslibet de per se separatim, & ita vni, quod non alteri; nec est apta afferre in quolibet particulari uniuersaliter, sed separatim, & particulariter; ut rei publice interest suos subditos esse diuites, & pen. iust. do. his qui sunt sui, vel aliorum, & cogitatio in iur. ut iudic. siue quoquo suffrag. & l. seruū quoq; si publici esse de procurator. ita est igitur priuata utilitas principaliter, sed ex t. resoluta publica & uniuersali. Differunt autem inter se, Primo in uniuersali, ex eo quia

5 regula est, utilitas si publica praeferatur priuata, l. i. §. nec tamen C. de caduc. toll. pen. ff. de priuileg. cred. l. i. C. de vend. rerum fiscal. lib. 10. Bal. in l. iobemos C. de sacro. eccl. quod in omni priuilegio intelligitur excepta utilitas publica, & in l. in prouincialib. & in l. seq. ff. de parricid. & in rubric. C. qui accusat. non poss. & in c. 3. de prebend. & in c. bonae de postulat. prelat. lat. Grammat. dec. 11. nu. 17. & seq.

6 Sed hanc conclusionem intelligit, qd priuata ita includitur sub publica, ut ipse priuatus esse iuretur ex ea utilitate publica, licet non tantum quantum suuabatur ex sola sua priuata, aliis secus, quia tunc praeferatur priuata, quia charitas ordinata incipit a seipso l. preces C. de seruic. c. si non licet 3. q. 6. & hanc tenet gl. in d. c. bonae in s. de postulat. prelat. & in c. licet in uer. ita cōi. utilitas de regular. But. in d. c. bonae nu. 14. Abb. in c. si no. 4. de uero. & ita uult consilius Neapoli pro D. Comite Sarni, epistola D. Episcopum Sarni, Sed hodie contrarium teneo, & hoc eo ueritate ipsam, quod oia iura allegata per dictas glossas in d. c. bonae, & in d. c. licet loquuntur qd concurrat utilitas priuata cum publica, sed

7 qd concurrat si priuata cum publica, semper succedit ipsa priuata, & de hoc est casus in l. ueritas C. de primipil. lib. 11. Nec obstat qd publicum dicitur illud qd quilibet participat, & sic de hac utilitate publica deberet participare qui succumbit, quia quodam princeps si aufert alicui bona ex causa publica, ut in litem si uerbatum fide rei uendit. & in l. in uim ff. de eiusd. quam utilitatem potest percipere ille priuatus a quo bona ablata sunt, & tamen utilitas publica quod supprimit priuatam, ita habetur in l. uenditor §. si constat ff. comm. pred. ubi loquitur de lapidicinis in alicuius fundo suis, quas nullo cedere licet, nisi consensu ad alterum disponat, & ibi gl. dicit, licet lex sit, ut nulli dominorum suum auferatur, tamen ei derogatur consuetudine, ergo & p. principem id fieri potest. Et dicit Bart. in proem. ff. illud tex. ad hoc esse singularissimū in iure, & singularissimum appellat ibi Cagnol. nu. 39. & ibi oēs dicunt, quod causa, quae debet mouere principem debet esse fauor publicus. Bart. in l. quacunque Ca. de fid. instr. lib. 10. Roman. in conf. 31. o. ubi ex pl. vbi. conclusit ciuitatem si posse auferre rem aliquam a priuato, ut de ea remuneretur eum, qui sit benemeritus de republica, & sequitur Dec. i. c. 6. l. 1. & in conf. 3. et. col. pen. & in conf. 588. lat. l. in l. Barbarius. col. 6. ff. de offic. pret. & in l. h. C. si contra sit, uel aut. pub. & in l. quo minus circa princip. ff.

de summu. Crao. et in conf. 3. nu. 14. Vultus in sp. commun. in ver. Princeps col. 1. vbi refertur de magis cōi. & per Fel. in c. quae in ecclesiis col. 2. de cons. Nec potest dici, quod ille priuatus cui bona auferuntur ex causa publica, debet habere priuatum, & sic est sententia commodat. Qua tenet in d. item si uerbatum, dicit (modico dato pretio) uergo non intelligitur. Et hec alius Kom. consilij. nu. qd illa uel ha modico dato priuati debet habere, l. i. de iusto pretio, ut ibi per Lyn. & Iacob. de Arc. na. & Bellug. 10. Spec. princip. §. donum rub. 46. in prin. nu. 4. & ita ibi obuium post Pothu. et Sixti Papae V. tamen ibi est declaratum qd illud dicitur quodum respectuue ad utilitatem domini a quo inuolunt extorqueatur. Nec quasi iuncta gl. ff. de rei u. gl. Bal. in l. non interest §. quodamiet causi qd eodem datur interesse non priuati, l. i. ff. de iust. & habet ergo ipse utilitas priuata supprimit ab utilitate publica, quod uisum priuatum, nil percipiat ex ille publica. Modò uideamus differentias in mēbris distinctione Bartoli. Circa primum Bart. nu. 26. dicit quod illa prima uoluntas publica praeferatur cuiusque alteri siue priuata, siue publica, sed Bart. hic non dicitur, & melius forte dixerat quod illa sit priuata gratius acquiritur qui datur religioni, illa preferat quod tamen in uniuersali, & in particulari cuiusque alteri rei, siue publica, siue priuata, ut scriptum est in l. 1. ff. de iure & equitate in Digestis non uisum. Sed reuertens terminus Bartoli in rebus spiritualibus nullus debet praferre utilitatem propriam, & priuata uoluntati, quia charitas ordinata incipit a seipso, uel habetur in c. si non licet 3. q. 1. regula dabitur priuatum a seipso incipit, ergo magis unicuique est oporunda, & preferenda utilitas propriae salutis, saluata qua uiuuntque aliorum. Et hoc probatur per text. Ecclesiast. cap. 4. Qui sibi nequias, cui bonas, ergo uidetur quod nullus potest alios ordinare diligere nisi prius diligat seipsum, sed ista modo non potest esse qui propter utilitatem eorum aliorum sibi nulla esse nequam. Bene. x. cum est, quod bonū publicū

1. si spirituale est preferendum cuiusque bono priuati siue publico, siue priuato, & hoc uoluit dicere Bart. & probatur per illud lo. maiorem charitatem nemo habet, qd ut animam suam ponat qd pro amicus suis, casus autem est, in quo qd tenetur corpora

2. item qd uitam pro utilitate aliorum spirituali offerre, ut cum prelati, cui commissi est cura de ouib. suis, iuxta illud lo. cap. 10. bonos pastos dat animam tuam pro ouibus suis, uel uidetur S. Thoma 3. sec. dist. 29. cum scimus fratrem nostrum posse liberare per mortem corporis a morte aie. hinc periculo aie, uel n. trahere animam fratris non est per sectionis, sed necessitatis, uoluntigitur hic intelligere Bart. quod utilitas publica praeferatur cuiusque alteri publici, & sanctissimi C. de sacro. eccl. l. in p. si fidei religiosi, & sic preferatur dōti.

3. Circa secundum membrum Bart. distinguunt, & respondet quod illa ut ista uoluntas publica. Specu. qd si fiscalis praefatur dōti, de qua in 3. mēbro, & respondet quod boni, qd pari passu ambulant, ut l. 2. C. de priuilegio

hic. & dictum est super, aut an præferatur quartæ, & quia illa est priuata principaliter, & distinguit, aut loquimur de iure iā quæsitæ, & utilitas publica oīno præferatur, vt C. de privilegijs fisci per totum tit. & l. pen. ff. de privileg. credit. Aut loquimur de iure nouo per principem concedendo, & tunc aliquando princeps solet præferre utilitatem priuatum, ne videatur auarus, vt l. i. C. de secund. nupt. & l. in fi. C. de cadue. toll.

Circa tertium mīstrum. C. de dote dicit quod ipsa præferatur utilitati priuatorū, vt hic, & io auth. res que. C. comm. deleg. Sed nos hic examinemus utrū dos sit privilegiata principaliter p. utilitatem publicā.

QVAESTIO VNDECIMA

Verumdos sit principaliter privilegiata propter fauorem publicum.

IN hoc articulo cōis opinio est, quod privilegia t. sit concessa principaliter fauore dotis, sed secundario p. fauorem publicum, & hīc tenet Bar. nu. 25. Soc. l. in nu. 4. & 257. Ia. nu. 30. Rip. nom. 16. vers. Sed aduerte, Bologn. nu. 38. Crot. nu. 4. & nu. 10. Ruyn. nu. 137. qui testatur de cōis, sed ipse tenet contrariam opinionem.

26 Fundatur ista cōis quia privilegio iuducto ppter publicam utilitatem principaliter non potest renūtiari et cum iuramento l. si vnus §. pacificat, & §. seq. ff. de pact. & l. ias publicum ff. eod. & not. in c. si diligenti de foro compet. Iarē Bar. in l. si q. p. eno ff. de fideiuss. sed mulieres possunt renūciare istis privilegijs cum iuramento cūm cōingat de iure iur. c. licet mulieres eo l. i. tit. 6. & habetur in auth. sacram. pub. C. si aduers. vendit. ergo earū privilegia non sunt iuducta principaliter propter fauorē publicum, sed secundario, principaliter autem propter priuatum.

27 Secunda rō privilegia t. sunt concessa principaliter propter dotem, ergo secundario propter fauorē publicum, antecedens probatur per textum nostrum in vers. nam & reipublicæ, sic inducēdo, nam ex distinctione & quæ est implicatiua colligitur, quod privilegia conceduntur principaliter propter interesse, & fauorem ipsarum mulierum, & in consequentiā propter fauorem publicum, quia dictio etiam, uel &, implicat casus magis dubitabiles, argum. not. in l. i. C. qui admittit, & erat maior dubitatio propter fauorē publicū, & sic maior dictiua, & cā remota.

Contraria opinio est verior. Quod privilegia sint do. concessa propter fauorem publicum t. principaliter, & hanc opinionem tenet Areu. & Ruyn. hic. Primo per tex. in l. si diuisi C. qui pot. in pign. hab. ubi habetur, quod antiqui non habuerūt respectū ad incommodum mulierum, quod respicit priuatam utilitatem, sed solum habuerūt respectum publicæ utilitatis, & post illam legem indutū est, vt dos ipsa sit privilegiata fauore publico, & priuato æquē principaliter. Tunc fiat argumētum, illud dicitur iuductū fauore publici principaliter, quoniam estque per legem allegatur fauor publicus, sed

in d. l. si diuisi allegatur fauor publicus, Idem habet in l. nostra, & io l. 3. ff. de iure doc. & io l. 2. C. de privileg. credit. ergo & c. maior probatur per Bar. io l. ius publicum ff. de pact. per illum tex. ubi in fine est dicit, quod necqum iuramento illi pot. renūciari.

Secunda rō. Ista privilegia sunt do. concessa inspecto interesse priuato, & utilitate publica, ergo semper dicuntur concessa inspecta utilitate publica principaliter, Consequentia est clara, quia, ut dictum est, utilitas publica supponit priuatā, & Imperatores concedentes hæc privilegia censentur in dubio se conformare cum dispositione iuris cōis, & sic ut cā publica præferatur priuatæ, Antecedens probatur,

29 quia privilegia t. donibus cōcessa sunt, Vel propter fragilitatem mulierum, Vel quia præstant obsequia viris, Vel quia totum earū patrimonium consistit in dote, Vel quia perpetuo ex ea debēt habere alimentā, & ista privilegia ponuntur in d. l. si diuisi. Vel quia alias mulier meretricaretur, & hīc consequenter in auth. de equalit. dot. Vel vt possint nobere, & hone sit uiuant, l. 2. ff. de iure dot. Vel prapert (sobolem) procreandam, vt hic in textu, ex quibus septē rōnibus licet quinque respiciant fauorem mulierum, tamen duæ respiciunt fauorem publicum, qui supponit in omnicasu interesse priuatum, ergo principaliter dicuntur concessa p. fauorem publicū.

Et hoc fortē uoluit dicere Aliquat. hic, q. tenet istā opinionem, quod Imperatores concedentes hæc privilegia, t. primo habuerunt in intentione utilitatem publicam, vt ciuitas repletur hoīb. Nec ualet responsio Soc. d. nu. 257. quod primum in cā cōtione est utilitas mulierum, & sic in ordine naturæ, quia non potest ciuitas repleri hoīb. nisi gradatim generentur hoies. Quia non ualet est primum in ordine naturæ, & sic in executione, ergo est principia

21 licet intentum, nam primum t. in intentione est vt qs euadat Cardinalis, propter quod facit totū suū posse, sed si prius euadat ep̄s, & postea Cardinalis, non erat principaliter intentum euadere ep̄s, licet sit primum in ordine naturæ, quia ex ep̄is solent creati Cardinales. Item quia sequeretur quod utilitas publica non exstingeret priuatam. Item sequeretur quod in dubio principer concedentes privilegia non conferrentur ea concedere secundū ius commune, & sic vt utilitas publica que facit cessare priuatam, sit principaliter intenta, & hoc argumētum deducitur à Bar. in l. ambrosia. col. 4. ff. de decretal. ordin. sac. & à loāne Monaco in procem. lib. 6. decret.

Et ex his rejicitur quod dicit Rip. hic quod licet principaliter leges motæ sint ad concedendū privilegia propter publicam utilitatem, tamē postea respiciunt priuatam utilitatem principaliter, hoc enim dictum non ualet, quia causa finalis est ea quæ est prima in intentione, & quæ principaliter dicitur, & quæ attendenda est in privilegijs, & hæc est utilitas publica, quæ exstinguit priuatam in nominatione causæ, sicut in ceteris.

Non obstant contraria. Ad primum, primo retorquetur argumentum, quia statuto t. quod respicit publicam licet utilitatem priuatam propter fauorē publicū secundario

Secundario non potest illi renūciari Bart. in l. ius publicum ff. de pact. par. tex. in l. dedit dotē ff. de pact. 3
dotal. Secundo respondetur quod privilegia induc-
ta a lege civilis propter fauorem publicum princi-
paliter, aut sunt expresse approbata de iure cano-
nico, uel expresse reprobata, & renūciatio ē cum
iuramento facta non tenet, & non est hic casus no-
ster. Aut nec sunt expresse reprobata, nec expresse
4 approbata, & tunc quantumuis non valeret renū-
ciatio de iure civilis, valebit de iure canonico prop-
ter iuramentum, vt respondet, & probat Immo. in
d. c. cum contingat in 1. membro princip. & sequi-
tur hic Ruyn. nu. 136. vers. oam respōde. & hic est
casus noster, vnde si mulier alienat iundum dota-
lem eo modo, quo diximus in precedenti quæstio-
ne, cum iuramento valebit alienatio, quia pruiue-
5 gium fundi dotalis, nec expresse approbatur, nec
expresse reprobat de iure canonico, sed propter
iuramentum statuitur eius dispositioni d. c. cum con-
tingat. & d. c. licet mulieres.

Ad secundum negatur antecedens, ad eius probatio-
nem respondetur, quod præsupposito quod dictio
6 Et, vel etiam explicet casum magis dubitabile,
vt l. 1. & l. eam. & l. in his 5. ff. de iur. inter-
uen. l. illa verba 5. §. spūij. Item dicimus in princip.
ff. de verb. sign. l. eam auro ff. de iur. l. extraneum
ff. de hered. instit. c. 2. de rescript. & videat Fel. c.
ex parte ou. 11. & plur. de qu. de rescript. exponitur
textus. Dotis causa semper, & ubique præcipua est.
Nam & reipublice interest, quasi dicat ultra inter-
esse priuatum quod inest dotibus, & sensibilibus est,
etiam adesse interesse publicum, quod principaliter
fuit cognatum ad concedendum privilegia dotibus.
7 Quare enim dos præfertur fisco, vt in l. vnic. §. fi.
C. de caduc. toll. & diximus supra, nisi eius cā prin-
cipaliter esset publica, aliis sequeretur quod fauor
principaliter priuatus præferretur fisco, qui prin-
cipaliter est causa publica, quod est contra veritatem,
& ideo ego non video quomodo posui sublineri
ista communis.

SYMMARIA.

- 1 **M**ulier sterilis an habeat privilegia dotis, & nu. 23.
- 2 Sterilitas mulieris aliquando provenit ab impubertate.
- 3 Pubertas qua sit.
- 4 Matrimonium est ordinatum inter atate fertiles.
- 5 Sterilitas mulieris aliquando consideratur post 50. annum.
- 6 Matrimonium prohibitum est inter sexa-
genarium, & quinquagenarium.
- 7 Mulieres & viri ante pubertatem gene-
runt filios, & post 60. & post 50. annos.

- 8 Filius an præsumatur legitimus, quæ uxor
ollogenarij peperit.
- 9 Mulier quomodo dicatur sterilis propter
impedimentum naturæ.
- 10 Sterilitas in masculis quos modis possit con-
tingere.
- 11 Spadonum nomen an sit gener aliud Eunu-
cho.
- 12 Eunuchi coeunt, licet non emittant semen.
- 13 Spadones natura quot, & qui sint.
- 14 Spadones esse unico teste natos.
- 15 Spadones esse etiam castratos, contra com-
munem opinionem.
- 16 Spadones casu facti qui sint.
- 17 Spado potest posthumum instituire.
- 18 Spadones possunt adoptare.
- 19 Spadones a tutela non excusantur.
- 20 Spadones, et eunuchi possunt ordines assu-
mere, & creari Episcopi, & Papa.
- 21 Spadones quando non possint contrahere
matrimonium.
- 22 L. si serua §. ff. de iure dos. intelligantia.
- 23 Naturalis aptitudo autēditur. nō accides.
- 24 Privilegia que conceduntur ob duas cau-
sas æque principales, una cessante, ipsa
remanent.
- 25 Mulier sterilis gaudet privilegio auth.
res qua.
- 26 Matrimonium potest esse ubi non est ster-
ilis
sobolis.
- 27 Mulier sterilis non gaudet privilegijs do-
tis secundum veram opinionem.
- 28 Mulier sterilis scienter nubens, peccat.
- 29 Vxorem sterilem qui accepit sibi impu-
et.
- 30 Tapa non potest dispensare cum Rege ha-
bente uxorem sterilem, vt aliam ducat.
- 31 L. si quis posthumus ff. de lib. & posthum.
intelligentia.
- 32 Mulier sterilis propter sterilitatem viri
gaudet privilegijs dotis.

QVAESTIO DVODECIMA.

Vtrum mulier sterilis gaudeat priuilegijs
dotis.

DEnique pro complemento videamus, an mu-
lier sterilis habeat ista privilegia. Sed quia
video Doctores confundere terminos, ideo procla-
rari

tem, vel fecunditatem, & libi. 5. de usu parum, oh distortionem meatuum feminis, q. iciviro recte egeri nō potest, nec proficere ad generationem. Diocles apud Plutarchum in lib. 5. de placitis philosophorum ait, Viroi steriles esse, aut quia semen nullum oīdē emittant, aut quia minus, quā opus est, aut quia minus secundum, aut quia flaccescant genitalia, aut propter penis obliquitatem. Et isti spadones, qui sanos, & validos testes habent, & etiā alias corporis partes, licet non possint liberos generare, quia tamen possunt coire, & sperari potest, ut nido quo tenentur aliquando purgato liberos gignant, ideo rectē matrimonium contrahere possunt, sed hæc spadonum species a Iuriscōsultis nō cōsiderat.

14 Dicunt tamen spadones natura p. effecti. nationitate, forsan unico teste nati, vt ferūt fuisse Syllā, & Cōtā. I qui tūm vno fl. de re milit. sed quia isti generare possunt, ideo nō morbofi, vel vitiōsi esse censentur. I. pomponius in ff. de adilit. edict. vitamē quia sit ita spado, ut necessaria pars corporis ei premitus absit, morbosus est. I. sin autem fl. eod. Et hic dēdendus est Accursius qui necessariam partem sibi exponit. I. si uterque testiculos absit, Ego verō necessariam partem eod. loci mentalem, & virgā intelligi, quæ ad meicndum, & alia necessaria est.

15 Spadones autem præter naturam sunt, Vel qui facti hōi effecti sunt, qui Calstrati vocantur. Sed hic aduertat, quod gl. in s. in pluribus inst. de adopt. & in l. sed est questum in ver. non puta in ff. de lib. & posth. dicit, Calstratus dicitur quasi Casti natus, Spado autem cui spata, & gladio virilia absint.

16 Sicut & istas glossas effe cōiter approbatas dicit, & sequitur hic Soc. l. unum. 270. Ibi glossæ sunt falsæ licet Iudas, & sunt contra text. in d. Spadonū ff. de verbi. sign. vbi spadones comprehendunt etiam eos, quibus virilia absint sunt spada, vel cultus, vt dicit Accurs. Nam dicit thibiz dicuntur, quib. colici attriti sunt, Thlasia dicuntur, qui testiculos habent fractos, & cūulos, sed ego nō miror de Accursio, quia in d. Spadonam, volens exponere qui sunt thibiz dixit nescio, Miror autem de doctores, qui non discernendo, nec videndo textus faciunt communem opinionem.

17 Sunt etiam Spadones p. casu facti, vt qui aliquo morbo testiculum amittunt, ut l. qui cum uno testiculo natus est, quive amisit iure milicabit. ff. de re milit. & l. si quis posthumus ff. de lib. & posthum.

Et ex istis terminis resultat resolutio multarum qōnū quas tanquam similes Doct. allegant in resolutione questionis nostræ. Prima est, quod licet Spado

18 natura p. non facit generare possit, tamen potest posthumum instituire, quia nec etas, nec sterilitas ei impedimento est. I. sed & questum ff. de hæred. inst. etas quidem non impedit senem, quoniam possit posthumum instituire, quia senes et non valentes generare per etatem possunt posthumos heredes instituire. I. si quis posthumus ff. de lib. & posthum. quia magis natura, & consuetudo generandi in homine spectanda est, quā temporale vitium, aut valetudo, propter quam abdicatur a generandi fa-

cultate. Et ex his rōnibus deciditur secunda quæ-

19 stio, quamuis spadones p. generare non possint, tamen adoptare possunt. l. 2. si illud ff. de adopt. sed & illud inst. eod. tit. & spado arrogando suum heredem sibi afficere potest arrogatus s. si ff. de adopt. & potest causa matrimonij manumittere Lalom-

20 nos ff. de manumiss. vindict. Item p. a tutela neri excusantur I. spadones ff. de excus. tutor. Item spado-

21 nes, s. seu Eunuchi possunt ordines assumere, & quælibet beneficia ecclesiastica p. hñere, ac et ad episcopatum promoueri, Et absque dispensatione c. ex parte B. de corpore vitiaus c. eum choschiff 55. v. bi gl. clamat contra rusticos dicentes castratos illos debere seruire testiculos, quia hoc nihil magis prodesset, quasi feruaret dentes mutatos. & Alciat.

22 in d. I. spadonum dicit posse admitti et ad dignitatem Papalem, Nam quāvis ante coronationē soleat inquiri an habeat testiculos, sufficit eum habere mentalem, ut ea ratione vir dici possit, quod sequitur etiam R. ehus. ibi prope finem. Item decidi-

23 tit. tertia questio, quod licet spadones p. natura nō possint contrahere matrimonium, sed cum his tractum debeat annullari, vt tit. de frigid. & maleficis (quod intelligitur, si perpetuum impedimentum

24 Iquid probari queat, puta quod præcis fit omnis virilitas, & propterea Calstratus posthumum instituire non potest. I. sed est questum, quia certum est hunc factu hōi generare non posse, cum p. abs-

25 scissimè impotens factus sit, & incertis non est amplius locus coniecturis. I. cōtinuus ff. de verbi. oblig. aliis triennio expectandū est, vt aduersus Bernardi

26 snam in c. 1. de dispensat. i. p. ubi probant. Io. Andr. Abb. & Collectarius ibid. tamen si spadones eist natura secundum ius cōiūc. non tantum test-

27 habuerint potuerunt contrahere matrimonium, & ita intelligitur text. in l. si serua p. in ff. de iure dot. & I. pomponius ff. de adilit. edict.

28 Modò quatun verbis expiamus questionē, vtrum mulier sterilis gaudet priuilegijs dotis communis

29 opinio est pro affirmatiua, p. de qua testatur Soc. l. unum. 269. I. si ff. de R. p. nu. 124. Bolet. n. 2. i. cuius auctor fuit Cyn. quem sequitur Bar. hic.

30 Fundatur ista communis per text. in d. l. si quis posthumus ff. de lib. & posthum. vbi attenditur apertius

31 naturalis, & non consideratur impedimentum infirmitatis, & senectutis, ergo dicit Soc. l. unum. 271. Si sunt impedimenta a natura non possunt contrahere matrimonium, sic inducendum d. l. si serua s. ff. de iure dot. & per consequens non gaudebunt

32 priuilegijs dotis. Item quia quando p. priuilegia conceduntur ab duas rationes æque principales, celsat vna ex eis adhuc durat concessio s. affirmatiua, & hi

33 tior inst. de nupt. l. si ventri s. in bonis, & ibi glossa ver. de postumarij in ff. de priuileg. cred. l. liberorum s. 1. & ibi gl. ff. de his qui not. in fam. s. si alteri m. s. & ibi gl. in ver. consensationem in auth. de nupt. Sed priuilegia dotum sunt concessa principaliter propter

34 ipas dotes, & secundario propter utilitatem publicam, ergo quantumuis celsat ratio utilitatis publicæ sanie sterilitate, semper mulier p. ipas dotes,

etiam

etiam sterilis debet gaudere privilegijs. Confirmat
l. al. hanc p. inuentionem no. 42. in fine ex auctoritate
16 Baldi in auth. res. q. 2. c. comm. deleg. vbi tenet
q. privilegium illius authenticę fauore dotis habet
locum etiam in muliere sterili, eo quia substantia
dotis non pendet à procreatione liberorum, quod
est accidentale. l. 1. in Andrian reg. sine culpa lib. 6.
17 et et quod etiam vbi non est spes sobolis potest
esse matrimonium, v. g. in valde sene, vel cōstituto
in articulo mortis. C. nuptiarum in princ. 27. q. 6. l.
glan. c. quod sedem de frigid. & malefic. ergo à pa-
tri mulier sterili, quæ delicta est spe sobolis po-
terit contrahere matrimonium, & ita gaudere pri-
uilegijs dotis.

Sed istis non obstantibus tenentis opinionem contra
18 hanc. f. quod mulier sterili sterilitate tertio mo-
do dicta superius non gaudet istis privilegijs. Et p.
hoc est tex. in c. 1. & c. consultationi de frigid. & ma-
lefic. vbi i. quod non potest contrahere matrimonium,
& si contractum fuerit dissoluitur c. fraternitatis
de t. secundo inducitur pro hac parte oīa argu-
menta dicta in precedenti questione, quibus pro-
hauit. ut dotem principaliter esse privilegiatā pro-
pter fauorem publicum ad sobolem procreandam,
ergo cessante ista ratione, quia matrimonium con-
trahi non potest, debent etiam cessare privilegia.
Et hoc confirmatur inducendo legem nostram in
ver. maximē necessarium, & retorquendo contra
Bart. prout fecit las. d. nu. 42. Item in l. asiduis c.
qui pot. in pignor. habeantur vbi conceduntur pri-
uilegia dotibus, dicitur propter procreationē libe-
torum, & licet inducantur alie rationes, tamen hæc
est potissima, & principalis, v. cōclusum est in præ-
cedenti qōne: & confirmatur, quia Romani impo-
suerunt penas volentibus viuere in cœlibatu l. j. &
ibi not. C. de imponend. pen. cœlibat. Item mulie-
ribus, quæ non procreauerant nisi vnum filium nō
poterant succedere ex senatus cōsulto Tertulliano
sui filijs, & solum fuit concessa successio procrea-
tibus tres filios §. i. in fin. ad tertull. Et pro hoc fa-
cit, quia mulier sterili maledicta habebatur c. ro-
currat §. his ita 3. a. q. 4.

Pro resolutione igitur, distinguatis. Aut loquimur de
muliere sterili, quia a cœlo, vel cœlata est, ita q. im-
pedimentum nature patet ad oculum, & tunc quia

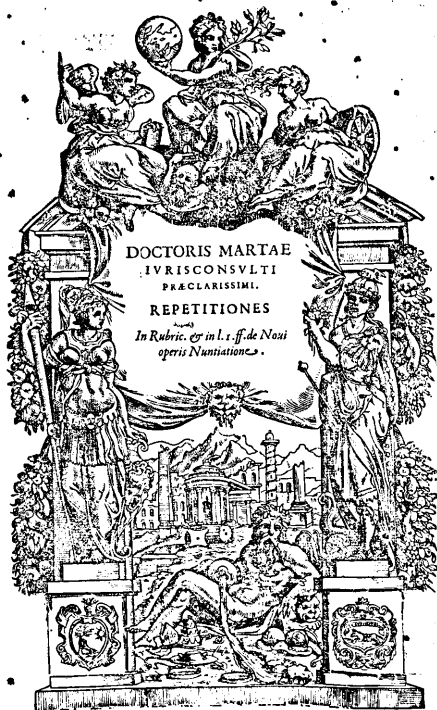
matrimonium contrahere non potest, nec dos est,
19 nec eius privilegia habebit, imo si scienter nubat,
peccat in virum, & in rem publicam, & propterea
nō est digna privilegio legiti. Aut loquimur de mu-
liere sterili per naturam, quæ habet omnia mēbra
apta ad generationem, sed propter aliquas qualita-
tes naturales non potest generare, & tunc ex eo q.
potest contrahere matrimonium, erit dos, & eius
privilegijs gaudet, & ratio est, quia fuisse ita pos-
sunt generare, vt sit spes, quod natura mutetur, vnde di-
20 citur t. tex. in c. conuenerunt de cleric. non resid. im.
putet sibi qui uxorem sterili accepit c. 1. de cœlib.
3. misl. Nec Papa t. potest dispensare cum Rege qui
habet uxorem sterilem, vt aliam ducat, vel habeat
concubinam, vt notat Bald. in cl. stor. de iudic. &
l. eline quæ in ecclesiarum col. 6. de consuet. lo. de
Solu. in tracl. de benefic. q. 8. part. 3. nu. 10.
Ideo non obstant contraria. Ad primum de d. l. si quis
21 3. posthumus t. Respondetur, quod loquitur de ste-
rilitate proveniente per accidens ex defectu val-
tudinis, vel senectutis, qui defectus solent mutari in
melius, vt declarauit supra de sterilitate proveniente
ex ætate, & ad tex. in d. l. si seruus §. si. Dicitur primo
cum Rip. hic nu. 126. in fi. quod Soc. non allegat
illum textum ad propositum. Secundo dicitur illā
legem intelligi debere, prout dixi nuper. Ad secun-
dum quod privilegia dotis sunt concessa propter
duas causas, Vtra responsionem Rip. hic nu. 125.
dicatis prout in precedenti questione. Ad confir-
mationem lasonis dicatis, quod nō loquitur de mu-
liere sterili, quæ non potest contrahere matrimo-
nium, prout nos prosequimur, & ita tractandū,
& intelligendum est.

Sed quia tractauimus etiā de sterilitate viri, Ideo di-
catis, quod si maritus ita sit sterili, quod euidenter
non possit contrahere matrimonium, modo prædi-
cto, ipsum dissoluitur, Si verò matrimonium esse
22 3 potest, sed propter viri culpam mulier sterile sit,
tunc omnes concordant, mulierem dos privile-
gijs gaudere, quia ipsa non est in culpa, & in ea nō
est, nisi dolor.

Et ita in istis decē lectionibus sumus expediti ab ista
secunda tertiaria carni priuij ad laudem, & gloriā
Sanctissimæ Trinitatis die 16. Februarij 1599.

Superiorum permissu.

FLORENTIAE APVD GEORGIVM MARESCOTVM .
M D C.